

C.2 – Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, tostarp Natura 2000, dabas aizsardzības plānošanas pilnveide

Natura 2000 teritoriju pārvaldības plānu testēšanas rezultāti un ieteikumi plānošanas procesa uzlabošanai

DEMONSTRATION REPORT

2025

Saturs

Summary	3
Saīsinājumi	5
Kopsavilkums un būtiskākie secinājumi.....	6
1. Pilotteritoriju pārvaldības plānu sagatavošanas procesa apraksts	9
1.1. Pārvaldības plāna sagatavošana jaunveidojamajam dabas parkam "Istra"	9
1.2. Pārvaldības plāna sagatavošana dabas liegumiem "Gudenieki" un "Nīcas īvju audze"	11
1.3. Pārvaldības plānu sagatavošanai patērētie resursi.....	12
2. Testēšanas procesā konstatētās nepieciešamās izmaiņas pārvaldības plānu izstrādē, salīdzinot ar Jaunajā plānu ietvarā paredzēto	14
2.1. Nepieciešamās izmaiņas plānu e-formā	14
2.2. Nepieciešamās izmaiņas pārvaldības plānu saturā, struktūrā.....	15
2.3. Nepieciešamās izmaiņas pārvaldības plānu izstrādes procesā.....	16
3. Pārvaldības plānu izstrādes procesa efektivitātes novērtējums	17
3.1. Stipro un vājo pušu, ieguvumu un draudu (SVID) analīze.....	17
3.2. Izmaksu efektivitātes analīze	21
4. Pārvaldības plānu integrācija un attīstība valsts digitālās pārvaldības ietvarā ..	22
4.1. Plānotā attīstība un sistēmas integrācija.....	22
Pielikums Nr. 1	23
Pielikums Nr. 2	24
Pielikums Nr. 3	54
Pielikums Nr. 4	55

Summary

The demonstration report summarises the development and evaluation of three Natura 2000 site management plans carried out within the LIFE Integrated Project: Optimising the Governance and Management of the Natura 2000 Protected Areas Network in Latvia LIFE19 IPE/LV/000010, Action C.2: "Improving nature management planning in protected nature areas including Natura 2000". The activity was implemented by LIFE IP LatViaNature project partners: Ministry of Smart Administration and Regional Development (MEPRD), Nature Conservation Agency (NCA), Vidzeme University of Applied Sciences, and Latvia University of Life Sciences and Technologies.

In total, three management plans for Natura 2000 territories were developed, following the previously prepared development procedure: [the REPORT ON A NEW FRAMEWORK FOR SITE MANAGEMENT PLANNING SYSTEM AND THE NECESSARY IMPROVEMENTS IN THE NATURE DATA MANAGEMENT SYSTEM OZOLS](#). The management plans were prepared for the proposed nature park "Istra" (outsourced) and the nature reserves "Gudenieki" and "Nīcas īvju audze" (prepared by NCA experts). The management plans have been developed and published in electronic form (the e-form). The plans are public and available on the website: <https://ozols.gov.lv/plani/>

The new planning framework and the digital e-form for management plans were tested throughout the development process. Extensive expert work was undertaken, including biological inventories, habitat and species assessment, hydrological and landscape analysis, and public participation activities. **The e-form enabled integrating spatial data, expert conclusions, management measures and public feedback into a single digital environment.**

During testing, several technical and procedural improvements were identified. Key findings include the need for enhanced e-form functionality (mass attribute editing, improved map tools, clearer data structure, better management of overlapping layers, simplified public feedback handling), as well as some improvements in plan content presentation. Several improvements were introduced already during the testing process.

The report highlights that the planning process benefits from digitalisation but also indicates a need for clearer institutional involvement rules to improve stakeholder engagement. For the system to be used successfully, sufficient expert capacity within the NCA is required.

The resource analysis showed that while the digital system may reduce plan preparation time to some extent, far greater time/resources savings could be achieved by synchronising the consultation of the management plan with that of the individual regulations. It should be noted that a significant workload for experts and data specialists is still necessary to ensure a high-quality outcome. There remains potential for further optimisation of the system.

During the development of the management plans, the **tourism assessment methodology** and the **landscape assessment methodology**, both included in the new planning framework, were also tested and refined.

The results of the testing will inform the development of Ozols 2, where the management plan e-form is thought to be integrated with national digital platforms such as TAPIS¹ and GeoLatvija.lv², enabling more efficient data management, public participation and plan implementation monitoring.

This report summarises recommendations identified during the testing process and may be further updated as stakeholder consultations continue under the LIFE IP LatViaNature project.

Projekts "Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija" (LIFE19 IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature) tiek īstenots ar Eiropas Savienības LIFE programmas un VARAM finansiālu atbalstu. Informācija atspoguļo tikai projekta LIFE IP LatViaNature īstenotāju redzējumu, Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra nav atbildīga par šeit sniegtās informācijas iespējamo izmantojumu.

¹ Latvia's official tool for preparing and consulting municipal planning documents <https://tapis.gov.lv/>

² Latvia's national portal for accessing and viewing geospatial data <https://geolatvija.lv/main>

Saīsinājumi

DAP – Dabas aizsardzības pārvalde

ES – Eiropas Savienība

ĪADT – īpaši aizsargājama dabas teritorija

LIFE-IP LatViaNature – LIFE integrētais projekts "Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija" (LIFE19IPE/LV/000010, LIFEIP LatViaNature)

MK – Ministru kabinets

ML – mikroliegums

Natura 2000 – Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju tīklā Natura 2000 iekļauta teritorija

Ozols – Dabas datu pārvaldības sistēma "Ozols",

Ozols 2 – plānots projekts dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" uzlabojumiem nākotnē, atbilstoši "Reģioni un vide" domēna mērķarhitektūras (2025–2030) vadlīnijām, kā arī Latvijas Digitālās transformācijas pamatnostādņēm 2021–2027. Projektu plānots finansēt no Eiropas Reģionālās attīstības fonda līdzekļiem 2021.-2027.gada periodam (specifiskā atbalsta mērķa "Izmantot digitalizācijas priekšrocības iedzīvotājiem, uzņēmumiem, pētniecības organizācijām un publiskajām iestādēm" 1.3.1.1. pasākums "IKT risinājumu un pakalpojumu attīstība un iespēju radīšana privātajam sektoram").

SSCO – *site-specific conservation objectives*, Natura 2000 līmeņa vietas aizsardzības mērķi

TAPIS – Teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēma, <https://tapis.gov.lv>

VARAM – Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija

Kopsavilkums un būtiskākie secinājumi

LIFE-IP LatViaNature projektā izstrādāti trīs Natura 2000 teritoriju pārvaldības plāni – jaunveidojamam dabas parkam **"Istra"**, kā arī dabas liegumiem **"Gudenieki"** un **"Nīcas īvju audze"**. Tie ir pirmie plāni, kas veidoti, izmantojot **jauno plānošanas sistēmu un digitālo e-formu**³.

Pārvaldības plānu izstrādes mērķis bija pārbaudīt:

- jauno plānošanas procedūru,
- e-formas un datu ievades rīku funkcionalitāti,
- ekspertu, pašvaldību un sabiedrības iesaistes procesus,
- resursu patēriņu un efektivitāti.

Plānu izstrādes procesā iegūtā pieredze un konstatētie trūkumi izmantojami Ozols 2 un ĪADT plānošanas sistēmas pilnveidē. Šis ziņojums apkopo rekomendācijas un ieteikumus, kas iegūti izstrādes procesā, bet var tikt papildināts, turpinoties konsultācijām ar iesaistītām pusēm, kā tas paredzēts LIFE IP LatViaNature projektā.

Testēšanas rezultāti apliecina, ka **e-forma var kļūt par mūsdienīgu dabas aizsardzības plānu izstrādes ietvaru**, kura ieviešana var atvieglot dabas aizsardzības pasākumu plānošanu un uzlabot kvalitāti, sasaistot plānošanas uzdevumu un teritorijai noteikto SSCO. Īpašniekam ir ērtāk pieejama informācija par viņa īpašumā plānotajiem nosacījumiem. Vienlaikus skaidri identificētas vairākas svarīgas funkcionalitātes, kas jāievieš, lai sistēma būtu pilnvērtīgi izmantojama un efektīva, no kurām būtiskākās prioritātes ir:

- 1) Plānu un individuālo noteikumu projektu apspriešanas procesa sasaiste un digitalizācija.
- 2) Ekspertu kapacitātes stiprināšana (gan DAP, gan ārpalpojuma ekspertiem), t.sk. rīka lietošanas apguvē.
- 3) E-formas tehnisko pilnveidojumu ieviešana.
- 4) Regulāras, cikliskas plānu aktualizācijas ieviešana.

Galvenie secinājumi par plānu izstrādes procesu

Procedūras stiprās puses

- Jaunais ietvars nodrošina **strukturētāku un pārskatāmāku** plānošanas procesu.
- Vienota digitālā vide **uzlabo plānošanas kvalitāti** un samazina informācijas zudumus.
- Mazākās teritorijās DAP spēj plānu izstrādāt **ar iekšējiem/projektu resursiem**.
- Ir izstrādāta metodika ainavu un tūrisma novērtējumam.
- E-forma sniedz iespēju nākotnē integrēt monitoringa, apsaimniekošanas pasākumu un aktualizētos biotopu un sugu datus.

³ Dabas aizsardzības plānu JAUNAIS IETVARIS un nepieciešamie uzlabojumi dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols" https://latvianature.daba.gov.lv/wp-content/uploads/2022/11/C2_Nodevums_jaunais_planu_ietvars_uzlabojumi_Ozols_v2-2023.pdf

Galvenie ierobežojumi

- Ja nav skaidri definētas iesaistes prasības un formāts, grūtāk nodrošināt atgriezenisko saiti no institūcijām, iedzīvotājiem.
- Ne visām teritorijām DAP var izstrādāt plānus paši, jo nav pietiekami daudz ekspertu resursu (sevišķi atsevišķās grupās – bezmugurkaulnieki, putni).
- Digitālās prasmes daļai sabiedrības joprojām ir šķērslis plānu izpratnei.

Resursu izmantošana

- Plānu izstrādei nepieciešamie resursi atkarīgi no darba uzdevuma un teritorijas lieluma, sarežģītības un citiem faktoriem.
- E-forma var nedaudz saīsināt plāna izstrādes laiku, taču būtiskāks laika ietaupījums sasniezams, sinhronizējot plāna un individuālo noteikumu apspriešanu.
- DAP datu nodaļai paredzams lielāks darba slogs plāna izstrādes laikā, īpaši kamēr netiek ieviesti e-formas uzlabojumi datu apstrādei.

3. Galvenās e-formas pilnveides vajadzības

Testēšanā identificēti atsevišķi tehniskie uzlabojumi, kas iesakāmi, lai e-forma būtu nākotnē pilnvērtīgi izmantojama kā dabas aizsardzības pasākumu plānošanas pamatrīks (ne visi uzlabojumi ir tehniski ieviešami esošajā sistēmā, tāpēc tos nebija iespējams testēt), bet tie atvieglotu e-formas lietošanu:

3.1. Darba efektivitātes uzlabošanai

- Ieviešama masveida datu rediģēšana, "undo" funkcija, precīza poligonu rediģēšana.
- Jānodrošina iespēja plānu izstrādātājiem pašiem pievienot, labot un dzēst datu slāņus, nodrošinot veikto darbību izsekojamību.
- Pilnveidojami karšu rīki – slāņu secība, deaktivizēšana, datu atlase pēc pārklājuma, drukas iespējas.

3.2. Satura pārskatāmībai

- Ieteicams pievienot automatizētu apsaimniekošanas pasākumu apkopojuma tabulu (un sasaisti ar sugu, biotopu mērķiem).
- Atsevišķās vietās uzlabot datu vizualizācijas, mērogojumu un leģendas.
- Izveidot efektīvāku sabiedrības priekšlikumu apstrādi un komentēšanas iespējas.

3.3. Sistēmu integrācijai

- Sasaiste ar TAPIS, lai nodrošinātu vienlaicīgu plānu un individuālo noteikumu apspriešanu.
- Testēšanas procesā aprobētās izmaiņas apsaimniekošanas pasākumu un infrastruktūras datu slāņos ieteicams ieviest arī Ozolā.

4. Ieteikumi plānu izstrādes procesa pilnveidei

4.1. Sabiedrības un institūciju iesaiste

- Informatīvo sanāksmi organizēt **tikai pēc ekspertu darba plānu sagatavošanas**, priekšizpētes, lai tās būtu saturiski vērtīgākas.

- Lielām un sarežģītām teritorijām izveidot **konsultatīvo grupu**.
- Zemes īpašnieku informēšanai nākotnē izmantot e-adreses un pašvaldību datubāzes, lai samazinātu sūtījumu izmaksas, vienlaikus nodrošinot personas datu aizsardzības prasības.

4.2. Plānu aktualizēšana

Ieteikts noteikt:

- **regulāru plānu aktualizācijas ciklu (ik pēc 6 gadiem)** (nenozīmē jaunu plānu izstrādi!), kas ietver atzīmi par pasākumu ieviešanas gaitu un sekmēm;
- mehānismu apsaimniekošanas pasākumu izpildes reģistrēšanai e-formā,
- risinājumu, kā saglabāt **gan pirmreizēji apstiprināto, gan aktuālo** plāna versiju (ar atzīmēm par ieviestajiem pasākumiem un tālāk nepieciešamajiem plānošanas uzdevumiem u.tml.).

4.3. Ekspertu piesaiste

- Nelielām/ vienkāršām teritorijām DAP nodrošina pamatfunkcijas (plāna vadība, datu sagatavošana). Ārpakalpojumā iepērkami ekspertīzes virzieni, ko iekšēji nodrošināt nevar. Šāds risinājums nodrošina zemākas izmaksas un kvalitatīvāku rezultātu.
- VARAM aktīvi iesaistās plāna izstrādes procesā, ja plānots izstrādāt individuālu regulējumu (piedalās sanāsmēs, sabiedriskajā apspriešanā u.tml.).

5. Nākotnes attīstība, Ozols 2 integrācija

Projekta "Ozols 2" ietvaros līdz 2029. gadam paredzēts:

- integrēt e-formu DDPS Ozols 2 arhitektūrā,
- nodrošināt sasaisti ar TAPIS un ĢeoLatvija.lv,
- automatizēt īpašnieku apziņošanu,
- nodrošināt publisku tiešsaistes komentēšanas vidi,
- vienot datu koplietošanu starp valsts institūcijām.

Šie uzlabojumi ļaus arī ĪADT plānošanas procesam kļūt digitālam un efektīvākam.

1. Pilotteritoriju pārvaldības plānu sagatavošanas procesa apraksts

Pārvaldības plānu izstrāde veikta projekta LIFE IP LatViaNature aktivitātē C.2: "*Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, tostarp Natura 2000, dabas aizsardzības plānošanas pilnveide*", kur sagatavots nodevums "Vismaz divu Natura 2000 teritoriju apsaimniekošanas plānu izstrāde". Aktivitāti īsteno LIFE IP LatViaNature projekta partneri: VARAM, DAP, Vidzemes Augstskola un Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte.

Kopumā LatViaNature projektā izstrādāti **trīs Natura 2000 teritoriju pārvaldības plāni**, atbilstoši iepriekš sagatavotajai izstrādes kārtībai: [Dabas aizsardzības plānu JAUNAIS IETVARS un nepieciešamie uzlabojumi dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols"](#), kas tika sagatavots 2022. gadā un aktualizēts 2023. gadā atbilstoši plānu e-formas izstrādes gaitā gūtajām atziņām.

2023. gada janvārī tika izvēlētas teritorijas, kurām izstrādājami pārvaldības plāni. Teritorijas, kurām izstrādāt pārvaldības plānus, tika izvēlētas, vērtējot dažādus parametrus, t.sk. teritorijas platību un sarežģītību, biotopu īpatsvaru, ainavas un tūrisma novērtējama testēšanas iespējamību, kā arī pieejamo budžetu. Viens no plāniem tika izstrādāts ārpalpojuma, bet divus izstrādāja DAP eksperti. Tika pieņemts lēmums ārpalpojuma izstrādāt pārvaldības plānu **jaunveidojamai teritorijai – dabas parkam "Istra"**, kas ietver dabas parku "Istras pauguraine", dabas liegumu "Istras ezers" un dabas liegumu "Istras staigāju meži" (dibināts 2023.gadā), kā arī pieguļošās bioloģiski vērtīgās teritorijas. Savukārt DAP eksperti izstrādāja pārvaldības plānus **dabas liegumiem "Gudenieki" un "Nīcas īvju audze"**.

1.1. Pārvaldības plāna sagatavošana jaunveidojamajam dabas parkam "Istra"

2023. gadā VARAM sagatavoja iepirkuma dokumentāciju jaunveidojamās ĪADT "Istra" pārvaldības plāna izstrādei. 2023. gada 1. oktobrī tika izsludināts iepirkums "Pārvaldības plāna izstrāde jaunizveidotajai ĪADT, Natura 2000 teritorijai "Istra"". 2023. gada 16. novembrī tika noslēgts līgums ar uzvarējušo pretendentu - biedrību "Baltijas krasti".

2024. gada februārī pārvaldības plāna "Istra" izstrādātājs iesniedza uzdevuma pirmo daļu "Detalizēts pētījumu un konsultāciju plānu". 2024.gada 7.februārī tika publicēts paziņojums par sabiedrības līdzdalību, aicinot ieinteresētās puses piedalīties "Istra" pārvaldības plāna izstrādē. Sabiedriskā apspriede notika 2025.gada 22.janvārī. 28. februārī saskaņā ar līgumu tika iesniegta pārvaldības plāna galīgā redakcija jaunizveidotajai īpaši aizsargājamajai dabas teritorijai – Natura 2000 teritorijai "Istra", sabiedriskās apspriešanas kopsavilkuma ziņojums, informācija elektroniskajā Natura 2000 pārvaldības plānu formā. 10.03.2025. Ludzas novada pašvaldība iesniedza pozitīvu atzinumu par MK noteikumu projektu "Dabas parka "Istra" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi". DAP un VARAM ir izvērtējuši iesniegtos materiālus (plāna galīgo versiju) un divas reizes lūguši veikt papildinājumus. Labojumi ir iesniegti, izskatīti un akceptēti un plāna izstrāde noslēgta.

Pie pārvaldības plāna izstrādes strādāja sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperti par mežu, purvu, zālāju un tekošu un stāvošu saldūdeņu biotopu grupām, kā arī par sugu grupām "putni", "zīdītāji", "sīkspārņi", "ābinieki un rāpuļi", "zivis un vēži", "bezmugurkaulnieki", "vaskulārie augi" un "sūnas". Pārvaldības plāna izstrādē piedalījās arī hidroloģijas, tūrisma un rekreācijas un ainavu eksperti. Ir sagatavoti ekspertu slēdzieni par visām minētajām jomām, kā arī Vecslabadas

apkārtnes ezeru un upju hidroloģiskais, morfometriskais, limnoloģiskais un vēsturiskais raksturojums Istras izpētes teritorijai, kas iekļauts plānu e-formas pielikumā. Sadarbojoties visiem ekspertiem, plāna izstrādes vadītājam, asistentei, konsultējoties ar VARAM un DAP speciālistiem, tika saplānoti apsaimniekošanas pasākumi, sagatavots individuālo noteikumu projekts un kopsavilkums, kas integrēts plānu e-formā.

LBTU ainavu ekspertes testēja Izstrādāto ainaviskā novērtējuma metodiku (ietverta Jaunajā plānu ietvarā) jaunveidojamajā dabas parkā "Istra", izmantojot gan publiski pieejamos datus (DAP dati; Ozols; Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes datu bāze un kultūras pieminekļu karte; Latvijas Valsts meži ģeotelpiskās informācijas platforma; Corine land cover datu bāze; publiski pieejams tīmekļa karšu serviss un aerofotogrāfijas; iepriekš izstrādātais dabas aizsardzības plāns ĪADT, Ludzas novada teritoriju plānojums un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi u.c.), gan arī apsekojumu dabā 2025. gada pavasarī.

Ainaviskā novērtējuma jaunveidojamā dabas parka "Istra" teritorijai izstrādes laikā tika apzināti nepieciešamie uzlabojumi iepriekš izstrādātajā metodikā (aktualizēta metodika pievienota Pielikumā Nr. 1 "Ainaviskā novērtējuma metodika"). Tāpat, precizējumus metodikā ieviesa Latvijā notiekošais aktīvais darbs pie novadu teritoriju plānojumiem, kur viens no tematiskajiem plāniem, kuru pašvaldība var izstrādāt, ir ainavu plāns, kurā, veicot ainavu novērtējumu, nosaka ainaviski vērtīgās teritorijas (atbilstoši MK 2013. gada 30. aprīļa noteikumiem Nr. 240 "Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi"). Līdz ar to būtu nepieciešams izmantot līdzīgu pieeju arī ĪADT, kas ļautu ĪADT noteiktās ainaviski vērtīgās teritorijas un nosacījumus to apsaimniekošanai un attīstībai integrēt teritoriju plānojumos. Šādu iespēju kā pozitīvu ir atzīmējuši arī vairāku pašvaldību teritoriju plānotāji, līdzīgi kā projekta LatViaNature ietvaros veiktās aptaujas dalībnieki. Kā rezultātā, ainaviskā novērtējuma metodikā tika veikti sekojoši precizējumi:

- precizēta ĪADT atlase ainaviskā novērtējuma veikšanai, papildināti atlases kritēriji;
- precizēta ainaviskā novērtējuma pieeja, fokusējoties uz ainaviski vērtīgu teritoriju noteikšanu, kas atbilst arī pašvaldību teritoriju plānojumos iekļaujamajai informācijai saistībā ar ainavām; papildināta informācija par speciālistiem, kas var veikt ainavisko novērtējumu; pārstrukturētas metodikas sadaļas;
- precizēti un vienkāršoti kritēriji ainavu ekoloģisko, vēsturisko un kultūras, socio-ekonomisko un vizuāli estētisko vērtību raksturošanai. Kritēriji netiek vērtēti, bet gan izmantoti kā apraksta punkti.
- pilnībā pārveidota noslēdzošā daļa, to aizvietojo ar ainaviski vērtīgu teritoriju ainavas attīstības un apsaimniekošanas rekomendāciju izstrādi.
- papildināta pārvaldības plānā iesniedzamā informācija, kur bez ainaviskā novērtējuma paskaidrojuma raksta, ir jāiesniedz ģeotelpiskā informācija – noteiktās ainaviski vērtīgās teritorijas robeža un skatu punkti.

Analizēts ārpalpojuma veicēja izstrādātais jaunveidojamā dabas parka "Istra" ainaviskais novērtējums un tā atbilstība projektā sagatavotajai metodikai. Pēc analīzes secināts, ka novērtējums ietver visus galvenos novērtējuma punktus. Papildus būtu ieteicams sagatavot arī ģeotelpiskos datus ar ainaviskajā novērtējumā sagatavotajām rekomendācijām un to piesaisti konkrētai teritorijai vai vietai. Tomēr šāds norādījums sākotnējā metodikas variantā netika

iekļauts, tāpēc tā izstrūkums ārpalpojuma veicēja sagatavotajā ainaviskajā novērtējumā nav uzskatāms par neatbilstību metodikai.

Testēšanas procesa laikā tika nedaudz precizēta arī tūrisma metodika, tostarp sniegti ieteikumi par infrastruktūras klasificēšanu. Precizētā tūrisma metodika pievienota Pielikumā Nr.2 "Metodoloģiskais ietvars tūrisma plānošanas nepieciešamības noteikšanai un tūrisma un apmeklētāju plūsmu plānošanai ĪADT pārvaldības plānos".

1.2. Pārvaldības plāna sagatavošana dabas liegumiem "Gudenieki" un "Nīcas īvju audze"

2023. gada vasarā DAP biotopu ekspertes veica teritoriju izpēti un dabas vērtību inventarizāciju, aktualizējot Dabas skaitīšanas projekta laikā veikto ES nozīmes biotopu inventarizāciju un informāciju par īpaši aizsargājamu vaskulāro augu, sūnu un ķērpju sugu atradnēm. 2023. gada 8. augustā dabas liegumā "Gudenieki" notika ekspertu tikšanās, kuras laikā tika apspriestas dabas lieguma turpmākās attīstības un apsaimniekošanas perspektīvas.

Dabas liegumu "Gudenieki" un "Nīcas īvju audze" pārvaldības plānu izstrādes procedūra tika uzsākta 2023. gada rudenī, publicējot paziņojumu DAP un vietējo pašvaldību tīmekļa vietnēs, kā arī nosūtot informatīvas vēstules institūcijām. 20. septembrī tika organizēta tikšanās ar Kuldīgas novada pašvaldības pārstāvjiem, jo dabas liegums "Gudenieki" atrodas Kuldīgas novadā, kā arī dabas aizsardzībai nozīmīga teritorijas daļa ir Kuldīgas novada pašvaldības īpašumā. Līdz 2023. gada 20. oktobrim, izmantojot projekta LIFE-IP LatViaNature datu nodaļas izveidotajā plānu e-formā iekļauto anketas formu, tika saņemti vairāki priekšlikumi no zemes īpašniekiem un institūcijām, kas tika ņemti vērā tālākajā plāna izstrādē. DAP sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperti, pamatojoties uz iegūtajiem datiem par ES nozīmes biotopiem un par aizsargājamo sugu atradnēm, sagatavoja ekspertu slēdzienus, kas ietver arī Natura 2000 teritorijas sugu un biotopu aizsardzības mērķu sasniegšanai nepieciešamo apsaimniekošanas pasākumu aprakstus. Visa informācija par teritorijām, sugām, biotopiem, plānotajiem apsaimniekošanas pasākumiem tika apkopota plānu e-formā. 2025. gadā tika sagatavota e-formas publicējamā versija, kas bija pieejama visiem interesentiem plānu sabiedriskās apspriešanas laikā. Sabiedriskās apspriešanas sanāksmes notika vietējo pašvaldību telpās 2025. gada 5. martā Gudeniekos (dabas liegumam "Gudenieki") un 2025. gada 11. martā Sikšņos (dabas liegumam "Nīcas īvju audze"). Papildu sanāksme dabā notika 2025. gada 8. aprīlī dabas liegumā "Gudenieki", kopā ar zemes īpašniekiem, vietējās pašvaldības un DAP pārstāvjiem apsekojot plānoto apsaimniekošanas pasākumu vietas. Pārvaldības plāni tika papildināti un precizēti atbilstoši sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtajiem priekšlikumiem. Sadarbībā ar projekta LIFE-IP LatViaNature datu nodaļu tika sagatavota plānu gala versija.

Pie pārvaldības plāna izstrādes strādāja sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperti par mežu, purvu un zālāju biotopu grupām, kā arī par sugu grupām "vaskulārie augi" un "sūnas". "Gudenieku" pārvaldības plāna izstrādē tika veiktas konsultācijas ar hidroloģijas ekspertu. Pārvaldības plānu izstrādes gaitā tika secināts, ka būtu nepieciešama putnu un bezmugurkaulnieku sugu un hidroloģijas ekspertu iesaiste, bet LatViaNature projektā DAP nebija pieejami šādi speciālisti, bet ārpalpojuma speciālistu piesaiste netika paredzēta. Ir sagatavots ekspertu slēdziens par visām minētajām jomām, kas iekļauts plānu e-formas pielikumā.

Sadarbojoties visiem ekspertiem un plāna izstrādes koordinatorei, tika saplānoti apsaimniekošanas pasākumi un sagatavots kopsavilkums, kas integrēts plānu e-formā. Pārvaldības plāna izstrādes gaitā tika nolemts, ka individuālo noteikumu projekts minētajām teritorijām nav nepieciešams.

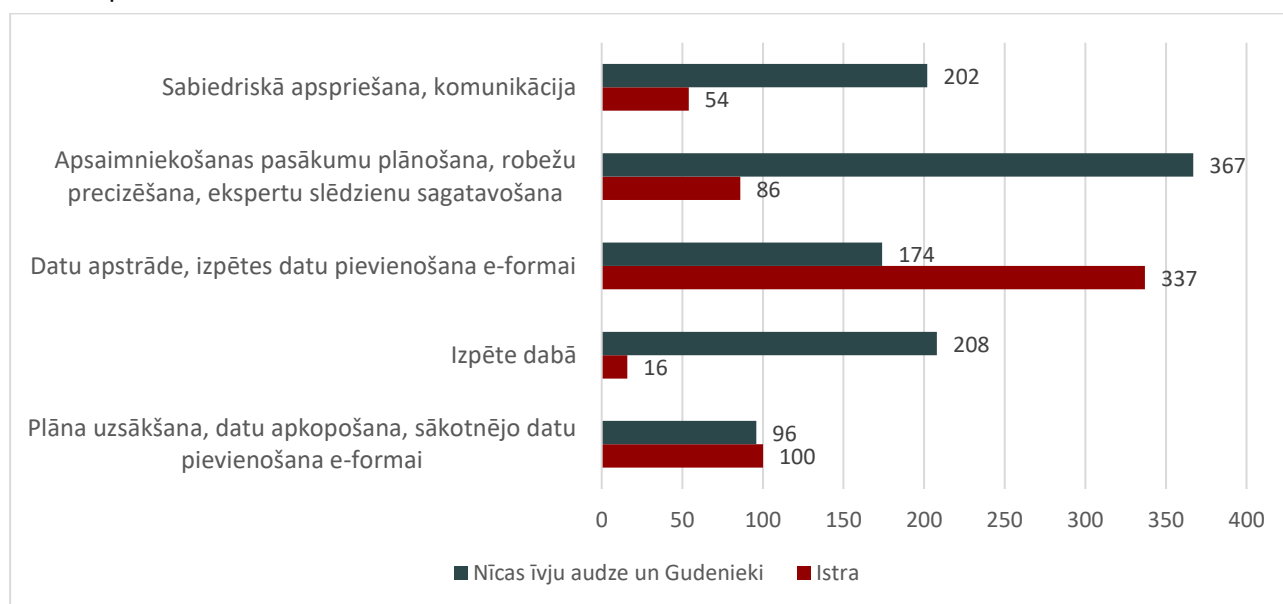
1.3. Pārvaldības plānu sagatavošanai patērētie resursi

Plānu izstrādei nepieciešamie resursi atkarīgi no darba uzdevuma, kā arī teritorijas lieluma, sarežģītības un citiem faktoriem, līdz ar ko savstarpēji salīdzināt teritorijas (gan tās, kas iekļautas testēšanā, gan tādas, kur plāni tiek izstrādāti līdzšinējā kārtībā), nav korekti un detalizēti tas netiek veikts.

Jaunveidojamā dabas parka "Istra" pārvaldības plāna izstrādes pasūtītājs bija VARAM, plānu izstrādāja biedrība "Baltijas Krasti". Plāna izstrādē kā konsultanti un izstrādes procesa uzraudzītāji iesaistījās VARAM un DAP eksperti, būtisku darbu plāna sagatavošanā veica ne tikai biedrības "Baltijas Krasti" kartogrāfs, bet arī DAP LIFE-IP LatViaNature projekta datu nodaļas kartogrāfi.

Dabas liegumu "Gudenieki" un "Nīcas īvju audze" pārvaldības plānu izstrādi veica DAP LIFE-IP LatViaNature projekta eksperti un datu nodaļa, nepiesaistot ārpalpojumus.

Diagrammā (skat. 1.attēlu) atspoguļota DAP speciālistu iesaiste (darba stundās) pārvaldības plānu izstrādē. DAP speciālisti lielākoties strādājuši pie "Gudenieku" un "Nīcas īvju audzes" pārvaldības plānu izstrādes (1047 stundas), lai gan būtisks ir DAP LatViaNature datu nodaļas kartogrāfu ieguldījums gan sākotnējo datu sagatavošanā un pievienošanā e-formai, gan arī datu apstrādē un izpētes datu pievienošanā e-formai arī ārpalpojumā izstrādājamajam "Istras" plānam.

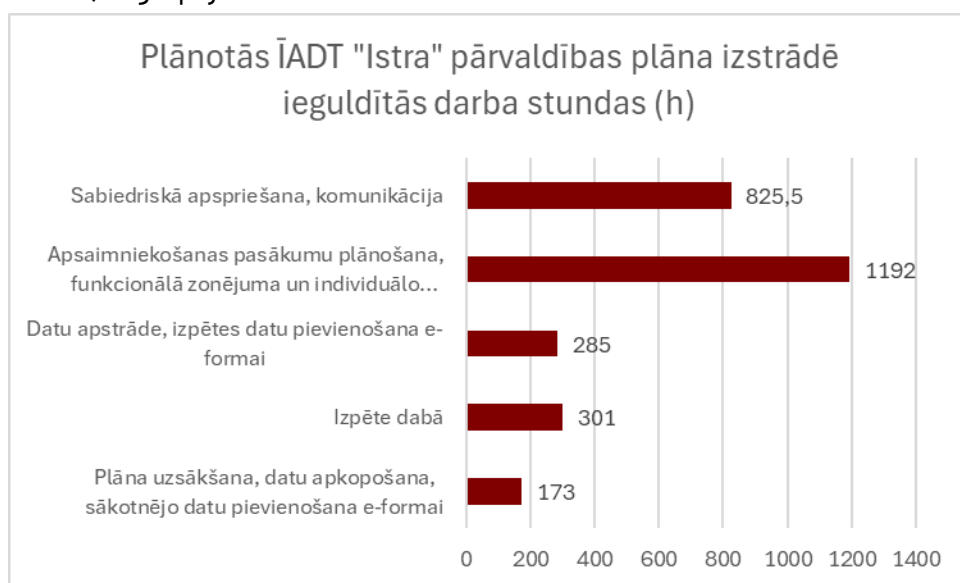

1. attēls. LatViaNature projekta DAP speciālistu iesaiste (darba stundas) pārvaldības plānu sagatavošanā.

Biedrības "Baltijas krasti" eksperti plāna izstrādes laikā aizpildīja detalizētas darba laika uzskaites lapas (kopsavilkumu skat. Pielikumā Nr. 3.).

Kopumā biedrības "Baltijas krasti" ekspertu komanda pie plāna izstrādes strādāja 2776,5 stundas jeb 347 darba dienas. Intensīvs darbs sākas no 2024. gada pavasara. Lielākais stundu apjoms saistīts ar apsaimniekošanas pasākumu plānošanu un analīzi (717 h). Salīdzinoši daudz laika aizņēma arī komunikācija ar VARAM un DAP (338 h), kas skaidrojams arī ar jaunas pieejas testēšanu un daudziem tehniskiem jautājumiem, kā arī regulārām sanāksmēm plāna izstrādes laikā.

2.attēlā apkopotas biedrības "Baltijas krasti" ekspertu pavadītās stundas pārvaldības plāna izstrādē, sagrupējot blokos.

2. attēls. Biedrības "Baltijas krasti" (t.sk. plāna vadītājs, eksperti) pārvaldības plāna sagatavošanā ieguldītās darba stundas, sadalītas pa tematiskiem blokiem.

Tabulā Nr.1 sniegta apkopojoša informācija par dabas vērtībām pētītajās teritorijās un izpētei veltītajiem laika resursiem.

Tabula Nr.1

Teritorija	Cilvēk- stundas (kopā)	Biotopu veidi teritorijā	Aizsargājamās sugas teritorijā	Biotopu platība teritorijā (ha)	Teritorijas platība (ha)	Pētītas ainavas, tūrisms	Cilvēkstundas / ha
"Gudenieki", "Nicas īvju audze"	1047	10	47	85	316	Nē	3,31
"Istra"	3369,5	18	74	1151	2243	Jā	1,50

Digitālā sistēma var nedaudz samazināt plāna izstrādes laiku, (piemēram, nav vairākas reizes jāpāraksta teksts, kas iekļauts eksperta atzinumā un dabas plāna tekstuālajā daļā u.tml., ērtāk redzamas konfliktsituācijas, utt.), bet lielākais laika ieguvums sasniedzams, sinhronizējot plāna un individuālo noteikumu apspriešanu, ja tādi teritorijai plānoti.

2. Testēšanas procesā konstatētās nepieciešamās izmaiņas pārvaldības plānu izstrādē, salīdzinot ar Jaunajā plānu ietvarā paredzēto

Plānu e-formā, plānu saturā un izstrādes kārtībā jau pārvaldības plānu izstrādes gaitā tika veiktas vairākas nelielas izmaiņas, kuras ierosināja plānu izstrādātāji, uzraudzītāji un iesaistītās institūcijas un sabiedrība. Tomēr nepieciešama vēl vairāku būtisku izmaiņu veikšana.

2.1. Nepieciešamās izmaiņas plānu e-formā

Lai plānu e-formas izstrādātāju daļa pilnvērtīgi nodrošinātu plāna izstrādātāju vajadzības plāna sagatavošanā un, ja tam ir tehniskas iespējas, tad ieteicams realizēt sekojošas izmaiņas:

- ieviest iespēju rediģēt datu slāņu atribūtu tabulas kolonnu/rindkopu veidā (masveidā), nevis tikai katru poligonu atsevišķi (ar viedo rediģēšanu)
- ieviest funkciju, kas ļauj atlasīt datus pēc to pārklāšanās ar cita slāņa datiem,
- ieviest iespēju plāna izstrādātājam datu slāņus patstāvīgi lejupielādēt vai augšupielādēt e-formā, kā arī labot kļūdas "Teritorijas" sadaļā, lai tas nebūtu jādara DAP datu speciālistiem,
- padarīt ērtāku datu rediģēšanas rīku sadaļā "Datu ievade",
- ieviest iespēju atsevišķi deaktivizēt pārklājošos slāņus, ja tie ir vienlaikus atzīmēti,
- ieviest konsekventu atgriešanas funkciju ("undo"), kas nodrošinātu nejauši izdzēsto datu drošu atgriešanu,
- paredzēt iespēju, zīmējot vai rediģējot poligonu ģeometriju (viedā rediģēšana), atsaukt tikai pēdējo darbību, ja poligons netīšām tiek pārbīdīts,
- ieviest iespēju patstāvīgi izveidot jaunus datu slāņus, lai nav jāiesaista DAP datu nodaļa,
- iespējot lietotājam paliekošā veidā pārkārtot slāņu secību "Datu ievades" sadaļā.
- novērst informācijas pārklāšanos starp sadaļām "Teritorija" un "Datu ievade" (Piemēram, "Datu ievade" sadaļā izveidotajā slānī "Funkcionālais zonējums" katru poligonu un tā atribūtu, tai skaitā noteikumus, var rediģēt atsevišķi, taču sadaļā "Teritorija" ir "Plānotais zonējums", kur arī tiek ievadīti noteikumi šiem zonējumiem. Šie noteikumi parādās "Datu ievades" slānī kā jauns poligons, kas pārklāj visu teritoriju, radot informācijas un slāņu dublēšanos. Līdzīgi neskaidrības radās arī ar kultūras pieminekļiem),
- rast iespēju tekstu rediģēt ērtākā, plašākā logā, jo atribūtu tabulā var rediģēt tikai pa vienam ierakstam, logi ir mazi un nepārskatāmi,
- rast iespēju patstāvīgi izdzēst ierakstus tabulā, ja tie nekorekti vai lieki ievadīti, lai nav nepieciešama DAP datu nodaļas iesaiste,
- vienkāršot iespēju rediģēt iesniegtos priekšlikumus un papildināt tos ar izstrādātāja komentāriem vai atbildēm "Sabiedrības iesaistes" sadaļā,
- ieviest *Survey* formu apsaimniekošanas pasākumu ievadei, kas kalpotu arī apsaimniekošanas pasākumu izpildes reģistrēšanai.

Jāuzsver, ka plānu e-forma jau šobrīd ir lietojama arī citu plānu izstrādē, kaut arī atsevišķu datu sagatavošanu ērtāk veicama kartogrāfam ārpus e-formas. Jāņem vērā, ka ne visi no

uzskaitītajiem punktiem ir ieviešami ar šī brīža tehniskajām iespējām, problemātiski varētu būt 1.-9. punkts.

Plānu e-formas izstrādātāju daļā ir iekļauta sadaļa "Teritorija", kur apkopota vispārējā informācija par ĪADT. Plānu izstrādes procesā konstatēts, ka informācijas ievade šajā modulī nav vienkārša un prasa daudz laika, daļa no datu slāņiem tiek dublēta sadaļā "Datu ievade", kur informācijas ievade ir ērtāka. Tie datu slāņi, kas netiek dublēti datu ievades sadaļā, netika publicēti sabiedrībai pieejamajā formā, bet palika tikai plāna izstrādātāju zināšanai. Par pārvaldības plānu saņemtajos komentāros nav atrodamas norādes, ka šāda informācija būtu nepieciešama labākai plāna izprašanai. Līdz ar to var secināt, ka e-formas sadaļa "Teritorija" nav būtiski nepieciešama plāna izstrādes procesā, bet tās sagatavošana prasa daudz laika, kā arī informācija nereti dublējas sadaļā "Datu ievade". Visdrīzāk sadaļu "Teritorija" var tālāk neattīstīt vai pat dzēst no plānu e-formas, bet turpmāk strādāt citās plānu e-formas sadaļās.

Ieteicams pārskatīt datu slāņu izveides, aktualizēšanas un uzturēšanas plūsmu, lai pārvaldības plānu pārskatu lapā, kartē (<https://ozols.gov.lv/ATP/>) un e-formas izstrādātāju daļā būtu redzami dati no viena un tā paša datu avota jeb datu slāņa. Datu ievadē slāņi satur datus arī par buferjoslu ap plāna teritoriju, pieņemot, ka teritorijas robeža būs mainīga. Plānu publikajās kartēs (<https://ozols.gov.lv/plani/>) dati ir nogriezti pa teritorijas robežu lai iegūtu platības teritorijā, kas nepieciešamas grafikiem, bet <https://ozols.gov.lv/ATP/> kartē datu slāņi ir sagriezti pa zemes vienībām, lai attēloto īpašniekiem saistošo informāciju, ietverot datus par visu zemes vienību, nevis tikai ĪADT teritorijā esošo daļu. Šeit problēmas rada plāna procesā "staigājošās" ĪADT robežas, nepieciešamība regulāri pārpublicēt datus un tas, ka biotopu un sugu dati netiek uzreiz ieviesti DDPS "Ozols", tādējādi radot papildu problēmas attēlot ticamus datus publikajās kartēs.

Pēc konsultācijām ar DAP Dabas aizsardzības departamentu ieteicams ieviest testēšanas procesā aprobētās izmaiņas apsaimniekošanas pasākumu un infrastruktūras datu slāņos arī Ozolā.

2.2. Nepieciešamās izmaiņas pārvaldības plānu saturā, struktūrā

Sabiedrībai pieejamajā plānu e-formā ieteicamas sekojošas izmaiņas un uzlabojumi, ja tehniskās iespējas to atļauj:

- pievienot apsaimniekošanas pasākumu apkopojošo tabulu un pārskatu par to, kāds apjoms regulāru un vienreizēju pasākumu paredzēts katrai mērķa sugai un biotopam, izmantojot e-formā iekļautos datus par plānotajiem apsaimniekošanas pasākumiem un katram pasākumam atribūtos norādīto mērķa sugu un biotopu,
- uzlabot apzīmējumus apsaimniekošanas pasākumiem,
- pievienot nākotnes potenciālo biotopu slāni,
- datu slāni "Meža dati" novietot apakšā, lai nepieciešamības gadījumā var, piemēram, redzēt sugu atradnes virs mežaudzes datiem,
- lai iegūtu informāciju par Sugu datiem, ar peli jāklikšķina uz katra sugas punkta, ieteicams rast risinājumu, lai būtu iespējams iezīmējot konkrētā teritorijā (piemēram nogabalā) sugu grupu, iegūt informāciju par teritorijā esošām sugām vienkopus,

- karti iespējams pietuvināt vai attālināt tikai ar "+" vai "-", ieteicams rast risinājumu ērtākai attēla palielināšanai, samazināšanai,
- ieviest iespēju kartes izdrukai,
- pilnveidot diagrammas par platībām, norādot mērvienības un salāgojot mērogu ar kartes mērogu,
- ieteicams ieviest statistiku arī par Biotopu un Putnu direktīvu sugām.
- Apsvērt iespēju kartogrāfiski publicēt arī priekšlikumu tabulu un piezīmi par to, kā katrs priekšlikums ņemts vērā.

Būtisks ir jautājums par plāna saglabāšanu tā apstiprinātajā versijā un par plāna fleksibilitāti – kā nodrošināt iespēju papildināt apsaimniekošanas pasākumus, ievadīt datus par to izpildi, par plānotās infrastruktūras izveidi, jaunākos datus par sugām un biotopiem, vienlaikus saglabājot iespēju aplūkot sākotnējo plāna versiju.

2.3. Nepieciešamās izmaiņas pārvaldības plānu izstrādes procesā

Pārvaldības plānu izstrādē tika izmantots modificēts sabiedrības un institūciju iesaistes process. Analizējot sabiedrības un institūciju iesaisti, var secināt, ka:

Informatīvā sanāksme, jo sevišķi lielām teritorijām vai teritorijām, kurās ir daudz fiziskām un juridiskām personām piederošu zemes vienību, tomēr būtu lietderīga, bet to ieteicams organizēt jau tajā plāna izstrādes posmā, kad ir apkopota zināmā informācija un sagatavoti ekspertu darba plāni teritorijas izpētei. Tomēr zemes īpašnieku apziņošanā pēc iespējas jāizmanto digitālās iespējas (e-adreses, nekustamā īpašuma nodokļa maksātāju datubāze, sociālie tīkli), jo vēstulju sūtīšana ir dārgs un neefektīvs apziņošanas paņēmieni.

Lielām un/vai sarežģītām teritorijām būtu vēlams konsultatīvās grupas izveide, noteikumos nosakot tikai minimālo konsultatīvās grupas dalībnieku skaitu, obligāti iesaistot pašvaldības/u un DAP pārstāvi, bet pārējie dalībnieki izteiktu savu vēlmi piedalīties konsultatīvās grupas darbā informatīvās sanāksmes laikā vai noteiktā laikā pēc sanāksmes. Ja paredzēta individuālo noteikumu vai to grozījumu projekta izstrāde, tad konsultatīvās grupas darbā jāiesaista VARAM pārstāvis.

Ieteicams apvienot plāna un individuālo noteikumu sabiedriskās apspriešanas procesu, plānu un individuālos noteikumus publicējot TAPIS portālā līdzīgi kā teritorijas plānojumu.

Šī ziņojuma izstrādes gaitā sagatavots arī MK noteikumu par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību grozījumu projekts (pilnveidojams, atbilstoši lēmumam, kādas izmaiņas sistēmā veikt). E-formas aktuālie datu slāņi pievienoti Pielikumā Nr. 4.

3. Pārvaldības plānu izstrādes procesa efektivitātes novērtējums

3.1. Stipro un vājo pušu, ieguvumu un draudu (SVID) analīze

SVID analīze veikta, apkopojot plānu e-formas izveidē un pilotteritoriju pārvaldības plānu izstrādē iesaistīto speciālistu viedokļus. Organizētas divas tiešsaistes sanāksmes, kurās piedalījās gan LatVianature projekta eksperti un datu nodaļas kartogrāfi, gan pārvaldības plāna izstrādātāja biedrības "Baltijas Krasti" pārstāvji, gan arī DAP Dabas aizsardzības departamenta un Latgales reģionālās administrācijas pārstāvji. Atsevišķi analizēta plānu e-forma gan izstrādātāju, gan sabiedrībai pieejamajā formā, kā arī plānu izstrādes kārtība un sabiedrības iesaiste.

SVID analīze par pārvaldības plānu izstrādes kārtību

Stiprās puses	Vājās puses
1. Plāna izstrādātājs var noteikt, cik un kādas sanāksmes rīkot atbilstoši konkrētajai situācijai	1. Procedūra nenodrošina pietiekamu institūciju un pašvaldības iesaisti, jo nav konkrēta normatīvā ietvara, kurā tām būtu jāpiedalās
2. Mazajos dabas liegumos, kur pārsvarā valstij piederoša zeme, pietiek ar pašvaldības informēšanu par plāna izstrādi, jo pašvaldībai nav interešu teritorijas apsaimniekošanā	2. Konsultācijas - jāirko vairākas sanāksmes, atsevišķi ar katru no institūcijām, nav kopīgas jautājumu izskatīšanas un diskusijas, grūti saskaņot viedokli
3. Plāna ieviešanas kontrole - apsaimniekošanas pasākumu izpildes reģistrācija, izmantojot e-formu	3. Ar vienu sabiedriskās apspriešanas sanākumi ir par maz
	4. Nav integrēts individuālo noteikumu un plāna sabiedriskās apspriešanas process
	5. Pārvaldības plāniem kā testa plāniem nav dabas aizsardzības plānu juridiskais statuss
Iespējas	Draudi
1. Noteikt plānu aktualizācijas un papildināšanas kārtību (optimāli ik pēc 6 gadiem)	1. Nepietiekama DAP kapacitāte fleksiblām plānu atjaunošanas, papildināšanas procesam, izpildes procesa reģistrēšanai
2. 2026. gadā VARAM plāno sagatavot informatīvo ziņojumu par ĪADT plānošanas procesu	2. Ārpakalpojuma plāna izstrādātājam nav pieejamas fizisko personu e-adreSES, sarežģīta pasta adrešu saņemšanas procedūra
3. Sajūgt vienā procesā plāna un individuālo noteikumu apspriešanas procesu, noteikumus kopā ar plānu publicējot TAPIS sistēmā	3. Grūtības atrast līdzsvaru starp plānošanu kā nepārtrauktu procesu un plānu kā apstiprinātu dokumentu
4. Noteikt konsultatīvās grupas minimālo sastāvu un minimālo zemes īpašnieku skaitu, kas jāsasniedz, bet informatīvajā sanāksmē to var paplašināt, ja ir interese	
5. Plāna uzsākšanas informatīvo sanākumi organizēt vēlāk, kad ir jau apkopota informācija un sagatavoti ekspertu darba plāni, kurus iespējams koriģēt un papildināt sanāksmes laikā	
6. Zemes īpašnieku informēšanai pēc iespējas izmantot e-adreSES, iesaistīt pašvaldības resursus – esošo nekustamā īpašuma nodokļa maksātāju datubāzi – zemes īpašnieku informēšanā par plāna uzsākšanu un sabiedrisko apspriešanu	
7. Plāna gatavību sabiedriskajai apspriešanai apliecina DAP, ne konsultatīvā grupa (jānosaka plāna sastāva atbilstība, jo par plāna risinājumiem iebildumus izsaka sabiedriskajā apspriešanā)	
8. Sagatavot plāna ieviešanas mehānismu, lai plānošana un plāna īstenošana būtu vienots process	

SVID analīze par sabiedrībai pieejamo pārvaldības plānu e-formu

Stiprās puses	Vājās puses
1. Labi atspoguļo plāna saturu, lai gan ir piesātināta, jo daudz datu	1. Papīra forma tomēr labāka un saprotamāka, jo sevišķi vecākā paaudze neprot rīkoties, lodziņi ar plānotajiem aprobežojumiem pārāk mazi
2. Tā ir nākotne, jo var pievienot citus datus, piemēram, monitoringa rezultātus	2. Ieviešot digitālos risinājumus, DAP nāk klāt darbs
3. E-forma ir izaugusi tā, kā nemaz nebija paredzēts projekta pieteikumā	3. Vietām slāņi nav automātiski sasaistīti, bet informācija dublējas, manuāli ievadot informāciju, var kļūdīties
4. Visi dati nonāk vienkopus, ja nepieciešams, vēlāk var atrast kļūdu cēloņus	4. Nav norādīti datu slāņu izveidošanas datumi
5. Saudzējam dabu, nav jādrukā papīra plāns	5. Dažādi viedokļi par to, kā jāizskatās e-formai, visiem nevar izdabāt
6. Ir viegli apskatīties sev interesējošu teritoriju, kartēs M 1:10 000 parasti grūti atrast	6. ATP kartē pārlietu garī paskaidrojuma teksti par nosacījumiem teritorijas izmantošanā un apsaimniekošanā.
7. Individuālo noteikumu grozījumi – katrs redz, kas viņa zemes vienībā atļauts, kas nē	
8. Plāns labi strukturēts, viegli uztverams, nav liekas informācijas, var ātri atrast sev interesējošo informāciju, tā nav jāmeklē tekstā	
9. Var pieslēgt un atslēgt slāņus, interaktīvā karte labāk uztverama, salīdzinot ar statisku karti	
Iespējas	Draudi
1. Integrēt citās sistēmās, piemēram, TAPIS, kur sasaistīt plāna un individuālo noteikumu sabiedrisko apspriešanu, lai nebūtu jāveic atkārtota MK noteikumu projekta apspriešana un zemes īpašnieku informēšana	1. Cik dati ir droši?
2. DAP var izstrādāt plānus pati, nepiesaistot ārpakalpojuma plānu izstrādātājus, vismaz nelielām teritorijām	2. Sabiedrība nav pietiekami izglītota digitālajos jautājumos, lai varētu labi iepazīties ar kartēm un izprast plānu
3. Uzlabot saderību ar mobilajām ierīcēm	3. Sabiedrība plānoto var uztvert kā esošu, piemēram, funkcionālo zonējumu
4. Uzlabot lietotāju apmācību un atbalsta servisu	4. ja nebūs pietiekama finansējuma, var neizdoties integrācija TAPIS
5. Nepieciešams piestrādāt pie vizuālā noformējuma gan pārvaldības plānu pārskata lapai, gan kartei. Dizaina un lietojamības testēšanā nepieciešams iesaistīt dažādas lietotāju grupas	5. Straujas tehnoloģiskās pārmaiņas, viss ātri noveco
6. Pārskatīt datu slāņu izveides, aktualizēšanas un uzturēšanas plūsmu, lai pārvaldības plānu pārskatu lapā, kartē (https://ozols.gov.lv/ATP/) un e-formas izstrādātāju daļā būtu redzami dati no viena un tā paša datu avota jeb datu slāņa	

SVID analīze par plānu e-formas izstrādātāju daļu Ozola portālā

Stiprās puses	Vājās puses
1. Plāna izstrādātājiem ir labs kopskats, izņemts vidusceļš, kas kavē komunikāciju	1. Dabas eksperti vāji iesaistījās e-formas izmantošanā, neizmantoja sugu ievades formu, izmantoja pierastos paņēmienus
2. Visi dati ir vienkopus, ērti izmantot, plānojot apsaimniekošanas pasākumus un funkcionālo zonējumu	2. Platforma noder komunikācijai, bet precīzai izzīmēšanai neder, nav griešanas funkcijas, jāiesūta datu slānis, ko DAP pievieno e-formai
3. Var integrēt vairākus plānošanas posmus vienotā platformā	3. Nav izveidota funkcionālā zonējuma klasifikācija, kur būtu unificēti katras zonas noteikumi, piemēram, DL15, kur aizliegta kailcirte
4. Dabā ievāktajiem datiem ir iespēja pievienot pielikumus (attēlus), kas vēlāk ir izmantojami paskaidrojošu rakstu papildināšanai un situācijas vizualizēšanai	4. Ieviešot digitālos risinājumus, DAP nāk klāt darbs
5. Vieglāk identificēt konflikta situācijas, t.sk. starp pretējiem apsaimniekošanas pasākumiem	5. Dažādi viedokļi par to, kā jāizskatās e-formai, visiem nevar izdabāt
Iespējas	Draudi
1. Izglītēt ekspertus un plānu vadītājus	1. Nebūs pietiekama finansējuma e-formas uzturēšanai un datu sagatavošanai plāniem
2. Izveidot <i>Survey</i> formu arī apsaimniekošanas pasākumiem vai citiem datu slāņiem	2. Slikts mobilo datu pārklājums ĪADT, jo sevišķi pierobežā, kas traucē mobilās aplikācijas izmantošanu
3. Mainīt funkcionālā zonējuma veidošanas procesu, par pamatu ņemot zemes vienības	3. Straujas tehnoloģiskās pārmaiņas, viss ātri noveco
4. Integrēt ar citām sistēmām	4. ESRI rīki WEB versijā ierobežoti, vairākas nepieciešamās funkcijas plāna izstrādātāji paši nevarēs veikt – jāiesaista DAP vai dati jāsagatavo savās programmās
5. Līdz 2029. gada beigām jābūt gatavai Ozola 2. versijai, tur varēs iekļaut e-formu	5. Normatīvo aktu izmaiņas, kas prasa sistēmas pārveidi
6. Noteikt, ka ieraksts sistēmā ir līdzvērtīgs pārbaudes aktam	
7. Pārskatīt datu slāņu izveides, aktualizēšanas un uzturēšanas plūsmu, lai pārvaldības plānu pārskatu lapā, kartē (https://ozols.gov.lv/ATP/) un e-formas izstrādātāju daļā būtu redzami dati no viena un tā paša datu avota jeb datu slāņa	

3.2. Izmaksu efektivitātes analīze

Nevar tieši salīdzināt izmaksas starp dažādiem plāniem, jo katram no tiem ir atsevišķs darba uzdevums, kas nosaka arī nepieciešamo ekspertu klāstu un darba stundas, atkarībā no teritorijas sarežģītības, u.c. faktoriem.

Salīdzinot izmaksas ārpalpojuma plānam un iekšējo ekspertu sagatavotam plānam, izmantojot plānu e-formu, var secināt:

- DAP kartogrāfu darba apjoms ir atkarīgs no teritorijas lieluma un arī ārpalpojuma plānā DAP kartogrāfiem ir jāiegulda nozīmīgs darbs,
- DAP kartogrāfu ieguldījumu var mazināt, ja ir iespējams ieviest 2.1. nodaļā aprakstītos uzlabojumus plānu e-formas izstrādātāju daļā,
- ar iekšējiem resursiem izstrādājamā plānā nevar pilnībā nodrošināt visus ekspertus, kādi ir nepieciešami.

Ja plānu izstrādei tiek izmantota plānu e-forma, tad ieteicams turpmāk pielietot hibrīdrisinājumus:

- DAP nodrošina kartogrāfisko datu sagatavošanu, paredzot tam atbilstošas slodzes DAP štatā,
- DAP nodrošina būtiskākos (atslēgas) ekspertus un plāna vadību un koordināciju,
- ekspertu, kas nav DAP štatā, pakalpojumi tiek iepirkti ārpalpojumā.

Plānu ieviešanas uzraudzību (plānu pārskatīšanu) jāveic DAP, reizē plānojot kurām teritorijām kāda līmeņa plāns ir nepieciešams. Jānosaka precīzi kritēriji, kuros gadījumos izstrādājams jauns plāns, bet kuros veicama apsaimniekošanas pasākumu pārplānošana vai citas izmaiņas esošā plāna redakcijā. Šāda veida plānu pārskatīšana nodrošina sistēmu, kas ir fleksiblāka un taupa resursus.

Lieli uz sarežģīti plāni arī turpmāk izstrādājami ārpalpojumā.

Citi apsvērumi:

- Iepērkot pakalpojumu, līdzīgi kā esošajā sistēmā, ārpalpojuma izpildītājam jānodrošina arī kartogrāfs, kas sagatavo datus atbilstoši e-formas prasībām, ārpus e-formas, kamēr tehniski nav iespējams veikt 2.1. nodaļā aprakstītos uzlabojumus. Jāizstrādā detalizēta pamācība.
- Eksperta laiks izpētei dabā un apsaimniekošanas pasākumu plānošanai var tikt samazināts, ja izpēte jāveic tikai par Eiropas Savienības nozīmes biotopiem (nevis arī Latvijas īpaši aizsargājamiem biotopiem).
- Eksperta atzinuma formātā arī iespējami uzlabojumi, lai katrai no rekomendācijām būtu precīzi pieejams pamatojums. Jāvērtē iespēja arī atzinumus iesniegt digitālā formā, kas vienādotu pieeju.

4. Pārvaldības plānu integrācija un attīstība valsts digitālās pārvaldības ietvarā

4.1. Plānotā attīstība un sistēmas integrācija

Dabas aizsardzības plānu e-formas risinājums ir iekļauts projekta "Ozols 2" pasē, un tā izstrāde paredzēta kā viena no projekta funkcionālajām komponentēm.

Saskaņā ar Ozols 2 projekta pasi, e-forma tiks pilnveidota, integrējot esošo datu struktūru DDPS "Ozols 2" sistēmā, kā arī nodrošinot tās sasaisti ar Teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēmu (TAPIS) un valsts ģeotelpiskās informācijas portālu ĢeoLatvija.lv.

Plānotie uzlabojumi paredz:

- automatizētu īpašnieku apziņošanas procedūru, balstītu uz ģeotelpiskajiem datiem un īpašumtiesību informāciju;
- dabas plānu sasaisti ar teritorijas plānojumiem un pašvaldību attīstības programmu datiem;
- iespēju publiski skatīt un komentēt plāna saturu tiešsaistē, nodrošinot sabiedrības līdzdalību un pārskatāmību;
- datu automātisku integrāciju ar ĢeoLatvija.lv un Atvērto datu portālu, nodrošinot vienotu informācijas pieejamību un caurskatāmību.

Visas šīs aktivitātes tiks īstenotas atbilstoši "Reģioni un vide" domēna mērķarhitektūras (2025–2030) vadlīnijām, kā arī Latvijas Digitālās transformācijas pamatnostādnēm 2021–2027, kas paredz vienotu datu pārvaldības, koplietošanas un e-pārvaldes attīstību vides un reģionālās attīstības jomā.

Ozols 2 projekta ieviešana plānota līdz 2029. gadam, nodrošinot pilnvērtīgu sistēmas darbību un integrāciju ar citiem vides nozares digitālajiem risinājumiem.

Pielikums Nr. 1

Dabas aizsardzības plānu JAUNAIS IETVARS un nepieciešamie uzlabojumi dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols" **AINAVISKĀ NOVĒRTĒJUMA METODIKA** (46 lpp.), pievienots kā atsevišķs fails.

Pielikums Nr. 2

C.2 – Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, tostarp Natura 2000, dabas aizsardzības plānošanas pilnveide

Natura 2000 teritoriju pārvaldības plānu testēšanas rezultāti un ieteikumi plānošanas procesa uzlabošanai

**Metodoloģiskais ietvars tūrisma plānošanas nepieciešamības
noteikšanai un tūrisma un apmeklētāju plūsmu plānošanai ĪADT
pārvaldības plānos**

2025

Pēc testēšanas pilnveidotas šādas nodevuma "Dabas aizsardzības plānu JAUNAIS IETVARŠ un nepieciešamie uzlabojumi dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols" versijas 2.0 sadaļas:

1.3. Tūrisms un rekreācija

ĪADT ir vajadzība veikt tūrisma un rekreācijas plānošanu un izstrādāt apmeklētāju plūsmas vadības sadaļu – līdz ar to arī iekļaut to ĪADT pārvaldības plānā, izvērtējot ĪADT atbilstību vairākiem nosacījumiem:

- 1) ĪADT kategorija ir nacionālais parks, biosfēras rezervāts, dabas parks vai aizsargājamo ainavu apvidus,
- 2) ĪADT atrodas populāras tūristu piesaistes un atpūtas vietas, tās atbalstoša infrastruktūra vai labiekārtojums (datu avots – ĪADT apmeklētāju monitorings ViA & DAP apmeklētāju uzskaites dati un cita alternatīvi datu avoti),
- 3) ĪADT ir regulāra apmeklētāju plūsma un novērojama sistemātiska antropogēnās slodzes ietekme (datu avots – ĪADT apmeklētāju monitorings ViA & DAP apmeklētāju uzskaites dati, tūristu mītnu statistika vai un cita alternatīvi datu avoti),
- 4) ĪADT ir viegli pieejama: tā atrodas blīvi apdzīvoto vietu tuvumā (iekļaujas ikdienas rekreācijas aktīvajā apmeklējumu zonā līdz 2,5 km attālumam no pilsētas vai ciema) vai tās apmeklētību brīvdienās nosaka intensīvāk izmantoti koplietošanas piebraucamie ceļi.

Ja izpildās kāds no šiem kritērijiem, tad ĪADT ir izstrādājama sadaļa par tūrisma un rekreācijas plānošanu un apmeklētāju plūsmas vadību. Detalizētāka informācija atrodama šī ziņojuma [3. pielikumā](#). Apmeklētāju plūsmu vadības plānošana var būt aktuāla ikvienai ĪADT, atbilstoši konkrētajam kontekstam, piemēram, noteikt dzērveņu lasīšanas iespējas Teiču rezervātā⁴. Tomēr tas nebūtu pamats, lai piesaistītu tematisko ekspertu veikt visaptverošu ĪADT tūrisma un rekreācijas plānošanu dabas pārvaldības plāna ietvaros. To nosaka normatīvā regulējuma ierobežojumi apmeklēšanai, nelielais un vienveidīgais apmeklētāju plūsmas apjoms, citkārt arī teritoriju novietojums un lielums kontekstā ar pirmajiem četriem punktiem augstāk.

4.3. Tūrisms un rekreācija: apmeklētāju plūsmas plānošana

Natura 2000 teritorijas plānā tiek analizēta tikai esošā tūrisma infrastruktūra un izvērtēta tās ietekme uz ĪADT dabas vērtībām, kā arī atbilstoši izvērtējumam tiek plānoti secīgi apmeklētāju infrastruktūras elementi: infrastruktūra piekļuvei un mobilitātei, atpūtas un tūrisma labiekārtojums, dabas izglītības un interpretācijas infrastruktūra, biotopu un sugu aizsardzībai veidojamā infrastruktūra un drošība un ārkārtas situāciju infrastruktūra (skat. 8. tabulu 2.1.2. nodaļā un 19. un 20. tabulu 2.1.5. nodaļā).

Savukārt ĪADT pārvaldības plānā tiek izvērtēta apmeklētāju plūsma gan kvantitatīvi (dažādos laikos: sezonāli, brīvdienas salīdzinājumā ar darba dienām, ūdens tūrisms palu laikā u.tml.), gan kvalitatīvi (pēc apmeklētāju segmentu rakstura, galvenās motivācijas vietas apmeklēšanai, vajadzībām un izturēšanās paradumiem). Tiek analizēta esošā tūrisma un atpūtas

⁴ [Teiču dabas rezervātā tikai vietējie iedzīvotāji divās septembra nedēļas nogalēs varēs lasīt dzērvenes](#)

infrastruktūra (skat. 2.1.2. nodaļu) un galvenās problēmu vietas, kur identificējama negatīva antropogēnās slodzes ietekme, arī vietas ar potenciālu dabas interpretācijai, dabas vērtību izzināšanai, pieļaujamo pārmaiņu sliekšņi vai slodzes kapacitāte. Pamatojoties uz analītiskajā daļā konstatētajām vajadzībām, paredzētajiem risinājumiem un atbilstoši apmeklētāju plūsmas visaptverošas vadības izpratnei, tiek plānoti apmeklētāju infrastruktūras objekti. Plānojums ietver galvenokārt tādus dabas tūrisma un atpūtas infrastruktūras objektus, kas vajadzīgi antropogēnās slodzes mazināšanai uz ĪADT dabas vērtībām, plānojot infrastruktūru lokālā līmenī, taču ņemot vērā arī kontekstu tiešā ĪADT robežas tuvumā (piemēram, atrašanās blīvi apdzīvotas vietas ikdienas rekreācijas zonā, populāru tūrisma vietu izvietojums u.tml.). Vairāk par tūrisma un rekreācijas plānošanas mērķu salāgošanu ar dabas aizsardzības mērķiem skat. [3. pielikumā](#).

Ja atbilstoši 1.3. nodaļā, 3. un 8. pielikumā aprakstītajiem kritērijiem konkrētajā ĪADT ir vajadzīga tūrisma un rekreācijas, apmeklētāju plūsmas vadības plānošana, tad DAP, izstrādājot darba uzdevumu šai ĪADT pārvaldības plāna sadaļai, ņem vērā turpmāk aprakstītos ieteikumus:

- 1) veic visaptverošu ĪADT rekreācijas un tūrisma izpausmju un iespēju telpisko analīzi, identificē konfliktsituācijas un vērtību pretnostatījumus ar dabas aizsardzības mērķiem;
- 2) identificē apmeklētāju segmentus un novērtē to skaitu un motivāciju apmeklēt teritoriju (sezonāli), identificē apmeklētāju radītās antropogēnās slodzes negatīvās ietekmes veidus un vietas;
- 3) izvērtē esošās tūrisma un rekreācijas infrastruktūras kapacitāti un kvalitāti, novērtē dabas interpretācijas un informatīvo nodrošinājumu; aktualizē vajadzības infrastruktūras atjaunošanai vai jaunu infrastruktūras elementu izveidei visa "klienta ceļa" ietvaros (piekļuve, ērtības, dabas izglītība un interpretācija, drošības infrastruktūra);
- 4) plāno tūrisma un rekreācijas attīstību, izstrādā priekšlikumus apmeklētāju plūsmas vadībai, pieļaujamo pārmaiņu robežas, precizē formulējumus normatīvo aktu izmaiņu vajadzībām;
- 5) plānošanas procesā organizē tūrisma un rekreācijas organizēšanā iesaistīto pušu līdzdalību, kā arī visu to zemes īpašnieku iesaisti, kuru īpašumos atrodas vai tiek plānota tūrisma un rekreācijas infrastruktūra.

Atbilstoši iepriekš aprakstītā izvērtējuma rezultātiem veic tūrisma un atpūtas infrastruktūras un apmeklētāju plūsmas vadības plānošanu, nosakot potenciālos tūrisma veidus (ūdenstūrisms, velotūrisms, dabas izziņas tūrisms u.c.), tiem vajadzīgo infrastruktūru (piekļuves veids un konteksts, labiekārtojuma veids un ietilpība, cenšoties plānot iekļaujošu universālā dizaina risinājumus). Dati par plānoto tūrisma infrastruktūru reģistrējami apsaimniekošanas pasākumu, plānotās infrastruktūras un plānotās infrastruktūras intensitātes datubāzēs (skat. 2.1.5. sadaļu). Detalizēti ĪADT tūrisma un rekreācijas, apmeklētāju plūsmas vadības plānošana ir aprakstīta šī ziņojuma [3. pielikumā](#).

2.1.2. Teritorijas izmantošana

Infrastruktūras objektu karte tiek sagatavota, pamatojoties uz DAP un LVM datiem par dabas tūrisma infrastruktūru, kas var tikt papildināta no ViA datu bāzes. Izmantojama arī LĢIA topogrāfiskās kartes M 1:10 000 dati par dažāda veida ēkām un būvēm, kas atrodas konkrētajā ĪADT vai tās tiešā tuvumā. pamatojoties uz LĢIA topogrāfiskās kartes M 1:10 000 datiem, izmantojot datu slāņos "object_A", "road_P", "road_L", "rail_L", "build_P", "build_L", "bridge_P",

"bridge_L", "hidro_P", "hidro_L" esošos datus par infrastruktūras objektiem⁵. Slānim pievienojami dati par infrastruktūras objektiem arī no citiem informācijas avotiem. Dotajā datu slānī aizpildāmie atribūti apkopoti 9. tabulā, kur par pamatu ņemts pašreizējais Ozola Infrastruktūras objektu datu slāņa apraksts, to papildinot. Plāna izdrukas formā datu slānis pieejams gan kartes veidā, gan arī tabulas veidā par tiem poligoniem, kuros ir aizpildīts atribūts "Objekta nozīme konkrētajā ĪADT".

8. tabula

Infrastruktūras objekti

Nosaukums	Infrastruktūra
DB nosaukums	Infrastructure_point Infrastructure_poly Infrastructure_line
Apraksts	Infrastruktūras objekti (punkti) Infrastruktūras objekti (laukumi) Infrastruktūras objekti (līnijas)
Veids	Point / Polygon / Line
Versionēšana	
Vēsture	X
Auditēšana	X
Web labošana	X
Topoloģija	
Pielikumi (attachm.)	X

Nosaukums	DB nosaukums	Tips	Apraksts/piezīmes
ID	ID	Long integer	
Piederība	OWNERSHIP	DM50_ONWERTYPE 0 – nedefinēts 1 – DAP 2 – AS LVM 3 – Pašvaldība 4 – cits	Default: 1 Obligāti aizpildāms
Veids	GROUPING	SUBTYPEFIELD Short integer 1 – Piekļuve un mobilitāte 2 – Atpūtas un tūrisma labiekārtojums 3 – Dabas izglītības un interpretācijas infrastruktūra 4 – Biotopu un sugu aizsardzības infrastruktūra 5 – Drošība un ārkārtas situāciju infrastruktūra 6 – Cita infrastruktūra	No Pārvaldes izstrādātā infrastruktūras objektu klasifikatora, 1. Līmenis (grupa) Obligāti aizpildāms
Objekta apraksts	TYPE_DETAIL	Text[100]	Obligāti aizpildāms
Novērtējums	ASSESSMENT	DM51_ASSESSMENT 0 – nedefinēts	Obligāti aizpildāms DAP objektiem

⁵ [Legend \(Topo10_080113\) \(lgia.gov.lv\)](#)

		1 – labs 2 – apmierinošs 3 – slikts 4 – avārijas stāvoklī	
Statuss	STATUS	DM49_INFRASTAT Short integer 1 – esošs 2 – slēgts vai demontēts	Default: 1 Obligāti aizpildāms
Izveides izmaksas, EUR	ACT_COST	Double	
Uzturēšanas izmaksas, EUR	MAINT_COST	Double	
Ekspl. no (gads)	EXP_FROM	Short integer	Obligāti aizpildāms
Atbildīgā institūcija vai persona	RESPONS_AUTH	Text[200]	Obligāti aizpildāms
Vides pieejamība	ACCESSIBILITY	DM52_ACCESSIBILITY 0 – nedefinēts 1 – pieejams 2 – nav pieejams 3 – pieejams grupām ar invaliditāti (piem., cilvēkiem ar ierobežotām pārvietošanās spējām, neredzīgajiem, vājdzirdīgajiem, intelektuālās attīstības traucējumi u.c.)	Cilvēkiem ar īpašām vajadzībām Obligāti aizpildāms
Grupas, kurām infrastruktūra ir pieejama		Text[200]	
Atbilstība vienotajam stilam	ACCORDING_STYLE	DM53_UNISTYLE 0 – nedefinēts 1 – atbilst 2 – daļēji atbilst 3 – neatbilst	
Piezīmes	NOTES		
Veida klase	FIGURATION	SUBTYPE „1” DM120_INFO_infra StL1 -Informācijas stends lielais vertikāls viendaļīgs StL2 -Informācijas stends lielais vertikāls divdaļīgs StL3 -Informācijas stends lielais vertikāls trīsdaļīgs StMv -Informācijas stends mazais, vertikāls StMk -Informācijas stends mazais, katedras tipa Robz -Robežzīme (ozollapa) NorL -Norāde - lielā (autobraucējiem) virziena dēlis NorM -Norāde - virziena dēlis INos -Informācijas zīme (teritorijas nosaukums, aizsardzības kategorija, teritorijas Mark -Taku marķējuma zīme Pikt -Piktogramma Cz -Ceļazīme SUBTYPE „2” DM121_RECREAT_infra	Obligāti aizpildāms

		AtUL -Atpūtas vieta kompleksa (nojume, galds, soli, ugunsкура vieta, atkritumu urna) AtUM -Atpūtas vieta kompleksa (galds, soli, ugunsкура vieta, atkritumu urna) AtM -Atpūtas vieta galds un soli Noj -Nojume NojL -Nojume lapene NojP -Nojume pusvīgvama tipa PltA -Skatu platforma takas līmenī PltH -Skatu platforma augstāk par takas līmeni Torn -Skatu tornis Skat -Skatu vieta SUBTYPE „3” DM122_UPGRADE_infra WC -Tualetes slāpja Tual -Tualetes sausā VelN -Velonovietne Atkr -Atkritumu tvertne VUg -Ugunsкура vieta Sols -Atsevišķs sols Aka - aka, urbums SUBTYPE „1” DM123_ROAD_infra Ceļi Cels -Autoceļš, brauktuve Taka -Taka GTaka -Mežtaka JTaka -Jūrtaka Laip -Laipas Tilt -Tilts, tiltiņš Parc - Pārceltuve Kapn -Kāpnes CLai -Ceļi laivu novilkšanas ceļš Caur -Caurteka SLcels -Slēgts ceļa posms SUBTYPE „2” DM124_BARRI_infra Barj -Barjera Apl -Aploks Zogs -Žogs StgA -Stiga (apsaimniekojamā) StgM -Stiga (apsaimniekojamā) ar mineralizētu virsmu JosM -Mineralizētās joslas gar ceļiem, objektiem – ugunsdrošībai Aizspr – Aizsprosts Sluzas – Slūžas Dambis – Aizsargdambis, valnis Mols – Mols SUBTYPE „1” DM125_POLIG_infra Apgr -Apgriešanās vieta Stav -Stāvlaukums Telt -Telts vietu laukums Trei -Treileru laukums Plai -Laivu pietātne Lug -Ugunsкура laukums Dzvn -Dzīvnieku aploks Peldv. -Peldvieta	
--	--	---	--

		Cits – cits, iepriekš neminēts objekts	
Materiāls	BASE_MATH	Text [50]	
Info nesēja materiāls	COVER_MATH	DM126_COVER_MATH 1 – metāls 2 – lamināts 3 – koks 4 – saplāksnis 5 – cits	Obligāti aizpildāms informācijas stendiem
Virziens (1-12)	DIRECTION	Short	
Segums (ir/nav)	COVER	DM127_COVER Short integer 1 – ir 2 – nav 0 - bez vērtējuma	Obligāti aizpildāms ceļiem, takām un laipām
Seguma materiāls (līnijveida un poligona objektiem)	COVER_MATH	DM128_COVER_MATH_lin_pol 0 – nedefinēts 1 – garendēļi 2 – šķērsdēļi 3 – šķelda 4 – grants 5 – asfalts 6 – bruģis 7 – cits	Obligāti aizpildāms
Finanšu avots	MONEY_SOURCE	Text[200]	
Garums, m	LENGTH	Double	
Platums, m	WIDTH	Double	
Augstums, m	HEIGHT	Double	
Objekta nosaukums	OB_NAME	Text[150]	Obligāti aizpildāms
Infrastruktūras nozīme konkrētajā ĪADT		Text[500]	
Kadastra Nr.	KAD_NR	Text[16]	
Grāmatvedības invent. Nr.	INVENT_NR	Text[50]	
Saite uz ĪADT (vietas kods)			
Saistītās ĪADT nosaukums			

2.1.5. Apsaimniekošanas pasākumi

19. tabula

Plānotie infrastruktūras objekti

Nosaukums	Infrastruktūra
DB nosaukums	Planned infrastructure_point Planned infrastructure_line Planned infrastructure_polygon
Apraksts	Plānotie infrastruktūras objekti (punkti) Plānotie infrastruktūras objekti (līnijas) Plānotie infrastruktūras objekti (laukumi)

Veids	Point / Line
Versionēšana	
Vēsture	X
Auditēšana	X
Web labošana	X
Topoloģija	
Pielikumi (<i>attachm.</i>)	X

Nosaukums	DB nosaukums	Tips	Apraksts/piezīmes
ID	ID	Long integer	
Piederība	OWNERSHIP	DM50_ONWERTYPE 0 – nedefinēts 1 – DAP 2 – AS LVM 3 – Pašvaldība 4 – cits	Default: 1 Obligāti aizpildāms
Veids	GROUPING	SUBTYPEFIELD Short integer 1 – Piekļuve un mobilitāte 2 – Atpūtas un tūrisma labiekārtojums 3 – Dabas izglītības un interpretācijas infrastruktūra 4 – Biotopu un sugu aizsardzības infrastruktūra 5 – Drošība un ārkārtas situāciju infrastruktūra 6 – Cita infrastruktūra	No Pārvaldes izstrādātā infrastruktūras objektu klasifikatora, 1. līmenis Obligāti aizpildāms
Objekta apraksts	TYPE_DETAIL	Text[100]	Obligāti aizpildāms
Plānotā objekta izveide (gads)	PLANED_YEAR	Short integer	Norāda plānoto izveides gadu vai DA plāna darbības perioda pēdējo gadu. Obligāti aizpildāms
Plānotās izmaksas, EUR	EST_COST	Double	Aptuvenas, indikatīvas izmaksas
Plānotās uzturēšanas izmaksas, EUR	MAINT_COST	Double	
Atbildīgā institūcija vai persona	RESPONS_AUTH	Text[200]	Obligāti aizpildāms
Vides pieejamība	ACCESSIBILITY	DM52_ACCESSIBILITY 0 – nedefinēts 1 – pieejams 2 – nav pieejams 3 – pieejams grupām ar invaliditāti (piem., cilvēkiem ar ierobežotām pārvietošanās spējām, neredzīgajiem, vārdzirdīgajiem, intelektuālās attīstības traucējumi u.c.)	Cilvēkiem ar īpašām vajadzībām Obligāti aizpildāms
Grupas, kurām infrastruktūra ir pieejams		Grupas, kurām infrastruktūra ir pieejams	
Atbilstība vienotajam stilam	ACCORDING_STYLE	DM53_UNISTYLE 0 - nedefinēts	

		1 - atbilst 2 - daļēji atbilst 3 – neatbilst	
Nepieciešamie materiāli	MATERIALS	Text[200]	
Piezīmes	NOTES		
Veida klase	FIGURATION	SUBTYPE „1” DM120_INFO_infra StL1 -Informācijas stends lielais vertikāls viendaļīgs StL2 -Informācijas stends lielais vertikāls divdaļīgs StL3 -Informācijas stends lielais vertikāls trīsdalīgs StMv -Informācijas stends mazais, vertikāls StMk -Informācijas stends mazais, katedras tipa Robz -Robežzīme (ozollapa) NorL -Norāde - lielā (autobraucējiem) virziena dēlis NorM -Norāde - virziena dēlis INos -Informācijas zīme (teritorijas nosaukums, aizsardzības kategorija, teritorijas Mark -Taku marķējuma zīme Pikt -Piktogramma Cz -Ceļazīme SUBTYPE „2” DM121_RECREAT_infra AtUL -Atpūtas vieta kompleksa (nojume,galds, soli, ugunsкура vieta, atkritumu urna) AtUM -Atpūtas vieta kompleksa (galds, soli, ugunsкура vieta, atkritumu urna) AtM -Atpūtas vieta galds un soli Noj -Nojume NojL -Nojume lapene NojP -Nojume pusvīgvama tipa PltA -Skatu platforma takas līmenī PltH -Skatu platforma augstāk par takas līmeni Torn -Skatu tornis Skat -Skatu vieta SUBTYPE „3” DM122_UPGRADE_infra WC -Tualetes slāpja Tual -Tualetes sausā VelN -Velonovietne Atkr -Atkritumu tvertne VUg -Ugunsкура vieta Sols -Atsevišķs sols Aka -Aka, urbums SUBTYPE „1” DM123_ROAD_infra Ceļi Cels -Autoceļš Taka -Taka GTaka -Mežtaka JTaka -Jūrtaka Laip -Laipas	Obligāti aizpildāms

		Tilt -Tilts, tiltiņš Parc -Pārceltuve Kapn -Kāpnes CLai -Ceļi laivu novilkšanas ceļš Caur -Caurteka SLcels -Slēgts ceļa posms SUBTYPE „2” DM124_BARRI_infra Barj -Barjera Apl -Aploks Zogs -Žogs StgA -Stīga (apsaimniekojamā) StgM -Stīga (apsaimniekojamā) ar mineralizētu virsmu JosM -Mineralizētās joslas gar ceļiem, objektiem – ugunsdrošībai Aizspr -Aizsprosts Sluzas -Slūžas Dambis -Aizsargdambis, valnis Mols -Mols SUBTYPE „1” DM125_POLIG_infra Apgr -Apgriešanās vieta Stav -Stāvlaukums Telt -Telts vietu laukums Trei -Treileru laukums Plai -Laivu piestātne Lug -Ugunskura laukums Dzvn -Dzīvnieku aploks Cits – cits, iepriekš neminēts objekts	
Materiāls	BASE_MATH	Text [200]	
Virziens (1-12)	DIRECTION	Short	
Finanšu avots	MONEY_SOURCE	Text[200]	
Objekta nosaukums	OB_NAME	Text[150]	
Kadastra Nr.	KAD_NR	Text[16]	
Saite uz ĪADT (vietas kods)			
Saistītās ĪADT nosaukums			

Būtiskākās izmaiņas **plānotās infrastruktūras intensitātes** slāņa aprakstā, salīdzinot ar pašreizējo aprakstu tabulā "infrastruktūras objekti" (skat. 20. tabulu):

- 1) sagatavojam tikai viens slānis - laukumveida objekti,
- 2) pievienots atribūts "infrastruktūras intensitātes zona" ar zonu klasifikatoru un atribūts "infrastruktūras veids",
- 3) svītroti atribūti "veids", "novērtējums", "statuss", "izveides izmaksas", "uzturēšanas izmaksas", "ekspl. no (gads)", "atbilstība vienotajam stilam", "nepieciešamie materiāli", "veida klase", "materiāls", "info nesēja materiāls", "virziens", "segums (ir/nav)", "seguma materiāls", "garums, m", "platums, m", "augstums, m", "kadastra Nr.", "grāmatvedības invent. Nr.",
- 4) atribūts "objekta apraksts" precizēts kā "plānotās infrastruktūras apraksts",
- 5) atribūts "plānotā objekta izveide (gads)" precizēts kā "plānotais izveides gads",

- 6) atribūts "objekta nosaukums" precizēts kā "intensitātes zonas nosaukums", nenorādot to kā obligāti aizpildāmu.

20. tabula

Plānotā infrastruktūras intensitāte

Nosaukums	DB nosaukums	Tips	Apraksts/piezīmes
ID	ID	Long integer	
Piederība	OWNERSHIP	DM50_ONWERTYPE 0 – nedefinēts 1 – DAP 2 – AS LVM 3 – Pašvaldība 4 – cits	Default: 1 Obligāti aizpildāms
Infrastruktūras intensitātes zona		klasifikators Short integer 0 – apmeklēšana nav pieļaujama un teritorijā nav infrastruktūras 1 – saskaņota un kontrolēta apmeklēšana tikai gida/pavadoņa pavadībā, nav infrastruktūras 2 – ekstensīva infrastruktūra - kājāmgājēju takas un laipas, laivu maršruti, informācijas stendi. IADT iekšienē ierobežota pieeja ar motorizētu transportu. 3 – intensīva infrastruktūra – atpūtas vietas, telšu vietas, skatu torņi, veloceļi, stāvlaukumi u.tml. IADT iekšienē ir pieejamība ar motorizētu transportu. 4 - teritorijā ietilpst blīvi apdzīvotas teritorijas (vismaz 50 cilvēki dzīvo vai strādā pēc CSP ⁶)	Obligāti aizpildāms
Infrastruktūras veids	1 – Piekļuve un mobilitāte 2 – Atpūtas un tūrisma labiekārtojums 3 – Dabas izglītības un interpretācijas infrastruktūra 4 – Biotopu un sugu aizsardzības infrastruktūra 5 – Drošība un ārkārtas situāciju infrastruktūra 6 – Cita infrastruktūra	Klasifikators 0 – nedefinēts 1 – Piekļuve un mobilitāte: Stāvlaukums, laivu piestātne, tiltiņi, takas, laipas, veloceļi, norādes un navigācijas zīmes u.c. 2 – Atpūtas un tūrisma labiekārtojums Atpūtas un piknika vietas, nojumes, WC, sausās tualetes, sporta un atpūtas elementi, labiekārtotas skatu vietas u.c. 3 - Dabas izglītības un interpretācijas infrastruktūra Informācijas centrs, apmeklētāju centrs, dabas izglītības centrs,	Obligāti aizpildāms

⁶ <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/bat>

		dabas klase, putnu novērošanas slēpņi, brīvdabas ekspozīcija, izziņas stendi u.c. 4 – Biotopu un sugu aizsardzības infrastruktūra Kāpu smilšu erozijas norobežojumi, ganību žogi, mākslīgās putnu ligzdvieta u.c. 5 – Drošība un ārkārtas situāciju infrastruktūra Norobežojošās drošības barjeras, pirmās palīdzības – glābšanas stends peldvietās, VUGD piekļuves vietas u.c. 6 - Cita infrastruktūra Piemēram, tūristu mītnes un ēdināšana, papildu pakalpojumi	
Plānotās infrastruktūras maksimālais apjoms		Text[500]	Obligāti aizpildāms Norāda infrastruktūras maksimālo augstumu, piemēram, skatu torņiem, laipas garumu u.tml.
Plānotais izveides gads	PLANED_YEAR	Short integer	Norāda plānoto izveides gadu vai DA plāna darbības perioda pēdējo gadu. Obligāti aizpildāms
Plānotās izmaksas, EUR	EST_COST	Double	Aptuvenas, indikatīvas izmaksas
Atbildīgā institūcija vai persona	RESPONS_AUTH	Text[200]	
Vides pieejamība	ACCESSIBILITY	DM52_ACCESSIBILITY 0 – nedefinēts 1 – pieejams 2 – nav pieejams 3 – pieejams grupām ar invaliditāti (piem., cilvēkiem ar ierobežotām pārvietošanās spējām, neredzīgajiem, vājdzirdīgajiem, intelektuālās attīstības traucējumi u.c.)	Cilvēkiem ar īpašām vajadzībām
Grupas, kurām infrastruktūra ir pieejama		Text[200]	
Piezīmes	NOTES		
Finanšu avots	MONEY_SOURCE	Text[200]	
Saite uz ĪADT (vietas kods)			
Saistītās ĪADT nosaukums			

3. pielikums

GALA VARIANTS 16.06.2023. Sagatavoja Andris Klepers un Agita Līviņa. Rediģēts
15.10.2025.

Metodoloģiskais ietvars tūrisma plānošanas vajadzības noteikšanai un tūrisma un apmeklētāju plūsmu plānošanai ĪADT pārvaldības plānos

LIETOTO JĒDZIENU SKAIDROJUMS

Apmeklējums – jebkāda motīva vadīts apmeklējums noteiktā vietā vai objektā, kas tiek attiecināts uz vienu cilvēku.

Apmeklētājdienas – veids, kā mēra apmeklētāju veikto konkrētas vietas vai objekta izmantošanu 12 cilvēk-stundu ietvaros, ko viena vai vairākas personas izmantojušas nepārtraukti vai vairāku apmeklējumu laikā. Dēvētas arī par atpūtas apmeklētāju dienām.

Apmeklētājs – cilvēks, kura ceļojuma motīvs atbilst tūrismam un vai atpūtai, bet nav noteikts uzturēšanās laiks. Turpmāk tekstā tiks lietots termins apmeklētājs, iekļaujot gan vietējos iedzīvotājus, ārvalstu un vietējos tūristus, gan vienas dienas apmeklētājus.

Dabā balstīts tūrisms – cilvēku darbības, kas notiek apmeklējot dabas teritorijas ārpus pastāvīgās dzīves vietas. Ietver dažādus tūrisma veidus, piemēram, dabas tūrisms, mežonīgais (neskartais) tūrisms, piedzīvojumu tūrisms, vides tūrisms, ģeotūrisms, āra dzīves tūrisms, ekotūrisms, krastošana, speleo tūrisms, ūdenstūrisms, parku tūrisms, pārgājieni u.c.

Eiropas Ilgtspējīga tūrisma hartas sertifikāts – praktisks pārvaldības rīks, kas ļauj aizsargājamajām teritorijām ilgtspējīgi attīstīt tūrismu (Eiropas ilgtspējīga tūrisma harta, 1995).

Ilgtspējīga tūrisma attīstība – tūrisms, kurā pilnībā ņemta vērā tā pašreizējā un turpmākā ietekme uz ekonomiku, sociālo un vides jomu, ņemot vērā apmeklētāju, nozares, vides un uzņēmuma kopienas vajadzības (UNWTO, 2020).

IUCN Zaļais saraksts aizsargājamām un saudzējamām teritorijām – ir starptautisks standarts, kas nodrošina starptautisku kvalitātes salīdzinājumu, motivē uzlabot veikspēju un sasniegt dabas saglabāšanas mērķus. Apmēroties ievērot IUCN aizsargājamo un saudzējamo teritoriju zaļā saraksta standartu, teritoriju apsaimniekotājiem ir jāpierāda un jāuztur veikspēja un jāsasniedz reāli dabas aizsardzības rezultāti.

Pieejams tūrisms – tūrisms, kas apmierina visu patērētāju, tostarp personu ar invaliditāti, vecāka gadagājuma cilvēku, ģimeņu ar maziem bērniem u.c. vajadzības (ENAT, 2013).

Rekreācija – indivīda fizisko, garīgo un emocionālo spēju atjaunošana brīvā laikā, sabiedriski atzītas un organizētas darbības (Tūrisma un viesmītības terminu skaidrojošā vārdnīca, 2008).

Sociālais tūrisms ir tūrisms, kas nepārprotami veicina ekonomiski vāju vai citādi nelabvēlīgā situācijā esošu personu līdzdalību tūrisma darbībās (Minnaert et al., 2011).

Tūrisma blīvuma indekss – tūristu skaits uz km²

Tūrisma intensitāte – tūristu nakšu skaits uz km² noteiktā tūrisma sezonā. (https://esdac.jrc.ec.europa.eu/public_path/shared_folder/projects/DIS4ME/indicator_descriptions/tourism_intensity.htm). Šāda termina izpratne ir piemērota ĪADT plānošanai; Tūrisma intensitāte – tūristu mītnēs pavadīto nakšu skaita attiecība pret kopējo patstāvīgo iedzīvotāju skaitu teritorijā. Šis termins ir atbilstošāks tūrisma galamērķa plānošanā (avots: Eurostat: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Tourism_intensity#:~:text=Tourism%20intensity%20is%20the%20ratio,resident%20population%20of%20the%20area.)

Tūrists – fiziska persona, kura ceļo ārpus savas pastāvīgās dzīves vietas ne ilgāk par vienu gadu, bet ne mazāk par vienu diennakti un, kuras ceļojuma mērķis nav algota darba veikšana (Tūrisma un viesmītības terminu skaidrojošā vārdnīca, 2008).

IEVADS

Cilvēki dodas dabā dažādu iemeslu dēļ. Daudzi vēlas atpūsties mierā un klusumā ainaviskā vidē, citi labprāt izpēta jaunas teritorijas, savukārt vēl citus vairāk interesē dažādas aktivitātes brīvā dabā, piemēram, peldēšana, pastaigas, riteņbraukšana, makšķerēšana, medības u. c. Neatkarīgi no motivācijas ĪADT (*Natura 2000* vietas) sniedz cilvēkiem unikālu iespēju atklāt un baudīt Eiropas bagāto dabas mantojumu. Šādas atpūtas darbības ir saderīgas ar Dzīvotņu direktīvas un Putnu direktīvas noteikumiem, **ja vien tās negatīvi neietekmē teritorijā sastopamās dzīvotnes un sugas**. Bieži vien svarīgākais ir elastīga plānošana un gudra resursu izmantošana, lai garantētu, ka šādu darbību rezultātā netiek izpostīta vide, kurā tās notiek. Jau ir pierādījies, ka *Natura 2000* tīkls ir nozīmīgs vietējās ekonomikas virzītājspēks, kas piesaista tūristus, kuru tēriņi nāk par labu vietējai ekonomikai. Turklāt aizsargājamās teritorijas var sniegt papildu ieguvumus vietējai un reģionālajai ekonomikai, piesaistot ieguldījumus un uzlabojot vietas reputāciju un dzīves kvalitāti. Ir aplēsts, ka uz *Natura 2000* teritorijām katru gadu var attiecināt 1,2–2,2 miljardus apmeklētājdienų, un tas tūrisma un atpūtas nozarei ik gadus nodrošina ieņēmumus EUR 5–9 miljardu apmērā⁷. ĪADT apmeklējums ir saistāms ar vienu no Dabas aizsardzības pārvaldei tās nolikumā⁸ deleģētajām funkcijām: izglīto sabiedrību dabas aizsardzības jautājumos, īpaši ņemot vērā, ka apmeklējums dabā šādam nolūkam ir ļoti iedarbīgs – kā to teicis viens no vides izglītības efektīvāko pieeju pamatlicējiem Frīmens Tildens (1957): "Ar kvalitatīvu dabas interpretāciju tiek panākta izpratne, no izpratnes rodas cieņa pret vērtībām, un no vērtībām nostiprinās dabas aizsardzības pozīcija"⁹). Atbilstoši Dabas aizsardzības pārvaldes nolikumam, organizācijai ir tiesības veidot tūrisma un vides izglītības infrastruktūras objektus atbilstoši aizsargājamās teritorijas aizsardzības mērķim (kas var ietvert gan vides izglītības, gan antropogēnās slodzes negatīvās ietekmes mazināšanas u.c. mērķus).

Atbilstoši likumam "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām"¹⁰ ĪADT ir izveidotas, aizsargātas un apsaimniekotas nolūkā: aizsargāt un saglabāt dabas daudzveidību (retas un

⁷ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/faq_lv.htm

⁸ <https://likumi.lv/ta/id/193117-dabas-aizsardzibas-parvaldes-nolikums>

⁹ Tilden, F. (1957). *Interpreting Our Heritage*. University of North Carolina Press.

¹⁰ <https://likumi.lv/ta/id/59994-par-ipasi-aizsargajamam-dabas-teritorijam>

tipiskas dabas ekosistēmas, aizsargājamo sugu dzīves vidi, savdabīgas, skaistas un Latvijai raksturīgas ainavas, ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos veidojumus utt.); nodrošināt zinātniskos pētījumus un vides pārraudzību; kā arī saglabāt sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai nozīmīgas teritorijas. Tūrisma un rekreācijas funkcija (dažkārt aizstāta ar visaptverošu jēdzienu "atpūta"), kura pakārtojas dabas un kultūrvides aizsardzības mērķiem, ir definēta šādu aizsargājamo teritoriju iedalījuma kategorijām:

- (1) nacionālajiem parkiem, kuru galvenais uzdevums ir dabas aizsardzība, kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana, zinātniskās izpētes, izglītošanas un atpūtas organizēšana, kuru ierobežo dabas un kultūrvides aizsardzības mērķi;
- (2) biosfēras rezervātiem, kuru izveidošanas mērķis ir nodrošināt dabas daudzveidības saglabāšanu un veicināt ilgtspējīgu teritorijas sociālo un ekonomisko attīstību, tostarp rekreācijas un tūrisma darbības, kas nav pretrunā ar šīs teritorijas aizsardzības un izmantošanas noteikumiem.
- (3) dabas parkiem, kas pārstāv noteikta apvidus dabas un kultūrvēsturiskās vērtības un kas ir piemērotas sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai, atpūtas organizēšanu veicot, nodrošinot tajos esošo dabas un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu.
- (4) aizsargājamo ainavu apvidiem, kuru mērķis ir aizsargāt un saglabāt raksturīgo ainavu un tos ainavas elementus, kas ir būtiski aizsargājamo sugu un biotopu ekoloģisko funkciju nodrošināšanai, Latvijai raksturīgajai kultūrvidei un ainavas daudzveidībai, kā arī nodrošināt sabiedrības atpūtai un tūrismam piemērotas vides saglabāšanu un dabu saudzējošu apsaimniekošanu.

Tomēr ne tikai ĪADT statuss nosaka to vai tūrisma un rekreācijas darbībām tajās ir nozīmīga ietekme. Īpaši ņemot vērā *Natura 2000* tīkla izveides principus, ka pieeja *Natura 2000* teritoriju saglabāšanai un ilgtspējīgai izmantošanai ir daudz plašāka, un tās centrā galvenokārt ir cilvēki, kas strādā kopā ar dabu, nevis pret to. Paredzot, ka vienlaikus ES dalībvalstīm ir jānodrošina, ka teritorijas tiek apsaimniekotas ilgtspējīgi gan ekoloģiskā, gan ekonomiskā ziņā¹¹.

Kopumā ĪADT dabas aizsardzības plānus teritorijas līmenī izmanto, lai formulētu teritorijas aizsardzības mērķus, pamatojoties uz sugu un biotopu aizsardzības statusa analīzi teritorijā, kā arī uz tām radīto slodzi un draudiem, un pasākumiem, kas vajadzīgi šo mērķu sasniegšanai. Tūrisms un rekreācija ir viena no jomām, kas rada slodzi. Dabas aizsardzības plāni bieži tiek izmantoti kā instruments efektīvākai ĪADT vērtību saglabāšanai, iesaistot dažādas sociālekonomiskās ieinteresētās puses un iestādes, tostarp ar tūrismu un rekreāciju saistītās interešu grupas, noteikto vajadzīgo aizsardzības pasākumu īstenošanā. Tas paredz skaidri un pārredzami visām ieinteresētajām personām būt informētām par to, ko *Natura 2000* paredz sasniegt, un aktīvi iesaistīties šajā diskusijā. Dabas aizsardzības plāni var nebūt vajadzīgi vienmēr¹², piemēram, ja teritorijā nav nozīmīgu tūrisma un rekreācijas aktivitāšu vai tās nav tik populāras, ka apmeklējums nerada slodzi, neapdraud ĪADT izveides mērķus un nozīmīgākās vērtības.

¹¹ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm

¹² Managing Natura 2000 sites. The provisions of Article 6 of the 'Habitats' Directive 92/43/EEC
https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/EN_art_6_guide_jun_2019.pdf

KRITĒRIJI TŪRISMA ATTĪSTĪBAS UN APMEKLĒTĀJU PLŪSMAS VADĪBAS SADAĻU IZSTRĀDES NEPIECIEŠAMĪBAI ĪADT PĀRVALDĪBAS PLĀNOS

Tūrisma un atpūtas plānošanas, kā arī apmeklētāju plūsmas vadības daļas izstrādes nepieciešamība ĪADT pārvaldības plānos, kas nosacījumu veidā iekļauta 1.3. nodaļā, šajā pielikumā skaidrota izvērstāk, sniedzot konkrētus piemērus to pielietojumam. Tas darīts ar nolūku, lai minētie kritēriji pirms attiecīgā lēmuma pieņemšanas būtu universāli pielietojami dažādās ĪADT situācijās un nepārprotami.

- 1) Ja **ĪADT kategorija** ir nacionālais parks, biosfēras rezervāts, dabas parks vai aizsargājamo ainavu apvidus, atbilstoši likumam "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" (1993) un to izveides mērķiem un uzdevumiem, tad šāda sadaļa dabas apsaimniekošanas plānā ir jāizstrādā.

Ja teritorija ir:

➤ nacionālais parks

- (1) Nacionālie parki ir plaši apvidi, kam raksturīgi nacionāli nozīmīgi izcili dabas veidojumi, cilvēka darbības neskartas un mazpārveidotas ainavas un kultūrainavas, biotopu daudzveidība, kultūras un vēstures pieminekļu bagātība un kultūrvides īpatnības.
- (2) Nacionālo parku galvenais uzdevums ir dabas aizsardzība, kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana, zinātniskās izpētes, izglītošanas un atpūtas organizēšana, kuru ierobežo dabas un kultūrvides aizsardzības mērķi.
- (3) Nacionālo parku teritoriju atbilstoši aizsardzības un izmantošanas mērķiem iedala funkcionālās zonās. Nacionālajos parkos ir zonas, kurās visi dabas resursi pilnībā tiek izslēgti no saimnieciskās un citādas darbības. Pārējā nacionālo parku teritorijā atļauta tikai tāda saimnieciskā darbība, kas būtiski nemaina vēsturiski izveidojušās ainavas struktūru. (Likums)

➤ biosfēras rezervāts

- (1) Biosfēras rezervāti ir plašas teritorijas, kurās atrodas starptautiski nozīmīgas ainavas un ekosistēmas. Biosfēras rezervātu izveidošanas mērķis ir nodrošināt dabas daudzveidības saglabāšanu un veicināt ilgtspējīgu teritorijas sociālo un ekonomisko attīstību.
- (2) Biosfēras rezervātu teritoriju atbilstoši aizsardzības un izmantošanas mērķiem iedala funkcionālajās zonās atkarībā no tajā atļautās saimnieciskās, rekreācijas, izglītojošās vai cita veida darbības, kas nav pretrunā ar šīs teritorijas aizsardzības un izmantošanas noteikumiem un biosfēras rezervāta izveidošanas mērķi. (Likums)

➤ dabas parks

- (1) Dabas parki ir teritorijas, kas pārstāv noteikta apvidus dabas un kultūrvēsturiskās vērtības un kas ir piemērotas sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai.
- (2) Atpūtas organizēšana un saimnieciskā darbība dabas parkos veicama, nodrošinot tajos esošo dabas un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu. (Likums)

➤ aizsargājamo ainavu apvidus

Aizsargājamo ainavu apvidi ir teritorijas, kas izceļas ar savdabīgu vai daudzveidīgu ainavu. To mērķis ir aizsargāt un saglabāt raksturīgo ainavu un tos ainavas elementus, kas ir būtiski aizsargājamo sugu un biotopu ekoloģisko funkciju nodrošināšanai, Latvijai raksturīgajai kultūrvidei un ainavas daudzveidībai, kā arī nodrošināt sabiedrības atpūtai un tūrismam piemērotas vides saglabāšanu un dabu saudzējošu apsaimniekošanu. (Likums)

Starptautiski pētījumi^{13, 14, 15, 16} par tūrismu ĪADT teritorijās ilgstošā laika periodā apstiprina, ka tieši nacionālos parkus apmeklētāji (īpaši ārvalstu tūristi) uztver kā pievilcīgas vietas tūrisma apmeklējumam. Dabas parki izteiktāk ir nozīmīga teritorija rekreācijai un atpūtai gan vietējiem iedzīvotājiem, gan vietējiem tūristiem. Somijas piemērā tiem līdzīgs ir analogs ir pamatā valsts mežu pārvaldītie "nacionālie pārgājienu apvidi"¹⁷. Visās augstāk minēto četru ĪADT veidu teritorijās izteikts ainaviskums bieži ir starp nozīmīgākajiem motivatoriem tūrisma un atpūtas aktivitāšu plānošanai.

Kritēriji citām ĪADT kategorijām:

- 1) ĪADT atrodas populāras tūristu piesaistes un atpūtas vietas, tās atbalstoša infrastruktūra vai labiekārtojums (datu avots – ĪADT apmeklētāju monitorings ViA & DAP apmeklētāju uzskaites dati un cita alternatīvi datu avoti),
- 2) ĪADT ir regulāra apmeklētāju plūsma un novērojama sistemātiska antropogēnās slodzes ietekme (datu avots – ĪADT apmeklētāju monitorings ViA & DAP apmeklētāju uzskaites dati, tūristu mītnu statistika vai un cita alternatīvi datu avoti),
- 3) ĪADT ir viegli pieejama: tā atrodas blīvi apdzīvoto vietu tuvumā (iekļaujas ikdienas rekreācijas aktīvajā apmeklējumu zonā līdz 2,5 km attālumam no pilsētas vai ciema) vai tās apmeklētību brīvdienās nosaka intensīvāk izmantoti koplietošanas piebraucamie ceļi.

Piemērs: dabas liegums "Raunas Staburags" (skat. 3. pielikuma 1. att.).

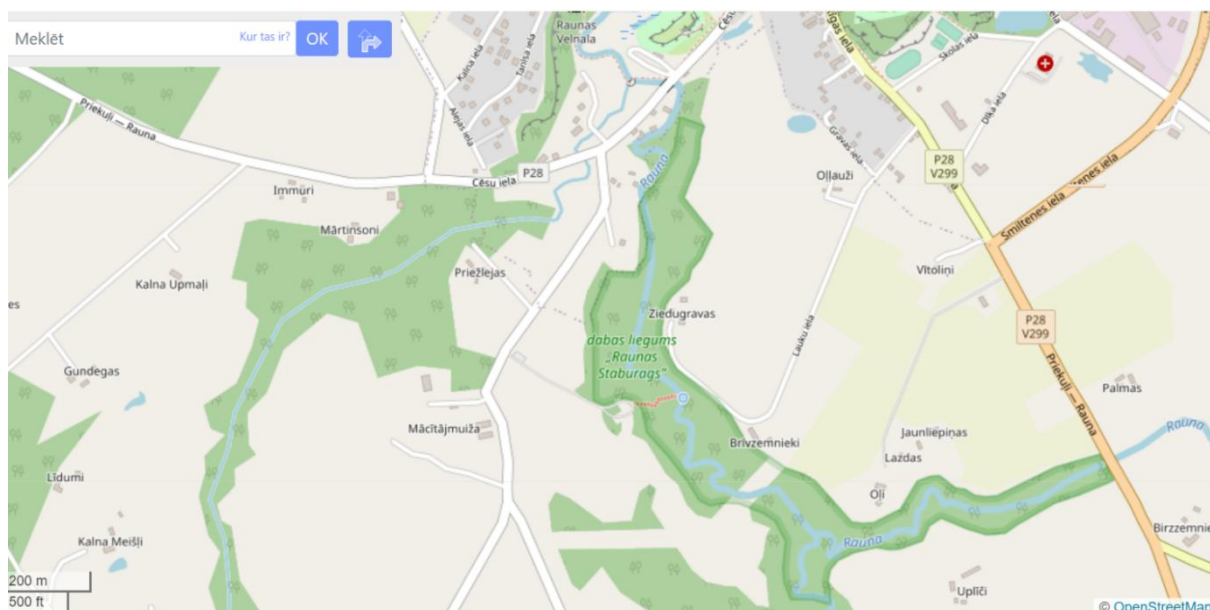
¹³Reinius, S. W., & Fredman, P. (2007). Protected areas as attractions. *Annals of Tourism Research*, 34(4), 839–854.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.annals.2007.03.011>.

¹⁴Wearing, S.L., Schweinsberg, S., Tower, J. (2016) Marketing National Parks for Sustainable Tourism.Channel View Publications.

¹⁵Bushell, R., Eagles, P.F.J. (2007) Tourism and Protected Areas benefits beyond boundaries. Cabi International.

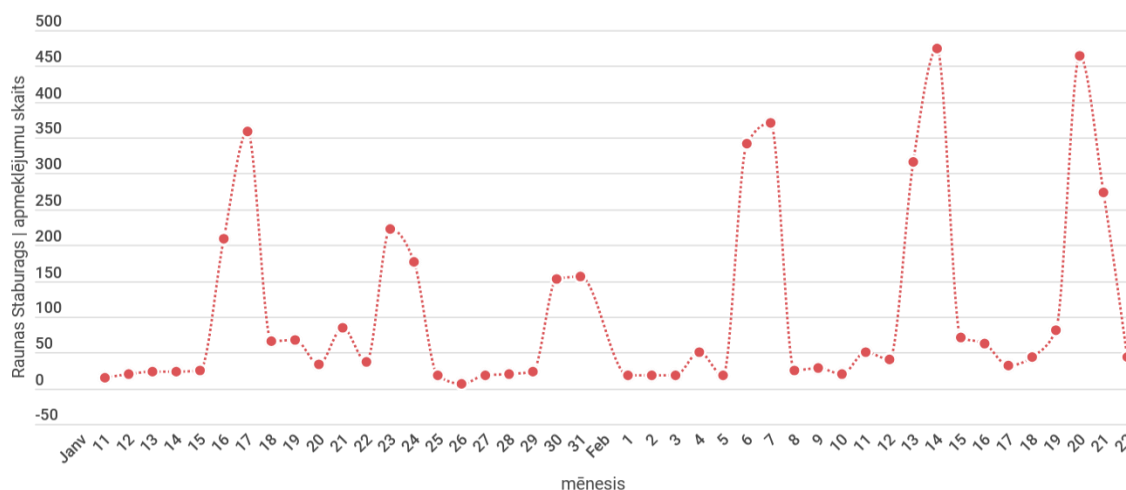
¹⁶Druvaskalne, I., Līviņa, A. (2008) Sustainable Tourism Development on the Basis of Cultural Heritage in North Vidzeme Biosphere Reserve, Latvia. Proceedings of WSEAS International Conference on Cultural heritage and Tourism (eds. Gekas V., Mastorakis N.E., Stamatiou E. (ISBN 978-960-6766-89-3). Published by WSEAS Press

¹⁷<https://www.discoveringfinland.com/nature-attractions/national-hiking-areas/>

1. attēls. Dabas lieguma "Raunas Staburags" novietojums līdzās blīvi apdzīvotai vietai, iekļaujot populāru tūristu piesaisti. *Avots: OpenStreetMap, 2022*

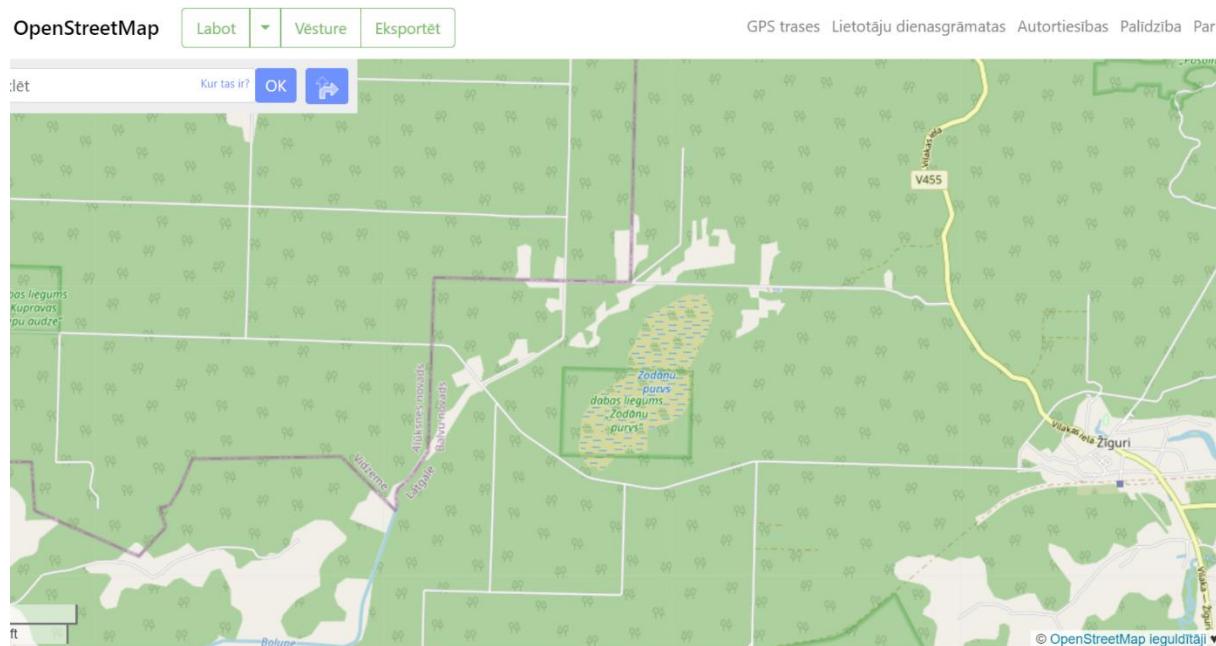
Dabas liegums "Raunas Staburags" atrodas Raunas rekreācijas zonā. Pie Raunas upes ir populāra tūristu piesaiste – Raunas Staburags un tā piekļuvei izveidota tūrisma un atpūtas infrastruktūra (autostāvvietas, velonovietne, kāpnes, galdi, soli, ugunsкура vieta, informācijas stendi). Raunas Staburags kā simbolisks dabas piemineklis un ģeoloģisks objekts jau vēsturiski ir plaši popularizēts apmeklēšanai. Teritorija ir viegli sasniedzama ar auto vai velo transportu. Objektu apmeklē gan tūristi (specifiski iekļauts kāzu svinību viesu apmeklējamu vietu sarakstos), gan vietējie iedzīvotāji. To apliecina 2. attēlā iekļautais apmeklējumu uzskaitījums (norāda uz apmeklējumu skaita pieaugumu Covid-19 pandēmijas laikā 2021. gada ziemas periodā: janvārī un februārī). Pie objekta vērojama antropogēnās slodzes negatīva ietekme: zemsedzes nomīdījums, virzīšanās pa nogāzi paralēli labiekārtotai infrastruktūrai, reto augu dzīvotņu iznīcināšana uz saldūdens kaļķiežiem un sadzīves atkritumu problemātika. Vajadzīgs pārdomāts apmeklētāju plūsmas vadības risinājums. Dabas liegums pēc platības ir neliels, pārējo teritorijas pieejamību ietekmē stāvais upes ielejas reljefs un gravas. Lai arī tūrisma eksperta darbs nav paredzams lielā apmērā, tomēr šīs vietas vērtību saglabāšanai tas ir vajadzīgs. Slēdziens: ir jāizstrādā Tūrisma attīstības un apmeklētāju plūsmas vadības sadaļa.

2. attēls. Apmeklējumu uzskaites dati Raunas Staburagā 2021. gada janvārī un februārī.

Avots: Dabas apmeklējumu monitorings. Vidzemes Augstskola, 2021.

Piemērs: dabas liegums "Zodānu purvs" (skat. 3. pielikuma 3. attēlu.). Vieta nav plaši apmeklēta, tajā nav tūristu piesaistes un speciāli veidotas atpūtas infrastruktūras. Atrodas mazapdzīvotā apvidū, neiekļaujas nevienas blīvi apdzīvotās teritorijas ikdienas rekreācijas zonā (tuvākā blīvi apdzīvotā vieta – Žīguri – ir četru kilometru attālumā). Dabas liegums ir tālu no maģistrālajiem ceļiem un galvenajām tūristu plūsmām. Regulārs, taču neliels apmeklētāju segments ir ogotāji, kas ir vasaras otrajā pusē. Slēdziens: tūrisma un atpūtas plānošana, apmeklētāju plūsmas vadības sadaļa nav jāizstrādā.

3. attēls. Dabas lieguma "Zodānu purvs" novietojums ārpus Žīguru ikdienas rekreācijas zonas.

Avots: OpenStreetMap, 2022.

TŪRISMA UN APMEKLĒTĀJU PLŪSMU PLĀNOŠANA ĪADT PĀRVALDĪBAS PLĀNOS

Ja atbilstoši iepriekš aprakstītajiem kritērijiem konkrētajā ĪADT ir vajadzīga tūrisma un rekreācijas, apmeklētāju plūsmas vadības plānošana, tad DAP, izstrādājot darba uzdevumu šai ĪADT pārvaldības plāna sadaļai, ņem vērā turpmāk aprakstītos ieteikumus:

- 1) veic visaptverošu ĪADT rekreācijas un tūrisma izpaušmju un iespēju telpisko analīzi, identificē konfliktsituācijas un vērtību pretnostatījumus ar dabas aizsardzības mērķiem;
- 2) identificē apmeklētāju segmentus un novērtē to skaitu un motivāciju apmeklēt teritoriju (sezonāli), identificē apmeklētāju radītās antropogēnās slodzes negatīvās ietekmes veidus un vietas;
- 3) izvērtē esošās tūrisma un rekreācijas infrastruktūras kapacitāti un kvalitāti, novērtē dabas interpretācijas un informatīvo nodrošinājumu; aktualizē vajadzības infrastruktūras atjaunošanai vai jaunu infrastruktūras elementu izveidei visa "klienta ceļa" ietvaros (piekļuve, ērtības, dabas izglītība un interpretācija, drošības infrastruktūra);
- 4) plāno tūrisma un rekreācijas attīstību, izstrādā priekšlikumus apmeklētāju plūsmas vadībai, pieļaujamo pārmaiņu robežas, precīzē formulējumus normatīvo aktu izmaiņu vajadzībām;
- 5) plānošanas procesā organizē tūrisma un rekreācijas organizēšanā iesaistīto pušu līdzdalību, kā arī visu to zemes īpašnieku iesaisti, kuru īpašumos atrodas vai tiek plānota tūrisma un rekreācijas infrastruktūra.

Atbilstoši iepriekš aprakstītā izvērtējuma rezultātiem veic tūrisma un atpūtas infrastruktūras un apmeklētāju plūsmas vadības plānošanu, nosakot potenciālos tūrisma veidus (ūdenstūrisms, velotūrisms, dabas izziņas tūrisms u.c.), tiem vajadzīgo infrastruktūru (piekļuves veids un konteksts, labiekārtojuma veids un ietilpība, cenšoties plānot iekļaujošu universālā dizaina risinājumus).

ĪADT rekreācijas iespēju telpiskā analīze

Pirmajā plānošanas solī nosaka teritorijas mijiedarbību ar vietējo kopienu ikdienas atpūtas vajadzībām, ko nosaka tās atrašanās vietas tuvums blīvi apdzīvotām teritorijām. Pat bez izteikti populārām tūristu vietām, teritorija tiks regulāri izmantota atpūtai, ja tā atradīsies tuvu sasniedzamā attālumā. Izmantojot GIS datus, tiek veikta teritorijas telpiskā analīze, nosakot tūristu piesaistes lokācijas, rekreācijas iespējas un paredzamo apmeklētības intensitāti, izejot no pieejamības un vietas attāluma tuvākajām apdzīvotajām vietām un / vai intensīvi lietotiem ceļiem. Pamatā šīs sadaļas metodika balstās uz tā saukto ROS¹⁸ pieeju.

- (1) Nosaka aktīvo ikdienas rekreācijas zonu, ko pamatā izmantos teritorijas un tās tuvākās apkārtnes iedzīvotāji):

¹⁸ Ankre, R. & Emmelin, L. (2006). Zoning and Opportunity Spectrum Planning in a Discontinuous Environment. Planning for Tourism and Outdoor Recreation in the Luleå Archipelago, Sweden. Pieejams: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1377/FULLTEXT01.pdf>

- a. 833 m¹⁹ bufera zona ap visām apdzīvotajām vietām (pilsētām un ciemiem²⁰), kas sasniedzama līdz 10 min. gājienā un tiks lietota visdažādākajām ikdienas aktivitātēm;
 - b. tālāka 833 m – 2500 m bufera zona ap visām apdzīvotajām vietām (pilsētām un ciemiem), kas sasniedzams līdz 30 min gājienā vai īsā velo braucienā un tiks lietota fiziski aktīvākām ikdienas brīvā laika norisēm dabā;
 - c. pārējā teritorija, kas ir tālāk par 2,5 km, netiks aktīvi izmantota ikdienas rekreācijas vajadzībām (vai tiks izmantota neregulāri, tāpat arī tajos gadījumos, ja tajā ietilps viensētas ar nelielu iedzīvotāju skaitu), taču var tikt vairāk iesaistīta brīvdienās, nedēļas nogalēs, tūrisma nolūkos. Tālāko zonējumu var veikt, izmantojot pielāgotu atsauci uz ROS savvaļas zonu dalījumu (vai citu alternatīvu), taču primāri ir identificējami apvidi, kur ikdienā būs lielākā antropogēnā slodze (a un b punkts);
 - d. alternatīvai intensīvas zonas nosakāmas arī ap populārākajām tūrisma vietām (kā tūrisma "karstie punkti"), kur paredzams, ka antropogēnā slodze intensīvās apmeklētības dēļ būs lielāka. Tās ir vietas, kur apmeklējumu skaits gadā ir vismaz 10000 un vairāk (vai pielāgoti attiecīgajai teritorijai un tās mērogam).
- (2) Piekļuves tīkla telpiskā analīze (saistīta ar antropogēno slodzi, apmeklētības intensitāti, transporta trokšņa ietekmi u.c.).
- A. Autosatiksmē:
 - a. 500 m bufera zona ap visiem lielajiem ceļiem (valsts un reģionālās nozīmes: A un P kategorija);
 - b. 100 m bufera zona ap visiem V kategorijas ceļiem;
 - B. Mikro-mobilitāte:
 - a. 100 m bufera zona ap mazo ceļu un taku tīklu.
 - b. 100 m buferzona ap ūdenstūrisma izmantotām upēm.

Attālāk no apdzīvotām vietām un ārpus populārām tūrisma vietām, infrastruktūra ir minimāla, neuzkrītošāka, daudz vairāk iekļaujas dabā un ainavā, savukārt līdzās blīvi apdzīvotām vietām vai tūrisma karstajiem punktiem infrastruktūras vajadzību nedrīkst ignorēt, jo bieži tur veidojas stihisku taku tīklojums, slodze netiek koncentrēta vienuviet – vajadzīgi plūsmas vadības risinājumi.

Apmeklētāju skaita un segmentu noteikšana

Izejas pozīcija jebkādiem tālākiem aprēķiniem, kas saistīti ar antropogēno slodzi teritorijā vai tūrisma infrastruktūras kapacitāti, ir konkrēti apmeklētības rādītāji. Nezinot apmeklētāju skaitu, veidu un laiku, kad tie ierodas, galvenās vajadzības, nav iespējams veidot ilgtspējīgu

¹⁹ Poelman, H., 2016. A Walk to the Park? Assessing Access to Green Areas in Europe's Cities. (No. 01).

²⁰ Iekļaujami blīvākas apdzīvotības areāli. To var vislabāk iegūt no 1x1 iedzīvotāju blīvuma kartes. Jāņem arī vērā teritorija, kas tādā attālumā atrodas ārpus ĪADT robežas. Blīvi apdzīvotas teritorijas definētas šeit: <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/bat>

tūrisma infrastruktūru. Jānošķir iespējami precīzi dažādi lietotāju segmenti un to apmeklētības sezona, uzturēšanās laiks, galvenās aktivitātes, citi saistītie rādītāji.

Apmeklētības rādītājus dabas teritorijās, kur nav ieejas biļešu uzskaišu dati, visvieglāk iespējams noteikt pēc apmeklētāju automātisko skaitītāju rādītājiem. Vairāk par to uzzināms izstrādātajās vadlīnijās.²¹

Lai aprēķinātu, cik no teritorijas apmeklētības attiecas uz tūrismu un cik uz viendienas ceļotājiem, iespējams izmantot nakšņojumu datus. Oficiālos statistikas pārvaldes rādītājus²² izmanto, lai iegūtu precīzāku nakšņojošo tūristu skaita aprēķinu:

- (1) Apkopo datus par tūristu mītnēm ĪADT un tās tuvākajā apkārtnē (līdz 5 km), iekļaujot istabu skaitu un gultas vietu skaitu. Tālāko rēķina pēc formulas, par izejas pozīciju izmantojot pašvaldības (vai reģiona) vidējo tūristu mītnu (numuru) noslogotību pēdējā aktuālajā gadā:

Tūristu skaits:

$$\text{Kopējais istabu skaits teritorijā un tās tuvākajā apkārtnē} \cdot 365 \text{ dienas gadā} \cdot \text{numuru noslogotība gadā (pēc CSP) (\%)} / 100\%.$$

Tālāk lai no noslogotajiem numuriem aprēķinātu apkalpoto personu skaitu gadā (tūristus), iegūtajam rādītāju reizina ar koeficientu 1,5, kas nozīmētu, ka vienu istabu vienu reizi rezervē viena persona, vienu reizi – divas personas (kā pieņemts vidējais rādītājs). Atkarībā no ĪADT popularitātes un tūrisma noteicošajiem faktoriem, parasti viendienas apmeklētāju skaits ir vismaz desmit reizes lielāks par nakšņojošo tūristu skaitu, ko var izmantot iegūto apmeklētāju plūsmas rezultātu aprēķinu salīdzinošai kontrolei.

- (2) Vienas dienas apmeklējumiem var izmantot papildinoši arī Latvijas Valsts ceļu veikto satiksmes intensitātes²³ uzskaiti / vērtējumu, kur lielākā daļa reģistrēto automašīnu braucienu attieksies uz vietējo iedzīvotāju ikdienas mobilitāti, taču apmeklētības skaits nebūs īpaši lielāks par šiem rādītājiem.
- (3) Var izmantot aptaujas (ar reprezentatīvu izlases kopu), lai iegūtu datus par Teritorijas apmeklētības biežumu, kas var palīdzēt aprēķināt vispārinātu apmeklētāju skaitu (iekļaujot arī sezonu, uzturēšanās ilgumu, motivāciju u.tml.). Dati, kas iegūti ar apmeklētāju automātisko skaitītāju palīdzību arī nebūs pilnībā interpretējami bez papildinošas šāda veida informācijas.

Veidojot kvantitatīvo aprēķinu apmeklētībai (tiek reģistrēti apmeklējumi nevis apmeklētāji, kas summējas, ja viens cilvēks gada laikā vietu apmeklē vairākkārt – no antropogēnās slodzes viedokļa tas ir jauns apmeklējums). Vērtējot apmeklētāju skaitu, jāapzinās, ka tie ir dažādi. Tāpēc apmeklētāji jāsegmentē, cenšoties noteikt to skaitu daļīti pēc (vismaz) šādiem kritērijiem:

²¹ Klepers, A. (2020) Apmeklējuma skaita noteikšana tūrisma un atpūtas objektos vai publiskajos pasākumos, izmantojot specializētas tehnoloģiskās iekārtas. Vadlīnijas. Valmiera: Vidzemes Augstskolas Sociālo, ekonomisko un humanitāro pētījumu institūts.

²² https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START__NOZ__TU__TUV/TUV030/table/tableViewLayout1/

²³ <https://lvceli.lv/celu-tikls/statistikas-dati/satiksmes-intensitate/>

- a) izcelsmes vieta;
- b) transporta veids, ar kādu ieradās uz galamērķi (un ar kādu pārvietojas tajā, ja atšķiras);
- c) motivācija;
- d) galvenās aktivitātes (tūrisma vai atpūtas veids, piemēram makšķernieki, publiskā pasākuma dalībnieki u.tml.);
- e) ceļošanas kompānija (kādā sastāvā ierodas Teritorijā – viens, kopā ar ģimeni u.tml.);
- f) demogrāfiskie un ekonomiskie rādītāji;
- g) uzturēšanās ilgums, sezona;
- h) apmeklētības intensitāte telpiski.

Skaitis tiek novērtēts gadā (bet analītiski var tikt izmantota arī cita laika atskaite – dalījums starp brīvdienām un darba dienām, starp vasaru un pārējo gada laiku u.tml.), jānosaka apmeklētības pīķi – lielākais reģistrētais skaits noteiktā vietā vai publiskā pasākuma ietvaros u.tml.

Lai noskaidrotu apmeklētāju motīvus, piesaisti vietai (vai tā ir vienīgā, labākā, tuvākā attiecīgajam atpūtas veidam), izskaidrotu kvantitatīvi iegūtos apmeklētības rādītājus, atkarībā no teritorijas popularitātes un apmeklētības biežuma iespējams veikt apmeklētāju aptauju. Aptaujas veikšanai būtiski veidot reprezentatīvu respondentu izlasi vai proporcionālu izlasi katram no nozīmīgākajiem segmentiem, lai būtu iespējams tos analizēt un savstarpēji salīdzināt. Aptaujas iespējams veikt, kombinējot klātienes formu (paralēli infrastruktūras apsekojumam) un attālinātu formu pēc pieredzējuma, vislabāk to reģistrējot vienotā datu masīvā ArcGIS Survey123 vai citā tiešsaistes aptauju platformā. Saturiski jānošķir aptauja mājāsaimniecībām – vietējiem, kas izmanto teritoriju rekreatīviem nolūkiem no aptaujas, kas paredzēta tūristiem (papildinot ar nakšņošanas sadaļu) un viendienas apmeklētājiem. Aptauju paraugus skatīt izstrādātās ĪADT aptauju metodikas²⁴: iedzīvotāju aptauja pielikumā Nr. 1. un ceļotāju aptauju (ar integrētu atšķirīgu sadaļu Teritorijā vai tās tuvumā nakšņojošiem tūristiem) pielikumā Nr. 2. Veicot aptauju tiešsaistē, der vienīgi tāda apmeklējuma pieredze, ja Teritorija apmeklēta ne senāk kā viena kalendārā gada ietvaros no aptaujas veikšanas brīža. Daļu jautājumu var aizstāt ar citādi pieejamo / iegūstamo informāciju (piemēram, digitālo atsauksmju analīze par tūristu pieredzējumu un tūrisma vietu vai pakalpojumu kvalitātes vērtējumu u.tml.).

Sagatavojot šīs daļas datus, izvērtē apmeklējumu plūsmas dinamiku, dominējošos apmeklētāju segmentus, galvenos motīvus teritorijas apmeklējumam un vietējo (apkārtnes) iedzīvotāju piesaisti konkrēti apmeklētajai vietai. Kontekstā ar apmeklētību identificē apmeklētāju radītās antropogēnās slodzes negatīvās ietekmes veidus un vietas: ietekmi uz veģetāciju, zemsedzes izmīdīšanu, piesārņojumu ar sadzīves atkritumiem, cita veida konfliktsituācijas ar teritorijas dabas aizsardzības mērķiem vai traucējumu vietējiem iedzīvotājiem (negatīvu sociālo ietekmi). Tiek vērtēts gan ietekmes veids un vieta gan tā nozīmīgums (salīdzinājumā ar citiem).

²⁴ <https://va.lv/sites/default/files/Aptaujas-rezultatu-zinojums-06M2022-ViAHESPIV2.pdf>

Dabas tūrisma infrastruktūras kapacitātes izvērtējums

(1) Autonovietnes.

Prioritāte ĪADT iepazīšanai un ceļošanai pa Teritoriju ir mikro-mobilitātes līdzekļiem – nemotorizētam transportam (pārvietojoties ar kājām, ar velo, ar laivām u.tml.), kas ļauj labāk iepazīt dabu, mazina troksni un CO₂ izmešu apjomu. Vienlaikus jārespektē, ka autotūrisms ir dominējošais veids attālāku vietu sasniegšanai Latvijā un atbilstoši plānotas autonovietnes palīdzēs risināt ar to saistītās problēmas.

- 1) Izmēra maksimālo kapacitāti ar automašīnām, kas var tikt novietotas speciāli (vai stihiski) radītās autonovietnēs, ko izmanto tūrisma vietu apmeklēšanai.

To nosaka, izmērot kopējo katras autonovietnes lietderīgo platību (piemēram, izmantojot <https://www.daftlogic.com/projects-google-maps-area-calculator-tool.htm#> kartes vai satelītainas platību kalkulatoru) kvadrātmetros. Nepieciešamo platību virszemes atklātai autonovietnei aprēķina²⁵, pieņemot, ka vienas vieglās automašīnas izvietošanai vajadzīgi aptuveni 25 m², viena motocikla izvietošanai – 5 m², bet viena pasažieru autobusa izvietošanai – 60–75 m². No kopējās platības noņem vismaz 10 % (atkarīgs no kopējās platības un tās konfigurācijas – cik daudz tiek izmantots izbraukšanai no autonovietnes).

- 2) Lai noteiktu optimālu automašīnu vietu skaitu, tiek izmantota šāda formula:

$$N = \frac{a \times u}{c \times t}$$

kur: N = vajadzīgais automašīnu vietu skaits

a – apmeklējumu skaits dienā;

c – cilvēku skaits automašīnā;

u – uzturēšanās ilgums (vidēji viena apmeklējuma laiks stundās);

t – periods, kurā vieta ir atvērta / tiek lietota (laiks stundās).

(2) Publiski pieejamās tualetes

Populārās tūrisma vietās ar regulāru apmeklētību atbilstoša daudzuma tualesu (uzkoptu, tīru, ventilētu, nodrošinot atbilstību sanitārajām normām un minimālajam komfortam) atrašanās līdzās autonovietnei mazinās antropogēno slodzi.

Apsvērumi, vai tualete konkrētajā ĪADT vietā būtu jāierīko, iekļauj:

- a) novietojums un teritorijas raksturs (attālās savvaļas vietās tualesu izbūve var negatīvi ietekmēt savvaļas vietas uztveri, būt par traucēkli; tomēr, ja ir daudz apmeklētāju, tad pat vienkāršas tualetes izveide novērsīs risku, ka pārāk daudz cilvēku izmantos "aiziešanu uz krūmiem" un ietekmēs vietu daudz negatīvāk. Vietas, kas ir līdzās apdzīvotām vietām vai kur jau ir citas ēkas neradīs nekādu problēmu ierīkot tualeti);

²⁵ <https://likumi.lv/ta/id/256866-visparigie-teritorijas-planosanas-izmantosanas-un-apbuves-noteikumi>

- b) apmeklētāju skaits, īpaši nedēļas nogalēs (lielākās vietās ar lielu apmeklētību tualetes ierīkošana ir pašsaprotama);
- c) uzturēšanās ilgums (ja vietas apmeklējums ir īslaicīgs (mazāk par stundu), tad tualeti var arī neveidot; tomēr, ja vietu izmanto, lai uzturētos ilgāk vai lielāko dienas daļu, tostarp lietojot ēdienus / dzērienus, tad vajadzība pēc tualetes ir paredzama);
- d) attālums, kas ceļots līdz apmeklējamai vietai (jāpārzina vietas apmeklētāju segmenti; īss brauciens līdz attiecīgai vietai nerada vajadzību pēc tualetes, bet garāks ceļojums, īpaši ja pa ceļam nav citu alternatīvu, rada vajadzību);
- e) ja vieta saistīta ar atpūtu pie ūdens (t.sk. peldēšanās, sauļošanās, laivošana u.tml. – šādas vietas ir ļoti jutīgas pret fekālo ūdens piesārņojumu, kas var radīt veselības risku);
- f) ja vietā tiek tirgoti ēdieni un dzērieni, arī populārās piknika vietās, kurp cilvēki ierodas ar saviem ēdieniem;
- g) vietas izmantošana ziemā (ja vieta tiek aktīvi izmantota arī aukstajā sezonā, tad jāveido tāda tualete, ko var komfortabli lietot un uzturēt arī sala apstākļos).

To kapacitāti aprēķina, pieņemot apmeklētības slodzes intensitāti, automašīnu skaitu dienā attiecīgajā autonomvietnē (kur V – vīriešu, S – sieviešu, I – apmeklētājiem ar kustību traucējumiem, U – universāla)

15-35 automašīnas: 1 V/S un 1 I vai 1 U

35-50 automašīnas: 1 V, 2 S un 1 I vai 3 U

50-100 automašīnas: 2 V, 4 S un 1 I

t.sk., ja vietu apmeklē ar tūristu autobusiem: 2 V, 6 S un 1 I

100+ automašīnas: 3 V, 9 S un 2 I

(3) Dabas takas

Dabas takas izveide nav pašmērķis jebkurā ĪADT. Tomēr, labi plānota, tās izmanto apmeklētāju plūsmas vadīšanai, antropogēnās slodzes mazināšanai plašākā teritorijā. Apsvērumi, kādi būtu jāņem vērā, plānojot vajadzību pēc dabas takām, ir saistāmi ar tās izveides mērķi:

- a. vispārīga atpūta un aktīvas nodarbes (apdzīvotu vietu tuvumā – saistībā ar ROS aprēķinu) – akcents uz multi-pieejamību;
- b. ainaviskums, vedot uz izcili skaistu skatu vietu;
- c. savvaļas dabas vērošana;
- d. ar kultūras mantojumu saistītas vietas apmeklējums;
- e. izglītojošs apmeklējums, lai iepazītu dabas vēsturi, ģeoloģiju, ģeogrāfiju, dzīvotnes;
- f. noteiktām fiziskām nodarbēm plānoti maršruti ar specifiskām prasībām.

Līdz tam analizētie apmeklētāju segmenti un to veidi noteiks plānotās takas fiziskos parametrus, tostarp virsmas materiālu, fiziskos izmērus, slīpumu un garumu.

- a) vai tā ir tikai pārgājieniem, tikai velobraukšanai vai tikai zirgu izjādēm paredzēta taka (vai distanču slēpošanai ziemas sezonā) u.tml.;
- b) integrēti lietojama taka visām augstāk nosauktajām grupām (pārgājieni, velo, zirgi), kas var izraisīt konfliktu situācijas (taču radīt mazāku teritorijas

lietojumu dabas taku iekārtošanai – vajadzīgs segmentēt, prioritizēt atsevišķus posmus, ierobežot ātrumu šaurākajās un stāvākajās, grūti pārredzamajās vietās velobraucējiem u.tml.);

- c) daļēji integrētas takas, dalot plūsmu (atsevišķi zirgus vai velo) tikai tajās vietās, kur var paredzēt konfliktsituācijas;
- d) Universālā dizaina takas, kas ļauj pārvietoties pa tām arī cilvēkiem ar kustību traucējumiem.

Taku iedalījums pēc grūtības pakāpes:

- (1) Universālā dizaina viegli pieejamas dabas takas (t.sk. cilvēkiem ar invaliditāti, pieejama visās sezonās, līdzena (slīpums īsos posmos nepārsniedz 11°), bez pakāpieniem, ejama vieglos apavos);
- (2) Viegla grūtības pakāpe (kopumā viegli ejama takas virsma, lēzenas nogāzes, īsi stāvi posmi vai tikai gadījuma rakstura pakāpieni, ja tas ir absolūti vajadzīgs; parasti vajadzīgi sportiski, izturīgi apavi).
- (3) Vidējas grūtības pakāpe (dažas nelīdzenas vietas, vietām slāpums, garāki posmi ar stāvam nogāzēm, kāpumiem, kāpnēm, iešanai piemērotākie būtu pārgājiena apavi vai slēgti sportiski apavi)
- (4) Sarežģītākās grūtības pakāpes (daudz nelīdzenu vietu, stāvas nogāzes, vietām apgrūtināta orientēšanās, upīšu šķērsošana u.tml.; vajadzīgi speciāli pārgājienam apavi, atšķirīga mainīgos klimata apstākļos u.tml.).

Atsevišķi raksturo taku virsmu, platumu, garumu, papildu infrastruktūru un labiekārtojumu.

Dabas taku (un tūrisma vietu) kapacitāti nosaka, vispirms nošķirot: fizisko nestspēju (kapacitāti) un reālo nestspēju (kapacitāti), starp tām veidojoties attiecībai, ka efektīvā kapacitāte ir tad, ja reālā kapacitāte nepārsniedz fizisko kapacitāti.

Fizisko kapacitāti izsaka, pieņemot, ka katram apmeklētājam ir jābūt vismaz vienam metram priekšā un aizmugurē brīvam. Novērojumi dabā liecina, ka šāda distance tiek ievērota dabiski starp pazīstamām kompānijām, bet kompānijas viena no otras turas vismaz 10 m (un vairāk) attālumā, lai saglabātu privātumu. Kvalitatīvam dabas pieredzējumam tik liels apmeklējumu skaits pat ir traucējošs, jo neļauj izbaudīt dabas ainavu nepastarpināti, traucē apstāties un vērot dzīvās dabas norises, fotografēt u.tml.

Tātad kapacitātes aprēķins būtu izsakāms ar šādu formulu:

L – dabas takas garums (aprēķinot kapacitāti vietai, tas tiek izteikts laukuma vienībā - kvadrātmetros);

N – vienas dienas laikā iespējamais vizīšu skaits

A – attālums starp apmeklētājiem dabas takā

$$\frac{L}{N} \times A$$

Bet N aprēķina:

$$\frac{P}{\quad}$$

T

T – vidējais laiks, lai izietu dabas taku;

P – pieejamība (ja paredzēts konkrēts darba laiks vai, piemēram, tikai gaišajā diennakts laikā – aprēķinu var veikt gan uz gadu, gan uz vienu dienu);

Šādā piemērā, ja dabas takas garums (L) ir 1600 m un katram cilvēkam tiek rēķināti vismaz 10 m telpas, pieņemot, ka dabas taku var apmeklēt diennakts gaišajā laikā (piemēram 12 h) un takas iziešanai vajadzīgas 45 minūtes (0,75h), tad kapacitāte ir

$$N = 12 : 0,75 = 16, \text{ bet } FK = (1600 / 16) \times 10 = 100 \times 10 = 1000 \text{ cilvēki dienā.}$$

Šī ir izrēķināta fiziskā iespējamā (maksimālā) kapacitāte, cik cilvēki var ietilpt uz pilnu slodzi konkrētajā dabas vietā. To var ietekmēt vēl citi faktori (autonovietnes kapacitāte, ilgāks uzturēšanās laiks, piknika zona, optimāla pieredzējuma vajadzība, mazāks traucējums noteiktās stundās, laikapstākļi u.tml.), kas šo dienā pieļaujamo apmeklētāju skaitu samazinās.

Tomēr tālāk būtu jānovērtē **akceptējamo izmaiņu sliekšnis** (LAC – *limits of acceptable change*), kas būtu daudz lietderīgāka pieeja. Plānot tūrismu un atpūtu, nepazeminot sociokulturālo un fizisko vidi, no kuras tas ir atkarīgs, vienlaikus gūstot ienākumus, īstenojot dabas un kultūras resursu saglabāšanas mērķus.

Fiziskas vietas (dzīvotnes u.tml.) nestspēja nav "fiksēta vērtība, kas balstīta uz tūristu klātbūtni". Jāizvairās no situācijas, ka pārskatot apsaimniekošanas plānu, robežas tiek vājinātas, taču laika gaitā rodas pretnostatījums. Tas var neradīt būtiskas problēmas ar apmeklētāju apmierinātību un vai ietekmi uz vietējo kopienu, jo laika gaitā cilvēku tolerance pret pārpildītību var palielināties, taču fiziskā un vides ietekme var būt kritiski negatīva. Pārmaiņas ir neizbēgamas resursu izmantošanas sekas, taču vajadzīga sistēma, lai risinātu resursu pārvaldības problēmas, ņemot vērā to, cik lielā mērā pārmaiņas ir pieņemamas. Vispirms tiek noteikti vēlamie apstākļi apmeklētāju aktivitātēm, kam seko pārvaldības pasākumi, kas vajadzīgi šo apstākļu aizsardzībai vai sasniegšanai.

Atšķirībā no fiziskās kapacitātes un ROS sistēmas LAC procesā uzsvērta vairāku dažādu, bet integrētu plānošanas procesu izmantošana, lai noteiktu kvantitatīvus rādītājus, kas var palīdzēt formulēt vispārēju apsaimniekošanas plānu. Tas koncentrējas uz izmērāmu ierobežojumu noteikšanu cilvēka izraisītajām izmaiņām aizsargājamo ainavu dabas un sociālajā vidē un uz piemērotu pārvaldības stratēģiju identificēšanu.

Akceptējamo izmaiņu sliekšņa procesā ir četras galvenās sastāvdaļas:

- (1) pieņemamu un sasniedzamu sociālo un resursu apstākļu noteikšana;
- (2) izpratne par esošo un pieņemamo apstākļu saistību ar tiem, kas tiek uzskatīti par pieņemamiem;
- (3) tādu pārvaldības pasākumu noteikšana, kas palīdzēs sasniegt šos nosacījumus;
- (4) efektivitātes uzraudzības un novērtēšanas programma.

Tādējādi tiek noteikti konkrēti mainīgie lielumi, ko vajag inventarizēt un uzraudzīt (piemēram, veģetācijas bojājumi, augsnes erozija, infrastruktūras apjoms, pārbīvētība), kā arī nodrošināt pamatu, lai noteiktu, kādas apsaimniekošanas darbības kur ir vajadzīgas.

Dabas interpretācija un informatīvais nodrošinājums

Nonākot pieredzējuma vietā ĪADT parasti ir vajadzīga noteikta informācija, lai varētu gūt iespējami lielāko efektu no apmeklējuma. Lai arī lielākā daļa informācijas pieejama digitāli, ir vairāki elementi, kas joprojām ir vajadzīgi uz vietas. Apmeklētības vajadzības nosaka informācijas funkciju:

- (a) pirms ierašanās: digitālā informācija, lai būtu iespējams labāk sagatavoties;
- (b) ceļā uz vietu: hierarhiski veidota navigācija (galvenās norāžu zīmes, navigācija uz vietas, marķējums);
- (c) galvenie vārti: vietas nosaukums, izcēlums, vietzīme, kur apmeklētājs ir ieradies;
- (d) orientācija: palīdzēt cilvēkiem noorientēties, apstiprināt plānus – kurp doties, cik daudz iet (karte, laika plānojums, virzieni, grūtības pakāpe u.tml.);
- (e) virzieni: novirzīt satiksmi, apmeklētāju plūsmu, sadalīt to;
- (f) identifikācija: vienots vizuālās grafiskās identitātes stils, izceļot noteiktas vietas, dzīvības formas, objektus dabas takā;
- (g) praktiskā informācija: atvēršanas laiki, ērtību un labiekārtojuma pieejamība, pieejamie pakalpojumi, plānotie notikumi u.tml.;
- (h) interpretācija: atklājot konkrēto elementu vai procesu nozīmību, būtību;
- (i) regulatīvie: nosakot noteikumus un brīdinājumus.
- (j) iespēja sniegt atgriezenisko saiti, novērtējumu, komentārus par apsaimniekošanas problēmām vai stiprajām pusēm (tiešsaistē vai klātienē).

Vērtējot to, var noteikt gan tās fizisku esamību, saturisko izpildījumu (aktualitāti), gan formu (piemēram, atbilstību noteiktajam ĪADT vienotajam grafiskajam stilam). Šeit jānovērtē arī iespējas veidot dabas izglītību saturošu saturu, kas cieši saistāms ar efektīvu dabas interpretāciju – veidiem un pieejām, kā izraisīt auditorijai interesi par norisēm dabā, kā padarīt to atmiņā paliekošu, panākt lielāku iesaisti dabas aizsardzībā. Tas balstās uz vienu no dabas interpretācijas pieejas pamatlicējiem – Frīmenu Tildenu, kurš uzsvēra kopsakarību: "ar kvalitatīvu interpretāciju tiek palielināta izpratne par norisēm dabā, kas raisa cieņu pret to un veicina dabas aizsardzības centienu atbalstīšanu"²⁶.

Infrastruktūras kvalitāte

Apsēkojot klātienē dabā (un izvērtējot no sekundārajiem datiem iegūtās apmeklētāju atsauksmes), novērtējama dabas apmeklējuma infrastruktūras kapacitāte un kvalitāte, konstatētās konfliktsituācijas, negatīvās ietekmes izpausmes. Tas tiek strukturēti izvērtēts, vērtējot nolietojuma pakāpi un ikdienas lietošanas vajadzību, paralēli identificējot apmeklētāju radīto ietekmi uz dabu (iekļauts atsevišķi infrastruktūras novērtēšanas e-formā).

Kvalifikācija tūrisma un rekreācijas plānošanas izvērtējuma speciālistam

²⁶ Tilden, F. (1957). Interpreting our heritage.

Tūrisma attīstības un apmeklētāju plūsmas plānošanai ieteicams piesaistīt speciālistus ar šādu kvalifikāciju:

- vismaz maģistra grāds,
- izglītības un zinātņu jomas: tūrisms, ģeogrāfija, ekonomika, vides pārvaldība un citas jomas, kurās ir iekļauta tūrisma un rekreācijas kompetence
- pieredze pēdējo piecu gadu laikā pie vismaz divu tūrisma stratēģisko plānošanas dokumentu izstrādes. Nacionālo parku ekspertīzē ir nepieciešama pieredze nacionāla līmeņa tūrisma stratēģisko plānošanas dokumentu izstrādē.

Metodiskie materiāli

Tūrisma un atpūtas infrastruktūras plānošanai un apmeklētāju plūsmas vadībai izmantojami šādi Latvijā sagatavoti metodiskie materiāli:

- Aptaujas rezultātu ziņojums "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apmeklētāju monitorings" (jūnijs, 2022, ViA sadarbībā ar DAP)²⁷;
- "Specializētu tehnoloģisko iekārtu izmantošana apmeklējumu skaita noteikšanai tūrisma un atpūtas objektos vai publiskos pasākumos āra vidē" (vadlīnijas, jūnijs, 2020, ViA)²⁸;
- Digitāla apmeklētāju monitoringa datu platforma (sadarbībā ar DAP);
- "Ūdens tūrisma uzskaites metodika" (LVAF projekta ietvaros, novembris 2022), būs lejupielādējama www.hespi.lv;
- Pētījuma "Nacionālo parku mērķgrupu (apmeklētāju uzvedības) izpēte" ziņojums (decembris, 2019, ViA)²⁹;
- 2. ziņojums "Baltijas jūras piekrastes apmeklējuma, tā radītās slodzes uz vidi un infrastruktūras izvērtējums pašvaldību teritoriālo vienību griezumā" (maijs, 2020, SIA "Nocticus")³⁰;
- Vadlīnijas "Tūrisma infrastruktūras, produktu un pakalpojumu pielāgošana cilvēkiem ar īpašām vajadzībām" (2018. Kurzemes plānošanas reģions un biedrība "Apeirons")³¹.
- ROS telpiskās plānošanas pieejas metode Latvijā ir aprobēta Gaujas Nacionālā parka dabas aizsardzības plāna izstrādē³².

Tūrisma plānošanai ĪADT pasaulē ir izstrādāti dažādi materiāli un vadlīnijas, kas turpmāk uzskaitīti un ņemami vērā darba uzdevuma sagatavošanā:

- Eiropas Ilgtspējīga tūrisma harta (1995);

²⁷ https://www.hespi.lv/sites/default/files/Aptaujas-rezultatu-zinojums-06M2022-ViAHESPIv2_0.pdf

²⁸ https://www.hespi.lv/sites/default/files/HESPI_Vadlinijas_apmeklejumu_skaita_noteiksanai_2020.pdf

²⁹ https://www.hespi.lv/sites/default/files/CRLP_P%C4%92T%C4%AAJUMA%20ZI%C5%85OJUMS_Final.pdf

³⁰ [http://petijumi.mk.gov.lv/sites/default/files/file/2_zi%C5%86ojums_Piekrastes_p%C4%93t%C4%ABjums2020.p
df](http://petijumi.mk.gov.lv/sites/default/files/file/2_zi%C5%86ojums_Piekrastes_p%C4%93t%C4%ABjums2020.pdf)

³¹ https://www.kurzemesregions.lv/wp-content/uploads/2019/01/Gatavais_buklets_Unigreen2.pdf

³² Gaujas Nacionālā parka dabas aizsardzības plāna sabiedriskā apspriešana,
<https://environment.lv/lv/gnp#dabas-aizsardzibas-plana-projekta-sabiedriskā-apspriesana>

- Eiropas tūrisma indikatoru sistēma (ETIS) ilgtspējīgai tūrisma galamērķu vadībai (2016). Indikatori iedalīti četrās grupās. No tām viena ir vides ietekmes grupa, kurā, piemēram, D7 kritērijs ir ainavu un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana. Mērījums tiek vērtēts kā % vietējo tūrisma jomas uzņēmēju, kas aktīvi atbalsta bioloģiskās daudzveidības un ainavu aizsargāšanu, saglabāšanu un pārvaldību.
- Konkrētāk izdalīts piekrastes un jūras tūrisms, pieejams tūrisms³³;
- Vadlīnijas ilgtspējai. Tūrisma un apmeklētāju vadībai aizsargājamās teritorijās (2018)³⁴. Šo vadlīniju nolūks ir palīdzēt plānotājiem un politikas veidotājiem, kā arī parku pārvaldītājiem un citiem iesaistītiem profesionāļiem nodrošināt, ka tūrisms aizsargājamās teritorijās ir piemērots, labi pārvaldīts un atbalsta dabas un kultūras mantojuma saglabāšanas mērķus. Četri pamatprincipi ilgtspējīgam tūrismam aizsargājamās teritorijās no politikas plānošanas līdz pārvaldībai ir:
 - aizsargāt vides un/vai kultūras kvalitātes, kas piesaista tūristus, uzturot būtiskus ekoloģiskos procesus un estētiskās un garīgās kvalitātes, kā arī palīdzot saglabāt dabas mantojumu un bioloģisko daudzveidību;
 - respektēt pamatiedzīvotāju un vietējo Kopienu tiesības un to sociokulturālo autentiskumu, saglabāt savu uzcelto un dzīvo kultūras mantojumu un tradicionālās vērtības, kā arī veicināt starpkultūru izpratni un iecietību;
 - nodrošināt dzīvotspējīgas ilgtermiņa ekonomiskās darbības, nodrošinot taisnīgi sadalītus sociālekonomiskos ieguvumus visiem tiesību turētājiem un ieinteresētajām personām, ko ietekmē tūrisms, tostarp stabilas nodarbinātības un ienākumu gūšanas iespējas un sociālos pakalpojumus vietējām kopienām, veicinot nabadzības mazināšanu;
 - nodrošināt atbilstošas iespējas, lai sekmētu saturīgu un kvalitatīvu apmeklētāju pieredzi, kas veicinās pastiprinātu dabas un aizsargājamo teritoriju pārvaldību.

³³ https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/tourism/offer/sustainable/indicators_en

³⁴ IUCN. *Tourism and visitor management in protected areas. Tourism and visitor management in protected areas : guidelines for sustainability.* <https://portals.iucn.org/library/node/47918>

Pielikums Nr. 3

Biedrības "Baltijas krasti" eksperti plāna izstrādes laikā aizpildīja detalizētas darba laika uzskaites lapas. Kopsavilkums

Sadaļas	Darba stundas																		Kopā
	2023		2024												2025				
	novembris	decembris	janvāris	februāris	marts	aprīlis	maijs	jūnijs	jūlijs	augusts	septembris	oktobris	novembris	decembris	janvāris	februāris	marts		
III nodaļas 1.1.1.–1.1.8. apakšpunktā iekļauto datu slāņu	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	1	24	3	11	0	4	0	47	
Sugu atradņu datu slāņa aktualizēšana	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	32	0	1	3	0	0	8	46	
Biotopu datu slāņa aktualizēšana	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16	0	0	11	0	2	24	53	
III nodaļas 1.2.1.–1.2.5. apakšpunktā iekļauto datu slāņu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16	5	2	4	0	0	27	
Apsaimniekošanas pasākumu plānošana, kas ietver	0	0	0	0	0	28	48	51	0	132	266	8	28	72	36	32	16	717	
Plānoto infrastruktūras objektu un infrastruktūras	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	2	
Plānotā funkcionālā zonējuma, kompensāciju un atbalsta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	72	48	20	0	145	
III nodaļas 1.3. apakšpunktā minēto tabulu sagatavošana	0	0	33	0	0	0	5	0	0	0	12	12	0	0	0	4	3	69	
Pārskats par saņemtajiem priekšlikumiem un iebildumiem	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	2	13	9	0	26	
Pārskats par ĪADT aizsardzības un izmantošanas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	3	1	13	
Natura 2000 teritoriju standarta datu formu aktualizācija	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	2	4	24	36	
Plānoto apsaimniekošanas pasākumu un tūrisma un	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Tūrisma un rekreācijas attīstības un apmeklētāju plūsmas	0	0	0	5	4	8	0	0	0	8	30	8	20	20	0	0	0	103	
Ainaviskās kvalitātes novērtējums	0	0	0	0	0	0	0	0	24	0	0	0	0	0	0	0	10	34	
Sertificētu sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertu	0	0	0	0	0	0	16	13	0	1	88	32	43	20	2	18	46	279	
Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	22	11	7	7	51	
Zinātniskais pamatojums jaunas Natura 2000 teritorijas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	8	
Komunikācija ar Pasūtītāju	11	18	36	18	18	25	17	11	3	1	5	5	17	16	22	17	8	248	
Komunikācija ar DAP	3	4	4	3	5,5	5	0	1	3	0	3	5	10	17	17	8	2	90,5	
Komunikācija ar institūcijām	0	0	3	3	6	2	0	3	5	7	3	1	0	0	10	3	0	46	
Komunikācija ar zemes īpašniekiem un apsaimniekotājiem	0	0	0	0	0	0	0	0	6	19	0	0	0	0	10	1	0	36	
Paziņojumu sagatavošana un saskaņošana	0	1	23	18	1	3	0	2	2	3	1	8	0	18	22	0	0	102	
Sanāksmju organizēšana, sagatavošanās, norise un	12	15	30	28	9	5	2	2	9	7	8	68	13	9	40	3	4	264	
Plāna izstrādes procesa dokumentēšana	0	0	0	4	3	1	0	2	2	0	1	1	2	5	8	4	0	33	
Ceļā pavadītais laiks u.c. iepriekš neminēti darbi	6	28	32	30	2	6	19	26	14	72	22	9	8	0	27	0	0	301	
Kopā	32	66	161	109	51,5	85	107	111	72	252	488	198	162	301	281	139	161	2776,5	

Pielikums Nr. 4

E-formas datu slāņi (pievienots kā atsevišķs excel fails).

Projekts LIFE-IP LatViaNature

C.2: Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, tostarp *Natura 2000*, dabas aizsardzības plānošanas
pilnveide

Dabas aizsardzības plānu JAUNAIS IETVARŠ un nepieciešamie uzlabojumi dabas datu pārvaldības sistēmā “Ozols”

AINAVISKĀ NOVĒRTĒJUMA METODIKA

Dr.arch. Daiga Skujāne
Dr.arch. Kristīne Vugule
Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte,
Ainavu arhitektūras un vides inženierijas institūts
Kristīne Vilciņa
Dabas aizsardzības pārvalde

2025

Metodikas sadaļas

1. Normatīvais konteksts, ainaviskā novērtējuma izstrādes pamatojums un metodoloģiskais ietvars.....	2
2. ĪADT atlase ainaviskā novērtējuma piemērošanai vai nepiemērošanai	5
3. Ainaviskais novērtējums.....	7
3.1. Ainavas vispārīgs raksturojums	8
3.2. Ainavas vērtības.....	11
3.3. Ainavu negatīvi ietekmējošie aspekti	16
3.4. Ainaviski vērtīgo teritoriju noteikšana un raksturošana, rekomendāciju izstrāde	17
4. Ainaviskā novērtējuma iekļaušana ĪADT aizsardzības un pārvaldības plānos, ieteicamais saturs paskaidrojuma raksta izstrādei, e-platformā pievienojamā ģeotelpiskā informācija.	19
5. PIEMĒRS ainaviskā novērtējuma metodikas izmantošanai ĪADT	21

1. Normatīvais konteksts, ainaviskā novērtējuma izstrādes pamatojums un metodoloģiskais ietvars

Līdz ar Eiropas Ainavu konvencijas¹ (turpmāk tekstā EAK) pieņemšanu 2000.gadā iezīmējās nepieciešamība Eiropas valstīm apzināt savu ainavu vērtības. Līdz ar to ainavu novērtēšana ir nozīmīgs etaps EAK ieviešanas struktūrā, jo veido pamatu tālāku rīcību noteikšanai ainavu aizsardzībā, plānošanā un pārvaldībā. Konvencija nenosaka kopīgu pieeju visām Eiropas valstīm, norādot uz katras valsts specifiskajām iezīmēm un nepieciešamību tām pašām identificēt savus mērķus saistībā ar ainavu kā resursu. Tāpat EAK aktuālāk iezīmējās cilvēka uztveres aspekts ainavu novērtēšanā, kā arī ainava kā cilvēka un vietas mijiedarbības rezultāts, kurā tiek respektēti gan dabas procesi, gan cilvēka vajadzības. Konvencijā ietvertā ainavas definīcija – “teritorija tādā nozīmē, kā to uztver cilvēki, un kas ir izveidojusies dabas un/vai cilvēku darbības un mijiedarbības rezultātā” uzsver cilvēka uztveres mēroga nozīmi ainavu pētījumos un plānošanā. Tāpēc *ainaviskajā novērtējumā būtiski ir ainavu raksturojuma un novērtējuma kritēriji, kas saistīti ar ainavas uztveri cilvēka mērogā un skatu analīzi*. EAK uzsver nepieciešamību noteikt ainavas kvalitātes mērķus jeb apzināt, kādu mēs vēlamies ainavu sev apkārt, sabalansējot sabiedrības vajadzības un ainavas sniegtās iespējas un resursus. Līdz ar to *iekļaujamās rekomendācijas ainavu uzturēšanai un attīstībai ir tiešā veidā saistītas ar noteikto konkrētās ainavas kvalitātes mērķi*.

¹ Par Eiropas Ainavu konvenciju: LR likums (2007)

Jebkuras teritorijas, bet jo īpaši aizsargājamo dabas teritoriju kontekstā nozīmīgas risināmās jomas ir bioloģiskās daudzveidības nodrošināšana, ekosistēmu pakalpojumi, klimata pārmaiņām adaptīvi risinājumi u.c., kas akcentēti tādos stratēģiskajos dokumentos kā ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam²; ES Zaļās infrastruktūras stratēģija³ u.c.

Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība, tai skaitā nacionālās identitātes stiprināšana, iekļauta arī vairākos Latvijas stratēģiskajos dokumentos, kā Nacionālās attīstības plāns 2021. – 2027. gadam (NAP2027)⁴, Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030 u.c. Viens no stratēģijas “Latvija 2030”⁵ mērķiem ir “Saglabāt Latvijas savdabību – daudzveidīgo dabas un kultūras mantojumu, tipiskās un unikālās ainavas.” Viens no attīstības virzieniem stratēģijā ir “Izcili dabas, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju areāli. Lai saglabātu bioloģisko daudzveidību un Latvijai tipiskās unikālās dabas un kultūrvēsturiskās ainavas, kas veido priekšnoteikumus iedzīvotāju dzīves vides kvalitātei, jāsteno pasākumi lauku teritoriju dzīvotspējas saglabāšanai, jānodrošina valsts atbalsts daudzfunkcionālām un produktīvām lauku teritorijām, kultūrainavas saglabāšanai un veidošanai.” Savukārt Latvijas Republikas likumā par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām⁶ 2.pantā atzīmēts, ka viens no ĪADT izveides, aizsardzības un apsaimniekošanas mērķiem ir “aizsargāt un saglabāt dabas daudzveidību (retas un tipiskas dabas ekosistēmas, aizsargājamo sugu dzīves vidi, savdabīgas, skaistas un Latvijai raksturīgas ainavas, ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos veidojumus utt.)”.

ĪADT ainaviskā novērtējuma izstrādes nepieciešamība iekļauta MK noteikumu Nr.686 “Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību”⁷ 9.4.2.apakšpunktā, kurā noteikts, ka **dabas aizsardzības plānā ir jāiekļauj “ainaviskais novērtējums.”** Savukārt ĪADT ainaviskais novērtējums ir cieši sasaistāms ar pašvaldības attīstības plānošanas dokumentiem, kur visbiežāk tiek izstrādāti ainavu tematiskie plāni atbilstoši MK noteikumiem Nr.240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi”⁸, kas nosaka, ka teritoriju plānojumos var noteikt **ainaviski vērtīgās teritorijas**, ko attēlo grafiskajā daļā, bet prasības to izmantošanai nosaka teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos. Līdz ar to būtu ieteicams pieturēties pie vienota principa un arī ĪADT ainaviskā novērtējuma rezultātā identificēt ainaviski vērtīgās teritorijas, kas varētu tikt iekļautas pašvaldību teritoriju plānojumos.

Ja nepieciešamību pēc ainaviskā novērtējuma pamato vairāki normatīvie dokumenti, tad metodika tā veikšanai šajos dokumentos nav noteikta un detalizēta. Līdz šim Latvijā nav izstrādāta vienota metodika ainaviskā novērtējuma veikšanai. Atsevišķu projektu ietvaros ir izmantotas dažādas ārvalstīs aprobētas pieejas, pielāgojot tās konkrētam mērķim un teritorijas specifikai. Arī projekta LIFE-IP LatViaNature A4 aktivitātes “Dabas aizsardzības plānu izstrādes tiesiskā regulējuma analīze” ietvaros veiktā iesaistīto pušu aptaujā⁹ par dabas

² ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam (2020) Pieejams: https://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030_lv

³ The EU Strategy on Green Infrastructure. Pieejams: https://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/strategy/index_en.htm

⁴ Nacionālās attīstības plāns 2021.-2027. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/315879-par-latvijas-nacionalo-attistibas-planu-20212027-gadam-nap2027>

⁵ Par Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2030 (2010) Pieejams: https://pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Latvija_2030_6.pdf

⁶ LR likums Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām (1993) Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/59994-par-ipasi-aizsargajamam-dabas-teritorijam>

⁷ MK noteikumi Nr.686 “Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” (2007) Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/164588-noteikumi-par-ipasi-aizsargajamas-dabas-teritorijas-dabas-aizsardzibas-plana-saturu-un-izstrades-kartibu>

⁸ MK noteikumi Nr.240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi”. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/256866-visparigie-teritorijas-planosanas-izmantosanas-un-apbuves-noteikumi>

⁹ Iesaistīto pušu aptaujas par dabas aizsardzības plānu izstrādi, apstiprināšanas kārtību un paredzēto pasākumu ieviešanu rezultāti (2022) Pieejams: https://latvianature.b-cdn.net/wp-content/uploads/2021/12/A4_Dabas-aizsardzibas-plani_aptauja_parskats_LatViaNature.pdf

aizsardzības plānu izstrādi, apstiprināšanas kārtību un paredzēto pasākumu ieviešanu norāda uz vairākām esošās dabas aizsardzības plānu izstrādes pieejas pilnveides iespējām, kur aptaujātie norāda, ka ir **nepieciešama skaidra ainavas novērtēšanas metodika**. Vienota metodika arī novērstu piesaistīto ainavu ekspertu atšķirīgu ainavu novērtēšanas pieeju izmantošanu, kas neļauj veikt iegūto datu salīdzināšanu starp dažādām ĪADT. Aptaujātie norāda uz nepieciešamību teritoriju plānojumos vairāk iestrādāt dabas aizsardzības plānos izstrādātās rekomendācijas, lai tās kļūtu saistošas.

Līdz ar to ĪADT **ainaviskā novērtējuma izstrādes mērķis un uzdevumi ir**, balstoties uz ĪADT ainavu izpēti, **noteikt ainaviski vērtīgas teritorijas**, atzīmējot to ainavu ekoloģiskās, vēsturiskās un kultūras, socio-ekonomiskās un vizuāli estētiskās vērtības, problemātiskos un pozitīvos aspektus, un **izstrādāt rekomendācijas šo teritoriju apsaimniekošanai, ilgtspējīgai ainavas attīstībai un dabas resursu izmantošanai**.

Izstrādātā **ainaviskā novērtējuma metodika izmantojama kā vadlīnijas** ainaviskā novērtējuma izstrādei dabas aizsardzības plāna un dabas pārvaldības plāna ietvaros, kā arī ainavu tematisko plānu izstrādei pašvaldībās un plānošanas reģionos. Tāpat metodika izmantojama teritoriju un ainavu plānotājiem, ainavu arhitektiem ainaviskā novērtējuma veikšanai atsevišķām teritorijām.

Nemot vērā, ka Latvijā vēl nav vienotas metodikas, tad ĪADT ainaviskā novērtējuma metodikas izstrādē ir izmantotas un pielāgotas vairākas Latvijā un Eiropā jau iepriekš praksē aprobētas pieejas. Ainavas vispārējam raksturojumam izmantota Ainavas rakstura novērtējuma pieeja (Landscape character assessment, LCA¹⁰), kas izstrādāta Lielbritānijā, un ko ir izmantojušas ainavu novērtēšanai arī daudzas citas valstis, pielāgojot kritērijus saviem mērķiem un ainavu specifikai. Skatoties uz Eiropas valstu pieredzi, gan Latvijas pieredzi ainavu novērtēšanā, ir iespējams izdalīt galvenās ainavu kvalitāšu grupas, kuru novērtēšanai tiek izmantotas jau specifiskas metodes un kritēriji:

- biofizikālie parametri (ainava kā ģeogrāfiskās telpas kopums);
- ainavu ekoloģiskie rādītāji (ainavu struktūra kā bioloģiskās daudzveidības nodrošinātāja);
- socio-ekonomiskie un pieejamās infrastruktūras parametri;
- vēsturiskā attīstība un kultūras mantojums;
- cilvēka vizuāli estētiskās uztveres parametri;
- ainavas lietotāju līdzdalība, tūrisms un rekreācija¹¹.

ĪADT ainavas vērtību raksturošanai pielāgoti un izmantoti kritēriji, kas izvirzīti Zemgales reģionālajā ainavas un zaļās infrastruktūras plāna 2020-2027¹² ietvaros, kurš tapis Interreg V-A Latvijas – Lietuvas programmas projektā "Zaļās infrastruktūras pilnveidošana zemieņu upju ainavā/ ENGRAVE". Izvirzīto kritēriju raksturojums izmantots un pielāgots ĪADT ainavu ekoloģisko, vēsturisko un kultūras, sociāl-ekonomisko un vizuāli estētisko kvalitāšu noteikšanai un novērtēšanai.

¹⁰Landscape Character Assessment approach. Pieejams: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/691184/landscape-character-assessment.pdf

¹¹ Simensen T., Halvorsen R., Erikstad L. (2018) Methods for landscape characterisation and mapping: A systematic review. Land Use Policy, No 75, pp. 557–569

¹² Zemgales reģionālais ainavas un zaļās infrastruktūras plāns (2019)

2. ĪADT atlase ainaviskā novērtējuma piemērošanai vai nepiemērošanai

Šobrīd MK noteikumi Nr.686 “Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību”¹³ paredz ainaviskā novērtējuma iekļaušanu dabas aizsardzības plānos. Tomēr ne visām ĪADT tas būtu saistoši. Atbilstoši likumam „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”¹⁴ aizsargājamo teritoriju vienotais mērķis ietver savdabīgu, skaistu un Latvijai raksturīgu ainavu aizsardzību un saglabāšanu, tomēr no astoņām aizsargājamo teritoriju kategorijām **tikai 4 kategoriju iedalīšanas pamatā ņemti vērā ar ainavām saistīti aspekti:**

- Ainavu kontekstā nacionālajiem parkiem raksturīgas cilvēka darbības neskartas un maz pārveidotas ainavas un kultūrainavas, biotopu daudzveidība, kultūras un vēstures pieminekļu bagātība un kultūrvides īpatnības. Nacionālo parku galvenais uzdevums ietver dabas aizsardzību, kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu, zinātniskās izpēti, izglītošanas un atpūtas organizēšanu, kuru ierobežo dabas un kultūrvides aizsardzības mērķi.
- Biosfēras rezervātos atrodas starptautiski nozīmīgas ainavas un ekosistēmas. To izveidošanas mērķis ir nodrošināt dabas daudzveidības saglabāšanu un veicināt ilgtspējīgu teritorijas sociāloun ekonomisko attīstību.
- Dabas parki pārstāv noteikta apvidus dabas un kultūrvēsturiskās vērtības un ir piemēroti sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai. Atpūtas organizēšana un saimnieciskā darbība dabas parkos veicama, nodrošinot tajos esošo dabas un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu.
- Aizsargājamo ainavu apvidi izceļas ar savdabīgu un daudzveidīgu ainavu. To mērķis ir aizsargātun saglabāt raksturīgo ainavu un tos ainavas elementus, kas ir būtiski aizsargājamo sugu un biotopu ekoloģisko funkciju nodrošināšanai, Latvijai raksturīgajai kultūrvidei un ainavas daudzveidībai, kā arī nodrošināt sabiedrības atpūtai un tūrismam piemērotas vides saglabāšanu un dabu saudzējošu apsaimniekošanu.

Pamatojoties uz to, ka pārējās ĪADT kategorijas nav tiešā veidā orientētas uz ainavu aizsardzību, bet arī tajās var būt sastopamas ainaviski vērtīgas teritorijas, tad **ir iespējams izvērtēt, kurām no šīm teritorijām ir nepieciešams ainaviskais novērtējums.** To, vai ĪADT ir vai nav nepieciešams veikt ainavisko novērtējumu, galvenokārt, ietekmē noteiktais teritorijas izveides un aizsardzības mērķis, ainavas raksturs un struktūra, kā arī ainavas pieejamība.

Līdz ar to ir iespējams veikt ĪADT atlasī, atbilstoši zemāk norādītajiem kritērijiem, nosakot teritorijas, kurām nav nepieciešams veikt ainavisko novērtējumu, un teritorijas, kurām tas ir nepieciešams. Galvenais nosacījums kritēriju izvēlē šādu teritoriju atlasei, ir datu pieejamība bez teritoriju apsekojuma dabā. Līdz ar to zemāk pievienotajā *1. tabulā* ir norādīti kritēriji ĪADT atlasei, balstoties uz teritorijas izveides un aizsardzības mērķi, ainavas struktūru, ainavas kā resursa pieejamību un kultūras un dabas pieminekļu klātbūtni.

¹³ MK noteikumi Nr.686 “Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību”. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/164588-noteikumi-par-ipasi-aizsargajamas-dabas-teritorijas-dabas-aizsardzibas-plana-saturu-un-izstrades-kartibu>

¹⁴ LR likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/59994-par-ipasi-aizsargajamam-dabas-teritorijam>

**Kritēriji un tiem nepieciešamo datu avoti ĪADT atlasei
ainaviskā novērtējuma veikšanai vai nepiemērošanai**

Kritēriju grupa	Kritērijs	Datu un informācijas avots
Nacionālais ĪADT aizsardzības mērķis	Aizsardzība noteikta tikai bioloģiskajām un ekoloģiskajām vērtībām - 0 punkti	<i>DAP dati</i>
	Ainavas un kultūrvēsturisko vērtību aizsardzība, kā arī sabiedrības atpūtas un izglītošanas nodrošināšana minēta ĪADT kategorijas aizsardzības mērķos (NP, DP, AAA, DPiem) - 1 punkts	
	Ainavas un/vai kultūrvēsturisko vērtību aizsardzība noteikta IAIN un/vai DA plānā - 1 punkts	
	Tūrisma un/vai rekreācijas nodrošināšana noteikta IAIN un/vai DA plānā – 1 punkts	
Piekļuves un pieejamības statuss	Normatīvie akti neparedz apmeklētāju brīvu piekļuvi teritorijai - 0 punkti	<i>DAP dati</i>
	Piekļuve nav aizliegta, bet piekļuves nodrošināšana nav noteikta kā ĪADT kategorijas vai konkrētās ĪADT izveidošanas un aizsardzības mērķis - 1 punkts	
	Piekļuve noteikta kā ĪADT kategorijas aizsardzības mērķis - 1 punkts	
	Piekļuves nodrošināšana noteikta IAIN vai DA plānā - 1 punkts	
Pieejamība dabā	ĪADT nav valsts vai pašvaldību ceļu tīkla, nav esošu vai plānotu tūrisma infrastruktūras elementu, nenotiek aktivitātes - 0 punkti	<i>DAP dati (ĪADT robežu shēma) Publiski pieejams tīmekļa karšu serviss</i>
	ĪADT ir valsts vai pašvaldības ceļi - 1 punkts	
	ĪADT ir tūrisma infrastruktūra – 1 punkts	
	ĪADT atrodas apdzīvoto vietu/centru (apdzīvotības centrs – telpiski nodalīta pilsētas daļa, piemēram, Ķemeri kā Jūrmalas pilsētas daļa) tuvumā – 1 punkts	
	ĪADT atrodas vai ne vairāk kā 1 km attālumā (12 minūšu gājiens) no apdzīvotas vietas/centra ar iedzīvotāju skaitu līdz 1000 iedzīvotājiem vai no valsts galvenā autoceļa – 1 punkts	
	ĪADT atrodas ne vairāk kā 10 km attālumā (10 minūšu brauciens) no apdzīvotas vietas/centra ar vairāk kā 1000 iedzīvotājiem – 1 punkts	
	ĪADT atrodas ne vairāk kā 20 km attālumā no valstspilsētas – 1 punkts	
	ĪADT atrodas ne vairāk kā 50 km attālumā no Rīgas – 1 punkts	
Ainavas struktūra	Ne mazāk kā 85% no teritorijas veido noslēgta, viendabīga viena veida ainavas struktūra (vai nu mežs vai purvs vai mitrājs) - 0 punkti	<i>DAP dati (ĪADT robežu shēma) Ozols Latvijas Valsts meži ģeotelpiskās</i>
	Ainavas struktūra ir daudzveidīga (atklāti un	

Kritēriju grupa	Kritērijs	Datu un informācijas avots
	ierobežoti skati) - 1 punkts	<i>informācijas platforma¹⁵</i>
	Ir izteiksmīgs reljefs - 1 punkts	
	Ir ūdens elementi, ir vai var veidot skatus uz ūdeņiem- - 1 punkts	
Kultūras un dabas pieminekļi	Teritorijā nav aizsargājama kultūras un dabas pieminekļu - 0 punkti	<i>DAP dati Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes dati¹⁶ Kultūras pieminekļu karte¹⁷</i>
	Ir kultūras pieminekļi – 1 punkts	
	Teritorijā ir kultūras un dabas pieminekļi, kuri ir iekļauti tūrisma maršrutos – 1 punkts	
	Teritorijā ir kultūras un dabas pieminekļi, kuri tiek aktīvi apmeklēti – 1 punkts	
	Teritorijā ir kultūras un dabas pieminekļi, kuri ir nozīmīgi ainavas elementi, piemēram, pilskalni, vēsturiskie muižu centri, alejas – 1 punkts	
Populāras tūristu piesaistes un atpūtas vietas ar atbilstošu infrastruktūru un labiekārtojumu	Nav esošu vai plānotu tūrisma infrastruktūras elementu, nenotiek aktivitātes – 0 punkti	<i>Pašvaldību dati</i>
	Vietējas nozīmes infrastruktūra vai aktivitātes – 1 punkts	
	Reģionālas nozīmes infrastruktūra un aktivitātes – 2 punkti	
	Nacionālas nozīmes infrastruktūra un aktivitātes – 3 punkti	
ĪADT ir regulāra apmeklētāju plūsma un novērojama sistemātiska antropogēnās slodzes ietekme	Makšķernieki, ogotāji un sēnotāji – 1 punkts	<i>Pašvaldību dati DAP dati Latvijas Valsts meži ģeotelpiskās informācijas platforma</i>
	Vienas dienas atpūtnieki – 1 punkts	
	Tūristi (ĪADT vai tās tuvumā ir nakšņošanas iespējas vai arī ir pieejami citi dati par apmeklētājiem) – 1 punkts	
	Antropogēnās slodzes intensitāte - 2 punkti	

Ja teritorija pēc *ĪADT atlases novērtējuma* saņem:

- no 0 līdz 9 punktus, ainaviskais novērtējums nav nepieciešams;
- no 10 līdz 14 punktus, ainavisko novērtējumu var veikt;
- 15 vai vairāk punktus, ainaviskais novērtējums ir jāveic.

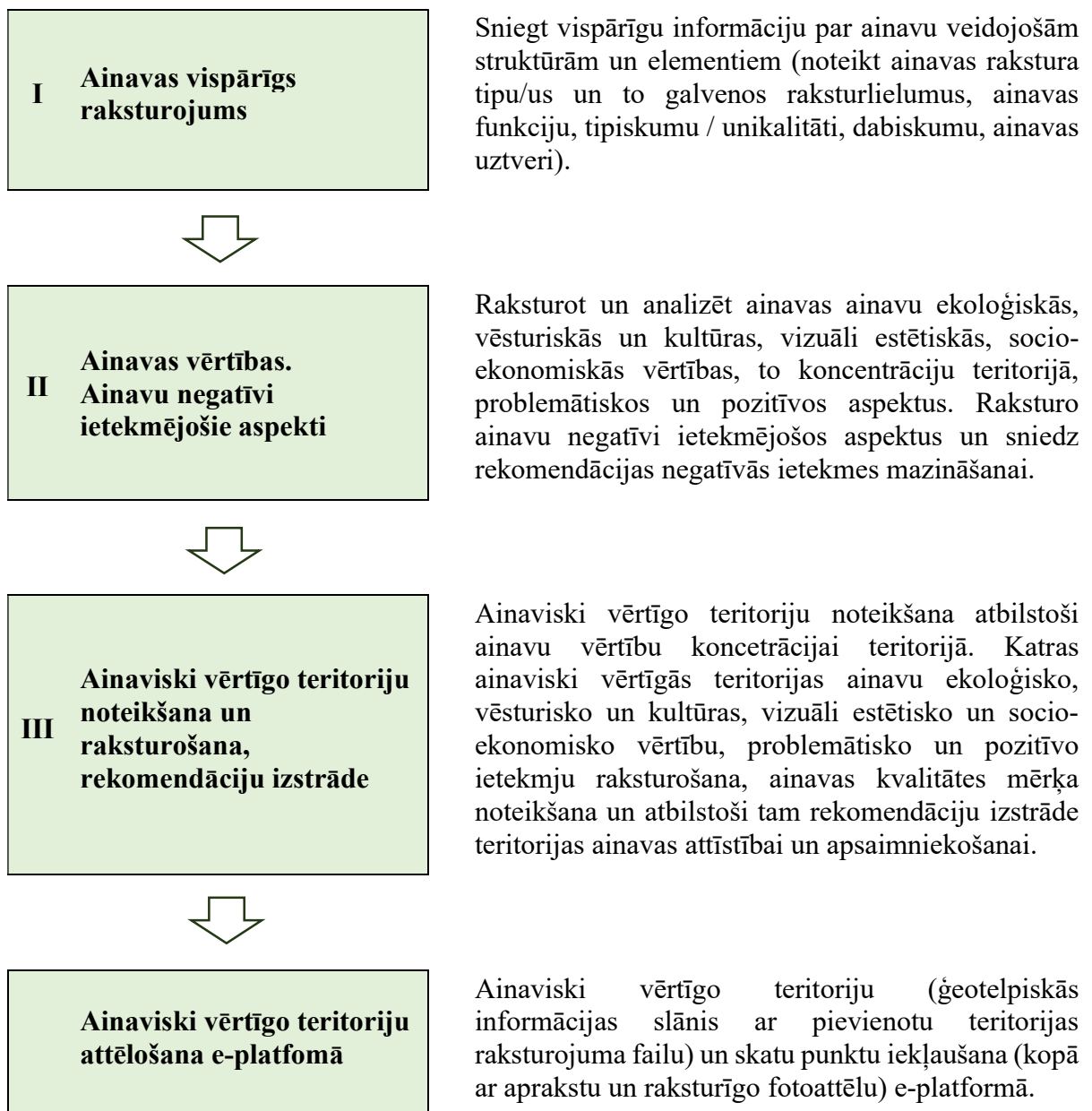
3. Ainaviskais novērtējums

Atbilstoši iepriekš veiktajai ĪADT ainaviskā novērtējuma mērķu un uzdevumu analīzei normatīvo dokumentu kontekstā, tad ĪADT ainaviskā novērtējuma izstrādes mērķis un uzdevumi ir, balstoties uz ĪADT ainavu izpēti, **noteikt ainaviski vērtīgas teritorijas**, atzīmējot to ainavu ekoloģiskās, kultūrvēsturiskās, socio-ekonomiskās un estētiskās vērtības, problemātiskos un pozitīvos aspektus, un **izstrādāt rekomendācijas** šo teritoriju apsaimniekošanai, ilgtspējīgai ainavas attīstībai un dabas resursu izmantošanai. Zemāk shēmā attēloti **ainaviskā novērtējuma etapi** un tajos veicamie uzdevumi (3.1. attēls).

¹⁵ Latvijas Valsts meži ģeotelpiskās informācijas portāls. Pieejams: <https://www.lvmgeo.lv/kartes>

¹⁶ Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes dati. Pieejams: <https://mantojums.lv/>

¹⁷ Kultūras pieminekļu karte. Pieejams: <https://karte.mantojums.lv/>

1. attēls. ĪADT Ainaviskā novērtējuma etapi un tajos veicamie uzdevumi.

3.1. Ainavas vispārīgs raksturojums

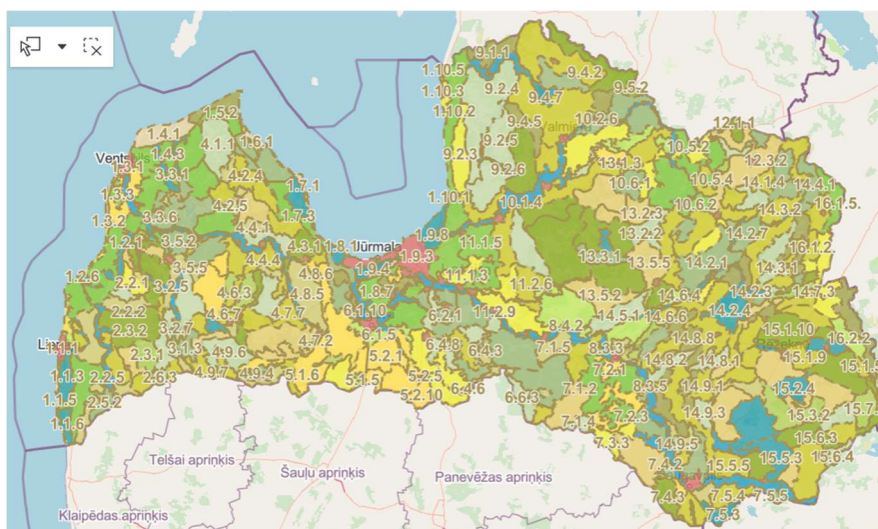
Ainavas vispārējā raksturojuma uzdevums ir raksturot galvenās ainavu veidojošās struktūras un raksturlielumus, lai atspoguļotu ainavas galvenās vizuāli telpiskās iezīmes, funkciju un izmantošanu, tipiskumu vai unikalitāti, kā arī ainavas uztveri.

Vispārīgā raksturojuma izstrādei iespējams izmantot datus un informāciju, kas apkopota Valsts pētījumu programmas “Ilgtspējīga teritorijas attīstība un racionāla zemes resursu izmantošana” pētnieciskā projekta “Ilgtspējīga zemes resursu un ainavu pārvaldība: izaicinājumu novērtējums, metodoloģiskie risinājumi un priekšlikumi” (LandLat4Pol) ietvaros un iekļauti Latvijas ainavu digitālajā atlantā¹⁸. Pētījumā ir veikts Latvijas ainavu raksturojums

ainavu areālu mērogā, kas balstīts uz LCA¹⁹ metodi un modificēts, piemērojot Latvijas apstākļiem. LandLatPol projektā sagatavotā un aprobētā pieeja un kritēriji ainavu raksturošanai var tikt izmantoti ĪADT ainavu vispārējā raksturojuma izstrādei, tos pielāgojot ĪADT mērogam, raksturam, aizsardzības un pārvaldības mērķiem. Ņemot vērā ainavu areālu mērogam atbilstošo detalizāciju, kas kompleksākās ĪADT (ar lielāku ainavas elementu un struktūru daudzveidību) var būt nepietiekama vispārīgā raksturojuma izstrādei, tad, ja nepieciešama papildus informācija un dati, izmantojami dati gan no brīvi pieejamām datu bāzēm (piemēram, Ozols; Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes datu bāze un kultūras pieminekļu karte; Latvijas Valsts meži ģeotelpiskās informācijas platforma; Corine land cover datu bāze u.c.), gan dati, kas iegūti teritorijas apsekojumos dabā. Ainavas vispārējais raksturojums ietver sekojošas sadaļas:

➤ *Ainavas rakstura tips*

Ainavas rakstura tipus nosaka tādi raksturlielumi kā reljefs un veģetācija, arī kāds specifisks ainavas elements vai struktūra (piemēram, upe, ezers, purvs, apdzīvota vieta u.c.). To noteikšanai iespējams izmantot LanLatPol²⁰ projektā izstrādātās ainavas rakstura tipu grupas un tipus (2. tabula), kuru detālāks raksturojums pieejams projekta ietvaros sagatavotajās vadlīnijās “Ainavu izpētes un novērtēšanas pieejas Latvijā”²¹. Vadlīnijas ir brīvi pieejamas Latvijas digitālā ainavu atlanta Ainavu pārvaldības sadaļā²². Latvijas digitālā atlanta sadaļā Ainavu areāli²³ ir pieejama arī ģeotelpiskā informācija par ainavu rakstura tiem ainavu areālu mērogā (2. attēls), kuru iespējams izmantot ainavas vispārīgā raksturojuma sagatavošanā.

2. attēls. Latvijas digitālajā ainavu atlantā pieejamā informācija par ainavu rakstura tiem ainavu areālu mērogā²⁴

¹⁹ Landscape Character Assessment approach. Pieejams: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/691184/landscape-character-assessment.pdf

²⁰ Valsts pētījumu programmas “Ilgtspējīga teritorijas attīstība un racionāla zemes resursu izmantošana” projekts Nr. VPP-VARAM-ITAZRI-2020/1-0002 “Ilgtspējīga zemes resursu un ainavu pārvaldība: izaicinājumu novērtējums, metodoloģiskie risinājumi un priekšlikumi” (LandLatPol)

²¹ Ainavu izpētes un novērtēšanas pieejas Latvijā (2023). Pieejams: <https://experience.arcgis.com/experience/6c0b5c1cf4aa4bffb3c44b79158cd93c/page/Ainavu-izp%C4%93tes-un-nov%C4%93rt%C4%93%C5%A1anas-pieejas-Latvij%C4%81>

²² Latvijas digitālais ainavu atlants. Pieejams: <https://experience.arcgis.com/experience/6c0b5c1cf4aa4bffb3c44b79158cd93c/page/Par-ainavu-atlantu>

²³ Ainavu rakstura tipi ainavu areālu mērogā. Latvijas digitālais ainavu atlants

²⁴ Ainavu rakstura tipi ainavu areālu mērogā. Latvijas digitālais ainavu atlants: Pieejams: <https://experience.arcgis.com/experience/6c0b5c1cf4aa4bffb3c44b79158cd93c/page/Ainavekolo%C4%A3iskais-nov%C4%93rt%C4%93jums?views=Ainavu-are%C4%81li>

Tabulā sniegtie ainavas rakstura tipi izmantojami konkrētā tipa noteikšanai un atpazīšanai dabā, bet noteiktā tipa detālākam raksturojumam un aprakstam nepieciešams sniegt precīzāku informāciju jau konkrētās vietas un teritorijas kontekstā.

2. tabula

Ainavas rakstura tipu grupas un tipi

Līdzenuma ainavas	Viļņota reljefa ainavas	Pauguraines ainavas	Citi ainavas rakstura tipi
Līdzenumu agrārā ainava	Viļņota reljefa agrārā ainava	Pauguraines meža ainava	Ezeru ainava, ieskaitot mitrājus
Līdzenumu meža ainava	Viļņota reljefa meža ainava	Pauguraines meža mozaīkainava	Upju ainava (t.sk. senlejas, ielejas)
Līdzenumu meža mozaīkainava	Viļņota reljefa meža jaukta tipa mozaīkainava	Pauguraines agrārā mozaīkainava	Purvu ainava
Līdzenumu agrārā mozaīkainava	Viļņota reljefa agrārā mozaīkainava		Kāpu ainava
			Pilsētainava

Ja, apsekojot ĪDAT dabā, noteikti vairāki ainavas rakstura tipi, tad tos atspoguļo kartē, aprakstam pievieno katru tipu raksturojošu vizuālo materiālu (fotogrāfiju).

➤ *Ainavas galvenie raksturlielumi*

Tiek sniegta informācija par katra noteiktā ainavas rakstura tipa **galvenajiem raksturlielumiem, kas atšķir konkrēto tipu no citiem, tā īpašās iezīmes un atpazīstamības elementi**. Ainavas raksturlielumus var veidot:

- reljefa formas (līdzens / līdzens ar atsevišķiem pauguriem / viegli viļņots / paugurains / kāpas / ieleja, ieplaka / aiza, krauja, stāva nogāze;
- ainavas struktūra (piemēram, vienveidīga / mozaīkainava);
- kokaugi, kokaugu grupas, meži (piemēram, priežu mežs / egļu mežs / lapu skuju koku mežs / aizauguši lauki/krūmi / augļu dārzi);
- specifiski un īpaši ainavas elementi, piemēram, ūdens elementi (piemēram, ūdenstece / ūdenstilpe / jūra / meliorācijas gravju sistēma);
- apbūves raksturs (kultūrvēsturiskā apbūve / ciems / viensēta / industriālās/tehniskās būves / graustu paliekas / dievnams);
- vertikālie elementi (elektrolīnijas, torņi, skursteņi, balsti, vēja ģeneratori);
- dominējošie ceļu tipi un segumi (asfaltēts autoceļš / grants seguma ceļš / zemes ceļš / gājēju taka, laipa / ceļu nav, ainavisks ceļš);
- skati (atvērti, tāli vai tuvi un noslēgti).

➤ *Ainavas funkcija / izmantošana*

Ainavas funkcija un izmantošana lielā mērā var ietekmēt teritorijas ainavas vērtības - gan pozitīvi, veicinot vietas attīstību, gan arī negatīvi – ar savu ietekmi mazinot ainavisko kvalitāšu vērtību. Tāpēc šajā vispārējā ainavas raksturojuma punktā tiek **raksturota teritorijas izmantošana**, nosakot zemes lietošanas veidu, raksturojot izmantošanas ietekmi uz ainavas raksturu (piemēram, plašas un atvērtas lauksaimniecībā izmantotas teritorijas); zemes lietošanas veidu un ainavas segu (lauksaimniecības zeme, piemēram, sētas pļavas, ganības,

tīrumi/ bioloģiski vērtīgie zālāji / purvs / kāpas / pludmale); rekreācijas infrastruktūru, būves un elementus (kempingi, golfa laukumi).

➤ *Ainavas tipiskums / unikalitāte*

Tiek **noteikts konkrētās ainavas īpašais un atšķirīgais, raksturots ainavas retums** – vai tā ir parasta, tipiska šai vietai, vai arī savdabīga, reta, unikāla. ĪADT unikalitāti var veidot:

- tai piešķirtais starptautiska vai nacionāla mēroga nozīmes statuss, piemēram Natura 2000 teritorija, nacionālas nozīmes ainaviski vērtīgas teritorijas, Latvijas kultūras kanonā ietvertā ainava;
- ja tajā iekļaujas starptautiska (piemēram, UNESCO) vai nacionāla mēroga nozīmes kultūras mantojums;
- visas teritorijas vai kāda tās objekta nozīmīgums sabiedrības uztverē, piemēram VARAM īstenotajā iniciatīvā “Ainavas dārgumi”²⁵ atzīmētās teritorijas vai objekti.

➤ *Ainavas uztvere*

Atbilstoši EAK noteiktajam ainavas definējumam, būtiska ainaviskā novērtējuma daļa ir ainavas uztvere, kādu to uztver cilvēks. ***Ainavas uztvere šajā definējumā ir saistīta ne tikai ar vizuālo uztveri, bet arī sensoro*** (smaržas, skaņas, citas sajūtas) ***un kognitīvo*** (uztvere, kas balstīta uz iepriekš pieredzēto, pieredzi un zināšanām). Ainavas uztveres raksturošanai var izmantot sekojošas kritēriju grupas:

- daudzveidība (elementu dažādība) /vienveidīga (tikai lauki vai tikai meži) / vienkārša / dažāda / kompleksa, sarežģīta);
- sajūtas (garlaicīga / neitrāla / patīkama / droša / nomierinoša / interesanta / iedvesmojoša / izaicinoša / nepatīkama / uzbāzīga / nedroša);
- kustība (statiska / klusa / dzīva / trakojoša);
- skaņa (klusā / skaļā / patīkama / nepatīkama / neitrāla / traucējoša);
- smarža (neizteikta / neitrāla / patīkama/ izteikta /nepatīkama);
- krāsa (monohroma (neņemot vērā īslaicīgas krāsas, piemēram, rapsis) / ainava ar atsevišķiem spilgtiem elementiem / kontrastaina, raiba);
- ainavas aura/ mistika (*Sense of place*) (nenolasās / atsevišķos elementos/ atsevišķos skatupunktos / nolasās izteiksmīgi / vairāku līmeņu uztverē (arhitektūrā, atmosfērā, dabā u.c.));
- uztveres mērogs un vizuālā pieejamība (mazs, tuvs, intīms / vidējs, ierobežots / liels, plašs, atklāts).

3.2. **Ainavas vērtības**

Pēc vispārīgā ainavas raksturojuma nepieciešams identificēt **ainavas vērtības, pozitīvos un problemātiskos aspektus** un to ietekmi uz ĪADT, ko nosaka MK noteikumu Nr.686 “Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” 9.4.2.apakšpunkts - dabas aizsardzības plānā ir jāiekļauj “*ainaviskais novērtējums (estētiskajā, ekoloģiskajā, sociāl-ekonomiskajā aspektā, kā arī pozitīvo un negatīvo ietekmju analīze aizsargājamā teritorijā esošai ainavai kopumā)*”. Līdz ar to ĪADT kontekstā ainavas vērtības vērtējamās vairākos aspektos – ***ainavu ekoloģiskās, vēsturiskās un kultūras, vizuāli estētiskās, socio-ekonomiskās vērtības***, kas ļauj precīzāk identificēt turpmākās teritorijas attīstības iespējas, kā arī iespējamās negatīvās ietekmes un to mazināšanas iespējas. Būtiski ir apzināt ainavas vērtību koncentrēšanās vietas, kas ļauj noteikt ainaviski

²⁵ Ainavu dārgumi. Pieejams: <https://ainavudargumi.lv/>

vērtīgās teritorijas un to robežas, uzstādīt ainavas kvalitātes mērķus un atbilstoši tiem sniegt rekomendācijas ainavu attīstībai un apsaimniekošanai.

Zemāk sniegti kritēriji un to apraksta punkti katrai no ainavu vērtību grupām. Ja nepieciešams, tos iespējams papildināt ar papildus informāciju vai arī kādus no norādītajiem apraksta punktiem neraksturot, ja tie neattiecas uz konkrēto ĪADT. Kritēriju raksturošanai izmantojami kartogrāfiskie materiāli un dažādi publiski pieejami dati (Ozols; Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes datu bāze un kultūras pieminekļu karte; Latvijas Valsts meži ģeotelpiskās informācijas platforma; Corine land cover datu bāze; iepriekš izstrādātie dabas aizsardzības plāni ĪADT (ja ir), pašvaldību teritoriju plānojumi u.c.), kā arī apsekojumi dabā. **Katras ainavu vērtību grupas raksturojums sagatavojams apraksta formātā, papildus var pievienot kartogrāfisko materiālu un fotogrāfijas.**

➤ *Ainavu ekoloģiskās vērtības*

ĪADT ainavas struktūras un elementi jāvērtē ne tikai no vizuāli estētiskā, kultūras un socio-ekonomiskā aspekta, bet būtiska ir arī to loma ainavu ekoloģiskās kvalitātes nodrošināšanā. Ainavu ekoloģisko vērtību raksturošanai izmanto zemāk 3.tabulā iekļautos kritērijus un apraksta punktus.

3.tabula

Kritēriji ainavu ekoloģisko vērtību raksturošanai^{26;27;28;29}

Kritēriji un apraksta punkti	Paskaidrojums kritērija raksturošanai	Izmantojamie datu avoti
1. Ainavu telpiskā struktūra, kas nodrošina nozīmīgu ainavekoloģisko funkciju		
Ekoloģiskās sasaistes ar apkārtējām dabas teritorijām ārpus ĪADT un Zaļais tīklojums visā ĪADT	sasaiste ar apkārtējo ainavu un tuvumā esošajām dabas teritorijām; sasaistes starp dabas elementiem, veģetācijas grupām, mežmalu esamība	<i>Publiski pieejams tīmekļa karšu serviss</i> <i>Latvijas Valsts meži ģeotelpiskās informācijas platforma</i> <i>Apsekojums dabā</i>
Biotopu daudzveidība un blīvums	bioloģiskā daudzveidība – dažādas augu un dzīvnieku sugas	<i>Ozols</i>
Ainavas struktūras daudzveidība	dažāda vecuma, lieluma koku audzes; daudzveidīgi meža stāvi; daudzveidīga teritorijas iekšējā struktūra (atvērtas lauces mijas ar noslēgtām; nelielas un plašas atvērtas lauces, kuras iekļauj dabiskā veģetācija, upju krasti); daudzveidīgas reljefa formas, ūdens elementi	<i>Apsekojums dabā</i> <i>Publiski pieejams tīmekļa karšu serviss un aerofotogrāfijas</i> <i>Ozols</i>
2. Ainavu elementi, kas nodrošina nozīmīgu ainavekoloģisko funkciju		
Veci koki (dižkoki, potenciālie dižkoki, vecas kokaudzes); retu sugu koki	dižkoku, potenciāl dižkoku, retu sugu koku un vecu kokaudžu izplatība teritorijā, koncentrācija noteiktās vietās; sugas	<i>Ozols</i> <i>Apsekojumi dabā</i>
Koki ar vairākiem stumbriem, dobumiem, krituši lieli koki	ja ir pieejama informācija, tad apraksta koku ar vairākiem stumbriem, dobumiem vai kritušu lielu koku izplatību teritorijā	<i>Apsekojumi dabā</i>

²⁶ Zemgales reģionālais ainavas un zaļās infrastruktūras plāns (2019)

²⁷ Bennett A.F. (2003) Linkages in the Landscape. The Role of Corridors and Connectivity in Wildlife Conservation. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK. 254 p.

²⁸ Dramstad W.E., Olson J.D., Forman R.T.T. (1996) Landscape Ecology Principles in Landscape Architecture and Land-Use Planning. Washington. 80 p.

²⁹ Visual and Sensory LANDMAP Methodology (2016) Pieejams: <https://cdn.naturalresources.wales/media/677816/visual-sensory-landmap-methodology-2016-v2.pdf?mode=pad&rnd=131472708500000000>

Kritēriji un apraksta punkti	Paskaidrojums kritērija raksturošanai	Izmantojamie datu avoti
Alejas	aleju izplatība teritorijā, sasaiste ar kultūrvēsturiskiem objektiem; aleju daudzums un daudzveidība; sugas	<i>Apsekojumi dabā</i> <i>Publiski pieejams tīmekļa karšu serviss un aerofotogrāfijas</i>
Alas	alu izplatība un daudzums teritorijā, to raksturojums	<i>Ozols</i>
Drupas, vecas ēkas, akmens krāvumi un sienas	ja ir pieejama informācija, tad apraksta drupu, vecu ēku, akmens krāvumu un sienu izplatību teritorijā, iespējamo vēsturisko kontekstu	<i>Apsekojumi dabā</i> <i>Publiski pieejams tīmekļa karšu serviss un aerofotogrāfijas</i> <i>Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes kultūras pieminekļu karte</i>
Reljefa elementi	reljefa tipi, to izplatību teritorijā; ja teritorijā ir atsevišķi izteikti reljefa elementi, tad tos arī atzīmē	<i>Publiski pieejams tīmekļa karšu serviss</i> <i>Latvijas Valsts meži ģeotelpiskās informācijas platforma</i> <i>Apsekojumi dabā</i>
Ūdenstilpes, ūdensteces, citi ūdens elementi	teritorijā esošo ūdens elementu raksturojums (tips, lielums, izplatības blīvums, koncentrācija noteiktās vietās); ūdens elementu izmantošana	<i>Publiski pieejams tīmekļa karšu serviss</i> <i>Apsekojumi dabā</i>
3. Dabiskums		
Dabiskums un antropogēnā ietekme	raksturo antropogēnās ietekmes līmeni – dabiska; dabiska ar atsevišķiem cilvēku veidotiem elementiem (apdzīvotas vietas, karjeri, mežsaimniecības ietekme); antropogēna vide ar atsevišķiem dabiskiem elementiem; meliorācijas ietekme (meliorēto teritoriju blīvums); bioloģiski vērtīgo zālāju izplatība u.c.	<i>Publiski pieejams tīmekļa karšu serviss</i> <i>Ozols</i> <i>Latvijas Valsts meži ģeotelpiskās informācijas platforma</i> <i>Meliorācijas kadastrs³⁰</i> <i>Lauku atbalsta dienesta reģistrs</i> <i>Apsekojums dabā</i>

➤ Vēsturiskās un kultūras vērtības

Ainavas vēsturiskās un kultūras vērtības ir cieši **saistītas ar vietas identitāti un atpazīstamību**, līdz ar to šajā grupā ietilpst gan materiālās, gan nemateriālās vērtības, tādas kā tautsaimniecība, procesi un tradīcijas (lauksaimniecības tradīcijas, mežsaimniecība, cilvēku veidotas mākslīgas struktūras, kūdras izstrāde/karjeri (piemēram, seno dzelzceļa līniju elementi- tagad zaļie ceļi), kara / militārais mantojums (piemēram, ierakumi, bunkuri)). Kritēriji un apraksta punkti ainavas vēsturisko un kultūras vērtību raksturošanai pievienoti 4. tabulā. Papildus var pievienot kartogrāfisko materiālu un fotogrāfijas.

4.tabula

Kritēriji ainavas vēsturisko un kultūras vērtību raksturošanai^{31;32; 33; 34}

Kritēriji un apraksta punkti	Kritērija raksturojums un novērtējums	Izmantojamie datu avoti
1. Vēsturiskums		
Vēsturiskās telpiskās struktūras un elementi (vēsturiskie ceļi vai to posmi,	vēsturisku elementu daudzveidība, koncentrācija kādā vietā vai vienmērīga izplatība, transformācijas un pārveides	<i>Vēsturiskās kartes</i> <i>Kultūras pieminekļu un tūrisma objektu tematiskās kartes</i>

³⁰ Meliorācijas kadastrs. Pieejams: www.melioracija.lv

³¹ Zemgales reģionālais ainavas un zaļās infrastruktūras plāns (2019)

³² Visual and Sensory LANDMAP Methodology (2016) Pieejams: <https://cdn.naturalresources.wales/media/677816/visual-sensory-landmap-methodology-2016-v2.pdf?mode=pad&rnd=131472708500000000>

³³ Latvijas digitālais ainavu atlants. Pieejams: <https://experience.arcgis.com/experience/6c0b5c1cf4aa4bfb3c44b79158cd93c/>

³⁴ Ainavu dārgumi. Pieejams: <https://ainavudargumi.lv/>

Kritēriji un apraksta punkti	Kritērija raksturojums un novērtējums	Izmantojamie datu avoti
senie ciemi, viensētu teritoriālais izvietojums) klātesamība	pakāpe (stipri pārvedots, mazpārvedots); ainavā vizuāli ievērojami vēsturiskie elementi, to daudzveidība un izplatība (muižu ēkas, baznīcas, dzimavas, tilti, pilskalni u.c.)	<i>Vēsturiskie apraksti</i>
2. Unikālitate un atpazīstamība		
Nacionāla mēroga unikālas ainavu telpas un vietas	Nacionālas nozīmes ainaviski vērtīgas teritorijas, Ainavu dārgumi, Eiropas Ainavu balva u.c.	<i>Latvijas digitālais ainavu atlants VARAM iniciatīva "Ainavu dārgumi"</i>
3. Kultūras pieminekļi un sakrālais mantojums		
Kultūras pieminekļi	Kultūras pieminekļu tips, vērtības grupa (UNESCO pasaules kultūras un dabas mantojuma sarakstā iekļauts objekts; kultūras pieminekļu rezervāts vai īpaši aizsargājama kultūrvēsturiska teritorija; valsts nozīmes kultūras piemineklis; reģiona nozīmes kultūras piemineklis; vietējās nozīmes kultūras piemineklis); izplatība un blīvums; stāvoklis	<i>Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes datu bāze un kultūras pieminekļu karte Apsekojumi dabā</i>
Baznīcas, kapsētas, senkapi un kulta vietas	sakrālā mantojuma daudzveidība un izplatība, koncentrācija noteiktās vietās	<i>Publiski pieejams tīmekļa karšu serviss</i>
4. Tradīcijas un procesi		
Zemes lietošanas veidu tipiskums konkrētam reģionam	zemes lietošanas veidi, kas raksturīgi konkrētam reģionam, saglabājušās tradīcijas	<i>CORINE Land Cover dati Vēsturiskie apraksti</i>
Citi vietas identitāti veidojoši elementi / aktivitātes	Elementi un aktivitātes (piemēram, ikgadēji pasākumi), kas veido vietas mūsdienu identitāti un atpazīstamību	<i>Teritoriju plānojumi, apraksti</i>

➤ *Vizuāli estētiskās vērtības*

Vizuāli estētiskās vērtības tiek analizētas cilvēka uztveres (skatījuma) kontekstā, izmantojot *skatu analīzi*. Ainavas ir vizuāli jutīgākas, ja tās redz un vēro vairāk cilvēku. Tie var būt gan vietējie iedzīvotāji, gan tūristi, kas pārvietojas caur teritoriju vai uzskatās kādā noteiktā vietā (skatu vietas, kultūrvēsturiskie objekti, kultūras, rekreācijas, sporta un citu pakalpojumu objekti). Jo intensīvāka cilvēku plūsma, jo ainava jutīgāka. Skatu analīzes ietvaros skatu vietas un skati *tiek kartētas un aprakstītas*. Skatu analīzei būtiski pievienot fotogrāfijas. Lielākā uzmanība ainavu plānošanā un apsaimniekošanā pievēršama teritorijām, kas atrodas skatu vietas priekšplāna un vidusplāna zonā, kas pēc teorijas bezšķēršļu gadījumā (iespējamie šķēršļi – apbūve un citi telpiski norobežojoši elementi, reljefs, mežs, stādījumi) ir 2 km no skatu vietas. Ja teritorijā ir blīvs ceļu vai tūristu maršrutu tīkls, tad priekšplāna/ vidusplāna zonas var pārklāties un šīs teritorijas ainavu vizuālajā novērtējumā ir visjutīgākās³⁵. Teritorijās ar izteiksmīgu reljefu uzmanība pievēršama arī fona zonai, kura var veidot izteiksmīgu ainavas siluetu.

Skatu punkti tiek izvēlēti vietās, kur paveras tāli un plaši skati uz nozīmīgiem dabas vai kultūrvēsturiskiem objektiem. Skatu punktu izvēli var ietekmēt reljefs. Līdzienā reljefā tāli izteiksmīgi skati ir retāk sastopami nekā paugurainā reljefā, kur tie var pavērties no pauguru virsotnēm. Dabas teritorijās skatus visbiežāk ierobežo vai aizsedz veģetācija. Redzamību no skatu punktiem ietekmē arī sezonālitate. Skatu vasarā var ierobežot koku un krūmu lapotne, bet citos gadalaikos skats var būt atvērtāks. Dabas teritorijās, kur ir attīstīta

³⁵ Vugule K. (2019) Latvijas ceļu ainavas lietotāju uztverē. LBTU. 113 lpp. Pieejams: https://lufb.llu.lv/dissertation-summary/landscape-architecture/Kristine_Vugule_prom_darba_kopsavilkums2019_LLU_VBF.pdf

tūrisma infrastruktūra, kā, piemēram, nacionālajos parkos, īpaša uzmanība pievēršama vietām, kurās pulcējas cilvēki (skatu vietas, dažādi objekti), kā arī ieejas zonām teritorijā, jo tie kalpo kā teritorijas vizītkarte.

Skati no ceļiem un upju koridoriem. Dabas teritorijās visnozīmīgākie no ainavas viedokļa ir galvenie ceļi un maršruti, pa kuriem pārvietojas visvairāk tūristu. Vispirms veicams ceļa ainavas novērtējums, izdalot vērtīgākos ainavas elementus un skatus. Ceļa ainavas vērtējums jāveic divos pārvietošanās virzienos. Iespējams, ka vienā no virzieniem paveras vairāk vizuāli augstvērtīgi skati un tas var ietekmēt tūristu plūsmas virziena plānošanu. Ceļu ainavās uzmanība pievēršama skatu daudzveidībai. Ir jāveido un jā saglabā atvērti skati uz kultūrvēsturiskiem un raksturīgiem ainavas elementiem, kā viensētas, baznīcas, tradicionāli zemes lietojuma veidi, jāatver skati uz ūdens tilpēm un tecēm, jāveido atvērumi meža ainavā, palielinot skatu daudzveidību. Kailcirtes, kur tas ir atļauts, ir jāveido atbilstoši meža ainavas dizaina principiem, saglabājot koku grupas. Izcirtumu robežas jāplāno atbilstoši reljefam, pievēršot uzmanību meža malu dizainam, blīvumam, koku sastāvam, kā arī ņemot vērā pārvietošanās ātrumu.

Skata izteiksmīguma un vizuālās vērtības raksturojums. Ir jāatzīmē ne tikai skatu punkti, no kuriem paveras skati un skatu līnijas, bet arī jā raksturo redzamais skats. Skatu iespējams raksturot kā vizuāli pievilcīgu, ja tas paveras uz plašu, savdabīgu ainavu ar daudzveidīgu telpisko struktūru, vai arī uz kādu elementu, kas izceļas ainavā (dabas elementi – reljefs, ūdens, veģetācija - mežu masīvi, kokaugu puduri, atsevišķi koki, pļavas, purvi utt.; kultūrvēsturiskie un citi cilvēka veidotie elementi – apbūve, t.sk. baznīcas, ainaviskie ceļi, tehniskas būves (piemēram, dambji, tilti, torņi). Atsevišķos gadījumos skati var veidoties arī uz vizuāli nepievilcīgām vai pat degradētām teritorijām vai elementiem. Tāpēc būtiski ir tos atzīmēt, lai izstrādātu risinājumus šo teritoriju vai elementu negatīvās ietekmes mazināšanai. Skatu raksturojumā var parādīties arī sezonālās nozīmes, kad skats redzams tikai bezlapotajā koku laikā. Tāpat šādi elementi var izvietoties ārpus ĪADT robežām, bet būt ļoti pārredzami. Tādējādi svarīgi veikt skatu analīzi arī no ĪADT uz apkārtnējām teritorijām.

➤ **Socio-ekonomiskās vērtības**

Ainavas socio-ekonomiskās vērtības saistās ar tās **izmantošanas iespējām un sabiedriskā labuma gūšanu** no ainavas kā nozīmīga resursa. Ainavas pamatresursus (zeme, meži, ūdensteces un ūdenstilpes, vēja un saules enerģija, utt.) iespējams izmantot saimnieciskās darbības veikšanai. Ņemot vērā, ka ne visās ĪADT ir atļauta intensīva saimnieciskā darbība, un prioritāte ir dabas un ainavu aizsardzība, tad **socio-ekonomiskās vērtības ĪADT tiek vērtētas kontekstā ar to izmantošanas iespējām, galvenokārt, tūrismam un rekreācijai (5.tabula).**

5.tabula

Kritēriji ainavas socio-ekonomisko vērtību raksturošanai^{36,37}

Kritēriji un apraksta punkti	Kritērija raksturojums un novērtējums	Izmantojamie datu avoti
1. Funkcija un izmantošanas mērķi		
ĪADT izveides un aizsardzības mērķis	raksturot galvenos ĪADT izveides un aizsardzības mērķus	DAP dati Ozols
Zemes lietošanas veidi	zemes lietošanas veidu daudzveidība, īpatsvars un koncentrācija	CORINE Land Cover datu bāze

³⁶ Zemgales reģionālais ainavas un zaļās infrastruktūras plāns (2019)

³⁷ Visual and Sensory LANDMAP Methodology (2016) Pieejams: <https://cdn.naturalresources.wales/media/677816/visual-sensory-landmap-methodology-2016-v2.pdf?mode=pad&rnd=131472708500000000>

Kritēriji un apraksta punkti	Kritērija raksturojums un novērtējums	Izmantojamie datu avoti
2. Sasniedzamība		
Apdzīvotu vietu tuvums un sasniedzamība	tuvākās apdzīvotās vietas (līdz 50km), to tipi (valsts nozīmes pilsēta, ciems) un sasniedzamība (valsts un pašvaldību ceļi, sabiedriskais transports)	<i>Publiski pieejams tīmekļa karšu serviss</i>
Tūrisma un velomaršruti	teritorijā esošie tūrisma un velomaršruti, to izmantošanas intensitāte, sasaiste ar citiem tūrisma objektiem un maršrutiem ārpus ĪADT	<i>Pašvaldību tūrisma informācija un kartes</i>
3. Rekreācija un tūrisms		
Tūrisma objekti	tūrisma objekti, to izplatība un blīvums, nepieciešamā infrastruktūra; ja ir pieejami dati, tad apmeklētības raksturojums	<i>Tūrisma objektu tematiskā karte</i>
Rekreācijas, kultūras un sporta objekti	Rekreācijas (ieskaitot peldvietas), kultūras un sporta objekti objekti, to izplatība un blīvums, nepieciešamā infrastruktūra; ja ir pieejami dati, tad apmeklētības raksturojums	<i>Pašvaldību teritoriju plāni Veselības inspekcijas peldvietu dati</i>
Sezonālā izmantošana	raksturot izmantošanu	<i>Tūrisma objektu tematiskā karte Pašvaldību teritoriju plāni</i>
Sabiedrības līdzdalība	Iedzīvotāju iniciētas, organizētas vai uzturētas tūrisma un rekreācijas aktivitātes, ja ir pieejami dati	<i>Pašvaldību informācijas avoti</i>

3.3. Ainavu negatīvi ietekmējošie aspekti

Atsevišķi vērtējami ainavu negatīvi ietekmējošie aspekti (piemēram, derīgo izrakteņu ieguves vietas, izstrādātās purvu teritorijas, bijušās militārās teritorijas, invazīvo sugu ietekme u.c.), ja tādi ir attiecināmi uz konkrēto ĪADT, un izstrādājamās rekomendācijas to mazināšanai. Rekomendācijas, ja ir nepieciešams, būtu iespējams integrēt pašvaldību teritoriju plāņos. Negatīvo aspektu aprakstam iespējams izmantot 6.tabulā sniegtos apraksta punktus, papildinot tos ar vietas fotofiksācijām.

6.tabula

Apraksta punkti ainavas negatīvo aspektu raksturošanai

Iespējamie apraksta punkti	Paskaidrojums raksturošanai	Izmantojamie datu avoti
Fragmentācija (vizuāli redzama), nedetalizējot fragmentācijas ietekmi uz konkrētām aizsargājamām sugām	vizuāli nolasāmi pārrāvumi dabiskās struktūrās (galvenokārt, mežu teritorijās); elementi, arī barjeras, kas fragmentē ainavas dabiskās struktūras – ceļi ar augstu satiksmes intensitāti, lieli līnijveida infrastruktūras elementi (330 un 110 kW elektrotrases, gāzes vads, dzelzceļš); vienlaidus apbūve (apdzīvotas vietas), žogi vai citas veida barjeras	<i>Publiski pieejams tīmekļa karšu serviss Latvijas Valsts meži ģeotelpiskās informācijas platforma Apsekojumi dabā</i>
Invazīvo sugu atradnes	vizuāli nolasāma invazīvo sugu ietekme uz ainavu (aizņem plašas teritorijas, piemēram, Kanādas zeltgalvīte (<i>Solidago Canadensis</i>); vai rada bojājumus, piemēram, Spānijas	<i>Invazīvo sugu kartes pašvaldībās, DAP dati, citi avoti³⁸</i>

³⁸ Invazīvo sugu pārvaldnieks. LatViaNature. Pieejams: <https://ozols.gov.lv/kartes/apps/sites/#/invazivo-sugu-parvaldnieks>

Iespējamie apraksta punkti	Paskaidrojums raksturošanai	Izmantojamie datu avoti
	kailgliemezis (<i>Arion vulgaris</i>).	
Troksnis, gaismas (uztverams bez speciāla aprīkojuma)	troksnis no ceļiem, apdzīvotām vietām, ražošanas objektiem; ceļu apgaismojums, dažādu kultūrvēsturisko objektu izgaismošana	<i>Apsekojums dabā</i>
Fiziskais piesārņojums (vizuāli redzams vai, ja ir pieejami dati par)	ja ir konstatēts piesārņojums dabā (atkritumi, naftas produkti u.c.), tad pievieno aprakstam	<i>Apsekojums dabā</i>
Derīgo izrakteņu ieguves vietas (karjeri)	atzīmē kartē karjeru atrašanās vietas un raksturo to ietekmi uz ainavu	<i>Dati no pašvaldībām, esošajiem teritoriju plānojumiem</i> <i>Apsekojums dabā</i>
Izstrādātas purvu teritorijas	atzīmē kartē izstrādāto purvu teritorijas un raksturo to ietekmi uz ainavu	<i>Dati no pašvaldībām, esošajiem teritoriju plānojumiem</i> <i>Apsekojums dabā</i>
Kailcirtes	raksturo mežsaimniecības ietekmi uz ainavas vizuālo raksturu no vietām, kurās veidojas skati uz ainavu (ceļi, rekreācijas vietas utt.)	<i>Apsekojums dabā</i>
Degradētas vai potenciāli degradētas teritorijas	Ja ĪADT atrodas degradētas teritorijas, derīgo izrakteņu ieguves vietas (karjeri), izstrādātas purvu teritorijas, bijušās militārās vai industriālās teritorijas u.c., tad pievienot kartogrāfisko materiālu ar aprakstu	<i>Dati no pašvaldībām, esošajiem teritoriju plānojumiem</i> <i>Apsekojums dabā</i>
cits	ja ir pieejamas piesārņojuma kartes, tad pievieno informāciju	<i>Piesārņojuma kartes</i>

Apakšnodaļas noslēgumā izstrādājamās **rekomendācijas negatīvo ietekmju mazināšanai uz ainavu**. Ieteicams negatīvās ietekmes **apkopot un attēlot kartogrāfiski** un pievienot apakšnodaļai, kas palīdzētu izstrādātās rekomendācijas attiecināt uz konkrētu teritoriju vai objektu.

3.4. Ainaviski vērtīgo teritoriju noteikšana un raksturošana, rekomendāciju izstrāde

Atbilstoši veiktajam ainavas vispārīgajam raksturojumam un ainavas vērtību analīzei, iespējams noteikt ainaviski vērtīgas teritorijas. MK rīkojumā Nr.238 Ainavu politikas ieviešanas plāns 2024.–2027. gadam (2024) **ainaviski vērtīgās teritorijas tiek definētas kā teritorijas, kurās rodamas Latvijas, tās reģionu, novadu, cilvēku identitātei un vietu ilgtspējīgai attīstībai nozīmīgas ainavas**.

Ainaviski vērtīgo teritoriju noteikšana balstās uz sekojošiem atlases kritērijiem:

- kultūras mantojuma koncentrācija (ar nozīmi ainavas veidošanā), kultūrvēsturiskā vērtība;
- vizuāli uztveramu dabas vērtību koncentrācija, daudzveidība;
- izteikti identitātes aspekti;
- vizuāli augstvērtīga (augstvērtīgu skatu koncentrācija);
- sabiedrības novērtēta (populāra, apmeklēta)
- atzīmēta kā ainaviski vērtīga teritorija pašvaldības teritorijas plānojumā (TIN 5 teritorijas).

Atlasītajām **ainaviski vērtīgajām teritorijām precīzē robežu**, lai varētu noteikt teritorijas, uz kurām attiektos izstrādātās rekomendācijas teritorijas apsaimniekošanai un attīstībai.

Ainaviski vērtīgo teritoriju robežu noteikšanai izmantoti sekojoši principi:

- noteikto ainaviski vērtīgo teritoriju robežas atzīmē tikai ĪADT robežās, jo attiecas tikai uz šo teritoriju, lai arī iespējams ainavu vērtības sniedzas ārpus ĪADT robežām. Šādā gadījumā ĪADT ainaviski vērtīgās teritorijas raksturojumā var norādīt tās robežas, kuras pašvaldībai būtu iespēja palielināt, nosakot ainaviski vērtīgās teritorijas TIN5 savā teritorijas plānojumā;
- robežas precizē pēc dabā esošajiem, vizuāli uztveramiem ainavas telpisko struktūru veidojošiem elementiem (meža mala, reljefs, apbūve, vizuāli redzama īpašuma robeža, ceļš u.c.);
- ar mežiem klātu ezera vai upes krastu zonā robežas nosaka līdz 100m no krasta līnijas, bet zona var tikt palielināta vai samazināta atkarībā no meža struktūras blīvuma un caurredzamības (jo caurredzamāka, jo nepieciešama plašāka zona), reljefa (izteiktā reljefā zona jānosaka plašāka) un citu elementu klātbūtnes (apbūve, piestātnes, kas var tikt iekļautas vai neiekļautas ainaviski vērtīgajā teritorijā atkarībā no to ietekmes uz ainavas vizuāli estētiskajām īpašībām);
- ceļa ainavas robežas nosaka pēc ainavas uztveres no ceļa principiem, kas balstīti cilvēka uztveres specifiskā. Ceļa ainavas uztveres zona atvērtajās teritorijās tiek noteikta no ceļa līdz tuvākajai telpiskajai robežai (mežs, apbūve, reljefs vai cits norobežojošs elements / struktūra), bet nepārsniedzot līdz 2 km uz katru pusi no ceļa ass, ņemot vērā reljefu un pārvietošanās ātrumu – jo lielāks pārvietošanās ātrums, jo uztveres leņķis un attālums samazinās. Ceļa ainavas uztveres zona meža teritorijā – līdz 50m uz abām ceļa pusēm, zona var tikt palielināta vai samazināta atkarībā no meža struktūras blīvuma un caurredzamības (jo caurredzamāka, jo nepieciešama plašāka zona), reljefa (izteiktā reljefā zona jānosaka plašāka) un citu elementu klātbūtnes (piemēram, apbūve), kas var tikt iekļautas vai neiekļautas ainaviski vērtīgajā teritorijā atkarībā no to ietekmes uz ainavas vizuāli estētiskajām īpašībām.

Ainaviski vērtīgo teritoriju rekomendācijas teritorijas attīstībai un apsaimniekošanai sagatavo atbilstoši katras ainaviski vērtīgās teritorijas izvirzītajiem ***ainavas kvalitātes mērķim*** (*kādu mēs vēlamies redzēt ainavu sasaistē ar tās sniegtajām iespējām*), kurus nosaka konkrētās teritorijas raksturojums. Atbilstoši iepriekš minētajiem principiem turpmāk ***ainaviski vērtīgo teritoriju raksturojumā*** iekļauj sekojošu informāciju:

- karte ar ainaviski vērtīgās teritorijas novietojumu ĪADT, karte ar ĪADT plānoto zonējumu ainaviski vērtīgās teritorijas ietvaros, galvenie ainavas raksturlielumi;
- karte ar konkrētās ainaviski vērtīgās teritorijas robežu, vietām, kurās robežas būtu iespējams paplašināt pašvaldību teritoriju plānojumos (nosakot TIN5 teritorijas), un skatu punktiem un skatu perspektīvām, tos numurējot;
- skatu fotofiksācijas ar ainavas raksturīgo telpisko struktūru un elementiem atbilstoši skatu punktu numerācijai;
- ainavu ekoloģisko, vēsturisko un kultūras, socio-ekonomisko un vizuāli estētisko vērtību raksturojums; pozitīvās un negatīvās ietekmes;
- ainavu kvalitātes mērķis; rekomendācijas teritorijas apsaimniekošanai un attīstībai.

4. Ainaviskā novērtējuma iekļaušana ĪADT aizsardzības un pārvaldības plānos, ieteicamais saturs paskaidrojuma raksta izstrādei, e-platformā pievienojamā ģeotelpiskā informācija

ĪADT ainavisko novērtējumu veido:

- **Paskaidrojuma raksts**, kurā iekļauts ĪADT ainaviskais novērtējums (vispārīgs raksturojums, ainavas vērtības un ainavu negatīvi ietekmējošie aspekti, noteiktās ainaviski vērtīgās teritorijas, to raksturojums un rekomendācijas teritorijas ainavas apsaimniekošanai un attīstībai).
- **Kartogrāfiskais materiāls ar ĪADT ainaviski vērtīgo teritoriju robežām** (ģeotelpiskās informācijas slānis / poligoni) un pievienotiem to ainavu raksturojumiem un rekomendācijām attīstībai un apsaimniekošanai (pdf dokumenti), koordinātām piesaistītiem skatu punktiem kopā ar tajos redzamo skatu fotofiksācijām. Ģeotelpiskās informācijas slānis iekļaujas teritorijas pārvaldības plānā e-platformā.

Paskaidrojuma raksta ieteicamais saturs atbilstoši ainaviskā novērtējuma metodikai:

Ievads (pamatojums ainaviskā novērtējuma veikšanai, sasaiste ar reģiona un novada attīstības plānošanas dokumentiem)

1. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas ainavas vispārējs raksturojums

2. ĪADT ainavas vērtības

2.1. Ainavu ekoloģiskās vērtības

2.2. Vēsturiskās un kultūras vērtības

2.3. Socio-ekonomiskās vērtības

2.4. Vizuāli estētiskās vērtības

3. Ainavu negatīvi ietekmējošie aspekti

4. Ainaviski vērtīgās teritorijas ĪADT

4.1. Ainaviski vērtīgās teritorijas

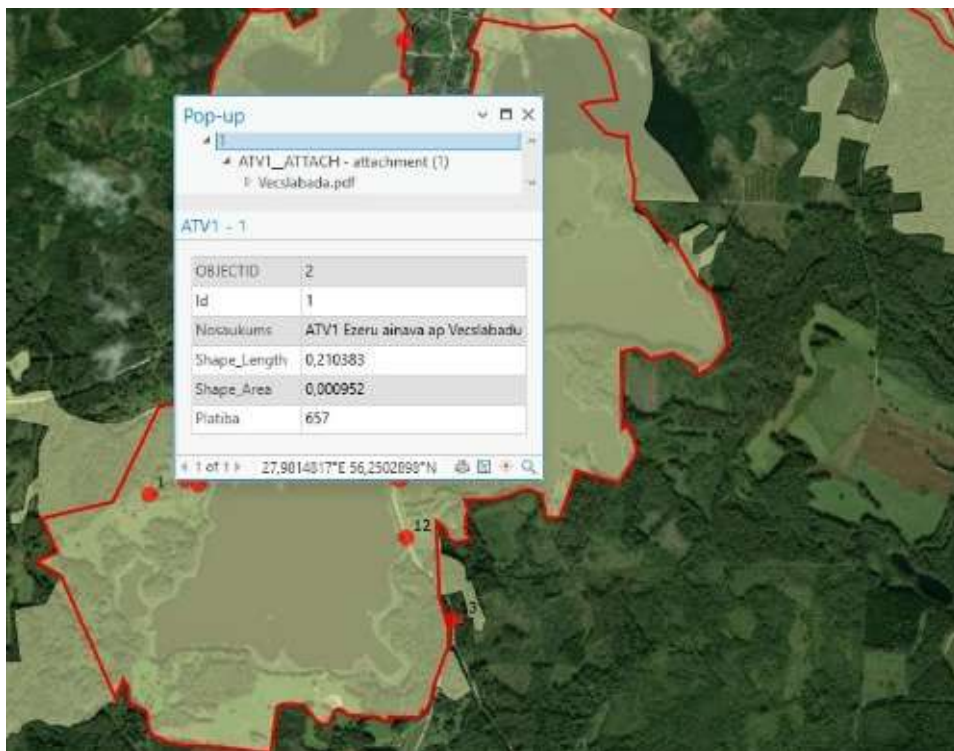
AVT 1 (pievieno katras noteiktās ainaviski vērtīgās teritorijas raksturojumu atbilstoši metodikai)

....

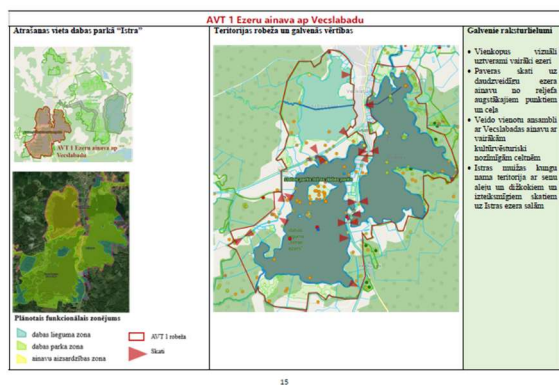
Noslēgums

Kartogrāfisko materiālu veido ģeotelpiskās informācijas slānis, kuru iespējams pievienot e-platformai. Ģeotelpiskās informācijas slānis satur datus, kas attiecas uz noteikto ainaviski vērtīgo/ām teritoriju/ām:

- robeža (poligons) ar uznirstošo logu ar teritorijas nosaukumu, platību un saiti uz pievienotu pdf dokumentu (3.attēls) ar konkrētās ainaviski vērtīgās teritorijas raksturojumu (4.attēls);

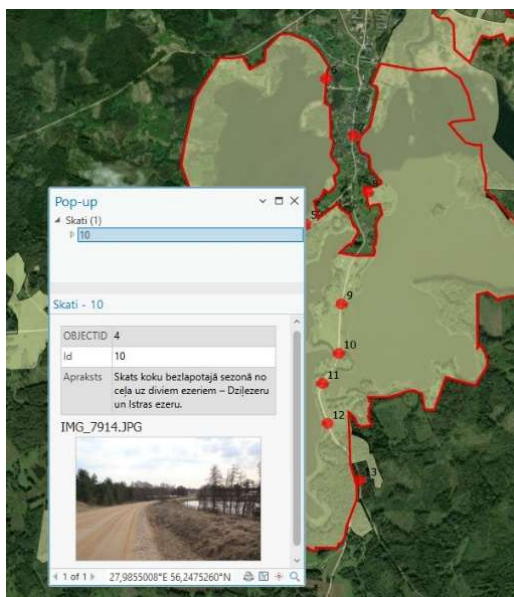

3.attēls. Piemērs ainaviski vērtīgās teritorijas attēlošanai GIS kartē.

4. attēls. Piemērs ainaviski vērtīgās teritorijas aprakstam, kuru iespējams pievienot e-platformā

- koordinātām piesaistīts, numurēts skatu punkts ar uznirstošo logu ar skata raksturojumu un skata fotoattēlu (5.attēls).

5.attēls. Piemērs skatu punktu attēlošanai kartē un pievienotajai informācijai.

5. PIEMĒRS ainaviskā novērtējuma metodikas izmantošanai ĪADT

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas jaunveidojamā dabas parka “Istra” ainaviskais raksturojums, novērtējums un rekomendācijas teritorijas attīstībai

Saturs

Ievads

1. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas jaunveidojamā dabas parka “Istra” ainavas vispārējs raksturojums
2. Jaunveidojamā dabas parka “Istra” ainavas vērtības
 - 2.1. Ainavu ekoloģiskās vērtības
 - 2.2. Vēsturiskās un kultūras vērtības
 - 2.3. Socio-ekonomiskās vērtības
 - 2.4. Vizuāli estētiskās vērtības
3. Ainavu negatīvi ietekmējošie aspekti. Rekomendācijas negatīvās ietekmes mazināšanai
4. Ainaviski vērtīgās teritorijas jaunveidojamā dabas parkā “Istra”
 - 4.1. Ainaviski vērtīgās teritorijas
 - AVT 1 Ezeru ainava ap Vecslabadu
 - AVT 2 Meža ainava Istras paugurainē
 - AVT 3 Šķaunes ezera ainava

Noslēgums

Ievads

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (turpmāk tekstā ĪADT) jaunveidojamā dabas parka “Istra” ainaviskais raksturojums, novērtējums un ieteikumi teritorijas attīstībai izstrādāti projekta LIFE-IP LatViaNature aktivitāšu ietvaros kā pilotprojekts projekta ietvaros sagatavotās ainaviskā novērtējuma metodikas testēšanai. Ainaviskais novērtējums ir daļa no jaunveidojamā dabas parka “Istra” pārvaldības plāna.

ĪADT jaunveidojamā dabas parka “Istra” ainaviskā novērtējuma izstrādes mērķis un uzdevumi ir, balstoties uz teritorijas ainavu izpēti, noteikt ainaviski vērtīgas teritorijas, atzīmējot to ainavu ekoloģiskās, kultūrvēsturiskās, socio-ekonomiskās un estētiskās vērtības, problemātiskos un pozitīvos aspektus, un izstrādāt rekomendācijas šo teritoriju apsaimniekošanai, ilgtspējīgai ainavas attīstībai un dabas resursu izmantošanai.

Īpaši aizsargājamā dabas teritorija – jaunveidojamais dabas parks “Istra” atrodas Ludzas novadā, ezeriem un citām dabas vērtībām bagātā reģionā. Dabas un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšana akcentēta gan reģiona, gan arī Ludzas pašvaldības attīstības plānošanas dokumentos. Latgales plānošanas reģiona Attīstības programma 2021–2027³⁹ papildina un īsteno Latgales stratēģiju 2030⁴⁰. Tā uzsver nepieciešamību izmantot reģiona bagātīgos dabas un kultūrvēsturiskos resursus, vienlaikus tos aizsargājot un saglabājot nākamajām paaudzēm. Svarīgs programmas stratēģiskais virziens ir saistīts ar vidi, kur viens no pasākumiem ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai. Arī Ludzas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2037⁴¹ dabas un kultūrvēsturisko vērtību saglabāšana ieņem nozīmīgu vietu. Visos šajos dokumentos īpaša uzmanība pievērsta ezeriem, kas raksturo Ludzas novada ainavu un identitāti, arī ezeru un citu ūdeņu ilgtspējīgai apsaimniekošanai, veicinot gan vides kvalitātes saglabāšanu, gan iespējas izmantot ezerus rekreācijā un tūrismā. Uzsvēta arī ĪADT nozīme, kur plānots veicināt antropogēnās slodzes mazināšanu, dabas taku un rekreācijas infrastruktūras attīstību, tostarp peldvietu labiekārtošanu, ūdens kvalitātes uzraudzību un rekreācijas iespēju paplašināšanu, kā arī sabiedrības izglītošanu par dabas vērtību aizsardzību. Tādējādi dabas resursu izmantošana tiek sasaistīta ar ilgtspējīgu tūrisma attīstību, kas tiek definēts kā nozīmīgs attīstības virziens. Plānots attīstīt ekotūrismu, dabas taku tīklu un informācijas pieejamību, vienlaikus saglabājot vietējo identitāti un vidi, piemēram Ezertakas maršrutu, kas savieno vairākus ezerus un ļauj iepazīt novada dabas un kultūrvēsturiskās bagātības. Jaunveidojamā dabas parka “Istra” ainaviskā novērtējuma ietvaros noteiktās ainaviski vērtīgās teritorijas un rekomendācijas to apsaimniekošanai un ainavas attīstībai iespējams sasaistīt ar Ludzas novada pašvaldības teritorijas plānojumu, tematisko ainavu plānu.

ĪADT jaunveidojamā dabas parka “Istra” ainaviskais novērtējums ietver:

- **Paskaidrojuma rakstu ar dabas parka ainavisko novērtējumu** (vispārīgs raksturojums, ainavas vērtības **un ainavu negatīvi ietekmējošie aspekti**) un rekomendācijām teritorijas ainavas apsaimniekošanai un attīstībai.
- **Kartogrāfisko materiālu ar dabas parka ainaviski vērtīgo teritoriju robežām** (poligoni) un pievienotiem to ainavu raksturojumiem un rekomendācijām (pdf dokumenti), **skatu punktiem** kopā ar tajos redzamo skatu fotogrāfijām.

³⁹ Latgales plānošanas reģiona Attīstības programma 2021.-2027.gadam (2021). Pieejams: <https://lpr.gov.lv/wp-content/uploads/2006/planosana/Latgales-pl%C4%81no%C5%A1anas-re%C4%A3iona-Att%C4%ABst%C4%ABas-programma-2021.-2027.gadam.pdf>

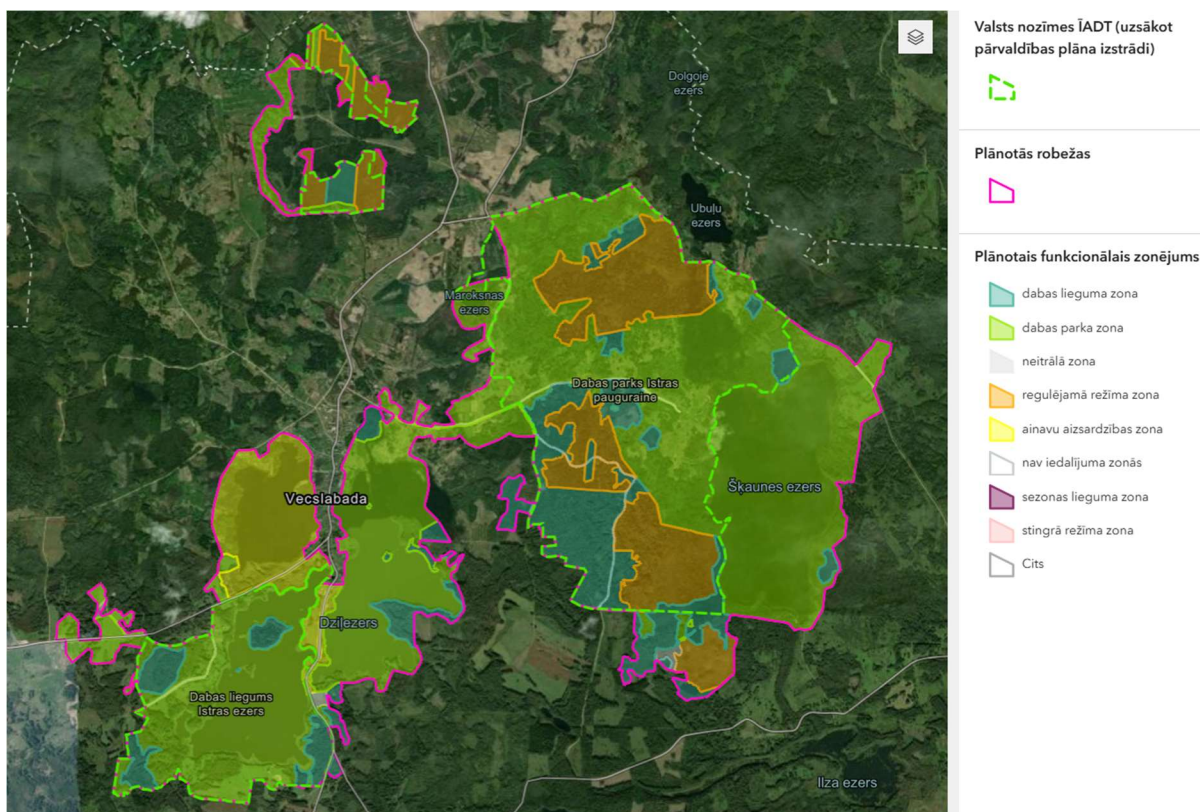
⁴⁰ Latgales stratēģija 2030 (2010). Pieejams: https://lpr.gov.lv/wp-content/uploads/2011/lpr-planosanas-dokumenti/Latgales_strategija_2030_apstiprinata_01.12.2010.pdf

⁴¹ Ludzas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2037. Pieejams: <https://www.ludzasnovads.lv/lv/media/539/download?attachment>

1. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas jaunveidojamā dabas parka “Istra” ainavas vispārējs raksturojums

Teritorijas novietojums. Jaunveidojamais dabas parks “Istra” atrodas Ludzas novada Istras pagastā, Latgales austrumu daļā. To plānots veidot, apvienojot dabas parku “Istras pauguraine”, dabas liegumus “Istras ezers” un “Istras staignāju meži”, kā arī iekļaujot Šķaunes, Dziļo un Audzeļu ezerus⁴². Tuvākā apdzīvotā vieta – Vecslabada, tuvākās pilsētas – Zilupe (21 km), Ludza (40 km), Rēzekne (60 km). Kopējā plānotā teritorija ir 2243,4 ha.

Ainavas funkcijas un izmantošana. Teritorijas plānotā galvenā izmantošana ir dabas aizsardzība, kuras pārvaldībai plānots izveidot jaunu ĪADT - dabas parku “Istra”. Jaunveidoto dabas parku plānots izveidot, lai nodrošinātu Latvijā un Eiropā īpaši aizsargājamo saldūdeņu, mežu, purvu un zālāju biotopu, īpaši aizsargājamo sugu un to dzīvotņu, teritorijā esošā unikālā ģeogrāfiskā kompleksa, ko veido grēdu, morēnu pauguru un masīvu reljefs, un vizuāli augstvērtīgo ainavu saglabāšanu un aizsardzību, kā arī lai nodrošinātu sabiedrību ar rekreācijas iespējām, kas nav pretrunā ar dabas vērtību aizsardzību. Dabas vērtību aizsardzībai jaunveidojamā dabas parkā plānotas sekojošas funkcionālās zonas - regulējamā režīma, dabas lieguma, dabas parka, ainavu aizsardzības un neitrālā zonas (*1.1. attēls*).

1.1.attēls. ĪADT jaunveidojamā dabas parka “Istra” plānotās robežas un funkcionālais zonējums⁴³

Regulējamā režīma zona plānota, lai nodrošinātu bioloģiski vērtīgāko īpaši aizsargājamo meža un purva biotopu, un īpaši aizsargājamo putnu, vaskulāro augu un sūnaugu sugu aizsardzību. Dabas lieguma zonas plānotais mērķis ir aizsargāt Eiropas Savienības nozīmes īpaši aizsargājamo mežu un purvu biotopu koncentrācijas vietas, ūdensobjektos uz salām esošos platlapju mežus, kā arī ar tiem

⁴² Jaunveidojamais dabas parks “Istra”. Pieejams: <https://ozols.gov.lv/plani/?page=DP-%22Istra%22>

⁴³ Jaunveidojamā dabas parka “Istra” funkcionālais zonējums. Pieejams: <https://ozols.gov.lv/plani/?page=DP-%22Istra%22>

saistītās sugas un to dzīvotnes. Dabas parka zona plānota, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamo zālāju un saldūdeņu biotopu un tajos esošo sugu dzīvotņu aizsardzību un ilgtspējīgu apsaimniekošanu, kā arī īpaši aizsargājamām putnu sugām piemēroto mežaudžu aizsardzību. Ainavu aizsardzības zona plānota, lai saglabātu ainaviski vērtīgas teritorijas, kur paveras ainaviski skati uz apkārtnes ezeriem. Neitrālā zona plānota, lai nodrošinātu valsts autoceļu, pašvaldības ceļu un AS “Latvijas Valsts meži” meža ceļu uzturēšanu⁴⁴.

Teritorijā atsevišķās vietās notiek arī saimnieciskā darbība – mežsaimniecība un fragmentāra lauksaimniecība. Ezeru koncentrācija un Vecslabadas ciema kultūrvēsturiskā telpa veido pievilcīgu vidi rekreācijai un tūrismam.

Ainavas kopējais raksturojums, galvenie raksturlielumi. Teritorija raksturojama kā pauguraines meža ainava ar ezeriem. Teritorija atrodas Dagdas paugurainē, ar izteiksmīgu morēnu pauguru reljefu un bagātu ezeru sistēmu. Teritorijā dominē skuju un lapu koku meža teritorijas, vietām – atsevišķas, bioloģiski vērtīgas pļavas un ganības. Kopumā ainava ir daudzveidīga, jo to veido dažādas struktūras – mežs, atvērtas lauces ar lauksaimniecības zemēm, galvenokārt pļavām, veci koki un alejas, ezeri, reljefs. Teritorijā esošie Istras, Dziļais un Audzeļu ezeri ir labi pārredzami Vecslabadas ciema apkārtnē no ceļiem un reljefa augstākajiem punktiem (*1.2.attēls*), un kopā ar ciema kultūrvēsturisko vidi tie veido vienotu ansambli.

1.2.attēls. Skats uz daudzveidīgo jaunveidojamā dabas parka “Istra” ainavu, kuru veido ezeri, meži, reljefs, pļavas, atsevišķas viensētas, dižkoki un alejas kopā ar Vecslabadas kultūrvēsturisko telpu (K.Vugule, 2025)

Ainavas tipiskums un unikalitāte. Ainava ir unikāla ar grēdu, morēnu pauguru un masīvu reljefu, kuru papildina vairāku ezeru sistēma.

Ainavas uztvere. Ainavas uztveres mērogs variē no tuva un noslēgta meža ainavā līdz plašam un atvērtam vietām Vecslabadas ciema apkārtnē, no kurām paveras tāli skati uz ezeriem. Teritorijas ainava kopumā ir daudzveidīga, jo to veido dažādas ainavas struktūras (mežs, ezeri, reljefs, pļavas) un elementi (atsevišķas viensētas, dižkoki, vēsturiskas alejas). Noskaņa ir klusa un mierīga, ko nosaka zemā aktivitāte teritorijā.

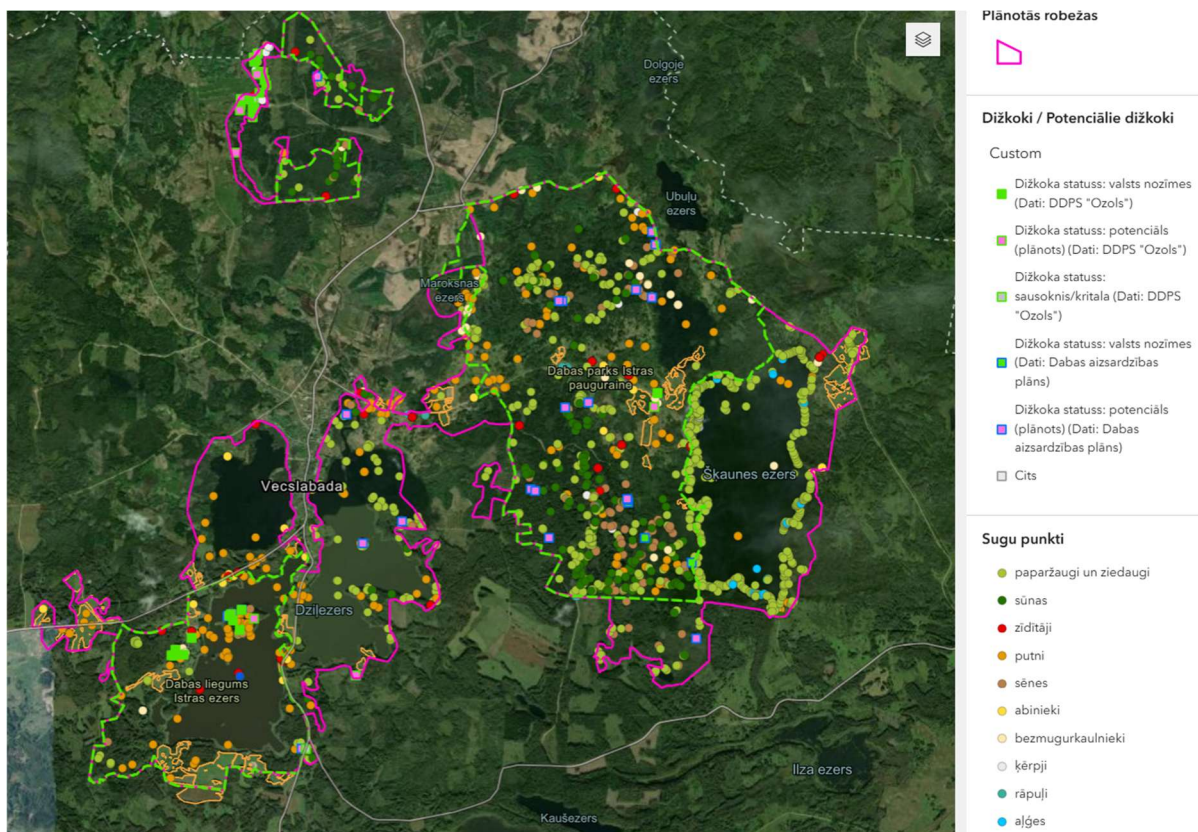
⁴⁴ Jaunveidojamā dabas parka “Istra” pārvaldības plāns. individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts. Pieejams: <https://ozols.gov.lv/plani/?page=DP-%22Istra%22>

2. Jaunveidojamā dabas parka "Istra" ainavas vērtības

Nodaļā turpmāk analizētas jaunveidojamā dabas parka "Istra" ainavu ekoloģiskās, vēsturiskās un kultūras, vizuāli estētiskās, socio-ekonomiskās vērtības, kas ļauj precīzāk identificēt turpmākās teritorijas attīstības iespējas, kā arī iespējamās negatīvās ietekmes un to mazināšanas iespējas.

2.1. Ainavu ekoloģiskās vērtības

Jaunveidojamā dabas parka teritorija veido ciešu ekoloģisko sasaisti ar apkārtējām teritorijām, jo šis reģions kopumā ir bagāts ar vērtīgām meža teritorijām, kas mijas ar atsevišķām lauksaimniecības zemēm, ezeru un purvu teritorijām. Kopā ar pauguru reljefu tie veido daudzveidīgu ainavu. Ainavu ekoloģisko vērtību teritorijā paaugstina veci koki, dižkoki un alejas, kas koncentrējas Istras ezera salās un krastos (liepu alejas bijušajā Istras muižas teritorijā), kā arī Istras pauguraines vecajos boreālajos mežos. Teritorijā atrodas Istras goba, kas ir vairāk nekā 200 gadu vecs dižkoks ar apkārtmēru 6,2 m un augstumu ~30 m, tas ir viens no lielākajiem gobas kokiem Baltijā. Tāpat arī dažādu vērtīgu ES biotopu (staigāju meži, pārejas purvi, eitrofi ezeri ar ūdensaugu augāju, meži ar vecām egļu audzēm, pļavas) sastopamība visā jaunveidojamā dabas parka teritorijā (2.1.attēls).

2.1.attēls. Dižkoku un biotopu koncentrācija jaunveidojamā dabas parkā⁴⁵

Kopumā teritorijas dabiskums ir augsts un antropogēnā ietekme maza (dominē meži, vairāku ezeru sistēma, atsevišķas viensētas, meliorācijas grāvji tikai lokāli, tūrisma infrastruktūra minimāla), kas ļauj teritorijā veiksmīgi īstenot dabas aizsardzības mērķus.

⁴⁵ Jaunveidojamā dabas parka "Istra" pārvaldības plāns. Pieejams: <https://ozols.gov.lv/plani/?page=DP-%22Istra%22>

2.2. Vēsturiskās un kultūras vērtības

Ainavas vēsturiskās un kultūras vērtības ir cieši saistītas ar vietas identitāti un atpazīstamību. Teritorijā ir maza vēsturisku elementu daudzveidība. Ainavas pamatstruktūra un galveno ceļu izvietojums laika gaitā būtiski nav mainījies. Ir saglabājušās lielākās apdzīvotās vietas - Vecslabada, Istra, bet izzuduši ciemi - Luņi, Jonički un citas mazākas apdzīvotas vietas un viensētas (2.2. attēls). Tā kā ir izzudušas un pamestas daudzas viensētas, tad samazinājies arī vietējās nozīmes ceļu skaits, kas veda uz viensētām.

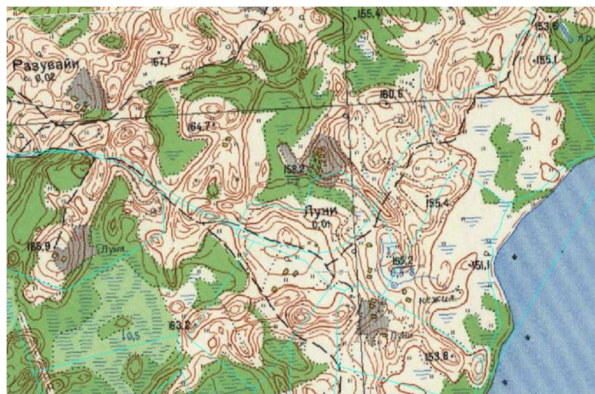
Jaunveidojamā dabas parka teritorija veido vienotu telpu ar Vecslabadas ciemu. Vecslabadas ciema vārds pirmo reizi vēstures hronikās minēts 1646. gadā. Tā ir sena apdzīvota vieta, kas ietilpusi lielā sādžā. Sādža agrārās reformas laikā sadalīta viensētās, bet Vecslabada (Vecsloboda) saglabājusies kā centrs plašai apkaimei.

1894-1916 gada kartē (Überichtkarte von Mitteleuropa)

Topogrāfiskā karte⁴⁶

Padomju laika (1940-1990) ģenštāba topogrāfiskās karte⁴⁷

2019-2021 ortofoto⁴⁸ (topografija.lv)

2.2.attēls. Ainavas telpiskās izmaiņas dažādos laika periodos.

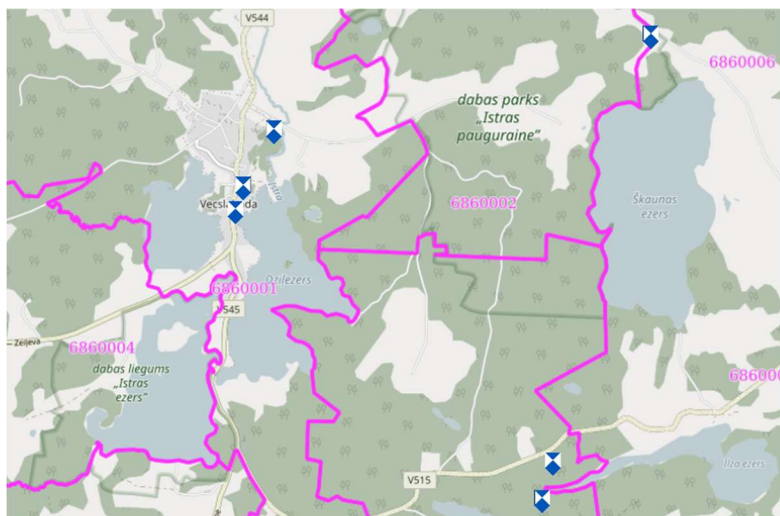
Teritorijā un tās tuvumā ir daži valsts nozīmes kultūras pieminekļi (2.3.attēls) – Meļņiku pilskalns, Meļņikos, Istras upes kreisajā krastā. Pilskalns ir ieaudzis kokos, tāpēc ainavā nevizualizējas. Vecslabadā ir saglabājusies sakrālais mantojums, vienā no kalniem atrodas Kristus Augšāmcelšanās baznīca un tā ir lielākā pareizticīgo baznīcām, kas atrodas lauku teritorijā Latvijā. Īpaši unikāls ir baznīcas iekšējais noformējums, ko veidojuši Pēterburgas mākslas akadēmijas meistari akadēmiķa

⁴⁶ Latvijas Nacionālās bibliotēkas datu bāze. Pieejams: <https://kartes.lndb.lv/>

⁴⁷ Topogrāfisko karšu interneta vietne. Pieejams: <https://topografija.lv/>

⁴⁸ Topogrāfisko karšu interneta vietne. Pieejams: <https://topografija.lv/>

N.Verhoturova vadībā. Ikonostass ar gleznām Vecslabadas pareizticīgo baznīcā ir valsts nozīmes kultūras piemineklis.

2.3.attēls. Kultūras pieminekļu izvietojums teritorijā⁴⁹.

2.4.attēls. Vecslabadas baznīcas kalna pilskalns (K.Vugule, 2025).

Sastopami arī reģiona nozīmes kultūras pieminekļi - Vecslabadas Baznīcas kalns – pilskalns (2.4.attēls), kas atrodas Vecslabadas ciemā un ir saskatāms un pieejams no autoceļa V545, Pavlovas senkapi, Pavlovā, meža teritorijā. Vecslabadas ciemā otrā kalnā atrodas 1928.gadā celtā skolas ēka, kas saglabājusi savu sākotnējo izskatu un iekļauta Eiropas kultūras mantojuma 1920.-1940. g. celtnu skaitā. Teritorijā atrodas Joničku kapi. Nacionālā mērogā teritorija ir daļa no Latgales ezeraines – Zilo ezeru zemes, kas iekļauta Latvijas kultūras kanonā

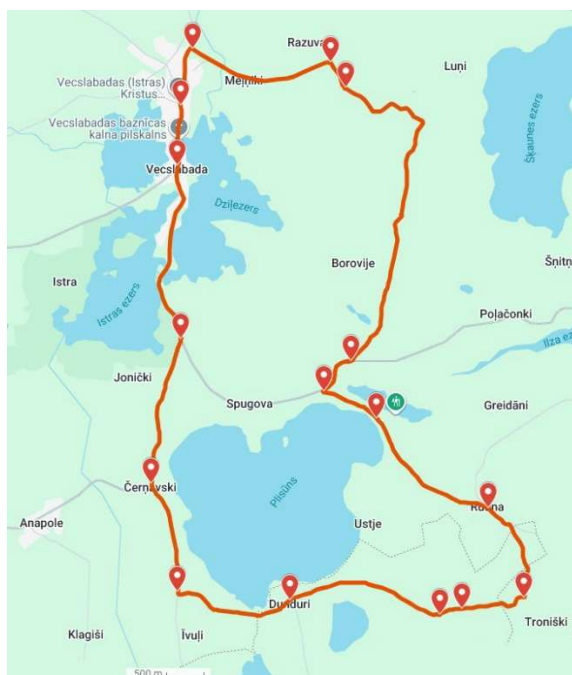
No vēsturiskās telpiskās struktūras kā saglabājušies elementi jāmin šņu zemes, kas bija tradicionālas līdz zemes reformai 1920.gadā Latgalē. Šņu zemju sastopamību bijušās Luņu sādžas ainavā atzīmējusi ainavu pētniece A.Zariņa⁵⁰, pirms 15 gadiem pētot jaunveidojamā dabas parka teritorijas apkārtni. Tomēr šobrīd šņu zemes ainavā nevizualizējas. Vecslabadā daļēji saglabājusies tradicionālā koka arhitektūra.

2.3.Socio-ekonomiskās vērtības

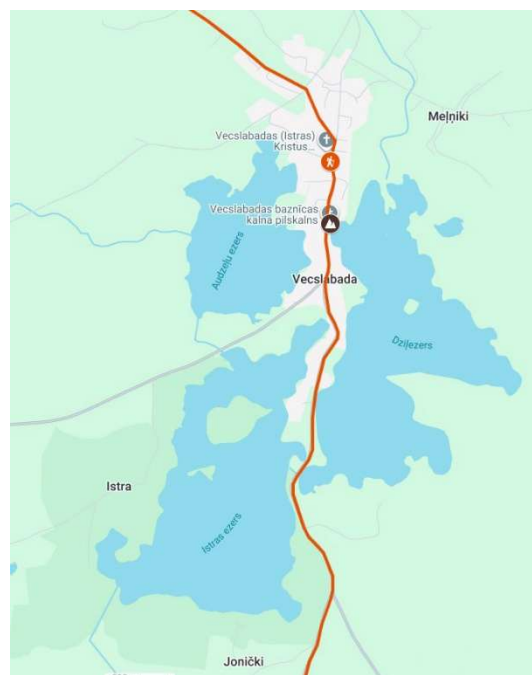
Sociāli ekonomisko procesu rezultātā ir mainījusies teritorijas ainavu telpiskā struktūra. Teritorijā ir samazinājies iedzīvotāju skaits un ekonomiskās aktivitātes. Iedzīvotāju blīvums pēc statistikas pārvaldes datiem ir 11-25 cilv./km² un tas samazinās. Apdzīvojums koncentrējas Vecslabadas ciemā (279 iedzīvotāji 2021.gadā) un ap autoceļu V545. Tuvākā pilsēta Ludza atrodas 40 km attālumā. Iedzīvotājiem ir pieejams sabiedriskais transports, autobuss, kas kursē 4 reizes dienā. Teritoriju šķērso velomaršruts nr. 794 “Vecslabada un apkārtnē” (2.5.attēls) un tūrisma maršruta Ezertaka 16.posms Vecslabada-Rundēni-Bļižņeva un 15.posms Šuškova-Plisūna ezers-Vecslabada. Ezertakas posms iet pa autoceļu V545 (2.6.attēls).

⁴⁹ Kultūras mantojuma interneta vietne. Pieejams: <https://mantojums.lv>

⁵⁰ A. Zariņa (2010) Promocijas darbā “Ainavas pēctecīgums: Ainavu veidošanās vēsturiskie un biogrāfiskie aspekti Latgalē”

2.5.attēls. Velomarsruts nr. 794 “Vecslabada un apkārtnē”⁵¹

2.6.attēls. Ezertakas posms pa autoceļu V545⁵²

Tūrisma objekti koncentrējas Vecslabadas ciemā. Bez iepriekš minētajiem kultūras un vēstures pieminekļiem, tūristiem tiek piedāvāts baudīt ezeru ainavu, plaši skati paveras no Tiškova kalna ciema centrā (2.7. attēls). Tiškova kalnā atrodas arī metāla konstrukciju meža ugunsdzēsības uzraudzības tornis, kurš no tāluma izceļas kā dominante ainavā. Labiekārtojuma izveide Tiškova kalnā ir jāplāno pārdomāti, lai tā iekļautos ainavā un nekonkurētu ar to.

2.7.attēls. Panorāmas skats no Tiškova kalna uz Dzīlezeru (K.Vugule, 2025)

Rekreācijas infrastruktūra ir attīstīta tikai atsevišķās vietās un kopumā vērtējama kā nepietiekama. Vecslabadas ciemā nav pieejami nakšņošanas un ēdināšanas pakalpojumi, speciāli organizētu tūrisma un rekreācijas aktivitāšu skaits ir neliels. Pie atsevišķiem tūrisma objektiem (piemēram, Meļņiku pilskalns, Istras goba, Tiškova kalns ar skatiem uz ezeriem un Vecslabadas baznīca Vecslabadas ciemā) būtu izveidojamas autostāvvietas ar informācijas zīmēm. Teritorijā kopumā iztrūkstošas ir informācijas zīmes un stendi, norādes, kas ļautu labāk orientēties teritorijā un iepazīt tās kultūrvēsturiskās un dabas vērtības. Teritorijā ir labiekārtota viena peldvieta - Audzeļu ezera pludmale (2.8. attēls), līdz ar to pieejamība ezeriem teritorijā ir zema. Citviet ezeru krasti nav labiekārtoti, patlaban vēl ir salīdzinoši pieejami galvenokārt izmantojot vietējas nozīmes un atsevišķus pievedceļus. Jaunas, labiekārtotas vietas pie ezeriem veidojamas tikai jau esošajās piekļuves vietās, lai neapdraudētu krastos esošās dabas vērtības. Ezertaka savieno teritoriju ar labiekārtotu atpūtas vietu pie Kovšezera, kas atrodas

⁵¹ Velomarsruts nr.794. Pieejams: <https://visitludza.lv/ko-darit/velomarsruti/velomarsruts-nr-794-vecslabada-un-apkartne/>

⁵² Ezertaka. Pieejams: <https://latgale.travel/ezertaka/>

ārpus teritorijas. Infrastruktūra sporta aktivitātēm jaunveidojamā dabas parka un Vecslabadas teritorijās netiek nodrošināta.

2.8.attēls. Audzeļu ezera pludmale (K.Vugule, 2025).

No citiem saimnieciskajiem veidiem teritorijā atsevišķās vietās notiek mežsaimnieciskā un lauksaimnieciskā darbība, vietējie iedzīvotāji mežos var vākt meža veltes un ezeros – makšķerēt. No sezonālītātes viedokļa aktīvākā sezona ir vasara, kad notiek pārgājieni, makšķerēšana, peldēšanās, ziemā noslodze ir zema. Teritorijas apmeklējumu var ietekmēt arī mainīgā ceļu kvalitāte, jo lielākā daļa ceļu (izņemot Vecslabadas ciema teritorijā) ir zemes ceļi, kas pavasaros, rudenos un ziemās, kā arī pēc spēcīgām lietussgāzēm var būt grūtāk izbraucami. Kā pozitīvā iezīme minama vietējo iedzīvotāju iesaiste atsevišķās aktivitātēs, piemēram Ezertakas maršruta uzturēšanā un vietējo gidu pakalpojumu pieejamībā Vecslabadā.

2.4.Vizuāli estētiskās vērtības

Jaunveidojamā dabas parka “Istra” vizuāli estētisko vērtību noteikšanai izmantota skatu analīze, kas veikta pa galvenajiem pārvietošanās maršrutiem un no atsevišķās skatu vietām ārpus ceļiem. Kopumā teritorijā dominē noslēgtas meža ainavas ar tuviem un noslēgtiem skatiem, bet Vecslabadas apkārtnē paveras skati uz ezeriem no ceļiem un augstākajiem reljefa punktiem. Jaunveidojamā dabas parka teritorijā skati koncentrējas, galvenokārt trīs zonās:

- Vecslabadas apkārtnē atvērti un plaši skati uz Istras, Audzeļu un Dziļezeru, kā arī vēsturiskajiem elementiem (Vecslabadas Baznīcas kalns – pilskalns, Istras muižas kungu māja, liepu alejas, dižkoki) ciema teritorijā un Istras bijušās muižas teritorijā;
- velomaršruta nr 794 posmā, kas ainaviski ved cauri meža teritorijām Istras pauguraines teritorijā;
- atsevišķas skatu vietas ap Šķaunes ezeru, no kurām paveras plaši skati uz ezera ūdens spoguļi un tā mežiem klāto pretējo krastu.

Skati detālāk raksturoti 4.1.apakšnodaļā katras noteiktās ainaviski vērtīgās teritorijas aprakstos, kur pievienotas skatu fotogrāfijas un kartes ar skatu punktiem.

Skatiem no ceļiem (īpaši Ezertakas maršrutā) uz ezeriem var būt sezonāls raksturs dēļ ezeru krasta apauguma, kas vasaras mēnešos var aizsegst skatu līnijas. Tāpēc ieteicams vietās, no kurām paveras skati uz ezeru, uzturēt atvērtāku krasta līniju, saglabājot lielos kokus un attīrot no krūmājiem un koku atvasēm.

3. Ainavu negatīvi ietekmējošie aspekti. Rekomendācijas negatīvās ietekmes mazināšanai

Analizējot ainavas telpisko struktūru un izslēdzot detālāku analīzi konkrētu sugu kontekstā, jaunveidojamā dabas parka "Istra" teritorijā vizuāli nav vērojama izteikta ainavas fragmentācija. Vecslabadas ciems, un atsevišķās viensētas nefragmentē esošo zaļo struktūru, jo neveido plašas, vienlaidus apbūves, ceļu un laukumu teritorijas, kā arī nav blīvs gaisvadu elektrolīniju tīkls. Teritorijā ir neliela satiksme, nav izteikta apgaismojuma, tāpēc netiek konstatēts gaismas un trokšņu piesārņojums. Ņemot vērā jaunveidojamā dabas parka "Istra" ainavas ciešo saistību ar Vecslabadas ciema ainavtelpu, tad parka teritorijā ir jūtama antropogēnā ietekme saistībā ar ezeru izmantošanu, kas var negatīvi ietekmēt ainavu, tāpēc būtiska ir ciema apbūves un infrastruktūras attīstība saskaņā ar dabas parka dabas vērtībām. Tāpat attīstoties tūrismam un rekreācijai, var veidoties negatīva ietekme uz dabas vērtībām, tāpēc būtiski izvērtēt piemērotākos rekreācijas veidus un tiem atbilstošas infrastruktūras izveidi, kuras mērķis primāri būtu ietekmes uz dabas vērtībām mazināšana. Mežu teritorijās ap veloceļu V794 un Šķaunes ezera tuvumā (ārpus ĪADT) atsevišķās vietās vērojamas kailcirtes (3.1.attēls), kas vizuāli ietekmē ainavu.

3.1.attēls. Kailcirtē skatā no velomaršruta V794 (K.Vugule, 2025)

3.2.attēls. Pamestas bijušās Istras muižas ēkas (K.Vugule, 2025)

Bijušās Istras muižas teritorija ir daļēji apsaimniekota, ēkas ir pamestas un sliktā stāvoklī (3.2.attēls), un būtu nepieciešams tās atjaunot un funkcionāli iesaistīt kopējā tūrisma infrastruktūrā, ja tam būtu pieejami atbilstoši līdzekļi.

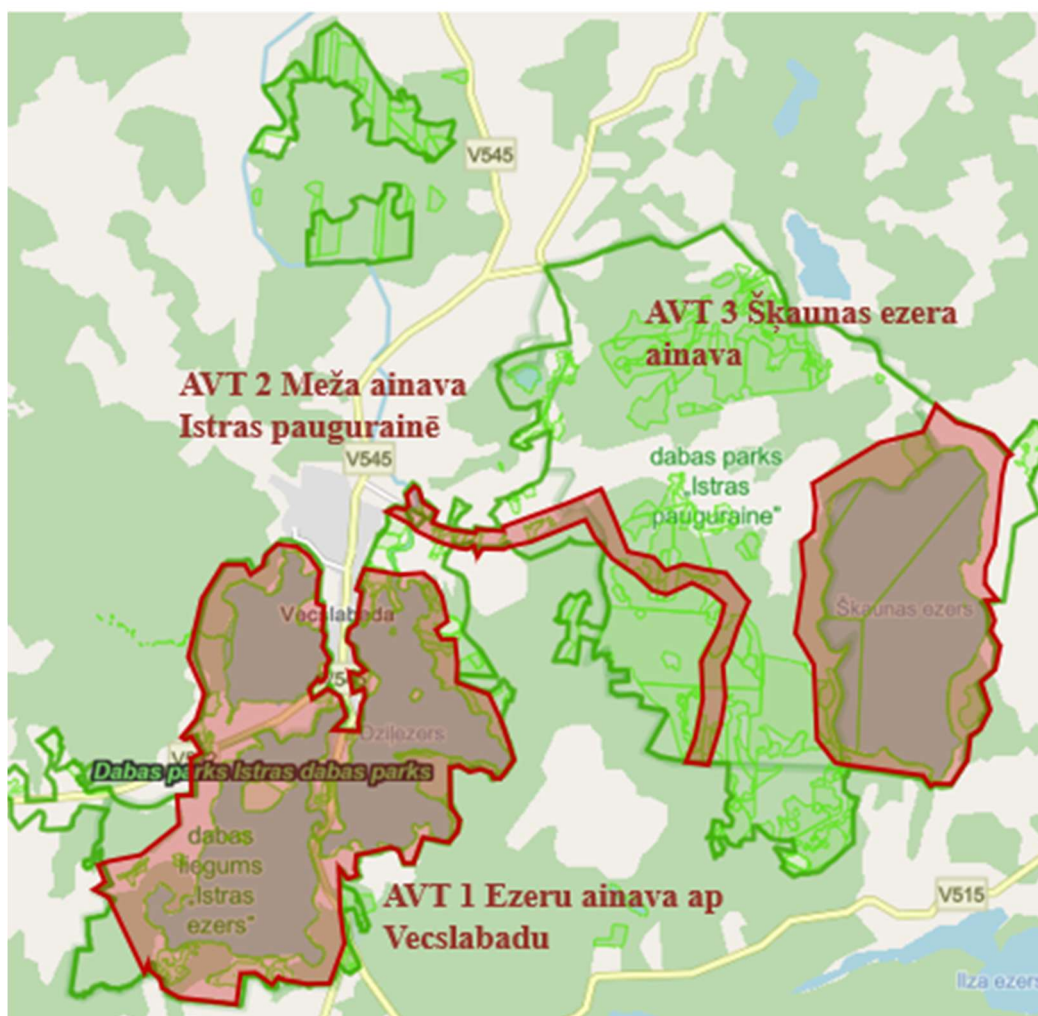
Ņemot vērā, ka iespējamās negatīvās ietekmes attiecas tikai uz jaunveidojamā dabas parka "Istra" noteiktajām ainaviski vērtīgajām teritorijām, tad **rekomendācijas to mazināšanai iekļautas šo teritoriju raksturojumā (skatīt 4.1.apakšnodaļu).**

4. Ainaviski vērtīgās teritorijas jaunveidojamā dabas parkā “Istra”

4.1. Ainaviski vērtīgās teritorijas

Jaunveidojamā dabas parka “Istra” ainaviskā novērtējuma rezultātā dabas parka teritorijā noteiktas 3 ainaviski vērtīgās teritorijas (turpmāk apzīmējumos izmantots saīsinājums AVT) (*4.1. attēls*). **Ainaviski vērtīgo teritoriju noteikšana** jaunveidojamā dabas parkā “Istra” balstās uz sekojošiem atlases kritērijiem:

- kultūras mantojuma koncentrācija (ar nozīmi ainavas veidošanā), kultūrvēsturiskā vērtība;
- vizuāli uztveramu dabas vērtību koncentrācija, daudzveidība;
- izteikti identitātes aspekti;
- vizuāli augstvērtīga (skatu koncentrācija);
- sabiedrības novērtēta (populāra, apmeklēta)
- atzīmētas kā ainaviski vērtīgas teritorijas Ludzas novada pašvaldības teritorijas plānojumā (TIN 5 teritorijas).

4.1. attēls. ĪADT jaunveidojamā dabas parkā “Istra” noteiktās ainaviski vērtīgās teritorijas

Atlasītajām **ainaviski vērtīgajām teritorijām precizēta robeža**, lai varētu noteikt teritorijas, uz kurām attiektos izstrādātās rekomendācijas teritorijas apsaimniekošanai un attīstībai. Ainaviski vērtīgo teritoriju robežu noteikšanai izmantoti sekojoši principi:

- noteikto ainaviski vērtīgo teritoriju robežas atzīmē tikai ĪADT jaunveidojamā dabas parka “Istra” robežās, jo attiecas tikai uz šo teritoriju, lai arī iespējams ainavu vērtības sniedzas ārpus ĪADT robežām (piemēram, Vecslabadas ciems). Kartēs norādītas ainaviski vērtīgo teritoriju robežu posmi, kuros pašvaldībai būtu iespēja palielināt šīs teritorijas, nosakot ainaviski vērtīgās teritorijas TIN5 savā teritorijas plānojumā;
- robežas precizē pēc dabā esošajiem, vizuāli uztveramiem ainavas telpisko struktūru veidojošiem elementiem (meža mala, reljefs, apbūve, vizuāli redzama īpašuma robeža, ceļš u.c.);
- ar mežiem klātu ezera krastu zonā robežas nosaka līdz 100m no krasta līnijas;
- ceļa ainavas robežas nosaka pēc ainavas uztveres no ceļa principiem, kas balstīti cilvēka uztveres specifiskā. Ceļa ainavas uztveres zona atvērtajās teritorijās tiek noteikta no ceļa līdz tuvākajai telpiskajai robežai (mežs, apbūve, reljefs vai cits norobežojošs elements / struktūra), bet nepārsniedzot līdz 2 km uz katru pusi no ceļa ass, ņemot vērā reljefu un pārvietošanās ātrumu – jo lielāks pārvietošanās ātrums, jo uztveres leņķis un attālums samazinās. Ceļa ainavas uztveres zona meža teritorijā – līdz 50m uz abām ceļa pusēm.

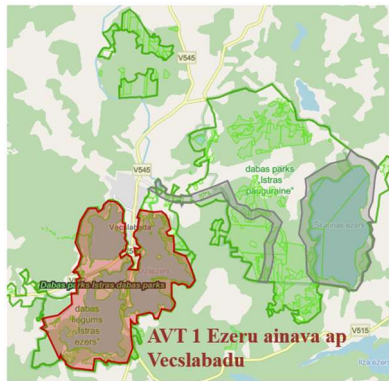
Ainaviski vērtīgo teritoriju rekomendācijas teritorijas izmantošanai un attīstībai sagatavotas atbilstoši katras ainaviski vērtīgās teritorijas izvirzītajiem **ainavas kvalitātes mērķim**, kurus nosaka konkrētās teritorijas raksturojums. Katrai ainaviski vērtīgajai teritorijai sniegts tās ainavu ekoloģisko, kultūrvēsturisko, socio-ekonomisko un estētisko vērtību raksturojums, problemātiskie un pozitīvie aspekti.

Atbilstoši iepriekš minētajiem principiem turpmāk **ainaviski vērtīgo teritoriju raksturojumā** iekļauta sekojoša informācija

- karte ar ainaviski vērtīgās teritorijas novietojumu, karte ar ĪADT jaunveidojamā dabas parka “Istra” plānoto zonējumu ainaviski vērtīgās teritorijas ietvaros, galvenie ainavas raksturlielumi;
- karte ar konkrētās ainaviski vērtīgās teritorijas robežu, skatu punktiem un skatu perspektīvām;
- skatu fotofiksācijas ar raksturīgo ainavas struktūru un elementiem atbilstoši numerācijai kartē;
- ainavu ekoloģisko, kultūrvēsturisko, socio-ekonomisko un estētisko vērtību raksturojums;
- ainavu kvalitātes mērķis;
- rekomendācijas teritorijas apsaimniekošanai un attīstībai.

AVT 1 Ezeru ainava ap Vecslabadu

Atrašanās vieta jaunveidojamā dabas parkā "Istra"

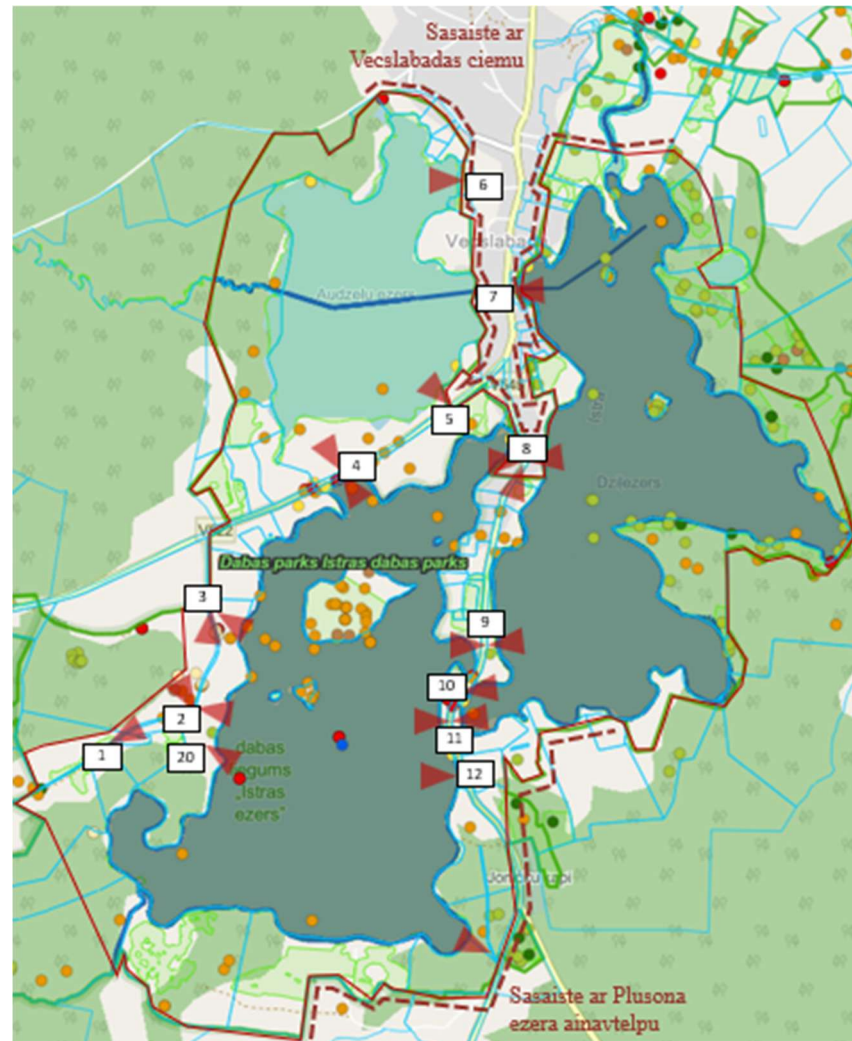

Plānotais funkcionālais zonējums

- dabas lieguma zona
- dabas parka zona
- ainavu aizsardzības zona

- AVT 1 robeža
- ▶ Skati
- AVT iespējamais paplašināšanas virziens teritorijas plānojumā

Teritorijas robeža un galvenās vērtības

Galvenie raksturlielumi

- Vienkopus vizuāli uztverami vairāki ezeri
- Paveras skati uz daudzveidīgu ezera ainavu no reljefa augstākajiem punktiem un ceļa
- Veido vienotu ansambli ar Vecslabadas ainavu ar vairākām kultūrvēsturiski nozīmīgām celtnēm
- Istras muižas kungu nama teritorija ar senu aleju un dižkokiem un izteiksmīgiem skatiem uz Istras ezera salām

Raksturīgie skati, ainavtelpas un ainavas elementi (K.Vugule, 2025)

1.skats uz liepu aleju; 2.skats uz dižkoku - Istras gobu un bijušās Istras muižas kungu māju.

20.skats uz Istras ezera salām; 3.skats uz vēsturisku liepu aleju un Istras ezeru no piebraucamā ceļa bijušajā Istras muižas teritorijā.

4.skats - tāls skats uz Istras ezera pretējā krasta reljefu un viensētām, skats uz ezerus savienošu ūdensteci;
5.skats uz Audzeļu ezeru un melnalkšņu audzēm.

Galvenās ainavu vērtības

Ainavu ekoloģiskās vērtības

Augsta ainavas telpiskās struktūras un elementu daudzveidība (mežs, atvērtas lauksaimniecības zemes, reljefs, alejas, ezeri, upītes, dižkoki u.c.). Nav novērojama zaļās struktūras fragmentācija.

Kultūrvēsturiskās vērtības

Teritorijā ir saglabājušās vairāku kultūrvēsturisku vietu un objektu liecības, elementi, apbūve (vairākas baznīcas, Istras muižas kungu māja, senkapi), ieskaitot arī vēsturiskās alejas un dižkokus. Teritorija veido izteiktu arhitektonisku un dabas ansambli ar Vecslabadas ciema kultūrvēsturiskajām un dabas vērtībām, tādējādi papildinot kopējo teritorijas kultūrvēsturisko vēstību.

Socio-ekonomiskās vērtības

Teritorijai ir augsts tūrisma un rekreācijas attīstības potenciāls, lai arī šobrīd tas nav pietiekami attīstīts kopējās reģiona ekonomiskās situācijas ietekmē (vāji savienojumi ar lielākajām apdzīvotajām vietām, pakalpojumiem, ceļu kvalitāte). Šobrīd aktīvi tiek izmantota Ezertaka (autoceļa V545 posms).

Estētiskās vērtības

Izteiksmīgi skati, kas paveras no ceļiem, atpūtas vietām un augstākajiem reljefa punktiem uz ezeru ainavu. Estētiskās vērtības papildina Istras ezera apkārtnes kultūras un dabas mantojums (senā Istras muižas kungu māja, senas alejas, dižkoki), Vecslabadas ciema kultūrvēsturiskie objekti un kopējā maza mēroga apdzīvotas vietas uztvere.

6.skats uz Audzeļu ezera no publiski pieejamās atpūtas vietas Vecslabadas ciemā; 7.skats uz Vecslabadas Baznīcas kalna pilskalnu; 8.skats uz Dziļezeri un tā salām no Tiškova kalna.

9.skats - atvērts skats elektrolīnijas aizsargjoslas attīrītajā daļā uz Dziļezeri; 10., 11. un 12..skats - skati no Ezertakas (autoceļš V545 uz Vecslabadas ciemu) uz Istras ezeru un Dziļezeri agrā pavasarī, kad skatu neaizsedz krasta apauguma lapojums.

Pozitīvās ietekmes

Ir esoša infrastruktūra un apbūve, kas ļautu tās izmantot dabas tūrisma un rekreācijas pakalpojumiem, tādējādi mazinot nepieciešamību pēc nozīmīgu infrastruktūras elementu izveides dabas teritorijās.

Negatīvās ietekmes

Attīstoties tūrismam un rekreācijai, var veidoties negatīva ietekme uz dabas vērtībām, tāpēc būtiski izvērtēt piemērotākos rekreācijas veidus un tiem atbilstošas infrastruktūras izveidi, kuras mērķis primāri būtu ietekmes uz dabas vērtībām mazināšana. Jauna labiekārtojuma izveide pie ezeriem plānojama tikai jau esošajās piekļuves vietās, lai mazinātu ietekmi uz dabas vērtībām. Šobrīd tūrisma un rekreācijas attīstībai ir vāji nodrošināti savienojumi ar lielākajām apdzīvotajām vietām, pakalpojumiem, zema ceļu kvalitāte (putekļi, dubļi).

Ainavas kvalitātes mērķis

- AVT 1 Ezeru ainava pie Vecslabadas ainavas kvalitātes mērķis ir **uzturēt ezeru ainavai raksturīgās dabas vērtības un elementus, vienlaicīgi attīstot un stiprinot vietas identitāti un uzturot Vecslabadas kultūrainavas un vizuāli estētiskās kvalitātes.**

Rekomendācijas teritorijas attīstībai un apsaimniekošanai

- Ņemot vērā, ka AVT1 teritorijas galvenās vērtības ir dabas objekti un bioloģiski vērtīgi biotopi, tad teritorijas apsaimniekošanu un izmantošanu veikt atbilstoši jaunveidojamā dabas parka “Istra” teritorijas plānotajam zonējumam (AVT 1 ietilpst dabas lieguma, dabas parka un ainavu aizsardzības zona) un pārvaldības plānam. Pašvaldība teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos var noteikt papildus nosacījumus teritorijas attīstībai un apsaimniekošanai, ja tie nav pretrunā ar jaunveidojamā dabas parka apsaimniekošanas plānā iekļautajiem.

Galvenie jaunizveidotā dabas parka plānotajā pārvaldības plānā noteiktie aprobežojumi

- Tauvas joslas platumā ap ūdenstilpēm, uz ceļiem un takām nedrīkst ierobežot apmeklētāju **pārvietošanos**. Aizliegts pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem ārpus ceļiem, izņemot īpašos gadījumos. Aizliegts izmantot kuģošanas līdzekļus ar jaudu virs 3,7 kW (izņemot dienesta pienākumu veikšanai).
- Aizliegts ierīkot atkritumu poligonus, **piesārņot vidi**, dedzināt sauso zāli, niedres, zemsedzi (izņēmums – ar DAP atļauju), audzēt ģenētiski modificētas kultūras, izmantot citzemju sugas meža atjaunošanā un ieaudzēšanā.
- Aizliegts bojāt vai iznīcināt ES nozīmes īpaši aizsargājamās zālāju biotopus, uzstādīt vēja elektrostacijas, saules paneļu parkus, izņemot pašvaldības ceļu un valsts autoceļu nodalījuma joslā.
- Aizliegta **mežsaimnieciska darbība ES īpaši aizsargājamās biotopos**, koku atzarošana un ciršana ar stingriem nosacījumiem. Aizliegts cirst kokus ar caurmēru >50 cm (1,3 m augstumā), izņemot bīstamos kokus. Aizliegts bojāt vai iznīcināt lauces, izņemot mēdijamo dzīvnieku piebarošanas lauces, kā arī gadījumu, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības mērķiem.
- Dabas lieguma zonā** aizliegts mainīt zemes lietošanas kategoriju (ar dažiem izņēmumiem). Aizliegts nosusināt purvus, mākslīgi atjaunot mežu, iegūt derīgos izrakteņus. Zemes vienības drīkst sadalīt tikai, ja platība pēc sadalīšanas nav mazāka par 10 ha. Mežsaimniecībā aizliegtas galvenās un sanitārās cirtes (izņēmumi noteikti), kopšanas cirte, ja audzes vecums pārsniedz: priede – 60 g.; egļe, bērzs, osis, liepa, melnalksnis (sausieņi) – 50 g.; melnalksnis slapjās augsnēs – 30 g.; apse – 30 g.. Sanitārās cirtes atļautas ar Valsts meža dienesta atzinumu, nosakot konkrētu apjomu. Aizliegta mežsaimniecība no 15. marta līdz 31. jūlijam, izņemot ugunsdrošību, bīstamo koku ciršanu. Aizliegts celt teltis un kurināt ugunsķurkus ārpus ierīkotām vietām, rīkot sacensības.
- Dabas parka zonā** aizliegts mainīt krasta līniju, iegūt izrakteņus (izņemot pazemes ūdeni), 10 m joslā gar ūdenstilpēm aizliegts veidot komposta vai organisko atkritumu novietnes. Aizliegts celt teltis un ugunsķurkus ārpus ierīkotām vietām, bez atļaujas tūrisma infrastruktūras, piestātņu izbūve, inženierbūves. Atļauta zemes vienību sadalīšana: meža zemēs – ne mazāk par 10 ha; lauksaimniecības un pārējās – ne mazāk par 3 ha. Mežaudzēs kailcirtes platība nedrīkst pārsniegt 0,5 ha, jāatstāj vismaz 20 m³ sausas koksnes/ha (diametrs >25 cm), drīkst izvākt svaigi gāztas egles, ja apjoms pārsniedz 5 m³/ha, jāatstāj vismaz 15 ekoloģiskie koki/ha.
- Ainavu aizsardzības zonā** aizliegts mainīt ezera krasta līniju, būtiski pārveidojot ainavu. Bez DAP atļaujas nedrīkst ierīkot tūrisma objektus, piestātnes, inženierbūves. Mežsaimniecība aizliegta no 15. marta līdz 31. jūlijam (izņemot bīstamo koku novākšanu).
- Aizliegts bojāt **dižkokus un potenciālos dižkokus**, mainīt ūdens režīmu un iznīcināt zemsedzi ap koku: vainaga projekcija + 10 m josla. Kokus drīkst nozāgēt tikai bīstamības, dzīvotspējas zuduma vai sabiedrības interešu gadījumā ar arborista atzinumu un DAP atļauju. Jāsaglabā koka stumbri un resnākie zari dabiskai noārdīšanai, ja iespējams. Ja koks zudis, stumbrs un zari ar diametru >50 cm saglabājami mežaudzē. Atļauta infrastruktūras izbūve tikai ar arborista atzinumu un aizsardzības pārvaldes atļauju.

Rekomendācijas ainavas vērtību uzturēšanai un attīstībai

- Uzturēt **ainavas telpisko struktūru un skatu līnijas** (norādītas kartē), neļaujot tām aizaugt ar krūmājiem, neveidojot apbūvi vai citus objektus (piemēram, žogs, arī mūžzaļu augu dzīvžogs), kas vizuāli aizsedz skatus. Jebkuri kopšanas un uzturēšanas pasākumi, kas nav noteikti jaunveidojamā dabas parka pārvaldības plānā, kā arī apbūves un infrastruktūras izveide, kas vizuāli maina ainavas telpisko struktūru ir jāsaskaņo ar DAP.
- Vietās, kur pieļaujama jaunas **apbūves plānošana** un esošās apbūves pārbūve vai rekonstrukcija, tā īstenojama atbilstoši to ietverošās ainavas raksturam, mērogam un proporcijām, apbūvei un plānojumam **jāveido vienota ainava ar Vecslabadas ciemu**. Arhitektūras stilam, apjomam un ēku apdares materiāliem jāiekļaujas kultūrvēsturiskajā un dabiskajā ainavā. No valsts, pašvaldību un Latvijas Valsts mežu ceļiem vizuāli pārredzamās lauksaimniecības zemēs, kā arī atvērtās teritorijās ezeru krastos pieļaujama savrupa, ne vienlaidus apbūve līdz 12m augstumam (3 stāvi) ar minimālo brīvo zaļo teritoriju zemes gabalā - 30%. Meža teritorijās, kas pieguļ ezeru krastiem, pieļaujama savrupa, ne vienlaidus apbūve līdz 12m augstumam (3 stāvi) ar minimālo brīvo zaļo teritoriju zemes gabalā - 75%. Apbūve nedrīkst aizsegt skatu līnijas uz ezeru / iem, vizuāli dominēt un konkurēt ar dabisko ainavu krāsās, formās un apjomos (mērogā).
- Sadarbojoties ar iesaistītajām pusēm, uzturēt labā kvalitātē esošās **piekļuves vietas ezeram**, nodrošinot labiekārtojumu, kas mazina rekreācijas ietekmi uz ezera un tā krasta ekoloģiskajām un vizuāli estētiskajām kvalitātēm. Attīstīt piekļuves un atpūtas vietas arī citās viegli sasniedzamās vietās, primāri izmantojot teritorijas, kas ir pamestas un netiek apsaimniekotas. Pakalpojumu nodrošināšanai maksimāli izmantot jau esošo infrastruktūru un būves. Plānojot un iekārtojot **atpūtas vietas ezeru krastos un skatu vietās**, saglabāt dabisko zemsedzi un esošo ainavas telpisko struktūru. Jaunas, labiekārtotas vietas pie ezeriem veidojamas tikai jau esošajās piekļuves vietās, lai neapdraudētu krastos esošās dabas vērtības. Atļauta teritorijas kopšana, izcērtot krūmus un otrā stāva kokus, bet saglabājot lielos kokus (piemēram, priedes, ozolus, vītulus, melnalkšņus). Tematiskajos, lokālajos un detālplānojumos, kā arī būvprojektos jāparedz risinājumi skatu laukumu un autostāvvietu izvietošanai, sabiedriskai pieejai pie ūdens, nepieciešamajam labiekārtojumam, kā arī sporta un atpūtas būvju novietošanai. Pašvaldības atbildīgās instances ir tiesīgas pieprasīt ainavas izvērtējumu detālplānojuma vai būvprojekta ietvaros, kas ietvertu plānotā objekta / u vizuālās uztveres un ietekmes analīzi ar mērķi maksimāli nodrošināt esošo skatu un ainavas rakstura saglabāšanu. Kā prioritāra būtu skatu vietas un labiekārtojuma izveide Tiškova kalnā, no kura paveras skati uz trīs ezeriem (Dziļo, Istras un Audzeļu) un Vecslabadas ciemu. Labiekārtojums jāveido saskaņā ar ietverošo ainavu, tas nedrīkst aizsegt skatu līnijas, dominēt ainavā vai konkurēt ar vērtīgiem dabas un kultūrvēsturiskajiem elementiem. Būtiska ir šo skatu redzamības uzturēšana, regulāri attīrot skatu līnijas no krūmu un koku atvašu apauguma. Papildus skatu vietas izveidei, nepieciešams nodrošināt arī autostāvvietu ar kājām sasniedzamā attālumā no skatu vietas.
- Publisko ārtelpu **labiekārtojuma elementu** vizuālās un materiālu kvalitātes plānojamās vienotā stilā atbilstoši to novietojumam: Vecslabadā teritorijā – atbilstoši ciemā noteiktajām labiekārtojuma prasībām; ārpus ciema teritorijas, ja netiek izstrādāti individuāli risinājumi, piesaistot atbilstošās jomas speciālistus, tad atbilstoši DAP izstrādātajiem vienotā infrastruktūras stila paraugiem un to atvasinājumiem (skatīt http://www.daba.gov.lv/public/lat/iadt/iadtvienotais_stils/)
- **Apstādījumi** veidojami atbilstoši vietas raksturam (kultūrvēsturiska teritorija, lauku teritorija, ciema teritorija, publiskā ārtelpa) un izmantojot vietas ekoloģiskajiem apstākļiem atbilstošas augu sugas, kas vizuāli un ekoloģiski nekonkurē ar vietējo veģetāciju. Publiskajā ārtelpā apstādījumu plānošanā piesaistāms atbilstošās jomas speciālists.
- Teritorijā ietilpstošais **tūrisma maršruts Ezertaka** (autoceļa V545 posms) uzturams kā ceļš ar augstu ainavisko vērtību, veidojot atsevišķas piekļuves vietas no tā pie ezeriem, atverot un atbrīvojot no krūmāju apauguma un koku atvasēm skatu līnijas uz ezeru. Maršrutu papildināt ar informatīvām norādēm un stendiem, ja ir iespējams, iekārtot vairākas labiekārtotas atpūtas vietas, veidot sasaisti (maršruta atzari) ar citiem tuvumā esošiem kultūrvēsturiskajiem un dabas objektiem.
- Lai ilgtermiņā veidotu jaunveidojamā dabas parka datu bāzi **ainavas izmaiņu monitoringam un prognozēšanai**, ieteicams reizi 2-3 gados veikt visu sezonu fotofiksācijas no skatu punktiem, kas atzīmēti kartē. Ieteicams datu vākšanā iesaistīt vietējos iedzīvotājus.

AVT 2 Meža ainava Istras paugurainē

Atrašanās vieta jaunveidojamā dabas parkā "Istra"

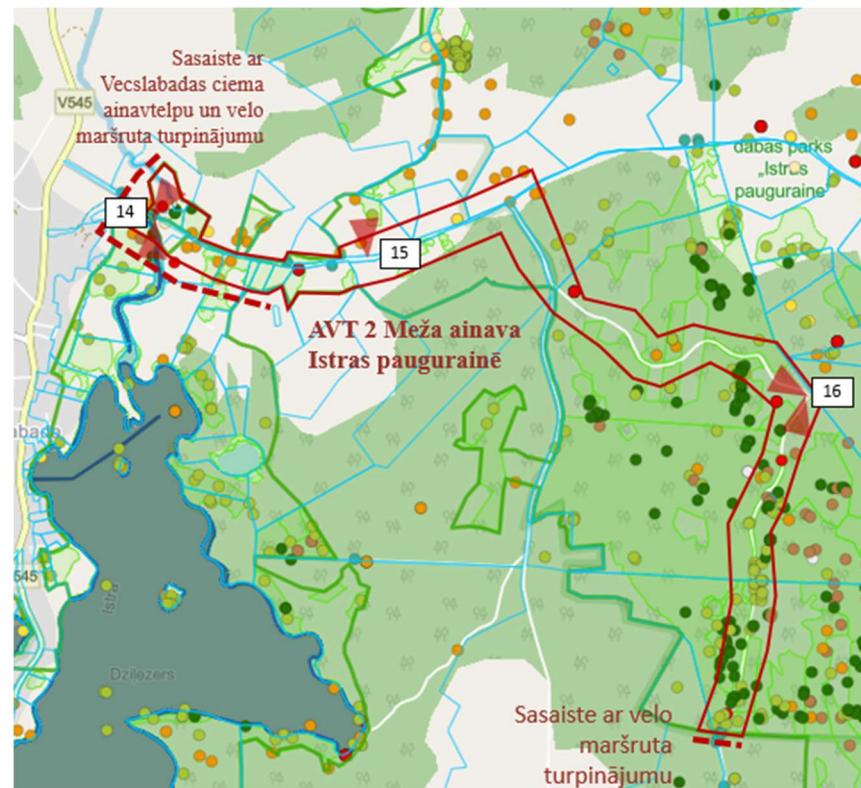

Plānotais funkcionālais zonējums

- dabas lieguma zona
- dabas parka zona
- regulējamā režīma zona

- AVT 2 robeža
- Skati
- AVT iespējamais paplašināšanas virziens teritorijas plānojumā

Teritorijas robeža un galvenās vērtības

Galvenie raksturlielumi

- Izteiksmīgs, līkumots lauku ceļš
- Izteikts pauguraines reljefs, kas atklājas atvērtajās teritorijās un ir nojaušams arī meža ainavā
- Meža ainava, kas rada mistisku noskaņu
- Istras upe
- Veido sasaisti ar Vecslabadas ciema ainavu un infrastruktūru

Raksturīgie skati, ainavtelpas un ainavas elementi (K.Vugule, 2025)

14.skats uz krāčaino Istras upi pavasarī netālu no Meļņiku pilskalns, kas no ceļa nevizualizējas.

15.skats no ceļa uz izteiksmīgo Istras pauguraines reljefu atvērtajās ainavas daļās; 16.skats uz likumotā meža ceļa (veloceļš V794) ainavu.

Galvenās ainavu vērtības

Ainavu ekoloģiskās vērtības

Daudzveidīga ainavas telpiskā struktūra (reljefs, dažādas mežaudzes, ūdensteces, mitras teritorijas, atvērtas lauksaimniecības zemes). Nav novērojama izteikta zaļās struktūras fragmentācija (ir atsevišķi izcirtumi).

Kultūrvēsturiskās vērtības

Valsts nozīmes kultūras piemineklis – Meļņiku pilskalns, kas no ceļa ainavā maz vizualizējas, nav saskatāms dēļ kokiem. Senas liecības par šņoru zemēm.

Socio-ekonomiskās vērtības

Teritorijai ir laba sasaiste ar tuvumā esošo Vecslabadas ciemu, kas ļauj veidot tūrisma maršrutus ap to. Teritorijas vērtība ir ainaviski izteiksmīgs ceļš, no kura paveras skati uz dabas vērtībām. Ceļš šobrīd tiek izmantots kā veloceļš V794.

Estētiskās vērtības

Vizuāli izteiksmīga un interesanta meža ceļa trase ar līkumiem, kuras veido paugurainais teritorijas reljefs. Atsevišķās vietās paveras izteiksmīgas skatu līnijas uz atvērtajām laucēm un lauksaimniecības zemēm, vēl vairāk izceļot apkārtnes reljefa raksturu. Skati uz Istras upi no ceļa, īpaši bezlapotajā sezonā, kad upe labi vizualizējas ainavā.

Pozitīvās ietekmes

Ainavas daudzveidība, kas ļauj uzturēt tās vizuāli estētiskās vērtības arī tad, ja kāda no tām ar laiku izzūd (piemēram, atsevišķi meža nogabali tiek izcirsti vai lauksaimniecības zemes apmežojas).

Negatīvās ietekmes

Mežsaimniecības ietekme, iespējamās kailcirtes (piemēram, kaitēkļu vai slimību izplatības novēršanai), ugunsgrēki. Sezonālais tūrisms, ko ietekmē pašreiz esošie vājie savienojumi ar lielākajām apdzīvotajām vietām, pakalpojumiem, zema ceļu kvalitāte (putekļi, dubļi).

Ainavas kvalitātes mērķis

- AVT 2 Meža ainava Istras paugurainē ainavas kvalitātes mērķis ir **uzturēt pauguraines meža ainavai raksturīgās dabas vērtības un elementus un vizuāli estētiskās kvalitātes.**

Rekomendācijas teritorijas attīstībai un apsaimniekošanai

- Nemot vērā, ka AVT 2 teritorijas galvenās vērtības ir dabas objekti un bioloģiski vērtīgi biotopi, tad teritorijas apsaimniekošanu un izmantošanu veikt atbilstoši jaunveidojamā dabas parka "Istra" teritorijas plānotajam zonējumam (AVT 2 ietilpst dabas lieguma, dabas parka un regulējamā režīma zona) un pārvaldības plānam. Pašvaldība teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos var noteikt papildus nosacījumus teritorijas attīstībai un apsaimniekošanai, ja tie nav pretrunā ar jaunveidojamā dabas parka apsaimniekošanas plānā iekļautajiem.

Galvenie jaunizveidotā dabas parka plānotajā pārvaldības plānā noteiktie aprobežojumi

- Uz ceļiem un takām nedrīkst ierobežot apmeklētāju **pārvietošanos**. Aizliegts pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem ārpus ceļiem, izņemot īpašos gadījumos.
- Aizliegts ierīkot atkritumu poligonus, **piesārņot vidi**, dedzināt zemsedzi (izņēmums – ar DAP atļauju), audzēt ģenētiski modificētas kultūras, izmantot citzemju sugas meža atjaunošanā un ieaudzēšanā. Aizliegts celt teltis un kurināt ugunscurus ārpus ierīkotām vietām, rīkot sacensības.
- Aizliegts uzstādīt vēja elektrostacijas, saules paneļu parkus, izņemot pašvaldības ceļu un valsts autoceļu nodalījuma joslā.
- Aizliegta **mežsaimnieciskā darbība ES īpaši aizsargājamajos biotopos**, koku atzarošana un ciršana ar stingriem nosacījumiem. Aizliegts cirst kokus ar caurmēru >50 cm (1,3 m augstumā), izņemot bīstamos kokus. Aizliegts bojāt vai iznīcināt lauces, izņemot medījamo dzīvnieku piebarošanas lauces, kā arī gadījumu, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības mērķiem.
- Dabas lieguma zonā** aizliegts mainīt zemes lietošanas kategoriju (ar dažiem izņēmumiem). Aizliegts nosusināt purvus, mākslīgi atjaunot mežu, iegūt derīgos izrakteņus. Zemes vienības drīkst sadalīt tikai, ja platība pēc sadalīšanas nav mazāka par 10 ha. Mežsaimniecībā aizliegtas galvenās un sanitārās cirtes (izņēmumi noteikti), kopšanas cirte, ja audzes vecums pārsniedz: priede – 60 g.; egles, bērzs, osis, liepa, melnalksnis (sausieņi) – 50 g.; melnalksnis slapjās augsnēs – 30 g.; apse – 30 g.. Sanitārās cirtes atļautas ar Valsts meža dienesta atzinumu, nosakot konkrētu apjomu. Aizliegta mežsaimniecība no 15. marta līdz 31. jūlijam, izņemot ugunsdrošību, bīstamo koku ciršanu.
- Dabas parka zonā** aizliegts iegūt izrakteņus (izņemot pazemes ūdeni). Aizliegts bez atļaujas izbūvēt tūrisma infrastruktūru, inženierbūves. Atļauta zemes vienību sadalīšana meža zemēs – ne mazāk par 10 ha. Mežaudzēs kailcirtes platība nedrīkst pārsniegt 0,5 ha, jāatstāj vismaz 20 m³ sausas koksnes/ha (diametrs >25 cm), drīkst izvākt svaigi gāztas egles, ja apjoms pārsniedz 5 m³/ha, jāatstāj vismaz 15 ekoloģiskie koki/ha.
- Regulējamā režīma zonā** aizliegta jebkāda saimnieciskā darbība, izņemot: ugunsdrošības pasākumi, sēņu un augu ievākšana nebojājot zemsedzi, esošo ceļu uzturēšana, pārvietošanās, medības. Ar rakstisku DAP atļauju atļauti zinātniskie pētījumi, biotopu atjaunošana, grāvju/ceļu pārbūve.

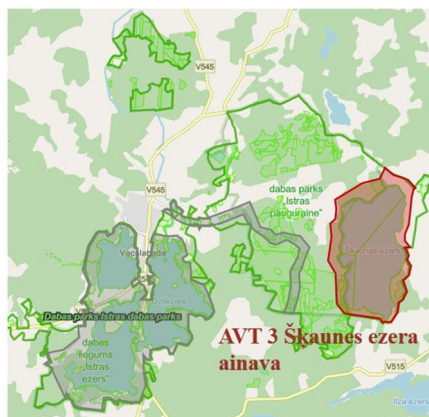
Rekomendācijas ainavas vērtību uzturēšanai un attīstībai

- Uzturēt **ainavas telpisko struktūru un skatu līnijas** (norādītas kartē), neļaujot ceļmalām aizaugt ar krūmājiem, neveidojot apbūvi vai citus objektus (piemēram, informācijas standus, norādes), kas vizuāli aizsedz skatus. Jebkuri kopšanas un uzturēšanas pasākumi, kas nav noteikti jaunveidojamā dabas parka pārvaldības plānā, kā arī apbūves un infrastruktūras izveide, kas vizuāli maina ainavas telpisko struktūru ir jāsašķir ar DAP.

- Vietās, kur pieļaujama jaunas **apbūves plānošana** un esošās apbūves pārbūve vai rekonstrukcija, tā jāveic atbilstoši to ietverošās ainavas raksturam, mērogam un proporcijām. Arhitektūras stilam, apjomam un ēku apdares materiāliem jāiekļaujas kultūrvēsturiskajā un dabiskajā ainavā. No valsts, pašvaldību un Latvijas Valsts mežu ceļiem vizuāli pārredzamās lauksaimniecības zemēs pieļaujama savrupa, ne vienlaidus apbūve līdz 12m augstumam (3 stāvi) ar minimālo brīvo zaļo teritoriju zemes gabalā - 30%. Meža teritorijās pieļaujama savrupa, ne vienlaidus apbūve līdz 12m augstumam (3 stāvi) ar minimālo brīvo zaļo teritoriju zemes gabalā - 75%. Apbūve nedrīkst aizsegt skatu līnijas, vizuāli dominēt un konkurēt ar dabisko ainavu krāsās, formās un apjomos (mērogā).
- Plānojot un iekārtojot **atpūtas un skatu vietās**, saglabāt dabisko zemsedzi un esošo ainavas telpisko struktūru. Pašvaldības atbildīgās instances ir tiesīgas pieprasīt ainavas izvērtējumu detālplānojuma vai būvprojekta ietvaros, kas ietvertu plānotā objekta / u vizuālās uztveres un ietekmes analīzi ar mērķi maksimāli nodrošināt esošo skatu un ainavas rakstura saglabāšanu. **Labiekārtojuma elementu** vizuālās un materiālu kvalitātes plānojamas vienotā stilā. Ja netiek izstrādāti individuāli risinājumi, piesaistot atbilstošās jomas speciālistus, tad labiekārtojums plānojams atbilstoši DAP izstrādātajiem vienotā infrastruktūras stila paraugiem un to atvasinājumiem (skatīt http://www.daba.gov.lv/public/lat/iadt/iadtvienotais_stils/)
- **Apstādījumi** veidojami tikai lauku viensētu tuvumā atbilstoši vietas raksturam un izmantojot vietas ekoloģiskajiem apstākļiem atbilstošas augu sugas, kas vizuāli un ekoloģiski nekonkurē ar vietējo veģetāciju.
- Teritorijas izveides pamatā ir **velomaršruts nr. 794**, kura līkumainā ceļa trase kopā ar to ietverošo mežu un pauguraino reljefu veido vizuāli augstvērtīgu ainaviskā ceļa ainavu. Būtiska ir ceļa klātnes kvalitātes nodrošināšana un ceļam piegulošās ainavas (50m uz katru pusi no ceļa ass) uzturēšana un apsaimniekošana, neveicot kailcirtes, bet attīrot ceļmalas no krūmāju un koku atvašu apauguma. Velomaršrutu papildināt ar informatīvām norādēm un stendiem (piemēram, Meļņiku pilskalna tuvumā), ja ir iespējams, iekārtot labiekārtotu atpūtas vietu.
- Lai ilgtermiņā veidotu jaunveidojamā dabas parka datu bāzi **ainavas izmaiņu monitoringam un prognozēšanai**, ieteicams reizi 2-3 gados veikt visu sezonu fotofiksācijas no skatu punktiem, kas atzīmēti kartē. Ieteicams datu vākšanā iesaistīt vietējos iedzīvotājus.

AVT 3 Šķaunes ezera ainava

Atrašanās vieta jaunveidojamā dabas parkā "Istra"

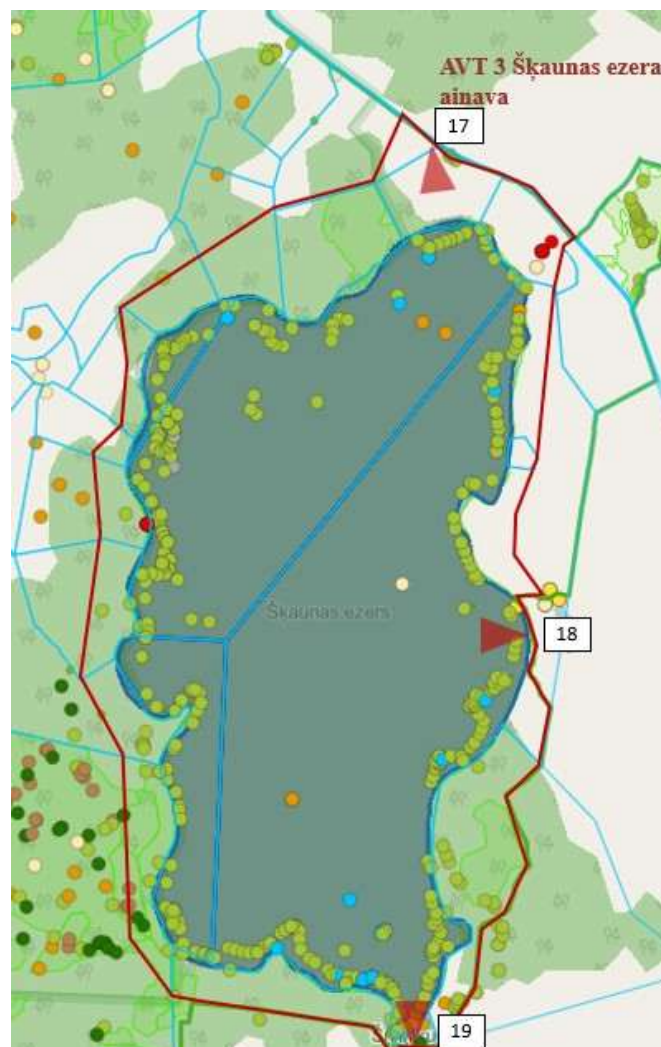

Plānotais funkcionālais zonējums

- dabas lieguma zona
- dabas parka zona

- AVT 3 robeža
- Skati
- AVT iespējamais paplašināšanas virziens teritorijas plānojumā

Teritorijas robeža un galvenās vērtības

Galvenie raksturlielumi

- Šķaunes ezers ar atsevišķām pieejām ūdenim
- Meža ainava

Raksturīgie skati, ainavtelpas un ainavas elementi (K.Vugule, 2025)

17.skats no reljefa pacēluma uz Šķaunas ezeru starp kokiem agri pavasarī.

18. skatis uz Šķaunes ezeru agrā pavasarī no vienas no retajām pieejām ezeram.

Galvenās ainavu vērtības

Ainavu ekoloģiskās vērtības

Vērtīgie meža masīvi un ezers ar bioloģiski daudzveidīgu krasta zonu. Ainavā nav novērojama izteikta fragmentācija.

Kultūrvēsturiskās vērtības

Reģiona nozīmes kultūraspiemineklis – senkapi, kas nevizualizējas ainavā.

Socio-ekonomiskās vērtības

Teritorijas atsevišķās daļās vērojama mežsaimnieciskā darbība, kas pašreizējā apjomā nerada negatīvu ietekmi uz ainavu. Teritoriju izmanto, galvenokārt, vietējie iedzīvotāji, piemēram makšķerēšanai.

Estētiskās vērtības

Atsevišķās vietās no ceļa un augstākajiem reljefa punktiem paveras skati uz izteiksmīgo ezera ainavu.

Pozitīvās ietekmes

Šķaunes ezera teritorijai veidojas laba sasaiste ar Vecslabadas ciema teritoriju un tai pieguļošajiem ezeriem, kas nākotnē var veicināt tūrisma attīstību un dabas vērtību izzināšanu.

Negatīvās ietekmes

Attīstoties tūrismam un rekreācijai, var veidoties negatīva ietekme uz dabas vērtībām, tāpēc būtiski izvērtēt piemērotākos rekreācijas veidus un tiem atbilstošas infrastruktūras izveidi, kuras mērķis primāri būtu ietekmes uz dabas vērtībām mazināšana. Šobrīd priekš attīstības ir vāji savienojumi ar lielākajām apdzīvotajām vietām, pakalpojumiem, zema ceļu kvalitāte (putekļi, dubļi). Tāpat ir ierobežota piekļuve ezeram, nav publiski pieejamu atpūtas vietu.

Ainavas kvalitātes mērķis

- AVT 3 Šķaunes ezera ainavas kvalitātes mērķis ir **uzturēt ezeru ainavai raksturīgās dabas vērtības un elementus.**

Rekomendācijas teritorijas attīstībai un apsaimniekošanai

- Nemot vērā, ka AVT 3 teritorijas galvenās vērtības ir dabas objekti un bioloģiski vērtīgi biotopi, tad teritorijas apsaimniekošanu un izmantošanu veikt atbilstoši jaunveidojamā dabas parka “Istra” teritorijas plānotajam zonējumam (AVT 3 ietilpst dabas parka un dabas lieguma zonas) un pārvaldības plānam. Pašvaldība teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos var noteikt papildus nosacījumus teritorijas attīstībai un apsaimniekošanai, ja tie nav pretrunā ar jaunveidojamā dabas parka apsaimniekošanas plānā iekļautajiem.

Galvenie jaunizveidotā dabas parka plānotajā pārvaldības plānā noteiktie aprobežojumi

- Tauvas joslas platumā ap ūdenstilpēm, uz ceļiem un takām nedrīkst ierobežot apmeklētāju **pārvietošanos**. Aizliegts pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem ārpus ceļiem, izņemot īpašos gadījumos. Aizliegts izmantot kuģošanas līdzekļus ar jaudu virs 3,7 kW (izņemot dienesta pienākumu veikšanai).
- Aizliegts ierīkot atkritumu poligonus, **piesārņot vidi**, dedzināt sauso zāli, niedres, zemsedzi (izņēmums – ar DAP atļauju), audzēt ģenētiski modificētas kultūras, izmantot citzemju sugas meža atjaunošanā un ieaudzēšanā.
- Aizliegts bojāt vai iznīcināt ES nozīmes īpaši aizsargājamās zālāju biotopus, uzstādīt vēja elektrostacijas, saules paneļu parkus, izņemot pašvaldības ceļu un valsts autoceļu nodalījuma joslā. Bez DAP atļaujas aizliegta hidrotehnisko būvju un meliorācijas sistēmu būvniecība 300 m joslā ap Šķaunes ezeru.
- Aizliegta **mežsaimnieciskā darbība ES īpaši aizsargājamās biotopos**, koku atzarošana un ciršana ar stingriem nosacījumiem. Aizliegts cirst kokus ar caurmēru >50 cm (1,3 m augstumā), izņemot bīstamos kokus. Aizliegts bojāt vai iznīcināt lauces, izņemot medījamo dzīvnieku piebarošanas lauces, kā arī gadījumu, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības mērķiem.
- Aizliegts celt teltis un kurināt ugunsgrākus ārpus ierīkotām vietām, rīkot sacensības.
- Dabas parka zonā** aizliegts mainīt krasta līniju, iegūt izraktnes (izņemot pazemes ūdeni), 10 m joslā gar ūdenstilpēm aizliegts veidot komposta vai organisko atkritumu novietnes. Aizliegts bez atļaujas izbūvēt tūrisma infrastruktūru, piestātnes un citas inženierbūves. Atļauta zemes vienību sadalīšana: meža zemēs – ne mazāk par 10 ha; lauksaimniecības un pārejās – ne mazāk par 3 ha. Mežaudzēs kailcirtes platība nedrīkst pārsniegt 0,5 ha, jāatstāj vismaz 20 m³ sausas koksnes/ha (diametrs >25 cm), drīkst izvākt svaigi gāztas egles, ja apjoms pārsniedz 5 m³/ha, jāatstāj vismaz 15 ekoloģiskie koki/ha. Šķaunes ezerā aizliegta kultivētā zivsaimniecība un zivju piebarošana lielos apjomos. Audzeļu, Dziļajā, Istras, Šķaunes ezeros atļauta niedru pļaušana: 50 m joslā vasarā; >50 m joslā ziemā virs ledus.
- Dabas lieguma zonā** aizliegts mainīt zemes lietošanas kategoriju (ar dažiem izņēmumiem). Aizliegts nosusināt purvus, mākslīgi atjaunot mežu, iegūt derīgos izraktnes. Zemes vienības drīkst sadalīt tikai, ja platība pēc sadalīšanas nav mazāka par 10 ha. Mežsaimniecībā aizliegtas galvenās un sanitārās cirtes (izņēmumi noteikti), kopšanas cirte, ja audzes vecums pārsniedz: priede – 60 g.; egle, bērzs, osis, liepa, melnalksnis (sausieņi) – 50 g.; melnalksnis slapjās augsnēs – 30 g.; apse – 30 g.. Sanitārās cirtes atļautas ar Valsts meža dienesta atzinumu, nosakot konkrētu apjomu. Aizliegta mežsaimniecība no 15. marta līdz 31. jūlijam, izņemot ugunsdrošību, bīstamo koku ciršanu.

- Aizliegts bojāt **dižkokus un potenciālos dižkokus**, mainīt ūdens režīmu un iznīcināt zemsedzi ap koku: vainaga projekcija + 10 m josla. Kokus drīkst nozāgēt tikai bīstamības, dzīvotspējas zuduma vai sabiedrības interešu gadījumā ar arborista atzinumu un DAP atļauju. Jāsaglabā koka stumbri un resnākie zari dabiskai noārdīšanai, ja iespējams. Ja koks zudis, stubrs un zari ar diametru >50 cm saglabājami mežaudzē. Atļauta infrastruktūras izbūve tikai ar arborista atzinumu un aizsardzības pārvaldes atļauju.

Rekomendācijas ainavas vērtību uzturēšanai un attīstībai

- Uzturēt **ainavas telpisko struktūru un skatu līnijas** (norādītas kartē), neļaujot tām aizaugt ar krūmājiem, neveidojot apbūvi vai citus objektus (piemēram, žogs, arī mūžzaļu augu dzīvžogs), kas vizuāli aizsedz skatus. Jebkuri kopšanas un uzturēšanas pasākumi, kas nav noteikti jaunveidojamā dabas parka pārvaldības plānā, kā arī apbūves un infrastruktūras izveide, kas vizuāli maina ainavas telpisko struktūru ir jāsaskaņo ar DAP.
- Vietās, kur iespējama jaunas **apbūves plānošana** un esošās apbūves pārbūve vai rekonstrukcija, tā ir jāveic atbilstoši to ietverošās ainavas raksturam, mērogam un proporcijām. Arhitektūras stilam, apjomam un ēku apdares materiāliem jāiekļaujas dabiskajā ainavā. No valsts, pašvaldību un Latvijas Valsts mežu ceļiem vizuāli pārrēdzamās lauksaimniecības zemēs, kā arī atvērtās teritorijās ezeru krastos pieļaujama savrupa, ne vienlaidus apbūve līdz 12m augstumam (3 stāvi) ar minimālo brīvo zaļo teritoriju zemes gabalā - 30%. Meža teritorijās, kas pieguļ ezeru krastiem, pieļaujama savrupa, ne vienlaidus apbūve līdz 12m augstumam (3 stāvi) ar minimālo brīvo zaļo teritoriju zemes gabalā - 75%. Apbūve nedrīkst aizsegt skatu līnijas uz ezeru / iem, vizuāli dominēt un konkurēt ar dabisko ainavu krāsās, formās un apjomos (mērogā).
- Sadarbojoties ar iesaistītajām pusēm, uzturēt labā kvalitātē esošās **piekļuves vietas ezeram**, nodrošinot labiekārtojumu, kas mazina rekreācijas ietekmi uz ezera un tā krasta ekoloģiskajām un vizuāli estētiskajām kvalitātēm. Attīstīt piekļuves un atpūtas vietas arī citās viegli sasniedzamās vietās, primāri izmantojot teritorijas, kas ir pamestas un netiek apsaimniekotas. Pakalpojumu nodrošināšanai maksimāli izmantot jau esošo infrastruktūru un būves. Plānojot un iekārtojot **atpūtas vietas ezeru krastos un skatu vietās**, saglabāt dabisko zemsedzi un esošo ainavas telpisko struktūru. Jaunas, labiekārtotas vietas pie ezeriem veidojamas tikai jau esošajās piekļuves vietās, lai neapdraudētu krastos esošās dabas vērtības. Atļauta teritorijas kopšana, izcērtot krūmus un otrā stāva kokus, bet saglabājot lielos kokus (piemēram, priedes, ozolus, vītulus, melnalkšņus). Tematiskajos, lokālajos un detālplāņos, kā arī būvprojektos jāparedz risinājumi skatu laukumu un autostāvvietu izvietojumam, sabiedriskai pieejai pie ūdens, nepieciešamajam labiekārtojumam, kā arī sporta un atpūtas būvju novietošanai. Pašvaldības atbildīgās instances ir tiesīgas pieprasīt ainavas izvērtējumu detālplānojuma vai būvprojekta ietvaros, kas ietvertu plānotā objekta / u vizuālās uztveres un ietekmes analīzi ar mērķi maksimāli nodrošināt esošo skatu un ainavas rakstura saglabāšanu.
- Publisko ārtelpu **labiekārtojuma elementu** vizuālās un materiālu kvalitātes plānojamās vienotā stilā. Ja netiek izstrādāti individuāli risinājumi, piesaistot atbilstošās jomas speciālistus, tad labiekārtojums veidojams atbilstoši DAP izstrādātajiem vienotā infrastruktūras stila paraugiem un to atvasinājumiem (skatīt http://www.daba.gov.lv/public/lat/iadt/iadtvienotais_stils/)
- **Apstādījumi** veidojami tikai lauku viensētu tuvumā atbilstoši vietas raksturam un izmantojot vietas ekoloģiskajiem apstākļiem atbilstošas augu sugas, kas vizuāli un ekoloģiski nekonkurē ar vietējo veģetāciju.
- Lai ilgtermiņā veidotu jaunveidojamā dabas parka datu bāzi **ainavas izmaiņu monitoringam un prognozēšanai**, ieteicams reizi 2-3 gados veikt visu sezonu fotofiksācijas no skatu punktiem, kas atzīmēti kartē. Ieteicams datu vākšanā iesaistīt vietējos iedzīvotājus.

Noslēgums

Jaunveidojamā dabas parka "Istra" teritorijā atrodamas vairākas ainaviski vērtīgas teritorijas, kas izceļas ar dabas un kultūrvēsturiskām vērtībām, izteiksmīgām skatu līnijām. Teritoriju raksturo daudzveidīgs, unikāls reljefs ar morēnu pauguriem un grēdām, bagātīga ezeru sistēma, veci boreālie meži, dižkoki un alejas. Svarīga nozīme ir arī kultūrvēsturiskajam mantojumam jaunveidojamam dabas parkam blakus esošajā Vecslabadas ciemā un bijušās Istras muižas teritorijā (Kristus Augšāmcelšanās baznīca, Vecslabadas baznīcas kalna pilskalns, Istras bijušās muižas atsevišķas ēkas, alejas un dižkoki, senkapi), kā arī tradicionālajām lauku ainavām. Tāpat pozitīvie aspekti ir teritorijas dabiskums, nelielā antropogēnā ietekme un vizuāli augstvērtīgi skati, kas paveras uz ezeriem un pauguraino reljefu. Teritorijā ir saglabātas nozīmīgas dabas vērtības, kas nodrošina augstu bioloģisko daudzveidību un vienlaicīgi var veicināt arī sabiedrības vides izglītības funkciju. Problemātiskie aspekti ir nepietiekami attīstīta tūrisma infrastruktūra, zems pakalpojumu pieejamības līmenis Vecslabadas ciemā, kā arī sliktā ceļu kvalitāte, kas ierobežo piekļuvi un apmeklētāju plūsmu. Tomēr, nākotnē attīstot tūrisma infrastruktūru, primāri jāņem vērā dabas aizsardzības aspekti, kas ir galvenā jaunveidojamā dabas parka funkcija. Arī mežsaimnieciskā darbība atsevišķās vietās var radīt vizuālu un ekoloģisku ietekmi uz ainavu, ja tā nav saskaņota ar dabas aizsardzības mērķiem. Teritorijas attīstības potenciāls saistīts ar ekotūrisma un rekreācijas iespēju paplašināšanu, vienlaikus saglabājot un izceļot dabas un kultūrvēsturiskās vērtības. Īpaša uzmanība pievēršama ainavisko skatu saglabāšanai un atvērtībai, dabas taku un skatu laukumu attīstībai (piemēram, Tiškova kalnā), ezeru piekrastes labiekārtošanai, vietējās identitātes stiprināšanai un sabiedrības izglītošanai par dabas aizsardzības nozīmi.

Dabas aizsardzības plānu E-forma. Sadaļa Datu ievade (EformaDatulevade). Slāņu saraksts:

Slāņa nosaukums	Ir/ nav rediģējams e-formas datu ievades vidē
Problēmas	TRUE
Apsekojumu slānis (rediģējami atribūti)	TRUE
Piezīmes	TRUE
Putnu BVZ (AAA Ziemeļgauja, DP Ogres ieleja)	FALSE
Citi objekti	TRUE
Apsaimniekošanas pasākumi (laukumi)	TRUE
Precizētā robeža	TRUE
Kompensācijas un atbalsta maksājumi	TRUE
Plānotais funkcionālais zonējums	TRUE
Plānotie infrastruktūras objekti (punkti)	TRUE
Plānotie infrastruktūras objekti (līnijas)	TRUE
Plānotie infrastruktūras objekti (poligoni)	TRUE
NĪ piederības formas	FALSE
Eforma_Koki	FALSE
N2000 teritorijas (eksports)	FALSE
Eforma Sugu punkti (eksports)	FALSE
Eforma Sugu laukumi (eksports)	FALSE
Eforma Biotopi (eksports)	FALSE
Natura 2000 mērķu biotopi (labojumiem)	TRUE
Citi objekti (laukumveida)	TRUE
Foto slānis	TRUE
Invazīvie augi (publiskais skats)	FALSE
invazīvie dzīvnieki (publiskais skats)	FALSE
Sateces baseini	FALSE
Kultūras mantojums	FALSE
VZD dati: Ciemu robežas, 2021	FALSE
Zemes vienības	FALSE
Meža dati (VMD)	FALSE
Lauku bloki	FALSE
IP - Potenciālie biotopi	FALSE
LVM biotopi	FALSE
Zālāju statuss un apsaimniekošana	TRUE
Teritorijas plānojuma risinājumi kas ir pretrunā	TRUE
Tautsaimniecības nozares	TRUE
Planotā infrastruktūras intensitāte	TRUE
Lauksaimniecības kultūras	FALSE
Zemes lietojuma veidi	FALSE
Institūcijas	TRUE
Iedzīvotāju skaits	TRUE
Fiziski ģeogrāfiskais raksturojums	FALSE
DS Jaunie objekti	FALSE
DS Piezīmes	FALSE
Kartes lapas 10K	FALSE
Kartes lapas 25K	FALSE
Sugu Dati (DDPS "Ozols")	FALSE
Dabas dati (DDPS "Ozols")	FALSE

Klasifikatora nosaukums (Domain)	Slānis, kurā klasifikators tiek pielietots
HABITAT_GROUP_1	Apsekojumu slānis (redīģējami atribūti)
SURVEY_TYPE_3	Apsekojumu slānis (redīģējami atribūti)
EF_survey_statuss	Apsekojumu slānis (redīģējami atribūti)
HABITAT_CODE	Apsekojumu slānis (redīģējami atribūti)
HABITAT_NAME_4	Apsekojumu slānis (redīģējami atribūti)
DM86_SDF_UNIT_24	Citi objekti
DM_400_ACTIVITY_GROUP	Apsaimniekošanas pasākumi
DM_400_ActivityType2024	Apsaimniekošanas pasākumi
DM_412_TARGETGR	Apsaimniekošanas pasākumi
DM_413_EUACTCODES_2	Apsaimniekošanas pasākumi
DAP23_ActivityRegularity	Apsaimniekošanas pasākumi
HABITAT_CODE_6	Apsaimniekošanas pasākumi
DAP00_YesNo	Apsaimniekošanas pasākumi
DAP25_PopulationChange	Apsaimniekošanas pasākumi
DAP26_ActivityType	Apsaimniekošanas pasākumi
DAP28_Recurrance_1	Apsaimniekošanas pasākumi
DAP30_Priority	Apsaimniekošanas pasākumi
DAP29_Authority	Apsaimniekošanas pasākumi
DAP38_RestrictionName	Kompensācijas un atbalsta maksājumi
DAP39_RestrictionOrActIurStatus	Kompensācijas un atbalsta maksājumi
DAP40_RestrictionOrActPeriod	Kompensācijas un atbalsta maksājumi
DAP41_MandatoryActivity	Kompensācijas un atbalsta maksājumi
DAP20_FunctionalZoneName_1	Plānotais funkcionālais zonējums
DAP32_Ownership_3	Plānotie infrastruktūras objekti (punkti, līnijas, laukumi), Planotā infrastruktūras intensitāte
DAP35_Figuration_point	Plānotie infrastruktūras objekti (punkti)
DAP35_Figuration_line	Plānotie infrastruktūras objekti (līnijas)
DAP35_Figuration_poly	Plānotie infrastruktūras objekti (laukumi)
DAP33_Accessibility_3	Plānotie infrastruktūras objekti (punkti, līnijas, laukumi), Planotā infrastruktūras intensitāte
DAP34_AccordingStyle	Plānotie infrastruktūras objekti (punkti, līnijas, laukumi)
Habitat_Type	Natura 2000 mērķu biotopi (labojumiem)
Eforma_Habitats_CO_Edits_changetype	Natura 2000 mērķu biotopi (labojumiem)
DAP21_GrasslandType	Zālāju statuss un apsaimniekoša
DAP22_GrasslManagementLAD_1	Zālāju statuss un apsaimniekoša
DAP11_Industries	Tautsaimniecības nozares
DAP12_Polygonotype	Tautsaimniecības nozares
DAP13_ImpactType	Tautsaimniecības nozares
DAP14_ImpactLevel	Tautsaimniecības nozares
DAP15_ImpactList_1	Tautsaimniecības nozares
DAP16_PollutionType	Tautsaimniecības nozares
DAP17_ImpactLocation	Tautsaimniecības nozares
DAP36_IntensityZone	Planotā infrastruktūras intensi
DAP37_InfrastructureType_2	Planotā infrastruktūras intensi
DAP03_SpotType	Iedzīvotāju skaits
DAP04_LocationFlag	Iedzīvotāju skaits

Datu slāņa **Problēmas** atribūtu lauki

Lauka nosaukums (Field Name)	Lauka pilnais nosaukums (Alias)	Datu tips (Data Type)	Atļauta Null vērtība (Allow Null)	Klasifikators (Domain)	Noklusētā vērtība (Default Value)	Ieraksta garums (Length)
objectid	OBJECTID	Object ID	FALSE			
problema	Problema	Text	TRUE			255
risinajums	Risinājums	Text	TRUE			255
globalid	globalid	Global ID	FALSE			
created_user	created_user	Text	TRUE			255
created_date	created_date	Date	TRUE			
last_edited_user	last_edited_user	Text	TRUE			255
last_edited_date	last_edited_date	Date	TRUE			
shape		Geometry	TRUE			

Datu slāņa **Apsekojumu slānis (rediģējami atribūti)** atribūtu lauki

Lauka nosaukums (Field Name)	Lauka pilnais nosaukums (Alias)	Datu tips (Data Type)	Atļauta Null vērtība (Allow Null)	Klasifikators (Domain)	Noklusētā vērtība (Default Value)	Ieraksta garums (Length)
objectid	OBJECTID	Object ID	FALSE			
habitat_group	Biotopu grupa	Text	TRUE	HABITAT_GROUP_1		255
survey_type	Apsekojamība	Text	TRUE	SURVEY_TYPE_3		255
survey_reason	Apsekošanas iemesls	Text	TRUE			255
survey_progress	Apsekojuma statuss	Text	TRUE	EF_survey_statuss	Nav apsekots	256
code_ec	ES klasif. kods	Text	TRUE	HABITAT_CODE		5
name_ec	ES klasif. nosaukums	Text	TRUE	HABITAT_NAME_4		200
variant_ec	Variants	Text	TRUE			1
polygon_number	Poligona nr.	Text	TRUE			15
form_number	Anketas nr.	Text	TRUE			50
obs_date	Novērojuma datums	Date	TRUE			
observer	Novērotājs	Text	TRUE			50
iadt	IADT	Text	TRUE			100
globalid	GlobalID	Global ID	FALSE			
SHAPE_Length	SHAPE_Length	Double	TRUE			
SHAPE_Area	SHAPE_Area	Double	TRUE			
created_user	created_user	Text	TRUE			255
created_date	created_date	Date	TRUE			
last_edited_user	last_edited_user	Text	TRUE			255
last_edited_date	last_edited_date	Date	TRUE			
shape		Geometry	TRUE			

Datu slāņa **Piezīmes** atribūtu lauki

Lauka nosaukums (Field Name)	Lauka pilnais nosaukums (Alias)	Datu tips (Data Type)	vērtība (Allow Null)	Klasifikators (Domain)	Noklusētā vērtība (Default Value)	garums (Length)
objectid	OBJECTID	Object ID	FALSE			
eforma_piezimes	Piezīmes	Text	TRUE			255
globalid	globalid	Global ID	FALSE			
created_user	created_user	Text	TRUE			255
created_date	created_date	Date	TRUE			
last_edited_user	last_edited_user	Text	TRUE			255
last_edited_date	last_edited_date	Date	TRUE			
shape		Geometry	TRUE			

Datu slāņa **Citi objekti** atribūtu lauki

Lauka nosaukums (Field Name)	Lauka pilnais nosaukums (Alias)	Datu tips (Data Type)	Atļauta Null vērtība (Allow Null)	Klasifikators (Domain)	Noklusētā vērtība (Default Value)	Ieraksta garums (Length)
objectid	OBJECTID	Object ID	FALSE			
id	ID	Long	TRUE			
otherobject	Cits objekts	Text	TRUE			255
species_name_lv	Suga LV	Text	TRUE			200
species_name_latin	Suga LAT	Text	TRUE			200
species_size_min	Min.lielums	Double	TRUE			
species_size_max	Maks.lielums	Double	TRUE			
species_unit	Mērvienība	Text	TRUE	DM86_SDF_UNIT_24		32
description	Apraksts	Text	TRUE			1000
obs_date	Novērojuma datums	Date	TRUE			
observer	Novērotājs	Text	TRUE			50
globalid	GlobalID	Global ID	FALSE			
shape		Geometry	TRUE			

Datu slāņa Apsaimniekošanas pasākumi atribūtu lauki

Lauka nosaukums (Field Name)	Lauka pilnais nosaukums (Alias)	Datu tips (Data Type)	Atļauta Null vērtība (Allow Null)	Klasifikators (Domain)	Noklusētā vērtība (Default Value)	Ieraksta garums (Length)
objectid	OBJECTID	Object ID	FALSE			
actid_inplan	Pasākuma numurs d.a. plānā	Text	TRUE			50
activity_group	Pasākuma veids	Long	TRUE	DM 400 ACTIVITY_GROUP		
activity_type	Pasākuma tips	Text	TRUE	DM 400 ActivityType2024		6
target_group	Mērķa grupa	Text	TRUE	DM 412 TARGETGR		20
activ_eu_code	Pasākuma ES kods	Text	TRUE	DM 413 EUACTCODES_2		4
act_regularity	Pasākuma regularitāte	Short	TRUE	DAP23_ActivityRegularity	1	
hab_goal	Mērķa biotops	Text	TRUE	HABITAT_CODE_6		5
struct_impr_flag	Pasākums uzlabos biotopa struktūru	Short	TRUE	DAP00_YesNo		
funct_impr_flag	Pasākums uzlabos biotopa funkcijas	Short	TRUE	DAP00_YesNo		
diversity_impr_flag	Pasākums uzlabos biotopa sugu sastāvu	Short	TRUE	DAP00_YesNo		
spec_goal	Mērķa suga	Text	TRUE			255
spec_goal_code	Mērķa sugas kods	Text	TRUE			255
population_change	Populācijas lielums pasākuma rezultātā	Short	TRUE	DAP25_PopulationChange		
oth_hab_spec	Citas mērķa sugas un biotopi	Text	TRUE			200
act_type	Pasākuma tips	Short	TRUE	DAP26_ActivityType		
recour_period	Nepieciešamais biežums	Short	TRUE	DAP28_Recurrence_1		
act_name	Nosaukums	Text	TRUE			200
act_general_descr	Vispārējs apraksts	Text	TRUE			100
act_description	Apraksts	Text	TRUE			1000
priority	Prioritāte	Short	TRUE	DAP30_Priority		
cost	Reālās izmaksas, EUR	Double	TRUE			
respons_auth	Atbildīgā persona vai institūcija	Short	TRUE	DAP29_Authority		
contractor	Piezīmes par atbildīgo personu un darbu izpildītāju	Text	TRUE			200
funder	Darbu finansētājs	Text	TRUE			200
area_doc	Platība kopā, ha	Double	TRUE			
stat_descr_curr_year	Izpildes apraksts	Text	TRUE			10000
man_eff	Apsaimniekošanas efektivitāte	Text	TRUE			5000
site_code	Saite uz ĪADT (vietas kods)	Text	TRUE			9
site_name	Saistītās ĪADT nosaukums	Text	TRUE			100
globalid	globalid	Global ID	FALSE			
SHAPE_Length	SHAPE_Length	Double	TRUE			
SHAPE_Area	SHAPE_Area	Double	TRUE			
created_user	created_user	Text	TRUE			255
created_date	created_date	Date	TRUE			
last_edited_user	last_edited_user	Text	TRUE			255
last_edited_date	last_edited_date	Date	TRUE			
shape		Geometry	TRUE			

Datu slāņa **Precizētā robeža** atribūtu lauki

Lauka nosaukums (Field Name)	Lauka pilnais nosaukums (Alias)	Datu tips (Data Type)	Atļauta Null vērtība (Allow Null)	Klasifikators (Domain)	Noklusētā vērtība (Default Value)	Ieraksta garums (Length)
objectid	OBJECTID	Object ID	FALSE			
site_code	Teritorijas kods	Text	TRUE			9
site_name	Teritorijas nosaukums	Text	TRUE			256
globalid	globalid	Global ID	FALSE			
SHAPE_Length	SHAPE_Length	Double	TRUE			
SHAPE_Area	SHAPE_Area	Double	TRUE			
created_user	created_user	Text	TRUE			255
created_date	created_date	Date	TRUE			
last_edited_user	last_edited_user	Text	TRUE			255
last_edited_date	last_edited_date	Date	TRUE			
shape		Geometry	TRUE			

Datu slāņa **Kompensācijas un atbalsta maksājumi** atribūtu lauki

Lauka nosaukums (Field Name)	Lauka pilnais nosaukums (Alias)	Datu tips (Data Type)	Atļauta Null vērtība (Allow Null)	Klasifikators (Domain)	Noklusētā vērtība (Default Value)	Ieraksta garums (Length)
objectid	OBJECTID	Object ID	FALSE			
id	ID	Long	TRUE			
restriction_name	Aprobežojuma nosaukums	Short	TRUE	DAP38_RestrictionName		
restrict_iur_status	Aprobežojuma juridiskais statuss	Short	TRUE	DAP39_RestrictionOrActIurStatus		
restrict_period	Aprobežojuma darbības periods	Short	TRUE	DAP40_RestrictionOrActPeriod		
data_source	Datu avots	Text	TRUE			500
polygon_nr	Poligona numurs līgumu datubāzē	Text	TRUE			255
compens_by_restriction	Aprobežojumam atbilstošā kompensācija	Double	TRUE			
compens_conditions	Informācija par kompensācijas saņemšanas nosacījumiem	Text	TRUE			1000
compens_authority	Par kompensāciju izmaksu atbildīgā institūcija	Text	TRUE			500
mandatory_activ	Obligātā apsaimniekošanas pasākuma nosaukums	Short	TRUE	DAP41_MandatoryActivity		
mand_activ_iur_status	Obligātā apsaimniekošanas pasākuma juridiskais statuss	Short	TRUE	DAP39_RestrictionOrActIurStatus		
mand_activ_period	Obligātā apsaimniekošanas pasākuma darbības periods	Short	TRUE	DAP40_RestrictionOrActPeriod		
mand_activ_payment	Obligātajam apsaimniekošanas pasākumam atbilstošais atbalsta maksājums	Double	TRUE			
payment_conditions	Informācija par atbalsta maksājuma saņemšanas nosacījumiem	Text	TRUE			1000
payment_authority	Par atbalsta maksājuma administrēšanu atbildīgā institūcija	Text	TRUE			500
site_code	Saite uz ĪADT (vietas kods)	Text	TRUE			9
site_name	Saistītās ĪADT nosaukums	Text	TRUE			100
create_user	Datu ievadītājs	Text	TRUE			50
create_date	Datu ievades datums	Date	TRUE			
lastedit_user	Pēdējais labotājs	Text	TRUE			50
lastedit_date	Pēdējo labojumu datums	Date	TRUE			
globalid	globalid	Global ID	FALSE			
SHAPE_Length	SHAPE_Length	Double	TRUE			
SHAPE_Area	SHAPE_Area	Double	TRUE			
insite_ha	InSite_ha	Double	TRUE			
shape		Geometry	TRUE			

Datu slāņa Plānotais funkcionālais zonējums atribūtu lauki

Lauka nosaukums (Field Name)	Lauka pilnais nosaukums (Alias)	Datu tips (Data Type)	Atļauta Null vērtība (Allow Null)	Klasifikators (Domain)	Noklusētā vērtība ieraksta garums (Default Value) (Length)
objectid	OBJECTID	Object ID	FALSE		
id	ID	Long	TRUE		
zone_typename	Funkcionālās zonas nosaukums	Short	TRUE	DAP20_FunctionalZoneName_1	
establishment_purp	Izveidošanas mērķis	Text	TRUE		10000
iadt_cond	Nosacījumi, kas attiecas uz visu ĪADT	Text	TRUE		10000
forest_cond	Nosacījumi meža izmantošanai	Text	TRUE		5000
visitors_cond	Nosacījumi apmeklētājiem	Text	TRUE		2000
mandatory_activity	Obligātie apsaimniekošanas pasākumi	Text	TRUE		2000
oth_cond	Citi nosacījumi	Text	TRUE		5000
ext_link	Plašāka informācija:	Text	TRUE		500
site_code	Saite uz ĪADT (vietas kods)	Text	TRUE		9
site_name	Saistītās ĪADT nosaukums	Text	TRUE		100
create_user	Datu ievadītājs	Text	TRUE		50
create_date	Datu ievades datums	Date	TRUE		
lastedit_user	Pēdējais labotājs	Text	TRUE		50
lastedit_date	Pēdējo labojumu datums	Date	TRUE		
globalid	globalid	Global ID	FALSE		
SHAPE_Length	SHAPE_Length	Double	TRUE		
SHAPE_Area	SHAPE_Area	Double	TRUE		
shape		Geometry	TRUE		

Datu slāņa **Plānotie infrastruktūras objekti** atribūtu lauki (punkti, līnijas, laukumi)

Lauka nosaukums (Field Name)	Lauka pilnais nosaukums (Alias)	Datu tips (Data Type)	Atļauta Null vērtība (Allow Null)	Klasifikators (Domain)	Noklusētā vērtība (Default Value)	Ieraksta garums (Length)
objectid	OBJECTID	Object ID	FALSE			
id	ID	Long	TRUE			
ownership	Piederība	Short	TRUE	DAP32_Ownership_3		
figuration	Veida klase	Text	TRUE	DAP35_Figuration_point		200
type_detail	Objekta apraksts	Text	TRUE			100
planed_year	Plānotā objekta izveide (gads)	Short	TRUE			
est_cost	Plānotās izmaksas, EUR	Double	TRUE			
maint_cost	Plānotās uzturēšanas izmaksas, EUR	Double	TRUE			
respons_auth	Atbildīgā institūcija vai persona	Text	TRUE			200
accessibility	Vides pieejamība	Short	TRUE	DAP33_Accessibility_3		
objective	Infrastruktūras izveides mērķis	Text	TRUE			1000
according_style	Atbilstība vienotajam stilam	Short	TRUE	DAP34_AccordingStyle		
materials	Nepieciešamie materiāli	Text	TRUE			200
notes	Piezīmes	Text	TRUE			2000
finance_source	Finanšu avots	Text	TRUE			200
object_name	Objekta nosaukums	Text	TRUE			150
site_code	Saite uz ĪADT (vietas kods)	Text	TRUE			9
site_name	Saistītās ĪADT nosaukums	Text	TRUE			100
create_user	Datu ievadītājs	Text	TRUE			50
create_date	Datu ievades datums	Date	TRUE			
lastedit_user	Pēdējais labotājs	Text	TRUE			50
lastedit_date	Pēdējo labojumu datums	Date	TRUE			
globalid	globalid	Global ID	FALSE			
shape		Geometry	TRUE			

Datu slāņa **Natura 2000 mērķu biotopi (labojumiem)** atribūtu lauki

Lauka nosaukums (Field Name)	Lauka pilnais nosaukums (Alias)	Datu tips (Data Type)	Atļauta Null vērtība (Allow Null)	Klasifikators (Domain)	Noklusētā vērtība (Default Value)	Ieraksta garums (Length)
objectid	OBJECTID	Object ID	FALSE			
habitat_type	Biotopa tips	Text	TRUE	Habitat_Type		255
code_ec	ES klasif. kods	Text	TRUE			5
name_ec	ES klasif. nosaukums	Text	TRUE			200
variant_ec	Variants	Text	TRUE			1
obs_date	Novērojuma datums	Date	TRUE			
area_doc	Platība, ha (dokumentos)	Double	TRUE			
globalid	GlobalID	Text	TRUE			38
form_numbe	Anketas numurs	Text	TRUE			50
polygon_nu	Poligona numurs	Text	TRUE			15
n2000_area	Platība N2000, ha	Double	TRUE			
site_code_	Saite uz ĪADT (vietas kods)	Text	TRUE			50
name	Saistītās ĪADT nosaukums	Text	TRUE			200
category	ĪADT kategorija	Text	TRUE			50
shape_leng	Shape_Leng	Double	TRUE			
eval_qual	Kvalitāte	Text	TRUE			25
SHAPE_Length	SHAPE_Length	Double	TRUE			
SHAPE_Area	SHAPE_Area	Double	TRUE			
created_user	created_user	Text	TRUE			255
created_date	created_date	Date	TRUE			
last_edited_user	last_edited_user	Text	TRUE			255
last_edited_date	last_edited_date	Date	TRUE			
changetype	Izmaiņu veids	Text	TRUE	Eforma_Habitats_CO_Edits_changetype_346233fb-e854-40cf-800d-db3815abb37b	Nav izmaiņas	256
changereason	Izmaiņu pamatojums	Text	TRUE			500
shape		Geometry	TRUE			

Datu slāņa Citi objekti (laukumveida) atribūtu lauki

Lauka nosaukums (Field Name)	Lauka pilnais nosaukums (Alias)	Datu tips (Data Type)	Atļauta Null vērtība (Allow Null)	Klasifikators (Domain)	Noklusētā vērtība (Default Value)	Ieraksta garums (Length)
objectid	OBJECTID	Object ID	FALSE			
id	ID	Long	TRUE			
otherobject	Cits objekts	Text	TRUE			255
species_name_lv	Suga LV	Text	TRUE			200
species_name_latin	Suga LAT	Text	TRUE			200
species_size_min	Min.lielums	Double	TRUE			
species_size_max	Maks.lielums	Double	TRUE			
species_unit	Mērvienība	Text	TRUE			32
description	Apraksts	Text	TRUE			1000
obs_date	Novērojuma datums	Date	TRUE			
observer	Novērotājs	Text	TRUE			50
globalid	globalid	Global ID	FALSE			
SHAPE_Length	SHAPE_Length	Double	TRUE			
SHAPE_Area	SHAPE_Area	Double	TRUE			
created_user	created_user	Text	TRUE			255
created_date	created_date	Date	TRUE			
last_edited_user	last_edited_user	Text	TRUE			255
last_edited_date	last_edited_date	Date	TRUE			
shape		Geometry	TRUE			

Datu slāņa **Foto slānis** atribūtu lauki

Lauka nosaukums (Field Name)	Lauka pilnais nosaukums (Alias)	Datu tips (Data Type)	Atļauta Null vērtība (Allow Null)	Klasifikators (Domain)	Noklusētā vērtība (Default Value)	Ieraksta garums (Length)
objectid	OBJECTID	Object ID	FALSE			
notes	Piezīmes	Text	TRUE			255
site_code	Saite uz ĪADT (vietas kods)	Text	TRUE			9
site_name	Saisītās ĪADT nosaukums	Text	TRUE			100
globalid	globalid	Global ID	FALSE			
created_user	created_user	Text	TRUE			255
created_date	created_date	Date	TRUE			
last_edited_user	last_edited_user	Text	TRUE			255
last_edited_date	last_edited_date	Date	TRUE			
shape		Geometry	TRUE			

Datu slāņa **Zālāju statuss un apsaimniekošana** atribūtu lauki

Lauka nosaukums (Field Name)	Lauka pilnais nosaukums (Alias)	Datu tips (Data Type)	Atļauta Null vērtība (Allow Null)	Klasifikators (Domain)	Noklusētā vērtība (Default Value)	Ieraksta garums (Length)
objectid	OBJECTID	Object ID	FALSE			
id	ID	Long	TRUE			
grassland_type	ES nozīmes zālāju biotopa vai cita bioloģiski vērtīga zālāja pazīme	Short	TRUE	DAP21_GrasslandType		
grassland_hab_code	ES nozīmes zālāju biotopa kods	Text	TRUE			7
grassland_hab_name	ES nozīmes zālāju biotopa nosaukums	Text	TRUE			2000
grassland_area	Zālāja platība	Double	TRUE			
management_by_laddata	Apsaimniekošana pēc LAD datiem	Short	TRUE	DAP22_GrassManagementLAD_1		
spot_import	Poligona nozīme konkrētajā IADT	Text	TRUE			500
lad_data_year	LAD datu aktualitāte (gads)	Short	TRUE			
rec_source	Datu avots	Text	TRUE			2000
site_code	Saite uz IADT (vietas kods)	Text	TRUE			9
site_name	Saistnās IADT nosaukums	Text	TRUE			100
create_user	Datu ievadītājs	Text	TRUE			50
create_date	Datu ievades datums	Date	TRUE			
lastedit_user	Pēdējais labotājs	Text	TRUE			50
lastedit_date	Pēdējo labojumu datums	Date	TRUE			
globalid	globalid	Global ID	FALSE			
SHAPE_Length	SHAPE_Length	Double	TRUE			
SHAPE_Area	SHAPE_Area	Double	TRUE			
shape		Geometry	TRUE			

Datu slāņa Teritorijas plānojuma risinājumi kas ir pretrunā atribūtu lauki

Lauka nosaukums (Field Name)	Lauka pilnais nosaukums (Alias)	Datu tips (Data Type)	Atļauta Null vērtība (Allow Null)	Klasifikators (Domain)	Noklusētā vērtība (Default Value)	Ieraksta garums (Length)
objectid	OBJECTID	Object ID	FALSE			
id	ID	Long	TRUE			
doc_name	Dokumenta nosaukums	Text	TRUE			200
doc_link	Saite uz dokumentu	Text	TRUE			200
zone_name	Teritorijas plānošanas funkcionālās zonas nosaukums	Text	TRUE			200
conflicts_descr	Pretrunas ar sugu un biotopu aizsardzības prasībām	Text	TRUE			1000
site_code	Saite uz ĪADT (vietas kods)	Text	TRUE			9
site_name	Saistītās ĪADT nosaukums	Text	TRUE			100
create_user	Datu ievadītājs	Text	TRUE			50
create_date	Datu ievades datums	Date	TRUE			
lastedit_user	Pēdējais labotājs	Text	TRUE			50
lastedit_date	Pēdējo labojumu datums	Date	TRUE			
globalid	globalid	Global ID	FALSE			
SHAPE_Length	SHAPE_Length	Double	TRUE			
SHAPE_Area	SHAPE_Area	Double	TRUE			
shape		Geometry	TRUE			

Datu slāņa Tautsaimniecības nozares atribūtu lauki

Lauka nosaukums (Field Name)	Lauka pilnais nosaukums (Alias)	Datu tips (Data Type)	Atļauta Null vērtība (Allow Null)	Klasifikators (Domain)	Noklusētā vērtība (Default Value)	Ieraksta garums (Length)
objectid	OBJECTID	Object ID	FALSE			
id	ID	Long	TRUE			
industry	Tautsaimniecības nozare	Short	TRUE	DAP11 Industries		
polygon_type	Poligona veids	Short	TRUE	DAP12 Polygontype		
impact_name	Ietekmes nosaukums	Text	TRUE			150
impact_type	Ietekmes veids	Text	TRUE	DAP13 ImpactType		255
impact_level	Ietekmes pakāpe	Text	TRUE	DAP14 ImpactLevel		255
impact_code	Ietekmes kods	Text	TRUE	DAP15 ImpactList_1		255
pollution_code	Piesārņojuma kods	Text	TRUE	DAP16 PollutionType		255
impact_location	Ietekmes vieta	Text	TRUE	DAP17 ImpactLocation		255
notes	Piezīmes	Text	TRUE			500
affected_habitats	Ietekmētie biotopi	Text	TRUE			150
affected_species	Ietekmētās sugas	Text	TRUE			150
site_code	Saite uz ĪADT (vietas kods)	Text	TRUE			9
site_name	Saistītās ĪADT nosaukums	Text	TRUE			100
create_user	Datu ievadītājs	Text	TRUE			50
create_date	Datu ievades datums	Date	TRUE			
lastedit_user	Pēdējais labotājs	Text	TRUE			50
lastedit_date	Pēdējo labojumu datums	Date	TRUE			
globalid	globalid	Global ID	FALSE			
SHAPE_Length	SHAPE_Length	Double	TRUE			
SHAPE_Area	SHAPE_Area	Double	TRUE			
shape		Geometry	TRUE			

Datu slāņa **Planotā infrastruktūras intensitāte** atribūtu lauki

Lauka nosaukums (Field Name)	Lauka pilnais nosaukums (Alias)	Datu tips (Data Type)	Atļauta Null vērtība (Allow Null)	Klasifikators (Domain)	Noklusētā vērtība (Default Value)	Ieraksta garums (Length)
objectid	OBJECTID	Object ID	FALSE			
id	ID	Long	TRUE			
ownership	Piederība	Short	TRUE	DAP32_Ownership_2		
intensity_zone	Infrastruktūras intensitātes zona	Short	TRUE	DAP36_IntensityZone		
infrastructure_type	Infrastruktūras veids	Text	TRUE	DAP37_InfrastructureType_2		255
planned_infr_amount	Plānotās infrastruktūras maksimālais apjoms	Text	TRUE			500
planned_year	Plānotais izveides gads	Short	TRUE			
est_cost	Plānotās izmaksas, EUR	Double	TRUE			
respons_auth	Atbildīgā institūcija vai persona	Text	TRUE			200
accessibility	Vides pieejamība	Short	TRUE	DAP33_Accessibility_2		
notes	Piezīmes	Text	TRUE			2000
finance_source	Finanšu avots	Text	TRUE			200
site_code	Saite uz IADT (vietas kods)	Text	TRUE			9
site_name	Saistītās IADT nosaukums	Text	TRUE			100
create_user	Datu ievadītājs	Text	TRUE			50
create_date	Datu ievades datums	Date	TRUE			
lastedit_user	Pēdējais labotājs	Text	TRUE			50
lastedit_date	Pēdējo labojumu datums	Date	TRUE			
globalid	globalid	Global ID	FALSE			
SHAPE_Length	SHAPE_Length	Double	TRUE			
SHAPE_Area	SHAPE_Area	Double	TRUE			
shape		Geometry	TRUE			

Datu slāņa **Institūcijas** atribūtu lauki

Lauka nosaukums (Field Name)	Lauka pilnais nosaukums (Alias)	Datu tips (Data Type)	Atļauta Null vērtība (Allow Null)	Klasifikators (Domain)	Noklusētā vērtība (Default Value)	Ieraksta garums (Length)
objectid	OBJECTID	Object ID	FALSE			
id	ID	Long	TRUE			
inst_name	Institūcijas nosaukums	Text	TRUE			200
reg_dept_name	Reģionālās struktūrvienības nosaukums	Text	TRUE			200
inst_sitelink	Saite uz institūcijas mājaslapu	Text	TRUE			200
inst_funct_atsite	Būtiskākās institūcijas funkcijas konkrētajā ĪADT	Text	TRUE			500
site_code	Saite uz ĪADT (vietas kods)	Text	TRUE			9
site_name	Saistītās ĪADT nosaukums	Text	TRUE			100
create_user	Datu ievadītājs	Text	TRUE			50
create_date	Datu ievades datums	Date	TRUE			
lastedit_user	Pēdējais labotājs	Text	TRUE			50
lastedit_date	Pēdējo labojumu datums	Date	TRUE			
globalid	globalid	Global ID	FALSE			
SHAPE_Length	SHAPE_Length	Double	TRUE			
SHAPE_Area	SHAPE_Area	Double	TRUE			
shape		Geometry	TRUE			

Datu slāņa **ledzīvotāju skaits** atribūtu lauki

Lauka nosaukums (Field Name)	Lauka pilnais nosaukums (Alias)	Datu tips (Data Type)	Atļauta Null vērtība (Allow Null)	Klasifikators (Domain)	Noklusētā vērtība (Default Value)	Ieraksta garums (Length)
objectid	OBJECTID	Object ID	FALSE			
id	ID	Long	TRUE			
spot_type	Administratīvās teritorijas vai apdzīvotās vietas veids	Short	TRUE	DAP03_SpotType		
spot_name	Nosaukums	Text	TRUE			100
inh_count	ledzīvotāju skaits	Long	TRUE			
site_location_flag	Pazīme, vai atrodas ĪADT	Short	TRUE	DAP04_LocationFlag		
spot_import	Piezīmes par apdzīvotās vietas ietekmi uz ĪADT	Text	TRUE			500
rec_soure	Datu avots	Text	TRUE			200
site_code	Saite uz ĪADT (vietas kods)	Text	TRUE			9
site_name	Saistītās ĪADT nosaukums	Text	TRUE			100
create_user	Datu ievadītājs	Text	TRUE			50
create_date	Datu ievades datums	Date	TRUE			
lastedit_user	Pēdējais labotājs	Text	TRUE			50
lastedit_date	Pēdējo labojumu datums	Date	TRUE			
globalid	globalid	Global ID	FALSE			
SHAPE_Length	SHAPE_Length	Double	TRUE			
SHAPE_Area	SHAPE_Area	Double	TRUE			
shape		Geometry	TRUE			

Kods (code)	Apraksts (description)
Nav apsekots	Nav apsekots
Ir apsekots	Ir apsekots

Kods (code)	Apraksts (description)
Obligāti apsekojams	Obligāti apsekojams
Potenciāli apsekojams	Potenciāli apsekojams
Neapsekot	Neapsekot

Kods (code)	Apraksts (description)
Nav apsekots	Nav apsekots
Ir apsekots	Ir apsekots

Kods (code)	Apraksts (description)
1110	1110
1170	1170
1210	1210
1220	1220
1230	1230
1310	1310
1640	1640
2110	2110
2120	2120
2170	2170
2180	2180
2190	2190
2320	2320
2330	2330
3130	3130
3140	3140
3150	3150
3160	3160
3260	3260
3270	3270
4010	4010
4030	4030
5130	5130
6100	6100
6210	6210
6410	6410
6430	6430
6450	6450
6510	6510
7120	7120
7140	7140
7150	7150
7160	7160
7230	7230
8210	8210
8220	8220
8310	8310
9050	9050
9060	9060
9070	9070
9160	9160
1150*	1150*
1630*	1630*
2130*	2130*
2140*	2140*
3190*	3190*
6110*	6110*
6120*	6120*
6230*	6230*
6270*	6270*
6530*	6530*
7110*	7110*
7210*	7210*
7220*	7220*
9010*	9010*
9020*	9020*
9080*	9080*
9180*	9180*
91D0*	91D0*
91E0*	91E0*
91F0	91F0
91T0	91T0

Kods (code)	Apraksts (description)
Smilts sēkli jūrā	Smilts sēkli jūrā
Akmeņu sēkli jūrā	Akmeņu sēkli jūrā
Viengadīgu augu sabiedrības uz sanesumu joslām	Viengadīgu augu sabiedrības uz sanesumu joslām
Daudzgadīgs augājs akmeņainās pludmalēs	Daudzgadīgs augājs akmeņainās pludmalēs
Jūras stāvkrausti	Jūras stāvkrausti
Viengadīgu augu sabiedrības dūņainās un zemās smilšainās pludmalēs	Viengadīgu augu sabiedrības dūņainās un zemās smilšainās pludmalēs
Smilšainas pludmales ar daudzgadīgu augāju	Smilšainas pludmales ar daudzgadīgu augāju
Embrionālās kāpas	Embrionālās kāpas
Priekškāpas	Priekškāpas
Pelēkās kāpas ar ložņu kārkļu	Pelēkās kāpas ar ložņu kārkļu
Mežainas piejūras kāpas	Mežainas piejūras kāpas
Mitras starpkāpu ieplakas	Mitras starpkāpu ieplakas
Piejūras zemienes smiltāju līdzenumu sausi virsāji	Piejūras zemienes smiltāju līdzenumu sausi virsāji
Klajas iekšzemes kāpas	Klajas iekšzemes kāpas
Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām	Ezeri ar oligotrofām līdz mezotrofām augu sabiedrībām
Ezeri ar mieturaļļu augāju	Ezeri ar mieturaļļu augāju
Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju	Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju
Distrofi ezeri	Distrofi ezeri
Upju straujteces un dabiski upju posmi	Upju straujteces un dabiski upju posmi
Dūņaini upju krasti ar slāpekli mīlošu viengadīgu pioniersugu augāju	Dūņaini upju krasti ar slāpekli mīlošu viengadīgu pioniersugu augāju
Slapji virsāji	Slapji virsāji
Sausi virsāji	Sausi virsāji
Kadiķu audzes zālājos un virsājos	Kadiķu audzes zālājos un virsājos
Atjaunoti ES aizsargājamie zālāji	Atjaunoti ES aizsargājamie zālāji
Sausi zālāji kalķainās augsnēs	Sausi zālāji kalķainās augsnēs
Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs	Mitri zālāji periodiski izžūstošās augsnēs
Eitrofas augsto lakstaugu audzes	Eitrofas augsto lakstaugu audzes
Palieņu zālāji	Palieņu zālāji
Mēreni mitras pļavas	Mēreni mitras pļavas
Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās	Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās
Pārejas purvi un sliktšņas	Pārejas purvi un sliktšņas
Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi
Kalķaini zāļu purvi	Kalķaini zāļu purvi
Karbonātisku pamatiežu atsegumi	Karbonātisku pamatiežu atsegumi
Smilšakmens atsegumi	Smilšakmens atsegumi
Netraucētas alas	Netraucētas alas
Lakstaugiem bagāti egļu meži	Lakstaugiem bagāti egļu meži
Skujkoku meži uz osveida reljefa formām	Skujkoku meži uz osveida reljefa formām
Meža ganības	Meža ganības
Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)	Ozolu meži (ozolu, liepu un skābaržu meži)
Lagūnas	Lagūnas
Piejūras zālāji	Piejūras zālāji
Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas	Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas
Pelēkās kāpas ar sīkkrūmu audzēm	Pelēkās kāpas ar sīkkrūmu audzēm
Karsta kriteres	Karsta kriteres
Lakstaugu pioniersabiedrības seklās kalķainās augsnēs	Lakstaugu pioniersabiedrības seklās kalķainās augsnēs
Smiltāju zālāji	Smiltāju zālāji
Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji)	Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji)
Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas
Parkveida pļavas un ganības	Parkveida pļavas un ganības
Aktīvi augstie purvi	Aktīvi augstie purvi
Dižās aslapes Cladium mariscus audzes ezeros un purvos	Dižās aslapes Cladium mariscus audzes ezeros un purvos
Avoti, kas izguļsnē avotkalņus	Avoti, kas izguļsnē avotkalņus
Veci vai dabiski boreāli meži	Veci vai dabiski boreāli meži
Veci jaukti platlapju meži	Veci jaukti platlapju meži
Staignāju meži	Staignāju meži
Nogāžu un gravu meži	Nogāžu un gravu meži
Purvaini meži	Purvaini meži
Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži)	Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži)
Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm	Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm
Kērpjiem bagāti priežu meži	Kērpjiem bagāti priežu meži
Rhynchosporion albae pioniersabiedrības uz mitras kūdras vai smilts	Rhynchosporion albae pioniersabiedrības uz mitras kūdras vai smilts

Kods (code)	Apraksts (description)
i	indivīdi (īpatņi)
adults	pieaugušie
subadults	pusaudži
bfemales	vairojošās mātītes
cmales	vokalizējoši tēviņi
males	tēviņi
p	pāri
colonies	kolonijas
logs	apdzīvoti sausokņi vai kritālas
trees_number_of	apdzīvotie dzīvi koki
stones	apdzīvotie akmeņi
areacm	platība, cm ²
area	platība, m ²
skh	skaits stundā (sikspārņu detektornovērojumi)
nest	ligzda
shoots	augu stublāji
tufts	sūnu velēnas, ciņi
lenght	apdzīvotās struktūras garums

Kods (code)	Apraksts (description)
	1 Darbību liegums
	2 Darbības ar kokiem un krūmiem
	3 Darbības ar lakstaugiem un sīkkrūmiem
	1 Stādīšana un sēšana
	5 Darbības ar zemsedzi un augsni
	6 Ūdenstilpju atjaunošana
	7 Ūdens tecējuma atjaunošana
	8 Konstrukciju un būvju ierīkošana un nojaukšana
	9 Darbības ar invazīvajām un ekspansīvajām sugām
	10 Citas darbības biotopu apsaimniekošanai
	11 Citas darbības sugu dzīvotnēs

Kods (code)	Apraksts (description)
1.	>>>> Darbību iegums
1.1.	dabisko procesu saglabāšana/ieiejaukšanās biotopu attīstībā
1.2.	visas atmiņstāšanās/atmiņrūšas koknes saglabāšana
1.3.	rakšanas un aršanas aizliegums ūdenstilpju un avotu aizsardzībai
1.4.	uzturēšanas un kultivēšanas aizliegums zālāju biotopos
1.5.	ainavas elementu saglabāšana
1.6.	otu darbību iegums
2.	>>>> Darbības ar kokiem un krūmiem
2.1.	kopšanas otrā meža biotopu atjaunošanai
2.2.	pamežapaaugus ciršana
2.3.	mozaikveida mežaudzes veidošana
2.4.	otrā stāva koku ciršana
2.5.	koku un krūmu ciršana ainasas veidošanai
2.6.	koku un krūmu ciršana skatu perspektīvu uzturēšanai
2.7.	atmiņstāšanās/atmiņrūšas koknes daudzuma palielināšana
2.8.	parkveida auztēm raksturojumu koku atbrīvošana
2.9.	dendroloģisko stādījumu un parku kopšana
2.10.	aleju apsaimniekošana
2.11.	īpaši aizsargājamo koku kopšana
2.12.	nemēda aizsargājamo biotopu atjaunošana (atmežošana)
2.13.	koku un krūmu izciršana un izvākšana
2.14.	koku un krūmu izraušana ar saknēm vai to izciršana ar sakņu frēzēšanu
2.15.	koku sējēju izraušana ar saknēm
2.16.	krūmu atvešu ciršana (pļaušana)
2.17.	dobumu veidošana augošos kokos
2.18.	noņoņuma regulēšana
2.19.	otas darbības ar kokiem vai krūmiem
3.	>>>> Darbības ar lakstaugiem un sīkrūmiem
3.1.	pļaušana ar biomasas novākšanu, pļaujama garīšana
3.2.	pļaušana ar biomasas novākšanu
3.3.	garīšana
3.4.	garīšana, pļaujama pļaušana ar biomasas novākšanu
3.5.	garīšana, garību apļaušana
3.6.	pļaušana ne zemāk par 10 cm abinieku un rūpju aizsardzībai mīrās pļavās
3.7.	pļaušana ar smalcināšanu zālāju atjaunošanas uzskāšana
3.8.	pļaušana, mēstai izklaus
3.9.	sīkrūmu pļaušana ar biomasas novākšanu
3.10.	niedru pļaušana ar biomasas savākšanu
3.11.	sīkrūmu aizsarguma likvidēšana
3.12.	ūdensaugu pļaušana vasarā ar biomasas savākšanu
3.13.	ūdensaugu izraušana ar saknēm, izvācot biomasu
3.14.	otas darbības ar lakstaugiem vai sīkrūmiem
4.	>>>> Stādīšana un sēšana
4.1.	koku stādīšana parkveida zālāju (6530' un 5130) atjaunošanai
4.2.	koku vai krūmu stādīšana ūdensmalās
4.3.	meža biotopa atjaunošana, stādīt vai sējt
4.4.	zālāju biotopa atjaunošana, ienesot dabisko zālāju augu sugu sēklas
4.5.	zālāju biotopa atjaunošana, stādīt vēlnas vai augus
4.6.	piejūras biotopa atjaunošana, kontrolēt stādīt vai sējt vietējos augus
4.7.	otas darbības, kas ietver stādīšanu vai sēšanu
5.	>>>> Darbības ar zemesdzi un augni
5.1.	zemes virsmas līdzināšana
5.2.	vēlnas un augnes virskārtas iedzināšana
5.3.	augnes auglības samazāšana
5.4.	otru un koku novākšana
5.5.	mineralizētu laukumu veidošana
5.6.	bebru veidoto eju un ūdenstilpu likvidēšana
5.7.	augļa veidošana, izvietojot purnus vai žopus no dabīga materiāla
5.8.	augļa veidošana, izkļājot zarus, kāpu augus vai mulču
5.9.	nogāzes procesu aktivizēšana
5.10.	augnes un apaauguma noņemšana no ietū atsegumiem
5.11.	kontrolētā dezināšana
5.12.	otas darbības ar zemesdzi vai augni
6.	>>>> Ūdenstilpu atjaunošana
6.1.	ūdenstilpu gultnes dabiskāšana
6.2.	vecuļu taverēšana ar upi
6.3.	sedimentu (dūņu) izvākšana
6.4.	otu un granta iekāšana nārstā vietās
6.5.	otju grūvju atbrīvošana un nostiprināšana
6.6.	strautu veidošana/atjaunošana
6.7.	iedzelmu veidošana
6.8.	ziju nārstā vietu uzurēšana
6.9.	ziju nārstā vietu veidošana
6.10.	ziju slēptuļu izveide
6.11.	sedimentu imobilizācija ūdenstilpēs
6.12.	otas darbības ūdenstilpu atjaunošanai
7.	>>>> Ūdens tērojuma atjaunošana
7.1.	aizsprostu, sliekju un akmeņu krāvumu nojaukšana
7.2.	bebru aizsprostu nojaukšana
7.3.	bebru aizsprostu regulēšana ar caurleku
7.4.	koku sagatvju izvākšana
7.5.	mākslīgo konstrukciju izvākšana no avotiem
7.6.	ziju ceļu izveidošana pie aizsprostiem
7.7.	laču nojaukšana/izņemšana
7.8.	mākslīgo kāpju izveide caurlekas
7.9.	otas darbības ūdens tērojuma atjaunošanai
8.	>>>> Konstrukciju un būvju ierīkošana un nojaukšana
8.1.	krasta nostiprināšana
8.2.	nogāzes nostiprināšana
8.3.	aizsprostu būve
8.4.	sliekju veidošana grāvjos vai ūdenstečos
8.5.	meliorācijas sistēmas uzurēšana
8.6.	meliorācijas sistēmas (ar atkārtiem grāvjiem) izveide
8.7.	seko grāvju atjaunošana
8.8.	meliorācijas sistēmas pārbūve
8.9.	sedimentācijas dūņu izveide
8.10.	grāvju aizbēšana
8.11.	grāvju atbērtu izdzināšana vai novākšana
8.12.	grāvju profila maiņa
8.13.	caurleku eviolēšana
8.14.	urbumu tamponēšana
8.15.	mākslīgo ligzdvietu uzstādīšana
8.16.	būvju izveidošana un regulāra tīrīšana
8.17.	mākslīgu dobumu izveidošana un uzstādīšana
8.18.	nelielu stāvotju ūdenstilpu izveide vai atjaunošana
8.19.	dzīvnieku piebarošanas vietu likvidēšana
8.20.	ota veida konstrukciju vai būvju ierīkošana
8.21.	ota veida konstrukciju vai būvju nojaukšana
9.	>>>> Darbības ar invazīvajām un ekspanzivajām sugām
9.1.	invazīvo sugu koku sugu izraušana ar saknēm
9.2.	invazīvo sugu koku un krūmu ciršana, celmu apstāde ar augu aizsardzības līdzekļiem
9.3.	invazīvo sugu koku sūtmuru gredzenošana
9.4.	invazīvo sugu koku un krūmu ciršana, celmu un sakņu frēzēšana
9.5.	invazīvo sugu koku un krūmu ciršana, celmu mulēšana
9.6.	invazīvo sugu koku un krūmu ciršana, atvešu bēda trimmerēšana vai pļaušana
9.7.	selektīva dezināšana invazīvo augu sugu izskaušanai
9.8.	invazīvo sugu lakstaugu izraušana ar saknēm
9.9.	invazīvo sugu lakstaugu bēda pļaušana
9.10.	invazīvo sugu lakstaugu apstāde ar augu aizsardzības līdzekļiem
9.11.	konkurentaugu piesēšana invazīvo sugu izskaušanai
9.12.	augnes virskārtas frēzēšana invazīvo augu sugu izskaušanai
9.13.	augnes mulēšana invazīvo augu sugu izskaušanai
9.14.	nogatīšana invazīvo augu sugu ierobežošanai
9.15.	invazīvo sugu sugu tvaicēšana
9.16.	otas darbības invazīvo augu sugu ierobežošanai vai izskaušanai
9.17.	invazīvo dzīvnieku sugu individuāla medīšana
9.18.	invazīvo dzīvnieku sugu īpatņu ķeršana ar lamatām
9.19.	invazīvo bezmugurkaulnieku sugu īpatņu noāstīšana un/vai mehāniska iznīcināšana
9.20.	teritorijas ierobežošana ar aizsargbarjerām invazīvo dzīvnieku sugu izplatības ierobežošanai
9.21.	invazīvo bezmugurkaulnieku sugu ierobežošana ar mājputniem
9.22.	invazīvo ziju sugu zveja
9.23.	otas darbības invazīvo dzīvnieku sugu ierobežošanai vai izskaušanai
9.24.	ekspanzivu sugu ierobežošana
10.	>>>> Otas darbības biotopu apsaimniekošanai
10.1.	zālāja mēsošana
10.2.	zālāja kalpošana
10.3.	zālāju jostas izveide vai atjaunošana ūdensmalā
10.4.	zālāja atjaunošana, izmantojot dažādus paņēmienu
10.5.	izvāktās biomasas īslaicīgas novietnes veidošana
10.6.	ezera mākslīga aerācija ziema
10.7.	senezumu noāstīšana zālājos un ūdenstilpju krastos
10.8.	labvēlīgu traucējumu radīšana pēkējās kāpās
10.9.	dabiska hidroloģiskā režīma atjaunošana
10.10.	izsārstu kūdras purvu renaturālācija
10.11.	derīgo izrakteņu ieguves vietu reaktivācija
10.12.	atkrītumu savākšana
10.13.	otas darbības biotopa apsaimniekošanai
10.14.	otas darbības ainasas struktūras saglabāšanai
11.	>>>> Otas darbības sugu dzīvoties
11.1.	sugu reintrodukcija
11.2.	migrācijas kondoru veidošana
11.3.	sugu izplatīšanās kondoru veidošana
11.4.	populāciju atjaunošana
11.5.	populāciju papildināšana
11.6.	populāciju pārvietošana
11.7.	dzīvnieku piebarošana
11.8.	dzīvnieku skaita ierobežošana
11.9.	ziju mazulu ielašana
11.10.	bīonimipulciņa – mēģlēcīga ziju sugu nomaiņa
11.11.	putniem nozīmīgu zālāju struktūras veidošana
11.12.	jaunu bezmugurkaulnieku mikropopulāciju veidošana
11.13.	specifisku bezmugurkaulnieku mikrobiotopu veidošana
11.14.	otas darbības sugu dzīvotju apsaimniekošanai/uzlabošanai
11.15.	otas darbības sugu dzīvotju veidošanai

Kods (code)	Apraksts (description)
meži	meži
purvi/avoti	purvi/avoti
zālāji	zālāji
ūdeņi	ūdeņi
piekraste/virsāji	piekraste/virsāji
atsegumi/alas	atsegumi/alas
sugas	sugas

Kods (code)	Apraksts (description)
CA	>>> Rīcības, kas saistītas ar lauksaimniecisko darbību un no tās atkarīgiem biotopiem
CA01	Dabisko un daļēji dabisko biotopu un sugu dzīvotņu pārveidošanas lauksaimniecības zemēs novēršana
CA02	Mazo ainavas elementu atjaunošana lauksaimniecības zemēs
CA03	Ekstensīvās lauksaimniecības prakses un tradicionālās lauksaimniecības ainavas saglabāšana
CA04	Tādas lauksaimniecības prakses uzturēšana, kas palīdz novērst pamešanu/neapsaimniekošanu, t.sk. veikt pļaušanu, ganīšanu, kontrolētu dedzināšanu vai līdzvērtīgus pasākumus
CA05	Pļaušanas, ganīšanas u.c. lauksaimniecības zemju apsaimniekošanas metožu un izpildes laika pielāgošana
CA06	Pļaušanas, noganīšanas vai citu līdzīgu lauksaimniecisko darbību pārtraukšana
CA07	BD 1. pielikuma daļēji dabisko, no lauksaimniecības atkarīgo biotopu atjaunošana
CA08	Augsnes apstrādes veidu pielāgošana lauksaimniecībā
CA09	Dabisko mēslološanas līdzekļu un lauksaimniecībā izmantoto ķīmikāliju lietojuma samazināšana vai pārtraukšana
CA10	Lauksaimniecības radītā virszemes un pazemes ūdeņu punktveida piesārņojuma samazināšana vai likvidēšana
CA11	Lauksaimniecības radītā difūzo virszemes un pazemes ūdeņu piesārņojuma samazināšana
CA12	Lauksaimniecības radītā gaisa piesārņojuma samazināšana vai novēršana
CA13	Lauksaimniecības radītā jūras piesārņojuma samazināšana vai novēršana
CA14	Lauksaimniecības radītā augsnes piesārņojuma samazināšana vai novēršana
CA15	Meliorācijas un apūdeņošanai nepieciešamās infrastruktūras ietekmes mazināšana vai likvidēšana lauksaimniecības zemēs
CA16	Citas rīcības lauksaimniecības radītu nelabvēlīgu ietekmju novēršanai vai mazināšanai
CB	>>> Rīcības, kas saistītas ar meža un mežam līdzīgiem biotopiem
CB01	(Daļēji) dabisko atklāto biotopu, arī dabisko un traucējumatkarīgo meža biotopu, saglabāšana, novēršot to pārveidošanu komerciālās audzēs vai intensīvi apsaimniekotās mežu plantācijās
CB02	Tradicionālās meža apsaimniekošanas pieeju saglabāšana
CB03	Meža apsaimniekošanas pieeju atjaunošana
CB04	Meža atjaunošana un meža dabiskā atjaunošanās
CB05	Meža apsaimniekošanas un izmantošanas prakses pielāgošana/maiņa
CB06	Pašreizējās meža apsaimniekošanas un izmantošanas prakses pārtraukšana
CB07	Nelikumīgas mežizstrādes novēršana
CB08	BD 1. pielikuma meža biotopu atjaunošana
CB09	Ķīmisko mēslološanas vai kaltēkļu apkaršanas līdzekļu izmantošanas mežsaimniecībā ierobežošana vai pārtraukšana
CB10	Mežsaimniecības radītā difūzā virszemes un pazemes ūdeņu piesārņojuma samazināšana
CB11	Mežsaimniecības radītā gaisa piesārņojuma samazināšana
CB12	Mežsaimniecības radītā jūras piesārņojuma samazināšana
CB13	Mežsaimniecības radītā augsnes piesārņojuma samazināšana
CB14	Nosusināšanas un apūdeņošanas ietekmes mazināšana vai pārtraukšana
CB15	Citas rīcības mežsaimniecības radītu nelabvēlīgu ietekmju novēršanai vai mazināšanai
CC	>>> Rīcības, kas saistītas ar resursu ieguvī un enerģijas ražošanu
CC01	Ar enerģijas ražošanu nesaistītu resursu ieguves pielāgošana vai pārtraukšana
CC02	Enerģijas ražošanā nepieciešamo resursu ieguves pielāgošana vai pārtraukšana
CC03	Atjaunojamās enerģijas (izņemot HES) ražošanai nepieciešamās infrastruktūras pielāgošana vai darbības pārtraukšana
CC04	HES darbības ietekmes mazināšana
CC05	Fosilās enerģijas ražošanas infrastruktūras pielāgošana
CC06	Pārvaldes un komunikāciju tīklu un auto- un dzelzceļu ietekmes mazināšana
CC07	Biotopu atjaunošana/jaunveidošana rekultivējamās derīgo izrakteņu ieguves vai atjaunojamās enerģijas ražošanas vietās
CC08	Virszemes vai pazemes ūdeņu punktveida piesārņojuma avotu ietekmes mazināšana vai novēršana gadījumos, ja piesārņojumu rada derīgo izrakteņu ieguve vai enerģijas ražošana
CC09	Virszemes vai pazemes ūdeņu difūzā piesārņojuma avotu ietekmes mazināšana vai novēršana gadījumos, ja piesārņojumu rada derīgo izrakteņu ieguve vai enerģijas ražošana
CC10	Derīgo izrakteņu ieguves vai enerģijas ražošanas radītā gaisa piesārņojuma mazināšana vai novēršana
CC11	Derīgo izrakteņu ieguves vai enerģijas ražošanas radītā jūras piesārņojuma mazināšana vai novēršana
CC12	Derīgo izrakteņu ieguves vai enerģijas ražošanas radītā trokšņa, gaismas, termālā, elektromagnētiskā piesārņojuma mazināšana vai novēršana
CC13	Ūdens resursu ieguves pārvaldība derīgo izrakteņu ieguvē un enerģijas ražošanā
CC14	Citas rīcības, kas saistītas ar derīgo izrakteņu ieguvī un enerģijas ražošanu
CE	>>> Rīcības, kas saistītas ar transporta sistēmas attīstību un darbību
CE01	Transporta un ar to saistītās infrastruktūras ietekmes mazināšana
CE02	Transporta radītā virszemes un pazemes ūdeņu piesārņojuma mazināšana vai novēršana
CE03	Transporta radītā gaisa piesārņojuma mazināšana vai novēršana
CE04	Transporta radītā jūras piesārņojuma mazināšana vai novēršana
CE05	Transporta radītā trokšņa, gaismas u.c. veida piesārņojuma mazināšana vai novēršana
CE06	Biotopu atjaunošana transporta un ar to saistītās infrastruktūras ietekmētajās teritorijās
CE07	Citas rīcības transporta un ar to saistītās infrastruktūras ietekmes novēršanai vai mazināšanai
CF	>>> Rīcības, kas saistītas ar dzīvotņu, komerciālo, rūpniecības un atpūtas infrastruktūru un tās darbību
CF01	Ietekmes mazināšana vai novēršana gadījumos, kad apbūves vai infrastruktūras attīstīšanai nepieciešama zemes lietojuma maiņa
CF02	Biotopu atjaunošana teritorijās, kuras ir ietekmējusi dzīvotnām, komerciālās, rūpniecības un rekreācijas apbūves un infrastruktūras attīstīšana un darbība
CF03	Āra sporta, atpūtas un rekreācijas aktivitāšu ietekmes mazināšana
CF04	Rūpniecības, komerciālo, dzīvotņu un atpūtas teritoriju radītā punktveida piesārņojuma uz virszemes un pazemes ūdeņiem ietekmes mazināšana vai novēršana
CF05	Rūpniecības, komerciālo, dzīvotņu un atpūtas teritoriju radītā difūzā piesārņojuma uz virszemes un pazemes ūdeņiem ietekmes mazināšana vai novēršana
CF06	Rūpniecības, komerciālo, dzīvotņu un atpūtas teritoriju un darbību radītā gaisa piesārņojuma mazināšana vai novēršana
CF07	Rūpniecības, komerciālo, dzīvotņu un atpūtas teritoriju un darbību radītā jūras piesārņojuma mazināšana vai novēršana
CF08	Jūras piesārņojuma ar sadzīves atkritumiem mazināšana vai novēršana
CF09	Rūpniecības, komerciālo, dzīvotņu un atpūtas teritoriju un darbību radītā trokšņa, gaismas, siltuma u.c. veida piesārņojuma mazināšana vai novēršana
CF10	Apbūves attīstīšanai īstenoto hidroloģiskā režīma un krasta pārveidojumu ietekmes mazināšana vai novēršana
CF11	Publiskas ūdens apgādes radīto nelabvēlīgo ietekmju mazināšana vai novēršana
CF12	Citas rīcības, kas saistītas ar tādu ietekmju mazināšanu, ko rada dzīvotnām, komerciālās, rūpnieciskās un rekreācijas apbūve un ar to saistītās aktivitātes
CG	>>> Rīcības, kas saistītas ar bioloģisko resursu ieguves un kultivēšanas ietekmi
CG01	Profesionālās vai komerciālās zvejas pārvaldība (ieskaitot gliemeļu un jūras zāļu ievākšanu)
CG02	Medību, atpūtas zvejas un atpūtas vai komerciālās augu ieguves pārvaldība
CG03	Zvejas un medību, mākslīgās piebarošanas un plēšēju kontroles pasākumu ietekmes samazināšana
CG04	Malumedniecības, maluzvejniecības un cita veida nelikumīgas sugu ieguves ierobežošana un izskaušana
CG05	Piezvejas un nejaušanas nogalināšanas ietekmes mazināšana
CG06	Saindēšanās ar svinu ietekmes mazināšana
CG07	Akvakultūru ietekmes mazināšana uz jūras piekrastes ekosistēmām
CG08	Jūras akvakultūru radītā jūrā piesārņojuma ietekmes mazināšana
CG09	Citas rīcības jūras akvakultūru un ar to saistītās infrastruktūras ietekmes mazināšanai
CG10	Ūdens ieguves un ar to saistīto hidroloģisko apstākļu pārveidojumu ietekmes mazināšana
CG11	Saldūdens akvakultūru radītās punktveida piesārņojuma avotu ietekmes mazināšana vai novēršana
CG12	Saldūdens akvakultūru radītās difūzo piesārņojuma avotu ietekmes mazināšana vai novēršana
CG13	Saldūdens akvakultūru radītā jūras piesārņojuma mazināšana vai novēršana
CG14	Citas rīcības, lai mazinātu saldūdens akvakultūru un ar tām saistītās infrastruktūras radīto ietekmi
CG15	Citas rīcības, kas saistītas ar sugu ieguvī un izmantošanu
CH	>>> Rīcības, kas saistītas ar militārām iekārām un darbībām un citām specifiskām cilvēku aktivitātēm
CH01	Militārās infrastruktūras un militāro darbību ietekmes mazināšana
CH02	Militāro darbību ietekmes pielāgošana vai uzturēšana
CH03	Citu cilvēka darbības radīto specifisko ietekmju mazināšana
CI	>>> Rīcības, kas saistītas ar svešzemju un problemātiskām vietējām sugām
CI01	ES Regulā 1143/2014 ietvertu invazīvo sugu agrīna atklāšana un nekavējīga iznīcināšana
CI02	ES Regulā 1143/2014 ietvertu invazīvo sugu izplatības ierobežošana vai izskaušana
CI03	Pārējo invazīvo sugu izplatības ierobežošana vai izskaušana
CI04	Neinvazīvu svešzemju sugu izplatības ierobežošana vai izskaušana
CI05	Problemātisku vietējo sugu ierobežošana vai izskaušana
CI06	Citas rīcības, kas vērstas uz problemātisku vietējo vai svešzemju sugu ietekmes novēršanu vai ierobežošānu
CJ	>>> Rīcības jauktas izcelsmes piesārņojuma un cilvēka darbības izraisītu hidroloģisku pārmaiņu ietekmes mazināšanai un novēršanai
CJ01	Jauktas izcelsmes piesārņojuma ietekmes mazināšana
CJ02	Dažāda veida hidroloģisko pārveidojumu ietekmes mazināšana
CJ03	Biotopu hidroloģiskā režīma atjaunošana, ja tos ietekmējušas jaukta veida hidroloģiski pārveidojumi
CJ04	Citas rīcības, lai novērstu jauktas izcelsmes piesārņojumu un dažāda veida jauktus hidroloģiskus pārveidojumus
CL	>>> Rīcības, kas saistītas ar dabiskiem procesiem, ģeoloģiskiem procesiem un dabas katastrofām
CL01	CL01 - Biotopu apsaimniekošana (izņemot lauksaimniecības un meža zemes), lai palēninātu vai apturētu dabiskos procesus
CL02	Mazināt vai novērst ģeoloģisko procesu un dabas katastrofu ietekmi
CL03	Biotopu atjaunošana pēc dabas katastrofām un ģeoloģisko procesu radītiem postījumiem
CL04	Citas rīcības, kas saistītas ar dabiskiem procesiem
CN	>>> Rīcības klimata pārmaiņu mazināšanai un adaptācijai
CN01	Klimata pārmaiņu ietekmes mazināšanas pasākumi
CN02	Pasākumi, lai pielāgotos klimata pārmaiņām
CX	>>> Rīcības ārpus valsts robežām
CX01	Atbalsts sugas/biotopa saglabāšanai citās ES dalībvalstīs
CX02	Atbalsts sugas/biotopa saglabāšanai ārpus ES
CS	>>> Rīcības, kas saistītas ar dabas direktīvās iekļauto un citu vietējo sugu apsaimniekošanu
CS01	Dabas direktīvās iekļauto sugu populāciju papildināšana
CS02	Dabas direktīvās iekļauto sugu reintrodukcija
CS03	Dabas direktīvās iekļauto sugu dzīvotņu uzlabošana un veidošana
CS04	Citu vietējo sugu un to dzīvotņu apsaimniekošana

Kods (code)	Apraksts (description)
0 0	- regulārs
1 1	- vienreizējs

Kods (code)	Apraksts (description)	
	1110	1110
	1170	1170
	1210	1210
	1220	1220
	1230	1230
	1310	1310
	1640	1640
	2110	2110
	2120	2120
	2170	2170
	2180	2180
	2190	2190
	2320	2320
	2330	2330
	3130	3130
	3140	3140
	3150	3150
	3160	3160
	3260	3260
	3270	3270
	4010	4010
	4030	4030
	5130	5130
	6100	6100
	6210	6210
	6410	6410
	6430	6430
	6450	6450
	6510	6510
	7120	7120
	7140	7140
	7150	7150
	7160	7160
	7230	7230
	8210	8210
	8220	8220
	8310	8310
	9050	9050
	9060	9060
	9070	9070
	9160	9160
1150*	1150*	
1630*	1630*	
2130*	2130*	
2140*	2140*	
3190*	3190*	
6110*	6110*	
6120*	6120*	
6230*	6230*	
6270*	6270*	
6530*	6530*	
7110*	7110*	
7210*	7210*	
7220*	7220*	
9010*	9010*	
9020*	9020*	
9080*	9080*	
9180*	9180*	
91D0*	91D0*	
91E0*	91E0*	
91F0	91F0	
91T0	91T0	
	1000	1000
	2000	2000
	3000	3000
	4000	4000
	6000	6000
	7000	7000
	8000	8000
	9000	9000

Kods (code)	Apraksts (description)
0 0 - nē	
1 1 - jā	

Kods (code)	Apraksts (description)
	0 0 - nesamazināsies
	1 1 - palielināsies

Kods (code)	Apraksts (description)
1000 ---- Mežs -----	
1	dabisko procesu saglabāšana/veiksmīgās biotopu attīstībā
2	kopšanas cirtē ar nosacījumiem
3	parmeža/paaugus ciršana
4	paaugus/pameža ciršana ap liela izmēra kokiem
5	nemeža aizsargājamo biotopu atjaunošana (atmežošana)
6	mozaikveida mežaudzes veidošana
7	cirtā stāva koku ciršana
8	koku ciršana ainavas veidošanai
9	minerālizētu laukumu veidošana īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu atjaunošanai
10	meža atjaunošana, stādīt vai sējot
11	dendroloģisko stādījumu un parku kopšana
12	sleju apsaimniekošana
13	visas atmirušās/atmirušās koksnes saglabāšana
14	atmirušās/atmirušās koksnes daudzuma palielināšana
1500 ---- Zālāji -----	
15	plaušana ar zāles novākšanu, pieļaujama ganīšana
16	plaušana ar zāles novākšanu
17	ganīšana
18	ganīšana, pieļaujama plaušana ar zāles novākšanu
19	ganīšana, ganību apļaušana
20	parkveida audzēm raksturīgu koku atbrīvošana
21	koku stādīšana parkveida zālāju atjaunošanai
22	augšnes virskārtas noņemšana auglības mazināšanai
23	augšnes virskārtas, ciņu, ceļu frēzēšana
24	zālāja mēsošana
25	kajķošana
26	vēlnas, augšnes virskārtas uzirdināšana (ecēšana, nobradāšana, nobraukāšana)
27	dzija aršana un graudaugu sēšana augšnes auglības mazināšanai
28	ciņu nolīdzināšana (pieveļšana, šķīvošana)
29	zālāja atjaunošana, izmantojot dažādos paņēmienus
30	zālāja atjaunošana, piesējot dabisko zālāju augu sugas/stādīt vēlnas vai augus
31	zālāja atjaunošana, stādīt vēlnas vai augus
32	zālāja atjaunošana, noņemot vēlnu vai augšnes virskārtu
33	zālāja atjaunošana, uzarot un sējot sēklas
34	zālāja atjaunošana, uzarot un izkliepjot slienu
35	plaušana ne zemāk par 10 cm abinieku un rāpuļu aizsardzībai mīrās pļavās
36	bebru veidoto eju un ūdensteču likvidēšana
3700 ---- Saldūdeņi, mīdņi, purvi -----	
37	ūdenstecēs gultnes maiņa
38	aizsprostu būve ūdenstecēs
39	aizsprostu un silekņu nojaukšana
40	straujleču veidošana
41	sedimentācijas dīķu izveide
42	zivju ceļu izveidošana pie aizsprostiem
43	gultnes padziļināšana
44	sedimentu (dūņu) izvākšana
45	sedimentu mobilizācija ūdenstilpēs
46	bebru aizsprostu nojaukšana
47	bebru aizsprostu regulēšana ar caurteku
48	koku sagāzumu izvākšana
49	oļu iekāšana nārstā vietās
50	ezeru mīkstilgā aerācija zemā
51	niedru plaušana ziemā
52	niedru plaušana vasarā
53	silekņu aizauguma likvidēšana
54	ūdensaugu izpļaušana vasarā
55	ezeru izteku un ieteku izpļaušana
56	ūdensaugu sakņu sistēmas irināšana/izvākšana
57	koku vai krūmu stādīšana ūdensmalās
58	krastu stiprināšana (ar akmeņiem u.c.)
59	zālāju joslas izveide vai atjaunošana ūdensmalā
60	upju grīvu atbrīvošana un nostiprināšana (pārņotot kāpas, sanesumus)
61	ecupju savienošana ar upi
62	atsevišķu koku un krūmu izciršana un izvākšana ūdensmalās
63	koku vai krūmu stādīšana ūdensmalās
64	silekrūmu plaušana
65	izstrādātu kūdras purvu renaturizācija
6600 ---- Jūras piekraste -----	
66	augāja veidošana, stādīt smiltāju kāpūniedri
67	augāja veidošana, stādīt kārkus
68	augāja veidošana, stādīt citus vietējos augus
69	augāja veidošana, sējot vietējos augus
70	augāja veidošana, izvietojot priņumus no dabīga materiāla
71	augāja veidošana, izvietojot žogus no dabīga materiāla
72	augāja veidošana, izvietojot mākslīgas barjeras (arī žogus)
73	augāja veidošana, izklājot priežu zarus
74	augāja veidošana, izklājot citus kāpu augus
75	augāja veidošana, izvietojot mulču
76	jūras krasta nostiprināšana
77	labvēlīgu traucējumu radīšana pelēkajās kāpās
7800 ---- Alas un atsegumi -----	
78	nogāzes procesu aktivizēšana
79	augšnes un apauguma noņemšana no ležū atsegumiem
80	mākslīgo konstrukciju izvākšana no avcītiem
8100 ---- Dažādos biotopos -----	
81	meliiorācijas sistēmas (ar atkārtiem grāvjiem) izveide
82	meliiorācijas sistēmas rekonstrukcija
83	dabiska hidroloģiskā režīma atjaunošana
84	aizsprostu būvēšana uz grāvjiem
85	grāvju aizbēršana
86	caurteku ievietošana
87	urbumu tamponēšana
88	grāvju atbērtnu novākšana
89	silekņu veidošana grāvjos vai ūdenstecēs ūdens līmeņa regulēšanai
90	kontrolēta dedzināšana
91	īpaši aizsargājamo koku kopšana
92	koku un krūmu izciršana un izvākšana
93	koku un krūmu izciršana un sakņu frēzēšana vai izraušana
94	atsevišķu koku un krūmu izciršana un izvākšana
95	biotopa apsaimniekošana, novācot kokus
96	biotopa apsaimniekošana, novācot krūmus
97	koku sējenu izraušana ar saknēm
98	izvākās biomasas īstlaicīgas novietnes veidošana
99	aktīvu sēvākšana
100	sanešu novākšana
101	nogāzes nostiprināšana
102	minerālaugšnes atsegšana
103	derīgo izrakteņu ieguves vietu reaktivācija
104	cits darbības veids biotopa apsaimniekošanai
10500 ---- Invazīvās sugas -----	
105	invazīvo augu sugu izskausa
106	ekspansīvo augu sugu ierobežošana
107	invazīvo dzīvnieku sugu ierobežošana
10800 ---- Purvi -----	
108	mākslīgo ligzdvietu uzstādīšana
109	dzīvnieku piebarošanas vietu likvidēšana
110	dzīvnieku piebarošana
11100 ---- Ziditāj-dzīvnieki -----	
111	būv izveidošana un regulāra tīrīšana
112	ziditājdzīvnieku skaita ierobežošana ar ierīcēm
11300 ---- Abinieki un rāpuļi -----	
113	nelielu stāvošu ūdenstilpu izveide vai atjaunošana
11400 ---- Zivis -----	
114	zivju mazuļu ielašana
115	zivju nārsta vietu uzturēšana
116	zivju nārsta vietu veidošana
117	migrācijas kāpu izveide caurtekās
118	zivju slēptuvju izveide
119	iedzimju veidošana
120	laču nojaukšana/izņemšana
121	biomanipulācija – mērītiecīga zivju sugu nomaņa
12200 ---- Bez mugur-kaulnieki -----	
122	dobumu veidošana augošos kokos
123	mākslīgu dobumu izveidošana un uzstādīšana
124	jūnu bezmugurkaulnieku mikropopulāciju veidošana
125	specifisku bezmugurkaulnieku mikrobiotopu veidošana
12600 ---- Visas sugas -----	
126	sugu reintrodukcija
127	migrācijas koridoru veidošana
128	sugu izplatīšanas koridoru veidošana
129	populāciju atjaunošana
130	populāciju papildināšana
131	populāciju pārvietošana
132	cita darbība sugu dzīvotnes apsaimniekošanai
13300 ---- Ainava -----	
133	ainavas elementu saglabāšana
134	skatu perspektīvu veidošana un uzturēšana
135	cits darbības veids ainavas struktūras saglabāšanai

Kods (code)	Apraksts (description)
	0 netiek piemērots
	1 2-3 reizes gadā
	2 1 - katru gadu
	3 2 - reizi 2 gados
	4 3 - reizi 3-5 gados
	8 4 - reizi 6-12 gados
	6 cits biežums

Kods (code)	Apraksts (description)
1	1
2	2
3	3

Kods (code)	Apraksts (description)
0 0	– DAP
1 1	– cits

Kods (code)	Apraksts (description)
	0 0 – nav noteikts
	1 1 – aizliegta mežsaimnieciskā darbība
	2 2 – aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte
	3 3 – aizliegta galvenā cirte
	4 4 – aizliegta kailcirte
	5 5 – aizliegts uzart

Kods (code)	Apraksts (description)
0 0	– nav definēts
1 1	– noteikts plānā
2 2	– noteikts ar normatīvo aktu
3 3	– noteikts ar administratīvo aktu
4 4	– noteikts ar vispārējo administratīvo aktu
5 5	– noteikts līgumā
6 6	– noteikts citā dokumentā

Kods (code)	Apraksts (description)
	0 0 – beztermiņa
	1 1 – norādīts dokumentā

Kods (code)	Apraksts (description)
0 0	– nav definēts
1 1	– ES nozīmes zālāju biotopa (BVZ) apsaimniekošana – 1.klase
2 2	– ES nozīmes zālāju biotopa (BVZ) apsaimniekošana – 2.klase
3 3	– ES nozīmes zālāju biotopa (BVZ) apsaimniekošana – 3.klase
4 4	– ES nozīmes zālāju biotopa (BVZ) apsaimniekošana – 4.klase
5 5	– ES nozīmes zālāju biotopa atjaunošana
6 6	– putnu BVZ apsaimniekošana
7 7	– ķikutu BVZ apsaimniekošana
8 8	– citu zālāju upju ielejās, kurus aizliegts pārveidot, apsaimniekošana

Kods (code)	Apraksts (description)
	0 nav iedalījuma zonās
	2 stingrā režīma zona
	3 regulējamā režīma zona
	4 dabas lieguma zona
	5 dabas parka zona
	6 ainavu aizsardzības zona
	7 neitrālā zona
	8 sezonas lieguma zona

Kods (code)	Apraksts (description)
0 0	- nedefinēts
1 1	- DAP infrastruktūra
2 2	- AS LVM infrastruktūra
3 3	- pašvaldības infrastruktūra
4 4	- cita infrastruktūra

Kods (code)	Apraksts (description)
Code	Name
1-grupa	1-grupa Punkti - informācijas infrastruktūra
StL1	StL1 -Informācijas stends lielais vertikāls viendabīgs
StL2	StL2 -Informācijas stends lielais vertikāls divdabīgs
StL3	StL3 -Informācijas stends lielais vertikāls trīsdabīgs
StMv	StMv -Informācijas stends mazais, vertikāls
StMk	StMk -Informācijas stends mazais, katedras tipa
Robz	Robz -Robežzīme (ozollapa)
NorL	NorL -Norāde - lielā (autobraucējiem) virziena dēlis
NorM	NorM -Norāde - virziena dēlis
Inos	INos -Informācijas zīme (teritorijas nosaukums, aizsardzības kategorija, teritorijas
Mark	Mark -Taku marķējuma zīme
Pikt	Pikt -Piktogramma
Cz	Cz -Ceļazīme
2-grupa	2-grupa Punkti - atpūtas infrastruktūra
AtUL	AtUL -Atpūtas vieta kompleksa (nojume,galds, soli, ugunsкура vieta, atkritumu urna)
AtUM	AtUM -Atpūtas vieta kompleksa (galds, soli, ugunsкура vieta, atkritumu urna)
AtM	AtM -Atpūtas vieta galds un soli
Noj	Noj -Nojume
NojL	NojL -Nojume lapene
NojP	NojP -Nojume pusvīgvama tipa
PltA	PltA -Skatu platforma takas līmenī
PltH	PltH -Skatu platforma augstāk par takas līmeni
Torn	Torn -Skatu tornis
Skat	Skat -Skatu vieta
3-grupa	3-grupa Punkti - labiekārtojuma elementi
TuWC	TuWC -Tualetes slapjā
Tual	Tual -Tualetes sausā
VelN	VelN -Velonovietne
Atkr	Atkr -Atkritumu tvertne
Vug	VUg -Ugunsкура vieta
Sols	Sols -Atsevišķs sols
Aka	Aka -aka, urbums
Cits	Cits - cits, iepriekš neminēts objekts

Kods (code)	Apraksts (description)
4-grupa	4-grupa Līnijas - ceļi
Cels	Cels -Autoceļš
Brauk	Brauk - dabiska brauktuve
ApsBr	ApsBr - Brauktuve apsaimniekošanas transportam
VeloC	VeloC - Veloceliņš
Taka	Taka -Taka
Gtaka	GTaka -Mežtaka
Jtaka	JTaka -Jūrtaka
Laip	Laip -Laipas
Tilt	Tilt -Tilts, tiltiņš
Parc	Parc -pārceltuve
Kapn	Kapn -Kāpnes
Clai	CLai -Ceļi laivu novilkšanas ceļš
Caur	Caur -Caurteka
Slcels	SLcels -Slēgts ceļa posms
5-grupa	5-grupa Līnijas - barjeras
Barj	Barj -Barjera
Apl	Apl -Aploks
Zogs	Zogs -Žogs
StgA	StgA -Stiga (apsaimniekojamā)
StgM	StgM -Stiga (apsaimniekojamā) ar mineralizētu virsmu
JosM	JosM -Mineralizētās joslas gar ceļiem, objektiem- ugunsdrošībai
Aizspr	Aizspr -Aizsprosts
Sluzas	Sluzas -slūžas
Dambis	Dambis -aizsargdambis, valnis
Mols	Mols -mols
Cits	Cits - cits, iepriekš neminēts līnijveida objekts

Kods (code)	Apraksts (description)
6-grupa	6-grupa Laukumi
Apgr	Apgr -Apgriešanās vieta
Stav	Stav -Stāvlaukums
Telt	Telt -Telts vietu laukums
Trei	Trei -Treileru laukums
Plai	Plai -Laivu piestātne
Lug	Lug -Ugunsкура laukums
Dzvn	Dzvn -Dzīvnieku aploks
Peldv	Peldv - peldvieta
Cits	Cits - cits, iepriekš neminēts laukumveida objekts

Kods (code)	Apraksts (description)
0 0	- nedefinēts
1 1	- universālais dizains (infrastruktūra pieejama visiem, t.sk. cilvēkiem ratiņkrēslā, bērniem, senioriem)
2 2	- ierobežota pieejamība (infrastruktūra pieejama tikai atsevišķām sabiedrības grupām vai cilvēkiem ar noteiktu sagatavotības pakāpi)

Kods (code)	Apraksts (description)
0 0	- nedefinēts
1 1	- atbilst
2 2	- daļēji atbilst
3 3	- neatbilst

Kods (code)	Apraksts (description)
Potenciāls	Potenciāls
Esošs	Esošs

Kods (code)	Apraksts (description)
Nav izmaiņas	Nav izmaiņas
Jauns poligons	Jauns poligons
Labota ģeometrija / atribūti	Labota ģeometrija / atribūti
Dzēst poligonu	Dzēst poligonu

Kods (code)	Apraksts (description)
0 0	– nav definēts
1 1	– ES nozīmes biotops
2 2	– potenciāls ES nozīmes biotops
3 3	– atjaunots ES nozīmes biotops
4 4	– putnu BVZ
5 5	– ķikutu BVZ
6 6	– citi zālāji upju ielejās, kurus aizliegts pārveidot

Kods (code)	Apraksts (description)
	0 0 – nav definēts
	1 1 – pastāvīgās pļavas un ganības
	2 2 – cita lauksaimniecības kultūra
	3 3 – lauksaimniecības kultūra nav pieteikta
	4 4 – atrodas ārpus lauku blokiem

Kods (code)	Apraksts (description)
	1 Augļu koku un ogulāju audzēšana
	2 Augkopība aramzemēs
	3 Ilggadīgo zālāju audzēšana
	4 Mājdzīvnieku audzēšana ganībās
	5 Mājdzīvnieku audzēšana novietnēs
	6 Mežkopība
	7 Mežizstrāde
	8 Meža produktu vākšana
	9 Medniecība
	10 Saldūdens zvejniecība
	11 Makšķerēšana
	12 Jūras zvejniecība
	13 Saldūdens akvakultūra
	14 Jūras akvakultūra
	15 Derīgo izrakteņu ieguve karjeros
	16 Kūdras ieguve
	17 Apstrādes rūpniecība
	18 Elektroenerģijas ražošana
	19 Ūdens ieguve, attīrīšana un apgāde (Ūdenssaimniecība)
	20 Notekūdeņu savākšana un attīrīšana (Ūdenssaimniecība)
	21 Atkritumu saimniecība
	22 Piesārņoto vietu sanācija
	23 Ēku būvniecība
	24 Inženierbūvniecība
	25 Tūrisms un rekreācija

Kods (code)	Apraksts (description)
0 0	– nav definēts
1 1	– objekts
2 2	– objekta ietekmētā teritorija

Kods (code)	Apraksts (description)
N	N – negatīva
P	P - pozitīva

Kods (code)	Apraksts (description)
L	L – zema
M	M – vidēja
H	H - augsta

Kods (code)	Apraksts (description)
0	0 – nav definēts
N	N – slāpekļa ienese;
P	P – fosfora/fosfātu ietekme;
A	A – skābju ienese/paskābināšanās;
T	T – toksiskas neorganiskās ķīmiskās vielas;
O	O – toksiskas organiskās ķīmiskās vielas;
X	X – jaukts piesārņojums

Kods (code)	Apraksts (description)
i	i – teritorijā;
o	o – ārpus teritorijas;
b	b – teritorijā un ārpus teritorijas

Kods (code)	Apraksts (description)
0 0	– apmeklēšana nav pieļaujama un teritorijā nav infrastruktūras
1 1	– saskaņota un kontrolēta apmeklēšana tikai gida/pavadoņa pavadībā, nav infrastruktūras
2 2	– ekstensīva infrastruktūra - kājāmgājēju takas un laipas, laivu maršruti, informācijas stendi. IADT iekšienē ierobežota pieeja ar motorizētu transportu.
3 3	– intensīva infrastruktūra – atpūtas vietas, telšu vietas, skatu torņi, veloceļi, stāvlaukumi u.tml. IADT iekšienē ir pieejamība ar motorizētu transportu.
4 4	– teritorijā ietilpst blīvi apdzīvotas teritorijas (vismaz 50 cilvēki dzīvo vai strādā pēc CSP)

Kods (code)	Apraksts (description)
0	0 – nedefinēts
1	1 – Ierašanās infrastruktūra
1.1	1.1 – stāvlaukums
1.2	1.2 – WC
2	2 – Rekreācijas infrastruktūra
2.1	2.1 – Dabas takas, laipas
2.2	2.2 – kājāmgājēju/velosipēdistu tilts
2.3	2.3 – Kāpnes
2.4	2.4 – piknika vietas
2.5	2.5 – nojumes
3	3 – Izziņas infrastruktūra
3.1	3.1 – dabas klase
3.2	3.2 – skatu torņi
3.3	3.3 – brīvdabas ekspozīcija
3.4	3.4 – izziņas stendi
4	4 – Tūristu mītnes un ēdināšana
2	5 – Papildu pakalpojumi
1.3	1.3 – Informācijas centrs, apmeklētāju centrs, dabas izglītības centrs

Kods (code)	Apraksts (description)
0 0	– nav definēts
1 1	– novads
2 2	– pagasts
3 3	– pilsēta
4 4	– ciems
5 5	– mazciems
6 6	– viensēta

Kods (code)	Apraksts (description)
0 0	– atrodas ārpus ĪADT
1 1	– atrodas ĪADT
2 2	– atrodas gan ĪADT, gan ārpus ĪADT